

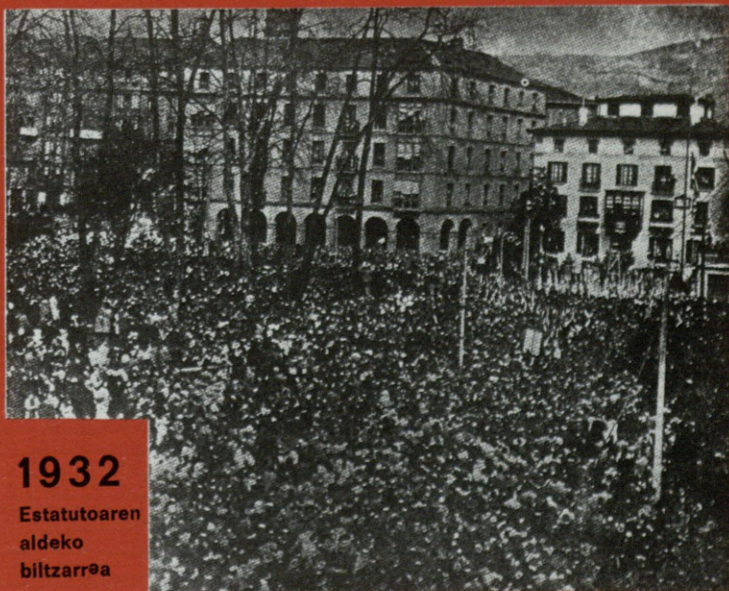
zeruko **ARGIA**

1977-Martxoa-6 - XL garren urtea 728 zenbakia - 35 peza

**GASTEIZ:
MARTXOAK 3**

**1977:
ESTATUTO
BERRIA?**

1932

Estatutoaren
aldeko
biltzarra

EUSKARAZ ZER? HONA GURE HITZA EGUNORO ERABILTZEA.

Egin dezagun egunkari elebidun bat, gure kale, eskola eta lantegietan euskara egunoro erabil-araz dezan.

Geure hizkuntza baitugu gure herri bizitzaren erakusle bakarra.

Iritsi baita euskara geure etxe-zulotik ateratzeko garaia. Guztiok hartu behar dugu esku, Egin geurea, elebiduna, geuk nahi dugun hori izan dedin.

Elkargoan eginez. Guztiok finantziatuz.

Egin dezagun geure egunkari berri eta egi-zalea.

Harpide zaitzez eta partzuer-kontu bat eskura, kupoi hau bete eta ORAIN, S.A.-ri bidaliz: ORAIN, S.A.

Apartado 1567. Bilbao.

Apartado 444. Pamplona.

Apartado 1397. San Sebastián.

Apartado 420. Vitoria.

EGIN egunkariaren finantziaketan esku hartu nahi dut:

Urteko harpidetzaren bidez. ☐

(2.000 a 100.000.) _____pezetako partzuer-kontuaren bidez.

Ordaintzeko era

Giro n.º _____ Cuenta corriente n.º _____

Bankoa _____

Deitura _____

Helbidea _____ Telefonoa _____

Hiria _____ Probintzia _____

egin

HAGAMOS EGIN. EGIN DEZAGUN EGIN.

GASTEIZ eta ESTATU TOA

non zer

Abertzaletasuna, Nazioa, Estatu-
tua..... 3

Bretaina Haundian ere amnistiarik
ez..... 9

Martxoak 3.....10-13

Euskal autonomi estatuto berrirako
aurreproiektua.....16-33

Kintana eta Berriatu Israelen.27-29

Urtea joan da. Bizitzan zehar ahantz ezinezko egun seinalatuak izan ohi dira; urteari muga jarri ohi dioten hoietakoak. Langileria-
ren borrokan egun seinalatua izango da menderen mendetan Mar-
txoaren hirua. Herriari egin zaizkion erasoetan Gasteizkoa ez da
bakarra, noski. Eraso maila bat izan da.

Urtea joan da. Denborak une hartako beroa, gorrotoa eta herioa
zerbait itzali du, noski. Baina sarraskiaren basa eta zakarra ez ditu
bat ere arindu. Bero hartan baino askoz ere ikaragarriagoa dirudi
gaurregun sarraski hark. Izan ere istripurik arriskutsuena ere bere-
hala baino askoz ikaragarriago iruditu ohi da geroxeago. Elizan zi-
harduten langileei jotzera tiratzea sinets ezinezkoa da.

Urtea iragan eta orduko galdera berak bururatzen dira. Fraga au-
rrera zelarik Gobernu osoa bere karguetatik kentzeko moduko sa-
rraskia zen. Baina Fragak eta Gobernuak zutik iraun zuten gero-
xeago ere. Gobernadoreak ez zuen segundo bat ere iraun behar be-
re karguan. Herriak hala gorrotatzen zuen obispoak egun hartan
bertan izkutatu behar zuen bere burua komentatu batean. Jendol-
deari hala tira ziotenek eta agindu hura eman zutenek zigorturik
izan behar zuten. Hura gertatu eta handik urtebetera ere galdera ber-
dinak egiten ditu jendeak.

Ordena-zaintzaileak eta herria alkarrekin inolaz ere ezin konpon-
du eta adiskidetu diren bi indar bilakatu dira. Ordena zintzeko ez
baina herria zapaltzeko erabili bait ditu berrogei urtetako diktadu-
ra larderiakoiak. Kapitalismorik berekoienaren eta zentralismorik
itsuen eta setatsuenaren euskarri izatera behartu ditu. Euskal He-
rria inolaz ezin maitatu eta ezin ezagutu dezaketenen esku ipini du
ordena jartzea.

Dena den Euskal Herria bere buruaren jabe ez baldin bada ez dira
hemengo iskanbilak bukatuko. Bizirik den gizarte batean beti izan-
go dira tirabirak herritarren artean. Tirabira hoiek egin erazten
diote aurrera gizarte bati. Euskal Herriko tirabirek, ordea, herio la-
rriaren izerdi hotz bilakatu dira.

Herio larri horretatik ateratzeko bideetarik bat autonomiazko es-
tatutoa izan daiteke. Euskal Herriak bere nortasuna, bere kultura,
bere hizkuntza, bere patxada izateko bere erakunde politikoa behar
du: bere agintariak, bere hertzainak, bere epailariak, bere uniber-
tsitatea, bere komunikabideak eta abar behar ditu.

Lizarrakoa gaurkotuz eta hobetuz egi behar da gaurregun estatu-
to bat. Geroztik Euskal Herria asko aldatu eta aurreratu da. Eus-
kadi Euskal Herri izan dadila nahi da. Eukaldun ez den Euskadirik
ez da nahi gaurregun. Bestalde, langileriak indar haundia hartu du.
Klase borrokarik gabeko Euskal Herria aspaldi hil zen.

KIMU BERRI taldeak "Euskal Autonomi Estatuto berrirako Au-
rreproiektu" bat eskaini digu azter dezagun. Hona gure politkoen-
tzat lan baliagarri bat lehen bait lehen geuron buruen jabe egingo
gaituen estatuto bat lor dezagun. ●

zeruko ARGIA

Lehendakari:
Kaietana Ezeiza.

Buruzagi:
M. Añaga, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:
Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:
Pilar Iparraguirre.

Berri-emale orokorrak
L. A. Aranberri "Amatiño", Gexan Lantziri, Mikel
Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarría.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda,
Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxundi, Lizarralde,
Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde,
Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarra (Markina),
Axari (Idiazabal), Idiákez (Deva), Alix Trueba
(Karrantza), Etxezukoak (Herrera), Sistiaganeko
Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arra-
sate), Ertxin-Harri (Zestoa), Murumendi (Beasain),
Katazuri (Durango), Barrenetxea (Oizartun),
Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane),
Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Erren-
teria), Metal-lurri (Lazkao), Azpiroz (Berastegi).

Marraskilari: Antton Olariaga.

Argazkilaria: Arturo Delgado-Loubet

Fotolitoak: Ernio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta
Aragoiko Kaputxinoak.
Burlada, Kale Nagusia, 50-1.
Donostia, Okendo 22
Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola:
"Gráficas Semi"
Plaza Lasala, 3
Donostia
D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoitza)	35	ptz.

HITZ ZAILAK, ERDARAZ

Zeruko Argiako langile agurgarriok:
Lerro hauen bidez zera adierazi nahi nizueke, alegia harpide berriek sortzeko izan daitekeen era berri bat jakinean jarri nahi dizuek; neri iritzia azalduaz, hain zuzen.

Nere proposamena hau duzue: egokiena litza-ke Z. Argiako lan bakoitzaren azpian hitz uler- gaitzen bat azaltzen bada honen esan nahia gazteleraz ematea; era honek zailtasunak eman diezaioke Z. Argiari uste dut; horregatik, beste era hau uste dute errezagoa izan daitekeela egi- teko, alegia, Z. Argia osoan azaltzen diren hitz ulergaitz guztien esan nahia edo hiztegia, Z. Ar- giako azken orrian ezartzea hau da, euskaratik gaztererako itzulpena emanda; oso onuragarria izan daitekeela uste dut ekintza hau. Frantzesko itzulpena beharko lukeen ere? Zuek jakingo duzue ori, egin ezkerro batasun bat lor genezakegu bide batez Ifar Euskadikoekin.

Eske hau eginez asmo honenekin, bide batez, beste harpide berri bat bidaltzen dizuet.

Besterik gabe, hurrengo arte. Agur t'ardi.

T. AGIRRE

EUSKADIREN ERREFEREN DUMA AMNISTIARI BURUZ

Igaro den abenduko Gobernuaren Erreferendumari Euskadik uko egin zion. Anitz arrozoi jarri zen orduan bozarik ez emateko baina gehien entzuten zena zen lehenago Amnistia eman behar zela.

Orain, otsailean, presoen familiak firma eske dabilta Errege Jaunari bidal- tzeo amnistia eskatuz.

Presoen familiek eratu duten kanpai- nia hau beraz, har dezakegu Euskadiren egiazko erreferendutzat. Jakina, presoen familiek ez dute ez dirurik ez modurik erreferendum hau montatzeko. Baina Euskadik, badu kapazitaderik; eta herriak eta abenduko erreferendumean boikot ak- tibo aldarrikatu zuten partiduek hartu behar lukete presoen familien kanpainia hau beren gauzatat eta Euskadiren oihua errealekin egin.

Ez da horren gauza zaila Euskadiko indarrentzat etxerik etxe firma bila ibil- tzea eta merezi du, ene ustez, duen esan nahiaren gatik. Egia izan baldin bazen Go- bernuaren erreferendumean Euskadiko in- darrek sloganetan esan zutena, gaur aurre- ra erraz atera daiteke Amnistiari buruzko kanpaina hau.

Ehuneko zenbatek emanen liokela baietza kanpainia horri Euskadin? Ehu- neko laurogeik baino gehiagok dudarik gabe.

Ondo montatuko balitz...

JULEN K.

MARKINA AMNISTIAREN ALDE

Gaur egun, Amnistia Osoa eta Askata- sun dehadarrak Euskadiko edozein toki- tan entzun daitezke.

Herri bezala jokatzeko bide eta eskubi- deak ukaturik zapalkuntzarik zakarrena- ren menpe gogorrean izan da Euskadi 40 urte hauetan. Diktadurapean ia desegina. Euskadi zutik dago. Ez du inola ere eta ko uste gabeko indarra hartu bait du az- kenaldi honetan.

Markina ere AMNISTIAREN ALDE da- go. Geure borrokaz iritsi dugu ikurria. Ikurriñarekin amnistia osoaren alde bo- rroka gaitzen.

Elkargaitzen Euskadi osoa Amnistia Osoa irabazteko eta Euskal Herriaren na- zional eta sozial alkatasunaren alde.

Gazte asko hil dira gure herriaren alde, eta sekula ez ditugu ahaztuko.

Zorionak Zeruko Argiari eta segi aurre- ra.

¡GORA EUSKADI ASKATUTA eta
SOZIALISTA!

Markinako neska gazte talde bat

JARRAI ZUEN BIDETIK

Zuzendari jauna:

Zeruko Argiako arripedun naizen ezke- ro, zeozer idatzitakoan natorkizu. 722'- ko lumeroan (Urtarilan 23'koan), iraku- rri nuen "Irakurlea mintzo", Bermioko arrantzale batek egindako lerro batzuek, agertzen ditula: Zeruko Argia larregi sar- tzen delako E.A.J.'kin ez bialtzeko geiago Zeruko Argiari. Horretaz nik idazten dizut lerro haien azterketaren ondoren. Herri baten realitate historiko eta soziala- ren ikusmoldeak ezarriten duten talde edo banakako politikoak ugariegi daudela. Hoientzat euren ideakin ados ez daude- nak, traidore edo herriaren etsairi fasismo ideologikoaren ispilua baita. !Zeruko Ar- gia! jarrai zure bidetik Euskalherriaren onerako. Gaur egun gure herrian daude- nik albisterik interesgarriena. Zorionak!

Bermiotik Langile batek

ZERUKO-ARGIA

Aldizkari edo asteroko onek duan izenari bu- ruz nator. Lisieux'ko Teresatxo Doneak, esku- tan artu izan balu aldizkari au, ziara lilluratu- rik, Aita Jaungoikoari ezkerrek emango zizkion lenbizi, izenagatik bakarrik. Izan ere, izenak izana edo dana iragartzen digu gure sinisme- nean eta ori, oso ongarri zaigu kristau gerala diogunoi. Gure bizitzako egunak, giro obean igaroko ginduzke, sendimendu ori emango bage- nioke gure jokabideari. Beraz, ien garrantzikoa dugu bidezti geranontzako lur ontan; batez ere, argibide eta poz-emalle dugulako ezbearrean, eta nun nai; beti, espiritu zerutarra piztu eta itxaropena sortzen dugulako gure biotzetan. Gauden garaietan, asko aldatu dira zenbat oitu- ra politika dala, zabalkundeak (propaganda) eta beste orrelakoak, baña ori guztia, elkarrekin lo- tuta joan oidan gauza da.

"Zeruko Argia" izena, beraz oso egoki dator- kigu, sinismeneko egi auek ain nolabait dabilki- gun gizarte ontan. -Orregatik, izen orri dago- kionez, aldizkari au ederrago eta bikainago egi- ten, saiatu gaitzen euskaldun geranez, beti zeru itxaropena argi dugula; euskal-erriaren eta kris- tau erriaren onerako izan dedin, eta gizadi au argi zerutarra poztu dezan.

BENINO MADINA

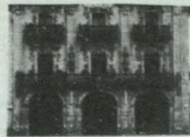
Azken bolara batean izan da eztabaida-rik aski jarrera politiko bat noiz abertzale eta noiz sukursalista (españolista, likidazionista) den erabaki nahirik. Beste zenbaitek uste du, aldiz herriak badakiela nor zein den eta tontotzat jotzekoa deritzat, berrogei urtez bortxazko zapalkuntz bortitzean bizi den herri, jakintsutzat jota dadukan horri. Noiz izan du ba herri zapalduak, klase zapalduak, jakintzarako biderik irekita historian?

Norbait abertzale ez dela frogatu nahirik, praktika politikoaren markua seinaltzen digute hainbatek eta marku hori Euskal Herri mailara mugatzen bada, halako erakunde edo alderdi hura abertzaltzat joko da. Argudio honi jarraituz, sukursalistatzat jota geratzen da marku hori Espainiako Estatu osora hedatzen duen jarrera politikoa. Badirudi, beraz, argudio horren oinarri izan arren, abertzaletasunaren hauzi hau, azken finean, politikazko izaera mailan planteatzen den arazoa ekonomiaren arloan erabakitzen den gauza, halako ideologia ekonomizista ezagun haiek proposatzen duten moduan; euskal burgesia eta espainiar likidazionismoa.

Oso oker ez banago, hemen ez dut aipatu nahi, bada Euskal Herrian halako talde politiko bat bere ekintza gure herrira mugatzen duena, baina bere abertzaletasuna zalantzan ipintzen dena. Ez dugu hor oinarritu beharrik, inolaz ere, praktika politiko baten abertzaletasunik eza frogatzeko, nahiz eta bere eremua edo markua Euskal Herria izan. Esate baterako, karlismoa abertzalea al zen Euskal Herrian? Santa Kruz bat, halare, euskaltzale, purrkatu bat zen eta bere herriari zegokion markuan gudukatzen zuen. Ez dirudi, ordea, Euskal Herria naziotzat jota edukirik beroni zegokion Estatu independente bat eraikitzeke proiektorik zegoenik karlisten pentsamenduan eta jokabidean. Nazioa eta Estatu, noski, kapitalist produzio moldearen barne hauteman daitekeen moduan. Eta alde hontatik karlistek ez zedukaten zergatik jakinik ere, beraz. Baina hortarako ez dago feudal gizartera joan beharrik ere; ez dago inolako eragozpenik herri zapaldu batean, talde batek bere ekintza osoa herri hortara mugatzea eta bere jokabidearen koordenatu ideologiko eta politikoak nazio horri dagokion Estatuaren proiektutik zeharo urrundurik egoteko. Euskal nazionalismoaren historian bertan dago lekuko hori, beste inora begira ihardun gabe.

Orain bertan euskal eskuinera begira jarriko bagina, ezingo genuke inolaz ere Estatuaren proiektuaz aztarna handirik hauteman. Hori, beharbada, sor omen daiteke (Beltza). Nolanahi ere, ordea, Estatu dependiente baten proiektu baizik ez litzateke eta dependentzia, jakina, inperialismoarekiko. Euskal Herriak nahi duen Estatu, ordea, besterik da.

Abertzaletasuna har dezagun ideologia sozialistaren arabera pentsaturik, nazionalismoa ideologia burgesararen arabera pentsatua izan denez gero historikoki. Ba,

herriko plaza

abertzaletazuna = nazioa, estatua

JOXE M. ODRIÓZOLA

euskal eskuina ezin genezake besterik gabe ez abertzaletzat jota eduki, Espainiako korrdinakundetari sarturik dagoelako. Eta gauza bera gertatzen da 'españolist' sozialista eta komunistekin. Azter dezagun baizik abertzaletasuna eraikitzeke eta gortetzeko zer mekanismo eskaintzen dioten horiek herriari. Ez dute euskal mekanismoaren proiektorik, euskal Estatu independentearen programarik; ezin dute alegia, euskal gizarte abertzalerik eraiki eta ondoren hori babestu. Eta bestela "abertzale" horiek erakuts diezagutela herri ba-

tek (edo klase batek) noiz eta non eraiki eta babestea dituen bere interesak (sozialak eta nazionalak) inongo eta inolako mekanismorik gabe. Estaturik gabe. Inork ez du oraindik historian horrelakorik eza-gutu. Eta ez dago hemen anrkiten eta troskisten edeologia salatzen hasi beharrik, horrelakorik ere falta ez zaigun arren geure inguruan.

Euskal eskuina abertzalea ez dela aitortzea, ez da horrenbestez ahoa iriki eta zerbait esatea: tesi zuzen baten arabera pentsatzea da baizik. Berbera esan dezakegu, abertzaletasunari dagokionez, espainiar sozialista eta komunistek. Ez direla abertzaleak: kontzeptu honen proiektorik asumitzen ez dutelako. Euskal ohiturak, hizkuntza eta kultura maitatzea eta berorren alde ahaleginak egitea ez da aski abertzale izateko. Euskal Herriko ekonomiaz kezkatutik egotea ere ez. Arazoa, diogun berriz, politikoa da izatez eta Estatu mailan planteatu eta erabaki daitekeena soil-soilik. Bestalde, Espainiako Estatu federal batean nahiz sozialistak nahiz komunistak egon boterean, guri berdintsu zaigu. Abertzaletasuna ez da beste nonbait finkaturik dagoen aparatuz zainduko. Estatu federal batean gure egoera, erlazio dependiente batzuen katean lotua dago, dependentzi ekonomikoa, politikoa, ideologikoa,... Espainolisten ideia bitxiak, marxismoaren inguruan historiko sendotu den ideologia txobinistaren zakuan sartuko ditugu, beraz. Eta zerbait esaten digutenean kontuak eskatzeko, zera esan diezaikegu: zaku hori hustutzeke eta historiaren zientziatik gehiago edaten hasteko.

Itxaropen bakarra daduka abertzaletasunak: abertzaletasunaren eta sozialismoaren arteko lotura hertsia. Norbaitek esana du: mundua mundua denez gero historian materializatu den gertakari handiena langile mugimendua eta marxismoaren arteko lotura izan dela. Hori horrela, guk esan dezakegu, euskal historian gertakari handiena abertzaletasunaren eta sozialismaren arteko lotura dela. Euskal proletargoaren Estatu dago guzti horren atzean beste ororen xede eta gailur.

Abertzale izatea, garbi esanik, euskal Estatzale izatea da, ez gehiago ez gutiago. Euskal Estaturik gabe Aberri ezin da ez eraiki ez zaindu. Bestalde, abertzaletasun kontzeptua ezin da ere orobat teoria mailan pentsatu, politik teoriaren arloan kokatu eta Estatuari buruzko gogoetarik burutu gabe.

Abertzale ez izatea, berriz egungo egunetik Estatu horren eraikuntzari ez atxekitzea da proiektu hori estrategi politikoan ez asumitzea.

Esanak esan, nor da abertzale Euskal Herrian? Bistan den gauza da: ezker abertzale sozialista. Eta egia hau, ukazina denez, beste orok ez du eskubiderik bere burua abertzaletzat jotzeko, horietako bakoitzaren ideologi interesatuak eskaintzen dion "esku-bide ideologikoa" kenduz behinik behin.

Nere luma eskuan hartzerakoan hiru hitz datozkit burura: indultoa, amnistia, terrorismoa. Izan ere nola ez etorri burura hainbat entzundako hitz frustratuak?. Bai hitz frustratuak diot. Hitz hauen esanahia baitabil frustratua hain zuzen. Behar bada esanahi edo "txantaje" politiko horrek bertatik ikuterik nagoelako ari naiz idazten. Indultoari buruz ari naiz; indultoak barkapena esan nahi du. Beraz barkatu egin digute, eta barkapen "txantaje" hori onartu beste biderik ez dugu izan; guraso, senide, emazte eta seme alabekin bizi nahi izatekotan. Nahiz bortxakeriaz eginda, hola azaldu, Euskadiko herria ez dute engainatzen. Herriak badaki nork ekarriko dion edo nor burrukatuko den Euskadik behar beharrezko duen askatasunaren lortzearen. Edo zer da gure burrukalariak berekin duten errua barkatuak izateko?. Nazio batek behar duen berjabetza gure nazio zapaldu honentzat nahi izatea pekatu ote?, edo, barkazioa eskatu behar ote diegu, diru truke salakuntzan ihardun zirenei?. Eskertu egin behar al ditugu gure torturatzaileak? edo, kartzelako terrorismoan ahal duten denbora gehiena eukitzen saiatzen direnak? Edo, hiru urteko semearekin gure hizkuntzaz, euskeraz, mintzatzeraz galazten zigutenak? Garbi dago; barkatu egin digutela; barkatu egin digutela adieraziarren erru hori diktadura faxista baten ondorio eta berak ezarritako errua da. Gainerakoan ondorena ez zen holakoa izango. Amnistia lortu bagenu, ez genduke terrorismo bortitzaren beldurrez bizi beharrik Amnistia "ASKATASUNA" da, ez barkapena; eta askatasuna norbaitek ematen badu, ez da Espiritu santuaren bertutez izaten. Askatasun hori indarrez kenduta edergailu bat hartu; gizonak eskubidea duen zerbait; eta, guri kendu digutena baizik, batzuen interesari hala komeni zaiotelako. Euskal Herria, herri bezala askatuko balitz, ez luke edergailurik lortuko, edozein naziok eskubidea duen zerbait baizik. Euskarak, euskal herriko hizkuntz nagusia izatera lortuko balu, berari dagokion tokia lortuko luke. Langileriak, lan produzioaren jabe izatera lortzen badu; ez da goitik emandako zerbait. Kapitalismo zitalak, langileriari kendu dion eskubidea baizik. Hori da ASKATASUNA, gizonak gizona menperatu ez dezakeen instituzioak lortzera. Non dira instituzio hoiek? Inon ere ez!!! Hor dira gertakizunak ikusi nahi dituanarentzat. Eta gertakizunei zergaitikekoa bilatu behar zaiote; sustraia, bihotza; ez gertatzen direnena karraxika jarri, inork erririk ez balu bezala, bizia eskeinka eta, bera azkenekoa izatekotan kondizioa jarritz gainera!!!; Terrorismoa momentu jakin batzuetan salatzen. Beti gauzak adabakiz konpondu nahirik Hemen interes gehiegi dabilki jendeak gauza zaharrak gaurko egunerako egokiak bezala sartu nahirik.

ASKATASUNA BARKAPENA

LENITZ

LEHENDABIZI
POLITIK IHAUTERIAK,
ONDOREN
GARIZUMA LUZEA.
BAZKO EGUNA
ETORTZEKO
ZERBAIT HIL BEHARKO
DI(N)AGU.

Trajea orain berrogei urte egin bada, zaharregia dela ez dago esan beharrik ere. Alperre da adabakiak jartzea, eta tintorerian kolore politagoz jarri eta berri bezala azaldu nahi izatea. Ordurako egitura ederria izango zuten, eta behar bada orduko sentimenei erantzungo zieten. Baina batzuek ez dituzte tintoreria eraman ere, eta adabakirik ez dute behar izan; pipiaren kontrako bola hoiekin ongi jasoak egonak dira eta. Orain traje hoiek modan jarri nahi dituzte!! Lehenko kolorez eta egitura gainera, batere gaurkotu gabe. Orain ateratzen dituzte kalera "oportunitate" izugarri bezala. Baina benetan barrengarri dira eta jendearen atenzioa deitzen dute. Izan ere, traje horrek hanka bat larri bixian uzten dio gorputzari. Hanka hortan tatuaje bat agiri da. Kate batzu edo holako zerbait; Nafarroa dela adierazi nahi duela dirudi. Baina zirkoren baterako egin daela dirudi traje horrek; hain egoki josirik dago!!; baina, beste hutsune askoren artean hutsune txiki bat nabari zaio. Nafarroa edo, delako hanka hori larrubixian uzten duela. Baina hori ere ulertzekoa da, gerra garaian egin baita presaka. Traje horren fabrikazioa Espainiako Madridekoa da eta eskusiba horrekiko benefizioak ere Espainiara zuzenduak daude. Euskadin ere sukursalak badituzte, traje hortatik ahalik gehien saldu eta nolako resultatuak ematen dituen ikusteko. Eta demokratikoa "izeneko" hariarekin osaturik dago tela; beraz oso fuertea eta demokratikoa. Horregaitik Nafarroa delako hanka horri, demokrazi bide osoz, bere burua estaltzeko tela erosteko eskubidea ez diote ukatuko inolaz ere. Nafarroak bozketa baten bitartez erabakiko du tela erosteko zer bide erabili. Euskadiko sukursal hoien bitartez erosi; edo intermediariorik gabe zuzenena erosi Madrideko firma horri. Fabrika berak salgai daukan tela bada ez dio ajola haundirik. Nafarroak berak egingako telaz trajea egitera erabakiko balu? Nafarroak bera den zatia estaliko luke. Zati bat izango litzateke. Hanka bat litzateke. Euskadi berriz, ibili ezin dan gorputz hanka bakarra. Puskatutako gorputz baldarra. Euskadi gorputz BAT da!!!, ez bi edo hiru. Edozein puska eta proposatzen ari dena gure herriaren zapalkuntza proposatzen ari da. Herria engainatzen bezala saiatuko bagina soluzio egokiak bilatzen, ez genituzke kartzelatan hoinbeste gazte burrukalari usteltzen eukiko, ez herri batzuek besteak zapalduko, ez hizkuntza eraldunak inungo herriari ezarriko, ez inork inor esplotatuko ere. Soluzioak behar ditugu, ez adabakiak. Amnistia behar dugu, ez barkapena. Barkapenak herriak eman beharko ditu, bera baita nola nahi bortxatua izan dena. Egitura berriak behar ditugu, ez hitz gozoak. Askatasuna behar dugu, ez orain berrogei urteko estatuko albarak.

Viva Dios que nunca muere
y si muere resucita,
vivan las madres que tienen
un hijo separatista.

Santurtzik nire etxezuloan, maiz entzuna nago ene amaren ahotik erdarazko kopla hori. Horrela abesten omen zuten Errepublikaren garaian, gerraurreko denboran. Eta egia esan, azkeneko Zeruko Argian eta Anaitasunean aurtenengo Udako Euskal Unibertsitatea hegoaldean eginen dela irakurtzean ez dut horixe besterik asmatu ahal ukan hartu dudana amorruek adierazteko. Eta are amorrugarriago, paternalismo nazkantea, ez garela halaz guztiz iparraldeaz ahanz-ten esatea. Ailira isildu izan !

Agerturiko berrian argudio bakarra ematen da, gaurko errealitatean hainbestetan onhar-terazi nahi dizkuguten horietako bat, praktikoko horietakorik, praktikotasuna, alegia, inoiz ez bezala. Praktikotasunaren izenean ez da iparraldean egin behar, horrela erosoago eginen omen baitugu hegoaldean. Total, kaka mokordo !

U. E. U. ZERGATIK HEGO EUSKAL HERRIRA

Aurreko zenbaki batetan jadanik irakurria nuen asmo hori I.A.M.i buruzko albiste batetan, hots, hegoaldera ekartzea U.E.U. a; horregatiko ez nuen sinetsi gura, hain baitzirudien petral eta funtskabe. Horra baina emaitza.

Eta zer dago, bada, iparraldean egitekoaren alde ? Dena:

— Orain arteko argudioetan bi izan dira nagusi: politikoa bata eta praktikoa bestea. Lehen baliotsuena ene ustez, Euskal Herriaren batasunaren ikurra izatea. Bigarrena, herri-erriaren praktikoa, hegoaldeko egoera politikoa zela bide, baina batez ere Manex Goihenetxeren lan gotor eta pisua, eta halaber Haritzelharrek erdies-tsi baimen eta euspen ofizialak, Ipar Euskal Herriaren dinamikan oso garrantzitsuak, lehendabiziko- z edo, Frantziako botere larderiakoiak Euskal Erakunde bat, Kultur erakundea izanik ere, ofizialki ezagutzen zueneko tenorea baitzen.

— Euskal Herriko Unibertsitatearen pro-
jektua izateko asmotan egin zelako U.E.U.a, eta
haren agirian, Uztartitzeko agirian hain zuzen,

OIHUTXOAK

UMORE ONARI EUTSI !

Ez da ba gaur erreza horixe!

Eguneroko lanak ezin burutu. Diruak juxtu eta gastuak gehiegi.

Eta egunerokoa dugun elkar ezin aditze honekin familia bakoitz-
tza ere halako Babeltxo bat bilakatu da. Hala kaleak ere, hala elizak, hala lantegiak ere.

Egun batez behinik behin euskaldunok bat egiten badugu, hurrengo sei egunetan elkarri hagin-
ka gabiltza.

Lantuak dira hauek, gero ! Baina egiak, ordea, tamalez.

Oraindik orain, hara, hiru per-
sonai a nola elkarri erasoka azaldu berriak dituzuten gure euskal al-
dizkariei. Ondarruko gauza triste-
ak direla eta "DAKIANA" izenor-
dezko bertsolariak ez du ba, inon-
go errukirik gabe, bertsoz bertso,
Ondarruko Imanol Oruamazaga
jo ? Beronek ere Ondarruko talde-
en arteko hiki-mika penagarriak
nola atera zituen Euskal Herri gu-
ziko plazara ?, Eta, bertsolaritzarik

gogorrean, nolako muturrekoak ez dizkio erantsi gero, Xabier Amu-
rizak delako "DAKIANA" horri ?.

Euskaldunon umore on garbia erabat galduko ote den bildurrez jarri ginezke. Eta, horren ordez, er-
reminari eta gorrotoari (haurre-
tan ere bai, halajaina !) lekua za-
baldu zaio. Zenbait deihadar, zen-
bait kanta gogor, zenbait esanal-
di... hor dabil tza egoera honen tes-
tigu.

Su kiskalgarri honen sorburu-
en parte haundi bat, urte asko eta
luzeetan egin dizkiguten zapalkun-
tza eta aldrebeskerietan dagoela,
badakit. Esklabuak ere —heuren
miseriazko bizimoduan eta katear-
tean— elkarri hortzaka eta kolpeka
hasi omen dira, goitik behera heu-
ren domatzaile direnetaz ahaztu-
rik. Ez ote zaigu guri ere horrelako
zerbait gertatu ?

Dena den, Arostegik (1977.II.
20.ko "Z. ARGIA"n) esana beldur
ematekoa da: "Politikazko kinka

larri honek luzaroan irauten badu,
ahaztuko zaiok Euskal Herriari pa-
rre egiten. Ahaztu bekoki alai-
az ibiltzen. Eta hala gertatuko balitz,
zertarako diagu pozik gabeko
Euskal Herria ?

Baina gaurko oiha hau izuga-
rriago eta tristeago egiten da, gure
artean elkar borrokatu berri diren
bertsolari gogor horiek eta heuren
artean gaitzat hartu duten gizase-
me eztabaidatu hori, direnak dire-
lako. Penagarria benetan heuren
jokaera, hiruo Jesukristoren ma-
hai sainduaren inguruan bueltaka
asko ibili direnen usaina somatzen
bait zaie.

Humore on garbitik tonelada-
ka behar du gaur gure Herriak. Eta
umore ona dakarten guziak ongie-
torriak izan bitez trajediaz gehiegi
nekatua dagoen Euskadira !

ANAIA

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

Otsein

PENSATU ETA EKIN

Frigo tresnak - Ontziak garbitzekoak

Labadorak superantomatikak - Ur berogailuak

Lehor tresnak - Estufak

Transportes **anzkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almeria, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2

(Esquina Zubieta)

DONOSTIA

MUEBLES

URRETA VIZCAYA

1920'an sortutako etxea

ERREDIZAK - EDERGALLUAK

EGIN - GAIK eta AURRE - KONTUAK

POSTAS, 48

GAZTEIZ (Vitoria)

JOSE ZINKUNEGIREN

OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

GIZON, EMAKUME ETA HAUR

MOLLARRI

JANTZITEGIA

Iñurritza

Zarautz

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira ganadu on, indartsuak, Eta nora jo jakin bear du baserritar burutsuak, Berebiziko aragi pillak; gañera esne putzuak, Olek guztiak berekin ditu Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERRENTERI

ON KOSMEREN KRISTO

Dantzan zebiltzen gaur arkakosoak Kasilda serorearen gorputz ximurrian. Ez egun onik eta ez txarrik ez dio opa izan On Kosmeri Sakristian sartu denean. Pipertuta utzi nahi luke On Kosme eta asmo gaiztoz erasotzen dio:

Kasilda.— Hemen daude bada, hautsez beteta Purgatorioko Arimen Jesusen Bihotzaren estandarteak. Prozezioak kendu zenituen eta orain alperiakakoak dira; trapero bati saltzerik, ez ote duzu pentsatu. ? Ama Doloretako soineko hau ?. Ta Nazarenoaren jantzia ?. Txanpon batzuek jaso ahal izango zenituen.

On Kosme bapo lo eginda dago eta ez Kasilda eta ez bere arkakosoak izango dute indarrik bere patxada gozoa gal erazteko. Barruan gorde ezinezko algaraz erantzuten dio :

On Kosme.— Triunfalismoko Eliz batean sartu ginuen Konstantinok eta Eliz apal eta umila sortzeko, gauza asko ditugu Eliz hontan desegin beharrekoak.

Kasil.— Ene, On Kosme, ondo al zaude ? Gauza preskuekin zatoz. Hirurogei urte badira

esaten zenez, Euskal Herri **OSOAREN**, zentzu geografiko eta sozialean, Unibertsitatea izateko asmotan sortu zelarik hor gaineko lehen arrazoinak beti bat dirau, zeren egun Ipar Euskal Herria dela Euskal Herririk ukatuena zalantzarik ez baitago, ez eta hegoaldeko egoera politikoagatik beragatik lortzeko dugun unibertsitatea inolaz ere nahastu behar ez dugula. Guk dugun Euskal Herriaren projektua, kasu batez, ez da ezelako Estatuak eman diezagukena, ematen, zaigun, edo eta harrapatuko diegun guztia onhartuko badugu ere. Eta ez dut uste ikusmira okerrik darabilkedanik, ikus, oster, Herrialde katalanak, hiru unibertsitate, bi Barcelonan eta Valencian bestea, denetan katalanezko katedrekin, eta horregatik Prades-en egin dute orain arte, Ipar Kataluñan, beren "Univertsitat d'estiu".

— Bestalde, Iparraldeko euskararen egoerarako, horko euskararen sona sozialerako, hizkuntza bati bizia ematen dion sona, hain zuzen, guztiz oinharritzko bilakatu da U.E.U.a Badakit oso ipartar guti joan ohi dena: azkenekoan bai 30 bat inguru zirakeen, eta lehenengoan, berriaz, bost agian ere ez.

— Eta azkenez, erran behar dut, erosotasunaren argudioa guztiz merkea iduritzen zaidala, eta urterik urte herrialde desberdinetan egiten dela, egin litekeela pentsatzea estupidokeria hutsa, betiko sasilorpenetan geratu nahi ez badugu behintzat. Agian, aurtengo udan zortzi banku eta hamaika entrepesa handik emanen digu dirurikan asko, eta agian ere Orea jauna etorriko zaigu bisita, eta orduan denok batera, nire herriko "Mari la churrera" kantua famatua abestuko dugu, zeren Gabirel Aresti zenak esaten omen zuenez, dena baita posible Granadan.

ANDOLIN EGUZKITZA

gure Konstantino sakristau zintzoa hil zela eta hura egiten duzu gure artean jarri dituzun nahaspila guzien errudun. Ikusiko litzateke !

On Kosme.— (Lehen baño gehiago adarra jo nahiaz) Ez, emakumea, ez, nere Konstantino mila urte baino askoz gehiago da hil zela. Konstantino Emperadorea zen.

Kasil.— On Kosme, batzuetan hezurretaraino izutzen nauzu. Gazte artean zabiltzanetik, ganbara, zuloz betetzen ari zaizu. Zaude pakean zure Konstantinorekin; zure ergelkeriak entzun baino hobe dut, gal gal gal utzi dutan babarrun lapikoa erre ez dadin, zaintzea.

Marmar hots haundian Kasildak aldegin duenean, On Kosmek bere pentsamentuetan murgil jo du: Hor zaudek Estandarteak, santuen irudi ta prozesiotan erabiltzen genituen hainbat edergailu. Kendu dizkiagu eta gauza berriak nola aurrea eraman hementxen asmatu ezinik, Zaharrak kendu eta berriak jarri ez; laister hil egin behar. Bere pentsamentuetan nahastuta zegoela, aurreratu zaio Jokin.

On Kosme.— Konbenturen batera, erretiro gozoa hartzera joateko, gero eta gogo gehiago zeukeat, Jokin. Gaizki ala ongi, munduan egin behar nuena, egin zegok; lurreko nere kondaira kaskarrak berea egin dik; zeinei begira egon behar diat nere zahartzaroan ? Munduko gaitza ez zegok kentzerik; ahalegiñak egin arren munduan beti izango duk pekatua eta bere ondoren izugarria; beti gogorkeria, noberekoikeria, inbiria, gehiegizko aberastu nahia. Munduko pekatua kentzera etorri huan Kristo eta bere garaiko pekatuak gurtzean josi ziaten. Ezin konprenituz Aitari oihu egin zioan: "Horrela zergatik egin duzu"?

Jok.— On Kosme, zoazkit poliki poliki zure sermoiarekin. Pekatuarekin beti kontatu behar da; pekatua kalean dago eta baita konbentuan ere. Pekatuak bere kondaira badu eta mundua mundu den bitartean izango da gizo-

nen artean. Kristo ordea, pekatua kendu nahiaz ez zen gero konbentu batean sartu; hil egin zen. Ez dago Paradisurik lurrean; ezin daiteke lurra zorionezko Paradisuan bihurtu; pake osorik, zuzentasun eta askatasun osorik ezin lurrean eza-gutu ahal izango dugu. Baiña, On Kosme, Israelgo Herrian ahalik eta senidetatsun eta anaitasun haundiena jarri nahiaz bizi izan zen Kristo, nahiz eta Berak nahi zuena iritxi ez.

On Kosme.— Zer arrai, gauza ahal gaituk bada ezertarako ? Zeruko Erreinura joan zen Kristori begira bizitzeko badiat eskubide. Aitagari zorionean bizi duk. Piztu ondorengo Kristo duk nere itxaropen eta esperantza. Zeruko Kristo, ni Beragana eramango naun Kristogan diat jarrita nere sinesmen eta uste oso osoa.

Jok.— Hauxen dugu Jainko Herriaren azken helburura: Jainko Erreinua iristea. Ilxika bedenik, besteen tartean sartuko ahal zara noski. Kristo osoari begira bizi behar dugu ordea, On Kosme. Zure azken urteetarako aukeratu duzun Kristo-rekin ezin geldi daiteke Jainko Herria. Pazko ondorengo Kristo duzu hori. Historiarik gabeko Kristo, Zeruko Kristo, gure sinesmen eta esperantzaren Kristo; Zeruko Jaungoikoa duzu Kristo hori. Zeruko Jainko izan aurretik, lurreko Jainko izan da Kristo. Kondaira eta historia bat Kristok. Ukuilu, lantegi, etxetxo, kale eta gizarteko Kristo; hitz batean lurreko Jainkoa.

On Kosme.— Motel, motel nik ez diat baztertu nahi lurreko Kristo Jainkoa.

Jok.— Hala hobe; Zeruko Kristo hutsean bihurtu eskeroz. Pagano eta Jentillen jainko antzeko egingo genuke Kristauren Jainkoa. Sinesmen hutsezko Kristo hori gizonen gainetikakoa, gizonak ukitu eta konpreni ezinezkoa; gaurko euskal kultura haundikoek dioten bezala, Jainko trazeendente eta abstraktoa. Jainko hori ez da imitagarri; Jainko hori, guk errezatzeko, kultoa egiteko, prozesiotarako, Paganoen Jaungoikoak bezela erabiltzeko balioko luke. Kultu utsezko Kristo Jainkoa ez da batere interesgarri. gaur eguneko munduarentzat; lurreko arazo ta problematikak erabiltzeko ez du balio Zeruko hutseko Kristo Jainko horrek lurreko kondairarik gabe zatituta usten badugu Kristo Jainkoa, lo belarra edo opio daiteke: lurreko arazoetatik ihes egiteko asmatutako erlijioa eta gizarterako guztiz alperrikakoa.

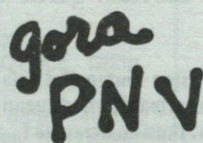
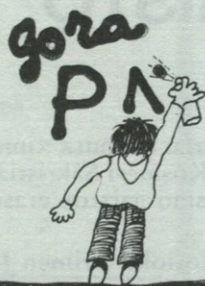
On Kosme.— Zer egin behar diagu bada, Maixu Jauna...?

Jok.— Lehenbizi, adarra jotzera joan Kasilda seroreagana. Eta serioski gauzak hartu nahi badituzu, zeruko Kristo Jainkoa, gure esperantzaren Kristo Jainkoa ahaztu gabe, plazaratu, azaldu eta erakutsi lurreko, kaleko Kristo Jainkoa, Kristo Historikoa. Lurreko gizonekin kondaira, historia bat izan duen Kristok bakarrik erakutsi ahal diezaguke egiazko Jainkoaren irudi eta arpegia. Kristori esker dakigu nor den Jainkoa.

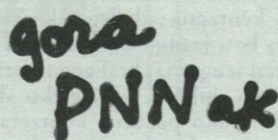
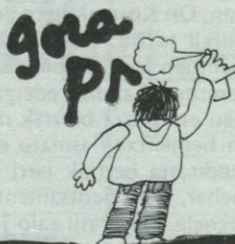
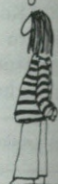
On Kosme.— Ik hitza hartu ezkeror, zurrungaz lo dituk hire irakurleak. Hi ere, ez haiz ez, lo belar makala.

AROSTEGI

hormasprayko

OPosizio
ALDEKOa?

OPosizio
KONTRAKOA

HAIZE
HEGOA
GAU EPELA

OLPIAGAKO

GALICIA

ENCROBAS OLIGARKIAREN AURKA

Hildako bat, hogeï zauritu eta berrogei detenitu dira Coruñako En-crobas herriko laborariei kostatu zaizkienak "Lignitos de Meirama" enpresaren aurrean beren eskubideak zaintzeko.

Enpresa honek, mina bat esplotatzeko, laborariei beren lurrak oso merke ordainduz kendu nahi izan dizkienena sortu da arazoa.

"Lignitos de Meirama" FENOSAren filiala da; hau berriz Galiciako oligarki talde inportante batena, Barrierena Barrié-k elektrizitatearen monopolioa du; Franco-ren erregimenarengandik fabore haundiak jaso zituen.

Honela egin ahal izan zituen urtegiak ardoaren produkzioari eta ganaderitzari eskainitako toki onenetan, Castrolo de Miñon eta Campobecerrosen, bertako jendea kanpora bidaliaz. Baina laborariak ez dira isilik gelditu. 1965ean Campobecerrosekoaren aurka egin zuten sabotajeen bitartez; gero Xoveko zentral nuklearra-
ren kontra, FENOSA, Hidroeléctrica del Cantábriko eta Eléctrica del Viesgok egin nahi zutena. Iaz hasi ziren berriz Encrobaseko proiektu honen aurka. Iragan irai-lean egin zen "I Asamblea Labrega"n, "Asociación Agraria Galega" eta "Comisión Labregas"ek antolatua, FENOSAren espropiazioez gogor hitzegun zen. Honela, borrokan, osatu da Galiciako Laborarien Mugimendua.

Encrobasen berrehun laborari familia bizi dira; "Lignitos"en proiektua atera ze-
nean, lehendabizi enpresan parte hartzea eskatu zuten; hau ukatu egin zitzaion eta harrez gero, beste lur batzu ematea eska-
tzen dute, beren langintzan jarrai ahal de-
zaten, inora aldegin beharrik gabe; "Rou-
bos non: traslado da poboación" diote.

Iragan abuztuaren 29an zortzi mila la-
gunek manifestazio bat egin zuten Coru-
ña; "a nosa terra e nosa e non de FE-
NOSA", "Galicia ceibe, poder popular",
"Galicia ceibe, sin emigración".. eta ho-
rrelako oihuak entzun ziren. Manifesta-
zioa egiteko emanda zen denbora bukatu
baino lehen, polizia gogor eraso zuten.

Laborariak guzti hau salatu zuten gober-
nadorearen aurrean; honek manifestazioa
erabilia izan zela e.a. zioen; laborariak
hori ezeztatuz erantzun zioten.

FENOSAak "Expropiaciones forzosas" e-
ko dekreto-legeari heldu zion; irailen lu-
rrak okupatu nahi izan zituen baina ez
zuen lortu. Hil honetan gogor zibilen in-

Emilio Suárez Valdés, 17 urte

darrez laborarien erresistentzia hautsiz eta
berrogei lagun detenituz (hoietatik zortzi
pasa dira zibil juzgadura eta hiru milita-
rrena), okupatu ditu lurrak.

Galicia guztia Encrobasekoen alde atera
da. Hilaren 18an, Coruñako Unibertsitate

Laboralean enzerrona bat egin ondoren,
laborarien alde pankarta bat jartzera zi-
hoala, heriotza aurkitu zuen Emilio Suá-
rez Valdés ikasleak. Hilaren 21ean berriro
okuipatu nahi izan zituen enpresak lurrak
eta jendeak gogor ekin zuen.

Ostiralean, hilaren 25ean, "Lignitos de
Meirama"n laborariak aspalditik eskatzen
dutenari, lur berriak bilatzeari, baiezkoa
eman dio. Laborarien ordezkariak eta en-
presarenak, negoziaketarako bitarteko be-
zala jarri den Fernando García Agudíne-
kin batera, lur hoien bila hasi dira. Badi-
rudi oraingoz beren eskubideak inposatu
dituztela.

Egun hauetan Encrobasen zabaldu den
poesi batek honela dio:

"Galizia é un país de dous millós
de mortos.

Nas Encrobas a forza bruta ma-
ll nos heróis
que quedan,
nos vellos sin fillos,
nas viúdas dos mortos,
i os idos"

BREITAINA HANDIAN ERE AMNISTIAK ERE

Bretaina Handiko sistema politikoa nahiz eta demokrazi burjesa bezala izan, bada sistemari uko egiten dionik. Hauek, normala den bezala ezkertiarak dira, han ere, sistema faszistetan bezala, eskuinak eskubide gehiago baititu.

Munduko demokrazi burjes onena den hortan, zer gertatzen da bada? Han ere sistema gatazkatzan dutenak gartzelatan dituzte. Gauza bera gertatzen da Frantzi- an, Alemanian; Euskal Herrian ere holako zerbaite gertatuko da demokrazi burjesa lortzen denean.

Nahiz Breitaina Handian hain sistema ona egon, gartzelatako populazioa 41.000 ra iristen da, hauetatik 1.100 andre dire- larik. Presoak edukitzeko tokia, berriz 36.000 gizonentzat eta 1.000 andre- rentzat egina da, hortik espetxetako superpo- pulazioa.

Gartzelatu hauek denak ez dira politiko- ak, komunak dira gehienbat, gizarte ka- pitalistak sortutako gaitza dutenak; gizarte sofistikatu hortan bizi ezin eta burje- siak EZARRI dituen legeak betetzen ez dituztenak dira.

Politikoak berriz, gehienak Irlandarrak dira. Irlandako gatazka gogorrean erori direnak. Ingelesak menperatu eta zapal- duta daukaten herri hori askatzea eta berdina egitea nahi dutenak daude, ba- tipat, Breitaina Handiko espetxetan. As- ko, juizio eta akusaziorik gabe; poliziak nahi duelako. Gainera, tratu txarrak har- tuaz orain dela gutxi demostratu den be- zala. Beste asko, epaituak eta beren bizi guztirako espetxeratuak. Ipar Irlandarrak IRAkoek bultzaturik, Amnistiararen alde- ko kanpaina gogorra egiten ari dira, bai- nan ingeles gobernuak entzungor egiten du. Prensa "demokrata" ere, ez du ezer jakin nahi.

Lehengoa, Anna Mendleson irten zen gartzelatik, ia 7 urte barruan egon ondo- tik. Neska hau, IRAko militantea zen eta

Anna Mendleson

1.971ean harrapatua izan zen. Bere akusa- zioa: bonba batzuk ipintzea edizioak hondatuz. Juizioa egin ziotenean, neska honek eta taldekoek juradua —juradua osatzen duten gehienak, langileak ohi dira— konbentzitu nahi izan zuten, agra- rraziz, berak sitema kapitalistaren aurka zeudela eta beren gatazka hildo hortatik ari zela; tribunala farsa bat zela zioten, e.a. Azkenik, 10 urterako barruratu zituzten.

Sententziaren 2/3 igaro ondoren, liber- tate kondizionalera igaro da neska hau ka- lera. Bainan, horra Anna kalera aterala- ko, prentsa eta beste jende asko irteera honen aurka agertu da.

Beste aldetik, IRAko dozenaka militan- te, beren bizi guztirako sartu dituzte. Hauk ez dira inoiz irtengo libertate kon- dizionalaz. Hauek herri garaileak aterako ditu eta laster izango delakoan zai burru- kalari hauek.

Bainan, hauek gartzelaratzen dituzten momentuan, beste Irlandar gazte askok hain tokiak betetzen dituzte, honela era- bat irabazi arte jarraitzeko asmoz. Mili- tante hauek badakite, harrapatzen badi- tuzte, betirako sartuko dituztela bai- nan, ziur dira, askatasuna laster lortuko dutela, eta, itxaropen horrekin bizi dira.

Munduan inork ondo konprenitzen ba- du Irlanda, euskaldunok dugu konpreni- tzen; eta egungo gure Amnistiararen aldeko gatazka, Irlandako herriaren eta mundu- ko herri eta klase zapaldu guztien gataz- ka da, gure burruka, internazionalista bai- ta.

B.BAKAIKOA

O.R.T. PLAZARA DONOSTIA

ORTren Euzkadiko Komite nazio- nala iragan asteazkenean plazara- zen Donostian, Komunikabideen au- rrean. Bertan Komite Nazionalak II Plenoan hartu erabakiak ezagutarazi zituen. Baita alderdi horrek aurrera- tzean eramango dituen ekintza batzu ere.

Mahainean, politik idazkari den Mario Grande Esteban (Mikel Imaz klandestinita- tean) eta komite nazionalako beste batzu- ziren: Julian Goñi, Santiago Larrañeta, Juan Jose Martinez Leunda, Begoña Oza- e.a.

Komite nazionala honek, beste gauza ba- tzuen artean, erabaki hau hartu du: Komite Zentralaren politik idazkaritzak urtiar- laren azkenean azaldu zen krisiaren aurrean agerturiko deklarazioak eta linea onartzea.

Bestalde, agirian puntuok ere azaltzen di- ra.

Euskadirentzako irtenbide demokratiko, probisionalki, demokrazia legezaturiko autonomi estatuto bat dela. Honek Errepu- blikara garaiko estatutoen autonomi ahalme- nak jaso behar ditu, egungo errealitateak egokituak. Horrekin batera Euskal Gober- nu Probisional bat osatu behar da, Euzka- kin Konstituziaile prozesoa eta autodeter- minaziorako eskubidearen ezagutze eta ejerjizioa garantizatuko duena.

Amnistia orokorra, Euskal Herriarentza luza ezina den helburu bezala, eta bere al- derdiaren eta alderdi demokratiko guztien legezatzatzea eskatzen du komite nazionalak. Baita politik eta sindikal eskubideak ere.

Gobernuarekin negoziatzen ari den komi- xioaren, Julio Jauregiren eta bera apoiatzen duten alderdien jikabidea salatzen du, ho- rrekin Gobernuari babes ematen ari direla- ko, eta horrek ez dakarrelako irtenbide de- mokratiko batera hurbiltzea, aitzitik, langi- leak nahasteko besterik ez delako.

Bestalde, komite nazionalak Euzkadiko Sindikato Batuzailaren eraikitzeari apoiatzen diotela dio, eta Komite Zentralak era- baki duen bezala reformist hauteskunde- tan parte hartzea onartzen du, ondo parti- zipatuz gero, demokrazi bideari lagun die- zaioketela uste dutelako antifasista eta he- rriko borrokarentzako plataforma berriak sortuz eta bultzatuz.

Laster agertuko omen du ORTren komite nazionala honek hauteskundeetarako pro- grama, hiru ideia nagusi izango dituen: de- mokratik errepublika; zer diren nazional autonomiak eta Euskadiren autodetermi- naziorako eskubidea eta, azkenik, ekono- miaren oinarritzako sailak nazionalizatzea eta demokratikoki kontrolatzea.

Datorren astean partiduaren aldeko kan- paina bat egingo omen da Euzkadin, miti- nak eginaz, dirua biltzeko txartelak bana- tuaz, e.a.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA — TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

GASTEIZ:MARTXOAK 3

**"Campanadas a mort
fan un crit per la guerra
dels tres fils qu'han perdut
las tres cāmpanas negres".**

**"Hil-kanpaiak
gudara deitzen dute,
hiru eskila beltz
galdu dituzten hiru semeen alde".**

Horrela hasten da, Lluís Llach katalandar kantari ezagunak, Gasteizko gertakizunen berri jaso zuenean, egin zuen abesti bikaina. Tamalez, hiruk ezik, bostek galdu zuten bizia. Gainera, ez ahantz, 200en bat pertsona balaz zauriturik gertatu zirela. Oraindik ere gogora datozkigu langile-borrokako bi hilabete haik, barrikadak, beldurra, amorrua: espaloietako odola... Auster-egun hartako arratsalde trixtean.

Herriari ez zaio ahaztu. Lluís Llach-ek ere halaxe zioen, kantu hortan:

**"Ai d'aquell trovador
qu' oblidès las tres notas!"**

**(Ai, hiru soinu horiek
ahaztuko zaizkion poeta!)**

Izan ere, hainbat eta hainbat arrazoi bada egun hartakoak ez ahazteko. Fraga eta Martin Vila etorri zitzaizkigun problemak konpontzera. Herriak erresponsabilitadeak muga zitezela eskatu, eta Fragak "denok dugu geure errutxoa" esan, eta, gainera, Fernandez Naves eta beste langile batzuek giltzapera eraman zituen. Horrela, eta berriro ere indarrez, konpondu ziren gauzak. Apaizek gogor salatu zituzten "hiltzailak", lehengo moduan jarraitzen dira. Ez Fragak, ez bere ondorengoek, ez dute inolako interesik azaldu erresponsabilitadeen arazoa konpontzeko. Are gehiago orain-

dik, Fragak berak, zera esan zuen behin baino gehiagotan: "Gasteizko langileek, burnizko makilak eskutan eraso zioten poliziarri". Egun hartan Gasteizen ginenok, badakigu jakin hori gezurra dela. Ondo dakiguna, berriz (eta hau irratiz ondo baino obeto entzun genuen, bi hilabete haietan polizia-irratietan esaten zen guztia entzuten bait genuen gasteiztarrok), zera da: "norbaitek", langileak eta langile ez zirenak ere, zeuden eliza, "a toda costa" hustu behar zela. Eta hala egin zuten. Lehenengo, kezko leherkaiak bota, jendea atera arazteko; eta gero, jendea atera ala, metraileta-hotsa besterik ez genuen aditu ahal izan! Hango garraasiak, hango oihuak, hango odok-ixurtzeak, hango etsipen eta amorrutxo aurpegiak!

Herriari ez zaio ahaztu. Eta ez zaio, antza, laster batean ahaztuko. Hilakoak bere bereak zituen herri langileak, sakon bereganatu du haien oroitzapena, eta beste herrietan Maizteko 1. goa ospatzen duten bezala, Martxoako 3. gna ere, Euskadiko langileria borrokalararen eguna izan beharko litzatekeela dio herri langileak. Guk ezin dugu erabaki; Gasteizko, Arabako langileriak, eta beronekin bat egin dezakeen Euskal Herriko beste probintzietako langileriak erabaki behar du. Martxoako 3. gna, langileen borroken ondotik etorri zen, eta langile-odolaz pagatu zen; hemendik aurrera, Martxoako 3. gna zer nolako izanen den,

langileek berek erabakiko dute, partidismo eta pertsonalismo guztien gaindi.

Geuk ere, ez dugu sudurra larregirik sartu nahi izan asuntu hontan, nahiz eta Gasteizen bizi eta gertakizunei nahiko bertatik jarraitu bagintzaizkien ere. Hiru galderazko inkesta bat prestatu eta gertakizunak bizi eta jarraitu zituzten pertsona batzuei eman diegu erantzuteko; langile ordezkari batzuri, langileen abokatu bati, kale-giroa biziki bizi izan zuen pintore bati...

Dena den, ez dugu itxaropen handirik agintarien aldetik. Ohi duten bezala, entzungor egin diote herriaren nahiari, eta Gasteizko gertakizunetako erantzunkizunak mugatu gabe geldituko direlako susmoa dugu. Aspaldiko susmoa. Halaz ere, ezinbestean, herriak badu bide bat behin eta berriro bere jarrera zein den jakin arazteko. Egun hortan herria gelditzen bada, 1976.eko Martxoaren 8. an gelditu zen bezala, agintariak larru gorritan berriro ere agerraraziaz, bide batez, herriak.

**PEDRO M. MARTINEZ OZIO
JOSE CASTILLO
ROMUALDO BARROSO
FRANCISCO AZNAR
BIENVENIDO PEREDA**

hildako langileak ohoratuko ditu.

1.- URTEBETE IGARO ONDOREN, ZER ESATEN DIZU ZEURI MARTXOAREN 3.GN EGUNAK?

2.- GASTEIZEN BIZI IZAN GENITUEN EGUN TRIXTE HAIK PASA ZIRENEAN, ERRESPONSIBILIDADEETAZ HITZEGIN ZEN. ZER ESANGO ZENUKE HONETAZ?

3.- BAI PERTSONA MAILAN, BAI PARTIDU MAILAN, ZEIN DA MARTXOAREN 3.RAKO ZEURE JARRERA?

JUAN JOSE RUIZ DE ARETXABALETA ("TXABE")

25 urte (B.H. lantegiko Batzorde Ordezkarriako kidea)

1.- Martxoaren 3.gna oso garrantzi handikoa da Gasteizko langilariarentzat. Alde batetik, gure bost lagun hildakoak oroitzen ditugulako, lan-erreibindikazio batzuegatik hil zirenak hain zuzen, eta bestaldetik borroka haien muina oso garrantzi handikoa zelako, hain zuen ere, borroka haietan azaldu bait zen langile-batzar nagusiak eta batzorde ordezkarriak osatutako antolamendu erabakitzailea.

2.- Orduan gauzak ezer garbituko zirela esan ziguten, baina Gobernuak ez du alde hortatik ezer egin. Okerrago: geuk zer edo zer egin nahi izan dugunean, ateak itxita aurkitu ditugu.

Ez da ahaztu behar, gainera, hemen pagatu duten bakarrek, gure langile lagun batzuek izan direla, giltzapera eraman bait zituzten. Gu langileontzat, garbi asko dago, ordea, zein izan ziren errudun.

3.- Pertsona-mailan, eta Batzorde Ordezkarriko kide bezala, nere postura borrokatzekoa da, nere lagun haiek hil ziren gaitzuegatik borrokatzekoa hain zuzen: langilariaren askatasun eta eskubideak, eta lantegietako Batzorde Ordezkarriak (langile-

leen zuzenezko eta egitazko ordezkarriak). Gauza horiegatik borrokatu ziren eta horiegatik borrokatzen gara geu ere.

Horregatik, guztiz onartzen dut, Arabako indar politiko eta sindikalek, Batzorde Ordezkariekin batera egin duten greba orokorrerako deia, eta Euskadiko langile guztien elkartasuna eskatzen dut, gure lagun hildakoak gogoratzeko, bai eta langilariaren askatasun eta berezko antolaketa-eraren alde borrokatzeko ere.

Vicente Anton Ferrero, Gasteizko borroka eta hilen aldeko manifestazio batean hil zuten goardiazibilek Basaurin 1976. martxoaren 4ean. Hona hiletatoko argazkia.

Pintorea.

1.- Zaila da zehatz eta mehatz esatea txona honek zer esaten didan, gure barruan milaka sentimen mugitzen bait dira. Or

1.- Zaila da zehatz eta mehatz esatea txona honek zer esaten didan, gure barruan milaka sentimen mugitzen bait dira. Or

2.- Ez da, noski, jakin ahal izan pertsona-mailako erresponsabilidadetik. Baina ez zaigu ahaztu behar Martxoaren 3. egun harek gobernu bat eror-arazi eg

Bestaldetik, tamalez, Euskadin ohitu gura horrelako gauzetaz. Martxoaren 3. egun ondotik, beste hilketa batzuek etortzen ziren, eta ez da inolako erresponsabilidadetik mugatu. Edozein modutan ere, erresponsabilidadeak eskatu behar ditugu, ez dugu hortaz amore eman behar.

3.- Pertsona-mailan, nere barru izkurrarako, ondoez jakin bati buruzko oroitza pena eta haserre.

Pertsona-posturatik kanpo, uste da Martxoaren 3. gn egunak, borroka orokor egun bat izan behar duela.

TOMAS ETXABE

Langilea. "Forjas Alavesas" lantegiko Batzorde Ordezkaridikea. Gasteizko gertakizunetan langile-burutako bat. Borrokalari antikapitalista.

1.- Langilariak iraultzarako duen kapitalistaren demostrazio garbia.

Batzarrean duten indarra, erakunde bezala; batasunari eusteko bide bakarra. Langilariari dagokion demokrazi era, zuzen garbi edukitzea, eta burokraziaren aurkako jokabideak garbi edukitzea.

Gasteizi, martxoaren hiruak, bai aurreragertatuak ere, bizitza berri bat eman diola esan behar, denon buruan egonik, ematen bat egiten denean bezala ikaraz jartzen dituala nagusi-agintari guztiak. Baina baita ere, Martxoaren hiruak garbi adierazten du, Gobernu kapitalista batek borrokatzen duela, eta honen aurrean herri zapalduaren erantzuna ezin dago keela izan batere patxadatsua.

2.- Askatasunik ezak, menpekotasun erazten du; hori bera da guri gertatzen. Garbi dago hilketa beldurgarri honen zuzenburu duradun nor izan den: nagusi jendearen egoskortasuna, Gobernu faxist baten guntzaz. Baina, zoritxarrez, oraingoz beldur hintzat, hiltzaileak (gatiloiari eman ziotenak, eta agindu omen zutenak) patxak

tsu dabilta kalean; gure egitekoa hori guztia garbitzea da, eta, herriak juzga ditzan, bere gain uztea. Noiz?

Fragak eta berakin batera zeudenek, badute horrekin zer ikusirik, bai herri korporazioak ere, Eliza barne, denak gauza baten zaindari baitira: gutxi batzuen jabetzaren zaindari.

3.- Martxoaren hirua, ez da egun sinboliku soila, burruka egun bat gehiago bai. Arabako langileak luzaz bulartsu eramandako burrukaren lokarria.

Egun honek gogora arazi behar digu, garai bakoitzean eta egoera jakin baten aurrean dugun erresponsabilitatea kapitalist sistemaren aurka altxatzeko eta ezereztatze, gizarte berri bat gizarte sozialist bat geureganatzeko.

XABIER AÑUA

Langile-abokatua. Martxoaren 3.ko gertakizunengatik hauzitara eramandako langileen defentsorea. Arabako Amnistiaren aldeko Batzordekidea.

1.- Fetxa horrek zera gogorazten dit; langileriaren kontzientzia-hartze prozesoa, erreindikazio batzuek eskuratzera posibilitatu zuen prozesoa. Asanbladeen mugimenduaren sortzea eta sendotzea; sistema honek ematen ditu soluziobiderik jatorrenak, langileen ordezkariak bene-benetakoak izan daitezten, eta langileen benetako interesen alde ihardun dezaten.

2.- Asuntu hortaz zer edo zer egin da. Denuntzia batzuek jarri genituen Hauzitegian. Gobernu aldetik ere zer edo zer egin da: egia izkutatzea, edo-ta Gasteizko gertakizuna itxuragabetzea. Edozein modutan ere, eta direnak direlarik, gertakizun horiek garbituko dira. Gasteizko herriak hala eskatzen du, eta erresponsabilitadeak eskatuko dira, banan-bana.

3.- Ez nuke nahi, fetxa hau konmemorazio hutsa bihurtzea. Batzutan, holako gauzak ofizialtatuz, luzarorako azala gelditzen da, mamia izkutatuz. Ez nuke hori gertatzea nahi. Alderantziz, borrokarako, egun bizkorgarri eta sendogarri gertatu behar da Martxoaren 3.gna (Euskadik marko autonomo bezala dituen baldintzek posible bihurtu duten borroka); asanbladek nortasunik galdu gabe, nazional eta sozial arazoak maila berean onartzen dituzten batzorde ordezkarien sendotzearen aldeko borroka, eta aldi berean, fetxa-piloto bezala, orain urtebete gertatutakoak aztertze eta erresponsabilitadeak eskatzeko. Honi buruz esan behar dut, Euskadiko herriari ez diola kanpoko inortxok ere inolako erantzunik emango: Euskadik berak jarri behar ditu gauza horik argitan.

JUAN JOSE BERCEDO ITURRITXA' ("TXETXU")

24 urte, "GAIRU, S.A."-ko langilea, Batzorde Ordezkariako kidea, eta LAB-eko militantea.

1.- Fetxa horrek bereziki, errepresio faxistaren indarkeria dakarkit gogora, gure mugimendua itotzeko 5 lagun hil behar izan zituen indarkeria.

Baitere, langile-mugimendu haren planteamendu eta helburuak gororazten dizkit: sindikato bertikalaren gaitzespena, langile-helburuei buruz gure indarrak elkartu beharra, asanblada-mugimenduaren potentziaketa, gure egitazko ordezkarien izendapena, Batzorde Ordezkariak, eta hauen koordinaketa. Gauza horiek dakartzat gogora Martxoaren 3.gnak.

Bestaldetik, oso adierazgarri izan zen, fetxa haren ondotik Euskadik eman zuen erantzuna, klase-ekartasuna agertuz. Gasteizko langileriarentzat oso fetxa berezia da; hemengo langileriari ez zaizkio inoiz ahaztuko egun haiek, eta gure langile-helburuen aldeko borrokan gogoan edukiko ditugu beti.

2.- Fraga, famatua buru zuen Gobernu harek, errepresio faxistaren zer ikusiak aztertu gabe, langileei berei leporatu zizkien Gasteizko gertakizunen ondorioak. Suarez-en gobernuak, hildo beretik jarraitu da, arazoa baztertuz eta ez ikusiarena eginaz.

Geuk, geure aldetik, inbestigazio batzuk aurrera eramanez nahi izan ditugu, baina alferrik gertatu dira gure saioak, alde guztietatik ipini bait dizkigute hesiak, administrazioeneko gizonak.

3.- Pertsona mailan, eta LAB-eko militante bezala, borroka-postura bat badut. Alde batetik, gure lagunak gogora-arazteko, eta bestaldetik, haiek borrokatu ziren mugimendua gogoratzeko ere.

Honi dagokiola, esan behar da, Araba mailan greba orokorrerako deia zabaldu dela, Batzorde Ordezkariak, K.A.S.-eko indarrek, eta ezkerreko erakunde gehienek egin.

Langabeziari ez ITSASOKOAK EUTSI!

ITSASOKOA-ak geldituta jarraitzen du. 9 hilabete daramatzate langileak huelgan. Martxoaren 12an urte bat beteko da bere soldataren erdiarekin bizi direla. Bainan ez dute inor kanporaturik izatea nahi.

Azken berriak adierazten dutenez, 32 langileen izenak argitaratu nahiaz ibili dira nagusiak. Langileek-emakumeak, denak ala direnez gero- ez diete utzi. Bere artean sakabanatzea ez dute nahi. Denen etorkizuna bere eskuetan hartu eta, borrokan jarraitzen dute kanporatzea eta langabeziaren kontra.

ITSASOKOA KOOPERATIBA

1.976ko martxoaren 12an enpresari-ek hala erabaki zuten. Administrazio-ko sekzioak bakarrik lan eginaz jarraitzen du geroztik. Sei hilabete barru lanean has-eko moduan izango zirela langileari esanez, "Chomage"en jarri zituen, soldataren erdia baino guttiago kobratuz.

ITSASOKOA kooperatiba bat zen. 1952an CGT Marinelaren Sindikatoak sortua, arrai salmenta kontrolatzeko. 1965ean, Ziburu eta Donibane Lohitzu- n 310 langile zituen. Lau zatitan bana- tzen zuen bere ekintza: Konserbagintza, arrain saltzea, ontziak konpontzeko me- kanika eta subasta.

Explotazio jestioa gaizki eraman zela eta, diru zuloa sortu zen. Estatu frantze- seko beste enpresei "konpetenzia" egi- teko moduan ere ez zegoen. Lehen antze- ra lan egiten zuten. Besteak makina berri- ak sartu zituztenez, ITSASOKOAK ez. Hau dela eta edo Frantziako konserbaga- intza gaizki zebilelako - kanpotik ekartzen

zuten kontserba askoz merkeagoa zen ba- rruan egiten zena baino- Frantziako na- gusiak berak kanpoan dituzten enpre- sariengatik (Afrikan..) ITSASOKOA oso gaizki zebilen.

Itxi eta gero, taldezka sakabanatu zen enpresa:

- Mekanika eta arrain salgintzak jarrai- tu zuten, Bankuek bere zuloa tapatu egin bai zuten.

- Kontserbagintza itxekotan egon da.

1976ko urtarrilean langileak Batzar Na- gusia eduki eta kooperatibako likidazioa egin zen. Arrantzaleek ezin zuten bere di- ruaz zuloa tapatu. Frantses Estatuko Bankuek, "Credit Maritime"en sartuta daudenek, egin zuten likidazio hau.

IRIKITZEKO KONDIZIOAK

1976ko abenduan, direktzioak jakin ara- zi zuen enpresa irikitzeiko kondizioak
1) Fabrikaren reekstruktuzazioa (lan egi- teko modu berria, automatizazioa...),
2) 80 langile kaleratzea (190etik 110ekin

gelditzea), 3) "Pecheurs de France"ra es- trepresa pasatzea, bere langile eta materi- alaz.

Nagusi berriak, "Pecheurs de France" produkzioa jexi egin nahi dute. 2.500 Tonelatik 2.100eta. Horregatik kanpo- ratu behar dituzte langileak. Nagusiak es- trepresa haundia dute. ITSASOKOA lan- tegiaren antzeko asko ditu. Britaina, Korsikan, Afrikan ... e.a. Ez zazio inter- satzen lantegi baten problema konpo- nitzeko, bere osotasunean irabaztea baizik.

KANPORATUAK

Gure emakumeek, Itsasokoako langile- ak, kanporatze hau ez zituzten onartu. Horiek nahi dutena garbi adierazi dute. lantegia irikitzea, bainan langile guztiek. Herri guztiak jakin dezan bere egoera ekintza batzuk aurrera eraman dituzte. urtarrilaren 14ean manifestazio bat egi- zuten. Deia egin zitzairen erakunde eta pa- tiduak hauk izan ziren: CGT, CFDT, FEN, PCF, PS, eta JAZAR. Nahiz eta os- tiral batean egin, arratsaldeko 5etan ga- nera (langile askok lana du ordu hontan 500en bat lagun elkartu ziren. Han, Ipe Euskal Herriko langabeziaren problema salatu zen. Euskaraz oihukatu zituzten konsignak "Herrian bizi" eta "Kanporatu rik ez" izan ziren.

Emakume langile hauk, bere elkarteekin (CGT eta CFDT) borroka organizatu bu- eramaten ari dira. 9 hilabeteko borroka Manifestazioarekin bakarrik ez dira gela- tu. Okupazioo batzu aurrera eramanez agintariak ikusiz, herriari laguntza eskatu ... jarraitzen dute. Lehenengoz, lantegia sartzeko erabaki zuten. Gero, hau guti zela eta, Ziburu eta Donibane Lohitzuneko udaletxeetan sartzeko. 2 edo 3 egun igan- zuten udaletxeetan.

CGT ETA CFDTren EZTABAIDA

Dena esan behar da eta, langile sindika- tuen iskamilak adierazi behar ditugu.

CGT eta CFDTek duten eztabiada, langi- le borroka honi kalte egiten ari zaio. Ekipa- tza, gehiago aurrera eramateko modu- bazen. Bainan langileek eztabiada hauk ez dituzte ulertzen. Okupazioo hoietan, sindika- listek eta talde ttiki batek parte har- tu dute. Langile gehienak ez, naiz eta bu- rondatez beroiekin egon. Borrokaaren pro- tagonismoa dela eta ez dela, horrela- gauzak gertatzen dira...

Hala eta guztiz, langileak aurrera doan Ostiralean - hilaren 25ean - nagusiak 32 langilerem izenak argitaratu nahi izan zituen lanik gabe zein geldituko ziren ja- kin eraziz. Baian emakume borrokalari- hauk ez zioten utzi. Bere proposamendu- aurrera eramateko denak elkartuta egi- behar dutela garbi ikusten dute.

Inon kaleratua ez izateko, 36 ordutako astea eskatzen dute. Nagusiak berrogei- koa nahi, langileek ostiralean hartu nahi- ten azken erabakia, borroka jarraitzen da...

PILAR

bulebar irekia

Gauzak ari dira aldatzen, taxutzen, moldatzen. Agian, eguneroko ikuspegi mota batez ezin gaitezke aldakuntza guztiaz bere osotasunean jabe, baina etengabeko prozedura batetan abiatu ari gara eta ondoko bizpahiru hilabetetan, inork erabat suma ez dezakeen mugimendu bat ezagutu ahal izango dugu.

Berriki esana du gure historialari batek, Portugaleko iraultzaren prozedura aztertu nahi izan dela, arrazoiak, baldintzak, eragipenak eta xehetasunak bilduz, eta ez dela "zelan" eta "zergatik" direlakoan mamia zehatz-mehatz aurkitu ahal izan. Bada hor, ministerioetan mugitzen den jendeak ere jakiten ahal ez dueneko bastidore arteko goi politika bat. Eta hau, Portugaleko kasuan, gertakariak gertatuak direla iadunik. Auskalo, bada, Espainiako kasua.

Dena den, dudarik ez gauzak argitzen doazela, alderdien indarrak eta posibilitateak agererrazten, nahiz eta oraindik guztia erdi probisonal izan eta egiazko orduan erabat desberdin agertu. Xabier Artzalluz-ek berriki publikoan esan bezala: "Baliteke orain arteko batasun, plataforma eta konberjentziak, hilabete barru ezertarako balio ez izatea. Oraindik, gaur egun inork suma ez ditzakeen planteamenduak ager daitezke hauteskunde aurretik".

PSOE-REN KONGRESOA

Martxoan hiru kongreso izango ditugu Euskal Herrian, eta lehendabizikoa PSOE delakoarena, Donostian.

Socialismo y Libertad. Por un Euskadi socialista izeneko lemapean, martxoaren 12, 13 eta 14an, Igeldon eratuko da PSOE-ren lehen Euskal Biltzarre Nagusia. Batz bestea, 1500 pertsonen hartuko dute parte, zeinetatik 900 lau probintzietako ordezkariak izango dira eta 600 gomitatu.

"El Socialista" (2. zenb.) aldizkariaren irakurtzen ahal dugunez, Europako alderdi sozialista guztiak izan dira deituak, bai eta Gineako ARND delakoa, Polisario Frontea, Chileko Radikal Alderdia eta sozialistak, eta Euskal Gobernua eta Euskal Herriko "Consejo Consultivo" delakoa ere.

Aldez aurretik, eta giroa prestatze aldera edo, PSOE-k mitin bat eratuko du Anoetan martxoaren 6an.

Bestalde, PSOE-k, abenduaren 5,6,7 eta 8an. Madrilan eratutako XXVII kongresoan hartutako erabakiak argitara eman ditu, berrogei horrialdetako txosten batean. Beste zenbait punturen artean, nazionalitateen arazoa planteatzean de "autonomia federal" bat proposatuz.

ESB-REN BILTZARRI NAGUSIA

Bere aldetik, Euskal Sozialista Biltzarrea ere bere bigarren kongreso prestatzen ari da, eta otsailaren 19an honako prentsa agiri hau jakinerazi zuen:

E.S.B. - EUSKAL SOZIALISTA BILTZARREA-k datorren martxoaren 18, 19 eta 20.an Bilbora bilduko du bere II. gn Biltzarre Nagusia.

Organizazioak dituen eskualde, herrialde eta profesio-sailetan aukeraturik, 560 ordezkari hartuko dute parte delako Biltzarre horretan.

Horiez gainera, beste chun bat lagun gomitatu dira. Alde batetik, euskaldun partiduen ordezkariak, eta bestetik erresumako beste naziotako sozialistenak, baita Europatik eta bestetatik etorriko direnak.

Hogei txosten aurkeztuko dira II. gn Biltzarre Nagusi horretara. Txosten horiek aztertzen hasiak dira herrietako eta eskualdeetako batzordeetan. Eta, onarturik gertatu ondoren, E.S.B.-ren ideologi eta programa-oinarriak finkatuko dituzte; baita estrategi bidea, eta hauteskunde orokor eta udaletzekoei buruz E.S.B.-k erabiliko duen taktika.

Era berean, II. gn Biltzarre Nagusi horretan ere erabakiko da organizazioaren barne-egitura.

Jakin ahal izan dugunez, ESB-k Europako (Espainia barru) alderdi sozialistei bidali die gomita, baina ez dute denak etorriko diren itxaropenk, "PSOE-k bortxatu ahal izango dituen influentzietatik, bati-pat".

EAJ AZKENIK

EAJ ere bere biltzarre nagusia muntatzen ari da, zehaztasun handirik eman gabe.

Badakigu jakin, otsailaren 25, 26 eta 27an bildua dela Bizkiko rejonala, bere txostena prestatu ahal izateko. Orobat biltzeko da Gipuzkoako rejonala martxoaren 4,5 eta 6an, eta ondotik Nafarroa eta Arabakoak eratuko. Azkenik, martxoaren azken astean nazionala izango da.

Nahiz eta galdetu, ez dugu jakin ahal izan ofizialki non izango den kongreso nazionala. Hala ere, nahiko arrazoi bada pentsatzeko, Iruinean edo izango dela.

EAJ-k ez du oraindik politik alderdi bezala errejistratzeko erabakirik hartu, baina inork ez du dudatan jartzen hortik pasatuko denik. Hauzia, kongresoaren aurre-

tik ala geroztik izango den da, eta honek ez du inork gauza garbirik esan nahi.

Kongresoan aztertuko den txosten bat langilegoari buruzko problematika izango da. Arlo hau aski aldatuxea ta Alderdia sortu zenez gero, eta saihets honetatik doazkio segurutik ziririk handienak. Dena den, alde aurretik esan dezakegu, Alderdia "partido no proletario" bezala azaldu dela berriki.

ESEI PLAZARA

Plazartzeko eztabaidatan hainbat hilabete luzetan egon ondoren, ESEI (Euskal Sozialista Elkarte Indarra) Iruinean azaldu zen otsailaren 19an.

ESEI, ESB-ren sorreraren inguruan mugitu zen, gero bere aldetik jo bazuen ere. Duela oraindik bi hilabete, ESEI "euskal ezker bat ez zela beharrezko hauteskundeak iragan arte" iritzikoa zen. Planteamendu taktikoak erabat aldatu ditu geroztik, haseran esaten genuen giroaren frogagarri.

ESB eta ESEI-ren arteko diferentziak ez ditu egia esan jende arruntak ondo bereizten. Ideologi planteamendu oso bat ximpleki adierazterik ez badago ere, ESEI, ESB baino marxistagoa dela esan genezakeen, eta bestalde, ESEI-k ez dituela talde estatistak (polilik joko batetan, bederen— ESB-k bezain radikalki arbuatzen. Dena den, Pallach-ek esaten omen zuen, politikan aski dela ehuneko 51 ados egotea indarrak elkartzeko, eta ESEI-k eta ESB-k baldintza hau ondotox betetzen dutela segurtu daitezke.

ABERRI EGUNA

Bilboko Herri Irratiak aditzera eman bezala, ELKI (Euskadiko Liga Komunista Iraultzailea -LCR-) delakoak, EAJ-ak **Aberri Eguna** buruz hartutako erabakia deuseztu du.

Agiriak dioenez, EAJ ez omen da nor **Aberri Eguna**-ren konbokatoria berekaxa eta beste alderdiekin kontatu gabe proposatzeko. ELKI-k talde guztiei hots egiten die (EAJ barru), batzarre orokor batetan elkarrekin behar diren erabakiak hartzeko.

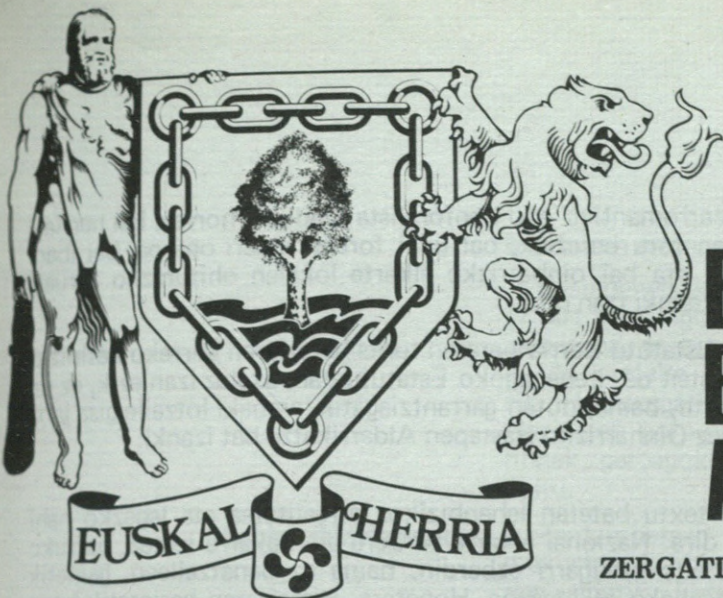
Geroztik, ESB-k komunikapen berdintsu bat jakinerazi du.

Eman da zabal zazu
munduan frutua
Gernikak izan dezan
Herrian kimua

KIMU BERRIAREN FRUITUA

Euskal Herriak problematika berezi eta larria du. Hau arazo nabari nabaria da. Gure Herriaren oraingo kezkei irtenbide bat eman nahirik eta euskaldunok geure etorkizuna moldatzeko era izan deza-gun laguntzeko, sortu zen, duela zenbait hilabete, KIMU BERRI taldea. Talde hau euskal legegizon, soziologo, irakasle, hizkuntzalari eta kultur arduradunez osatua da, eta, behinbehineko abiaburu eta konponbide gisa, Euskal Autonomi Estatutu Berri bat moldatzen hasi zen aspaldian, eta, honez gero, ezker abertzaletasunaren ikuspegitik, horren aurreprojecku bat biribilduta dauka. Beren lana ihazko Abendu-rako jadanik bukatu-rik zeukaten, baina zenbait politikari, intelektual eta Herriko laguni erakutsi nahi izan diete aurretik. Berauen kontseiluz, orain, euskaraz, euskal prentsari eskaintzen dio bere lana KIMU BERRI taldeak, erdarazko textua geroago ofizialki agertzeko asmoz. Euskal Autonomi Estatutu Berri baterako aurreprojecku hau Euskal alderdi eta talde politiko guztiei proposatu nahi die, berauek, Herri osoarekin batera, azter, gehi eta elkarlanean osa dezaten.

**Autonomiaren
beharra**

EUSKAL AUTONOMI ESTATUTU BERRIRAKO AURREPROJEKTUA

ZERGATIAK AZALDUZ

Azkenean justizia egiteko ordua heldu da, eta horren arauera, Euskal Herriak, bere burua gobernatzeko eta antolatzeko —bere oraina eta geroa libreki erabakiz— duen eskubidea, belaunaldiz belaunaldi eskatua, oraingoan berreskuratu behar du.

Era guztietako atxakiez baliatuz, eskubide hori garbiki ukatu zaio, batera, ia mende bat t'erdietan, zapaltze, umiliapen eta askatasun mozte eta ezerezte osoak paira eraziz... Zauriak ireki eta odoletan oraindik, Euskal Herriak burruka horretan bere borondate sendo eta nazional batasunaren kontzientzia indartu ditu.

Euskal Herriari hainbeste kalte egin diotenek, berarekin izugarrizko zor moral eta materiala daukate, eta bera ordaintzeko era bakarra hau xe da, hura bere nahia adieraz eta bere kabuz erabaki dezan libreki uztea, lehenik ere, hori egiteko aukera izatean, bere Estatutua, gehiengo haundiz, onhartzean egin zuen bezalaxe.

Euskal Herriak gaur bere oraingo ideialak egia bihurtu eta bere ametsak eginetan ikusi nahi ditu; helburu biotarako, ordea, aurretik ezinbestekoak dira hiritar bake giroa eta bizikidetasun demokratikoaren normaleztapena, haik askatasunean indartu eta aurrera daitezen.

Premia bizi hauei erantzuteko, helburuak eta bideak jartzera lagundu. nahirik, Euskal Autonomi Estatutu Berria sortu da, Herriagan onhartze zabal bat lortzeko.

**Zer dela eta
Estatutu Berri bat**

Euskal Herrian, Espainol Estatuan eta mundu osoan ere, aspaldion era guztietako aldakuntza sakonak gertatu izan dira, eta horiek, noski, gure Herriaren gaurko egoerari, premia berriei eta beraren sozial, politik, ekonomi eta kultur aurrerabideari erantzun ahal izateko, Estatutu Berri bat eskatzen zuten.

Hala ere, errepublikar garaiko beste euskal Estatutuak ez dira horregatik ahortzi, aitzitik, haik aitzindari baliosak izan dira, banan banan eta sakonki aztertutak izanki. Era berean, Katalunia, Galizia eta Aragoako Estatutuak eta zenbait Estatu Zentral eta Autonomoren konstituzioak ere, elkarren artean parekatuz, arakatu izan dira.

**Itxura tekniko
orokorra**

Estatutu berria Oinharritzko Lege baten antzera formulatzen da, gero, euskal erakunde legegile nagusia, modu libre eta dinamikoaz, hura pixkanaka aitzineratuz joan dadin. Ahal izan den neurrian, artikuluetan gehiegizko xehetasunak baztertu izan dira, aurreko textuek, zenbait puntutan zituzten akatsak berak.

Foruak zuzenbide iturri eta gure Herriaren lege-philosophiaren oinarri diren aldetik, beren nazional eta herritar ikuspegian jaso izan dira, ez

ordea zentzu erromantiko edo neoforalista moduan, hortaz, bai herrialde bakoitzaren foru bereziak, bai udal foruen emari oparoa, bai ibarmerinaldeenak eta bai oinharritzko elkarte lokalen ohiturazko foruak ongi kontutan eduki izan dira.

Atarikoa

Autonomi Estatutu Berria beraren funts bereziaren aurreko definizio batzurekin hasten da. Lehenagoko Estatutuetan, axalez izan ezik, ez da holakorik agertu, baina, duten garrantziagatik, erabaki lotzaile gisa jarri izan dira, berez Oinharritzko Hastapen Aldarrikatze bat izanki.

Euskal Herriaren Nazional Batasuna

Autonomi textu batetan lehenbizikoz errealitatea eta legezko nahi bat agertzen dira: Nazional elkarte berbera eta bakarra izatea, barruko batasunik ez edo ezaugarri ezberdin, baina ez banatzaileen, gainetik dagoen mugagabeko askatasuna. Honetara, Historiaren hasieratik hona

Autodeterminatzeko eskubidea

datorren tradizio bizi bat berreskuratzen da, Euskal Herriaren ukaezinezko eskubidea, beronen gorputz nazionala osatzen duten zazpi herrialde historikoen, agertuz: euskaldunek, inoren esku sartzerik gabe, libreki autodeterminatzeko eta eskubide honetaz baliatzea egiazta dezaketen erakundeak erregelatze duten eskubidea, halebategia.

Nazional Hizkuntza eta izena

Euskara, antonomasiar, nazional batasunaren elementurik jatorrena da, Euskal Herriaren nortasun ezaugarri bereziarena, eta horren bidez bere burua beti **Euskal Herri** gisa adierazi eta mugatu du, hau da, **Euskararen Herria**, bertako bizilagunak **euskaldunak**, hots, **euskaradunak** deituz.

Estatutuaren aburuz, euskara Euskal Herriaren ethni elkartearen elementu nagusi eta adierazgarriena da, eta euskaldunen hizkuntza nazionala. Honetaz, seinalatzekoa da ez dela arraza, barau inoiz izan bada, baizik eta hizkuntza, euskal nortasunaren adierazle eta euskal elkartearen loturarik nabariena. Daukan birtute batzaileari esker, ikasteko gai den aldetik, bere izaera irekitik irtena berau, historian zehar, egoera normaletan, euskarak synthesis sortzaile bat egin ahal ukan du, etorki ezberdinetako elementuz aberastua.

Nazional batasun eta elkartearen, herri eta lurraldearen, jatorri eta hizkuntzaren funtsezko kontsiderapen hau beste kontsiderapen afektibo eta politiko batzuren gainean geratu da, berauk ongi kontutan edukiak izan arren, eta horren kariaz, pentsatze eta aztertze lan sakon baten ondoan, **Euskal Herria** izena hautatu izan da, Euskal Nazioa osatzen duten herrialde historiko guztiak biltzen dituen izen herritar, jator eta mila urtez gaindikoa delako, hau da, Euskararen Herria, jendea eta lurraldea batera bilduz.

Hala eta guztiz ere, Sabino Aranak asmatutako hitza, Euzkadi, bere paper historikoa bete izan eta betetzen ari da oraino. Baina gure historiaren oraintsuko epe ezkor eta beltzau, nazional hizkuntzaren galtzea erremedio gabeko zerbaitzat ematen zenekoa, jadanik iraganik, Euskal Herriaren izen propioaren berreskuratzeak zera simbolizatu nahi du, oraingo euskaldunok, gogoz eta bolondreski, geure jatorrizko izen nazionalaren esangura, bai hizkuntzaz eta bai kulturaz, egia bihurtzeko epe eta desafio bat jartzen diogula geure buruari.

Estatutuaren Hastapenak

Euskal Herriaren eta beronek libreki autodeterminatzeko duen eskubidearen jatorrizko eta oraingo errealitate historikotik irten bada ere, Estatutu Berriaren eremua penintsulako laur herrialdena besterik ez da, eta berauentzat, instituzionalki, Euskal Herriko Estatu Autonomoa delako izena utzi da, berau bere nazional askatasunerako bidea hasten den zatitza harturik. Deitzeko modu honek Nazioaren osotasunari egindako aipamena gorde nahi du, zatia osotzat ez hartzeko, artikulue-

tan, hala ere, Euskal Herria eta Estatu Autonomoa synonymotzat erabiliak izan arren.

Hastapenen ikuspuntutik, Lizarrako Estatutuaren merituak ezagutzen (1. art.), oraingo egoerarekin baterago datorren definizio bat eman da, zabalagoa, ez bereizlea. Ezin zitekeen bestela egin, oinharri edo hastapenak jartzeko asmorik badago, hemen obra baten hasiera ezarri nahirik. Horrexegatik, bai Atarian eta bai textuaren beste arauetan ere, Nazioaren gorputz organikoaz aipamenak egiten dira. Estatutu Berri honek, geroagoko batasunera bidean, aurrera joateko tresna izan nahi baitu.

Behinbehinekotasuna

Zentzu berean, Lehen Atalak Estatuaren behinbehinekotasuna argiro erakusten du, berez helburu ez, baizik eta Euskal Herriak, Nazio bat den aldetik, libreki autodeterminatzeko duen eskubide ukaezinaren behinbehineko eta bitarteko adierazpen hutsa baita, eta, horrexegatik, ez ditu inola ere aurrean jarritako hastapenak baztertzen. Izan ere, Euskal Herriko Estatu Autonomoaren sortzeak ez du esan nahi gaur Frantses Estatuaren administralgopean dauden beste herrialdeekin batasuna lortzeko legezko nahiak ukatzen direnik, ez eta, bitartean beroriekin Nazio berberaren kide gisa batzen eta adierazten gaituzten loturak sendatzeko pausorik eginen ez dugunik ere.

Euskal Herriko Estatu Autonomoak, autonomi status bat duen izaki politiko bat den aldetik, ondoan Estatu Zentral baten existentzia darama. Hortaz, zentuz propio eta osoan, Estatu Autonomoa Mendebaldeko Europako moduko Estatu bat ez den arren, hala ere, berba egoikiagorik ezaz, hitz hori hautatu izan da, alde batetik egokienaren hurbilena delako, eta, bestetik, Lizarrako Estatutuan ere horrela aipaturik datorrelako, besteetan agertzen ez bada ere.

Horrexegatik, euskaldun herritarrak, Estatutuaren arauera, ez dira Estatu Autonomoko hiritar, baina horrek ez du kentzen, hala ere, dokumentu agerietan herritasuna eta hiritarsuna, bereiziki, azaltzea, Estatu askotan egiten den bezala.

Lurralde eremua

Gorago esan denez, Estatutuaren lurralde eremua Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako herrialdeetara mugatzen da, baina aurreko textuetan bezalaxe, beste zenbait lurraldetara ere gehitzea, bertako bizilagunek hola nahi ukanez gero, kontutan hartu izan da.

Hor daude Trebiñoko konterria eta Iturriotzeko enklabeak, duten jatorria feudal domeinuko arrazoietakoa izanik, joan den mendeko espainol erregetza liberalak egindako probintzi banaketan, erregimen komuna zuten ondoko probintziei erantsirik geldituz, jadanik 1833.ean, eta gaur egun ere, inondik inora ezin justifika daitekeena.

Era berean, aurrean ditugu Kastro Urdializ, Guriezo eta Menako haranak, historian zehar Bizkaiarekin bat egiteko gogo behin eta berriro agertu dutenak, berorrekin askoz ere lotura eta harreman handiagoak baitzituzten, joan den mendean erantsiak gertatu zireneko probintziekin baino. Halaber, muga aldrebesen kontuagatik, geographiaz arabar edo nafar diren udal batzu ez dira politikaz ere bertakoak gertatzen, eta hori arrazonamendu historiko feudal hutsengatik, jaun edo elizarrutien kausaz, edo eta konkista soilagatik.

Antzeko arrazoiengatik, Iruineko euskal Erresumari zenbait herrialde ebatsi zitzaizkion, menderik mende pairaturiko deseuskalduntzea gora beheara, euskal enborrean dirauten beste herrialdeekin gaurdiano lotura eta kidetasun nabariak dauzkatenak: Errioxa, Oka Mendiak, Bureba eta Jakerria. Errioxaren kasuan ezin nabariagoa da beronek Euskal Herriarekin gero eta harreman haundiagoak darabiltzala gaztelau-leondar erregionalismo berriarekin baino, ekonomi arloan bereiziki.

Estatutu Berri honek, anexio gisako arrazoirik onhartzen ez duenak, histori justiziarik apalena geographia bere tokian uztea dela uste du, heredaturiko makurrak zuzenduz. Hori dela eta, kasu bakoitza modu berderaz aztertzen eta tratatzen da; bestorduz Euskal Herriko parte izandako enklabe, udal edo eskualde mugakide, eta herrialdeak, zein bere erara, ukitzen ditu, ez, beren garaian izan zirenez, anexionatzeko formula huts eta sinpleaz, baizik eta bertako bizilagunen kontzientziapen prozesu baten bitartez, berauen geroagoko adierazte librea sistema demokratikoez begiratur.

Giza eremua

Oraintsuko datu historiko eta sozial berri bat, Euskal Herrira helduriko etorkinak, maiz beren jaioterriak betiko utzirik, bizimodu hobe eta duinago baten bila honatuak, gehitu behar dira euskal problematika orokorrean. Beren lanaz euskal ekonomiaren aberaste eta aurrerabidean parte haundi bat ukan duten eta, beste gauza batzuren artean, ditugun oinestruktur defizit larriak pairatu behar ukan dituztenengan, fabrika-lantegietako lanak, era guztietako problemen bitartez, elkartze eta anaitasunezko harremanak sorterazi ditu, batze eta kidetze faktore bat bilakatuz, horrela, pixkanaka doan etengabeko prozesuan aurreratuz. Edonola ere, berorien multzokako etortzeak ekarri dituen ondorio txarrak ez dira inondik ere beraiei egoztekoak.

Justizi zentzurik apurrenak ere, osterantzeko kontsiderapenen gainetik, alde batetik etorkinen jatorrizko nortasun propioa zaintzera bultzatzen du, eta, bestetik, beraiek nahi ukanez gero, beren borondatea libre eta kontzientzi agertuz, nazional elkartearen kide osoak izateko eskubidea eskaintzera, horrela integrazioa erraztuz. Hauxe da, gaurko egoera, euskal naziotasunari eman dakioken tratamendu bidezko eta egoki bakarra.

Populazioaren arloan ere Estatutu Berriak lan eratzaile baten hasiera izan behar zuen, horretara Herriari beronek behar duen batasun organikoa emateko, guk pairatu dugun asimilapenismo bortxatuan, horregatik, erori gabe. Asmoengatik hauzi bat egin nahi digutenen aurrean zera aldarrikatu beharra dago, hots, gure Herriak mende askotako bere historian exenplu ugari erakutsi duela zein gogorki defendatu duen eta defendatzen ahalegindu den bere nortasuna, baina, bai eta ere, asimilatze zer nolako ahalmen haundia eduki duen. Gu burua beti ere eskukotzat eduki duen Nazio bat izan gara, beste herriak, gainera, inoiz ez zapaldu ez dituen.

Eskubide eta Betebeharrak Berauen erabilera

Euskaldunen eskubide eta betebeharren zerrenda, berorien erabiltze eta garantiak, horrela textuari hobeki doakiola eta, labor eta sintetiko ki aipatzen dira, berorien aurrerabide eta zabalera, bestalde, Herriaren eta beronen legegile, epaitzeko eta gobernu organoen zeregina izanik.

Lehen zatian giza eskubiderik xumeenak ezarri izan dira, bigarren zatirako mami elkarkoi, sozial eta batzailea zutenak utzirik. Estatutu Berriak, dena den, gizarte bidezkoago eta berdintzaileago bateranzko proiektio bat azpimarratzen du, ekonomi eta sozial arloan elkartuagoa, hitz batez, anaikar eta batuagoa. Ingurugirorako eskubidea ere, ardura bereziaz azpimarkatua izan da, alderdi naturalak zaintzeko eta oraingo degradapenaren kontra efikazki burrukatzeko, arau konkretutan lehenbailehen xehetu beharko dena, horrela gure natura gorde eta berrizta dadin, bide batez gurea gizarte zibilizatu gisa agertuz.

Eskubideen erabilera den aldetik, konstituziozko arau bat prezeski agertzea beharrezkoa zela uste izan da, hiritar legeetan azalduko dena, hots, adin nagusigoa 18 urteak betetzean jartzea, gazterien eskubide orokorra izateaz gainera, oraingo giza eta hiritar aurrerabidean erabat egokia dena.

Eskubideen erabilera, bere izaera demokratiko zabalaz nabari da, syndikatuen zeregin berezi bat aipatzekoa izanki, Gobernuaren eta en-trepresen plangintzan parte hartzekoa hategia, honez gainera, noski, Euskal Biltzarre Nagusian eta biltzarre lokaletan langileek ordezkari-tza propio bat edukiz.

Hizkuntza eta Nazional ondarea

Euskarari bere atal berezian eman zaion tratamenduz, balio beu au-rretik esandakoak, bai eta azken urteotan, hizkuntz zapalkuntza ofiziala-ren ondorioz, geographia eta gizartean jasandako eremu galtzeak gogora-tzeak.

Ezin da nazional errealitatea berreraiki hizkuntzari ardura aparteko-rik eskaini gabe. Paradoxa hutsa litzateke Euskararen Herriak, urtetan miladuna den bere hizkuntzarekin edukiriko harremanak galdurik, poli-tik izaki bat osatzea. Hortaz, gaur eguneko egoera larria kontutan hartuz, eta hizkuntzak nazional batasunean edukiriko paper historikoa ikusirik, beraren tratamenduan erabaki lotzaile batzu ezarri izan dira, Euskal Herri osoan hura egiazki berreskuratzeke ezinbestekotzat jo izan direnak, ho-rretarako, haik praktikan jartzeko bideak behar bezala hornitzeari ardura berezia emanez.

Ikusmira honetatik, hizkuntza eta nazional ondarea Atal berean sar-tzea egokiena zela uste izan da. Biek, azken buruan, heredentziaz gurega-na helduriko ondasunak eta nazional elkarteari dagozkion balio propioak diren aldetik, ondare berbera eta bakarra osatzen dute, eta berorien zain-tze eta aberastea, halafedea, guztion zeregina da.

Osatzen duten elementuen suma ez da, inola ere, anabasa bat, aitzitik, Nazioaren ezaugarri physiko eta izpiritualak dira, haren nortasuna adie-razten duten markak, bai eta beraren funtzionamendu eta aurrerabidea posible egiten baliabide, ondasun eta zerbitzuak ere.

Nazional Ondarearen sailak arau berezi batzu beharko ditu, gizarteak beraren gordetze, zaintze, gozatze eta aberastearen kontrola egiaz eduki dezan.

Ahalmenak eta Konpe- tentiak. Erakundeak

Estatu Autonomoaren fakultate propioak, eksklusibo, Estatu Zentra-lari ordezkatu eta bien arteko koordinatutan banatu izan dira. Exklus-i-boei dagokienez, Estatu Autonomoak legeak egin, epaitu eta beterezteko botere gorena dauka. Ez da hau banan banan guztiak jartzeko tokia, haik irakurtzea aski baita beraien panoramika zehatzaz jabetzeko, hemen xeheki aztertzen ibili gabe.

Herriagan datzan nazional agintaritzaren ahalmen horietarako, berak Biltzarre Nagusia, Euskal Gobernua eta Justizi Gorte Gorenaren bitartez erabakiko du, berorik Euskal Herriaren ordezkal erakunde nagusiak izanki.

Estatutuak, Herri agintaritzaren baiezipenez gainera, Herriaren bere-halako partaidetasun zuzena eratzeke premia ikusirik, elkarte lokalen or-dezkaritza bereziki ukitzen du, horretarako, eskusartze edo okerbiderik gerta ez dadin, hauteskunde sistima bat, ahalik demokratikoa, ezarriz.

Biltzarre Nagusia Euskal Estatu Autonomoaren ordezkal eta botere organo gorentzat jarri izan da, berronen buruan lehendakaritza kolegiatu bat dagoelarik, horrela, bai Euskal Herriaren eta bai beronen herrialde historikoan ordezkaritza agertuz.

Ordezkariek hautatzeko sistiman, ordezkaritza proportzional batek demographia haundiko lekuen alde egingen luke, baina, batera, Euskal He-rriaren barruan herrialde bakoitzak eskubide propioz daukan nortasun historikoaren kaltean halako nagusigoa sorterez lezake; hori orekatzeke, hain zuzen, hautatzeko sistima berezi bat asmatu izan da, nazional osota-

sunaren ordezkaritza egoki eta harmonikoa eratuz.

Gobernuburua Biltzarreak aukeratua izateak botere beterazlearen egiten kontrola botere legegilearen eskuetan dagoela erakusten du garbiki. Euskal Herriaren epaitzeko boterea ordezkatzeko, Biltzarre Nagusia Justizi Gorte Gorena izendatzea, Justizia Herriaren izenean eta Herriaren-tzat egiten delako hastapenean oinarritzen da, horrela Euskal Herriak berak bere justizi organo nagusia eratuz. Beronek, bestalde, legeen konstituzionaltasuna zaintzeko misio berezia dauka. Horretara, Estatu Autonomoaren erakunde osotasunaren aritze-oreka garantizatzean, justizi kontrola seguraturik geratzen da.

Gorte Gorenak egindako jule eta magistratuen izendapenetan, kasu bakoitzean, Elkarte lokal edo herrialdekoen Biltzarreak egiteko duten onhartzea, bestetik, demokrazi berrespen bat da, horren bidez justizi molde berri eta idealaren hurbilena antolatuz, Euskal Herriari, bere bizitza lokal aberatsean, ongienik doakiona gainera.

Botere lokala

Estatutuak elkarte lokalen garrantzia nabarierazi nahi ukan du, halako puntutaraino, non beraren erakunde, konpetentzia eta ahalmenak botere lokal izenez adierazi baititu, eta, gisa horretan, modu argi batez, Euskal Estatu Autonomoaren botereen ondoan, hura "Boterea" izatera pasatu.

Elkarte lokalen gestio demokratiko, autonomo eta zuzena egiteko asmoz, arabar eta nafar kontseilu eta bizkaitar kofradietatik irten izan da, berauk oinharritzko herri boterearen gordelekuak direlakoan, gure neoforalistek, foru tradizioaren berezitasunak herrialdeetan soilki ikusiz, sobera aiantziak eduki arren. Botere lokala, erabakitze gune berrietara ere eramana izan da, hirietako hauzategietara bereziki, hauzoen herri burruka, hirigintz eta era guztietako batzordeetan itxuratua izan ondoren, honez gero sendoki jarria egonik.

Bestalde, eskualdea tarteko lurralde oinharriko izaki politiko administratibo funtsezkotzat hartu izan da, horietako batzutan gerta zitezkeen eta 1932.eko Estatutuan jasoak izan ziren euskalde autonomia-rako arrazoi historikoei, gaur, gainera, soziologikoak, ekonomikoak, zerbitzuzkoak eta lurraldearen ordenapenerakoak gehitu behar izanez, eskualdea politik eta administral ordenapenaren giltzarri bihurtzen dutenak, halegia.

Estatutuaren 53. artikuluan, aipaturiko izakien autonomia osoa garantizatzen da, bai eta udal eta herrialdeen ere, ez baitago gobernamodu lokalerako oinharritzko lege bakar bat, aitzitik, edozein elkarte lokalek, edonolako mailatan, bere Estatutu edo Karta propioa ukanen du, beraiek onhartu ondoren, konstituzionaltasunaren berrespen hutsez ontzat emanen dena.

Herrialde historikoez den bezainbatetan, beren eskubideak ongi zaintzeko arreta berezia eduki izan da, Estatutua maila gorago batetan elkartzen dituen formula komuna izanki. Botere Lokalaren artikulua orokorreaz gainera, Bitarteko Bostgarren Erabakiak, bakoitzaren foru tradizio historiko propioa berreraikiz, herrialde bakoitzaren Biltzarre edo Batzarre Legegileek, urtebeteko epean, bere Estatutu Bereziak moldatuko dituztela dio, horietan, noski, gaurko egoera, foru hondakinezkoa eta askotan pitxi xamarra, tokian tokiko jauntxo eta oligarkhiak orain arte beren probetxuan erabilia, erabat gaindituz.

Estatutu Berezi hauen bitartez, Herrialdeetako botere organismoek gestio demokratiko, autonomo eta zuzena erabil dezaten nahi izan da, horrela herrialdeetako egokitze, lotze eta elkartasun hobe batera joan, eta, Nafarraroari dagokionez, beronen hegoaldeko bost merinaldeek, seigarrenarekiko harremanak berretzeap, parte zuzenena eraman dezaten.

Hiriburutasuna eta symboloak

Symbologia eta hiriburutasunaren Atalean, konstituzio modernoetan eskuharki gertatzen denez, gure iragan historikoa berreskuratzeko ahaleginak egin izan dira, baina ez berau zaharkitua den aldetik, baizik eta guztion histori ondorea den neurrian, gaurko egunetan oraindik bizirik iraunez.

Horregatik, Iruinea, Erdi Haroko Euskal Erresumaren hiri buruzagia, gure idazle klasikoek holakotzat gogoratua, berezko eskubidez, Euskal Herriko hiriburu naturala da, horren kariaz Euskal Estatu Autonomo Berriaren hiriburu ofiziala izanez.

Sabino Aranari, euskal mugimendu nazional modernoaren antolatzailerari, ikurrinaren asmatzea zor zaio, Euskal Herriak bere askatasunaren aldeko burrukan erabilitako herri symboloa. Hori dela eta, duda gabeko elementu batzailea da Estatu Berri Autonomoaren bandera nazionala izateko.

Iparragirrek, urretxuar koblakariak, jadanik joan den mendean, bere Gernikako Arbolaaren bitartez gure Herriaren askatasun eta unibertsaltasuneko balioak adierazten jakin zuen, eta horrexegatik, gure historiaren une zail batzutan oso baliotsu izan diren beste zenbait hymno eta martxa abertzale ere ba dagoela jakinik ere, Gernikako Arbola, eskubide osoaz, Euskal Herriaren bake eta demokrazi sentimenduen hymno bateratzailatzat hartu izan da.

Azken erabaki derogatzaileak Espainol Estatuak Euskal Herriaren kontra emandako legeak oro mozten ditu errotik. Estatutuaren jartze praktikoak berak, berez, horrenbeste esan nahi luke, baina duen balio symboliko eta arau-berrezarle izateaz gainera, 1839 baino lehenagoko egoeraz loturik, honela Estatutuaren paper eratzailea eta Euskal Herriaren buruerabakikuntza librea beren balio osoa nabareraztzen dira.

Bitarteko Erabakietan, askatasun demokratikoak berrezartzean zabal dadin epe eratzailea gertatzeko, zortzi arau jarri dira.

Behinbehineko gobernu baten lehen aritzearen ondoren, Estatu Autonomoaren boterearen ordezkari den aldetik, Biltzarre Nagusi Eratzaileari dagokioke politik normaleztapena martxan jartzea, horretarako, Estatutuaren bide eta gainerako lege aurrerabidearen bitartez, bizitza publikoaren instituzionaleztapena pausoka antolatuz.

Orain arte Estatu Zentralaren eskuetan egondako kargu, zerbitzu eta ondasunak Euskal Estatuari bihurtzeko, bien artean osaturiko batzorde parekide bat ezarri izan da; berau, halaber, Euskal Estatu Autonomoak, hamar hilabetetako epean, Estatu Zentralari, zerga harremanak erregelaatzeko eta oraingo egoera gainditzeko, proposatuko dion Komenio Kontzertatu bakar eta komuna egiteko arduraduna izanen da.

Foruen abolitzearen mende hurrena bukatzeaz dagoelarik, herri mugipenetan hain ugaria, ez gorazarre hutsagatik, gure Herriaren askatasun nahiengatik baizik, Euskal Herriaren aurrean epe berri bat zabaltzen ari da; Autonomi Estatutu Berriak beronen esperantza hobeko ernamuina izan nahi du.

Eman da zabal zazu
Munduan frutua

**Gernikak izan dezan
Herrian kimua**

1976.eko Abenduan
KIMU BERRI taldeak

ATARIKOA

EUSKAL HERRIAREN DEFINIZIOA. AUTODETERMINATZEKO ESKUBIDEA.

Euskal Herriaren definizioa

1. Artikulua.— Euskaldun Herriak, gaur egun Araba, Bizkaia, Gipuzkoa, Nafarroa, Nafarroa Beherea, Lapurdi eta Zuberoa izeneko herrialde historikoetan ezarriak, Nazio bat osatzen du:

Nazional elkarte hau aurrerabide historiko berezi baten ondorioa da, batetik, duen lurralde, hizkuntza, kultura, ekonomia eta erakunde jatorretan nabaria, eta, bestetik, elkarrekin bizitzeko nahi iraunkorrean agerturiko nazional kontzientziaren adierazpenean ongi ageria.

2.Art.— Euskal elkartearen jatorrizko herri izena Euskal Herria da, mila urtez gaindikoa eta Nazioa osatzen duten herrialde guztien hitz batzailea dena.

3.Art.— Euskara, Euskal Herriko ethni elkartearen elementu definitzaile nagusia, euskaldunen hizkuntza nazionala da.

Autodeterminatzeko eskubidea

4.Art.— Euskal Herriak, beste edozein herrik bezalaxe, libreki autodeterminatzeko ezin kenduzko eskubidea du, eta, hortaz, bere politik egoera eta ekonomi, sozial eta kultur aurrerabidea libreki erabakitzeke erakundeak sortzea ere arazo eksklusibotzat dauka.

Eskubide horretaz baliatzeko, ordea, epe luze bat, askatasun demokratikoez hornitua, behar da, berroren bidez Herriak, pairaturiko desnazionalakuntzaren ondoren, bere nazional nortasuna osorik berreskura dezan.

LEHEN ATALA

AUTONOMI ESTATUTUAREN HASTAPEN, HELBURU, AURRERABIDE ETA EREMUAK

Lehen kapitulua

Autonomi Estatutuaren Hastapen, Helburu eta Aurrerabideak

5. Art.— Autodeterminatzeko eskubidea, Estatu Zentralaren Konstituzioak onhartu beharrekoa berau, behin behineko eraz eta bide gisa, Autonomi Estatutu honetan adierazten da.

Beren erakunde bitartez, Estatutuak euskal autonomia zainduko du, horrela Euskal Herriak kultur, sozial, ekonomi eta politik bizimoduaren maila guztietan bere burua eta nortasuna indartzeko prozesu bati hasiera eman diezaion.

6. Art.— Autonomi Estatutu honek Penintsulako laur herrialdeek, Estatu Autonomo gisa eraturik, Espainol Estatuarekin dituzten harremanak erregulatzen ditu, horregatik, ordea, orain Frantses Estatuaren administralgopean dauden beste hirur herrialdeekin batzeko dauzkaten nahi bidezkoak ukatu gabé.

7. Art.— Autonomi Estatutuak Euskal Herriaren balio bereziak ahalik eta gehien indartuko ditu, beste batzuren artean, ondokoak nabarierazi eta bultzatuz: beraren jatorrizko hizkuntza, kultura propioa, askatasun demokratikoaz duen kontzepzioa, beraren foru lege jatorrak, oraingo premietara egokituak, eta ekonomi eta sozial elkarte bidezkoago eta berdintzaileago bateranzko proiektzioa.

8. Art.— Beste lurralde mugakide batzu, euskal gizartearekin histori, hizkuntz, kultur, geographi, sozial eta ekonomi kidetasunez, loturik egon arren, oraingo politik banaketan nazional elkartetik kanpoan aurkitzen direnak, berek nahi ukanez gero, euskal barruti politikora bil daitezke.

II Kapitulua

Lurralde eremua

9. Art.— Autonomi Estatuaren lurralde eremua Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroa izeneko oraingo herrialdeek mugatua da.

10. Art.— Estatu Autonomo gisa eraturiko lurralde honen izen ofiziala Euskal Herria da.

11. Art.— Euskal Estatu Autonomoaren barrutian 8. artikuluko lurraldeak ere, bertako bizilagunek horrela adieraziz gero, sartzeko eskubidea dute, horretarako ondoko baldintzak bete behar direlarik:

- 1) Enklabe bat baldin bada, bertako bizilagunek, gehiengo soilez, batzeko eskaria egitea.
- 2) Udal edo euskalde mugakideak izanez gero, hautesle zentsuaren arauera, bertakoen bi herenen botuak lortzea.
- 3) Gaur probintzia bat izan edo eta beren izaera historiko edo geographikoengatik etorkizunean gisa bereko administral erakunde bat osa dezaketenen kasuan, hautesle zentsuaren arauera, bertakoen hirur laurdenen botuak lortzea.

III Kapitulua

Giza eremua

12. Art.— Nazioz euskaldun herritarrak ondokoak dira:

- 1) Euskal Herrian jaiotakoak, adin nagusigora heltzean naziotasun honi uko egin ezik, guraso egoiliarrek beren haurrentzat jatorrizko naziotasuna gorde edo berria hartzeko aukera dutelarik.
- 2) Aita edo ama euskaldunengandik Euskal Herritik kanpoan jaioak, gurasoek hori agertuz gero edo eta adin nagusigora heltzean seme-alabek horrela adierazten badute.
- 3) Euskal Herritik kanpoan jaiotakoak, berton, ohi gisa, bost urtez bizi izanez, euskal gizartearekin bat egiteko gogoia espreski adierazten badute.

13. Art.— Euskal nazioatasuna beste naziotasun bat hartzean galdu eginen da, eta horrekin batera, ondorioz, Estatutu honetan onharturiko eskubideak ere bai.

Euskal naziotasuna emate eta galtzea horretarako izendaturiko lege erakundeen esku utziko da.

BIGARREN ATALA

EUSKALDUNEN ESKUBIDE ETA BETEBEHARRAK. ERABILERA ETA GARANTIAK.

I Kapitulua

14. Art.— Euskaldun orok ondoko eskubideak dauzka:

Eskubide eta
Betebeharrak

**Erabilera eta
Garantiak**

Bizitzeko eskubidea, osotasun fisikorako, bere pertsonaren askatasun eta segurtasunerako eskubidea, bere ondasunen jabetzarako, bere bizitza pribatu eta familiarako, bere bizileku eta idazkideza errespetatuak izateko, kontzientzi eta erlijio askatasuna izateko, pentsatzeko, biltzeko eta elkartzeko eskubidea politik, ekonomi, sozial eta kultur arlo guztietan, lege aurreko berdintasuna edukitzea, bai gizonezkoen eta bai emakumezkoen kasuan, nahi duen lekutik ibili eta bere gogoko tokian bizitzeko, eta egiaz informatua izateko eskubidea.

Lan egiteko, alokairu nahiko bat irabazteko, grebarako, gaixo, istripuz, lanik ez, zaharrik edo beste edonolako ezintasunez egonez gero, sozial segurantz osorako eskubidea, medikamendu, medikuntz zerbitzu eta laguntasun guztiak dohainik lortzeko, bai eta berregokitu eta gizar-tean berriz txertatua izateko bideak modu berean izateko; entrespen gestioan parte izateko, bere etxebizitza propioa izateko, atsedenerako, aisiarako, kiroletarako, kulturarako, dohainezko hezierarako, Naturarako, paisaiarako eta ingurugirorako eskubidea.

15. Art.— Ondokoak euskaldunen betebeharrak dira:

- 1) Estatutua gorde eta Nazioaren beste lege guztiak betetzea.
- 2) Legean aipatzen ez diren bizikidetasun eta hiritar moraleko arau guztiak errespetatzea.
- 3) Lan egitea, pertsona ezinduak izan ezik.
- 4) Euskal Herriaren eta beronen askatasunaren alde egitea.
- 5) Euskara mintzatua eta idatzia jakitea.
- 6) Nazional ondareak errespetatu eta zaintzea.
- 7) Munduko herri guztiekin bake, adiskidetasun eta lankidetzazko izatea.

II Kapitula

16. Art.— Adin nagusigoa hamazortzi urteak betetzean hasten da. Bere hiritar eskubide osoak erabiltzeko gai izanez gero, hamazortzi urte baino zaharrago den euskaldun orok, kargu eta funtzio publiko guztietarako, hautatu egin eta hautatua izan daiteke.

Euskal Herriarekin zer ikusirik ez duten funtzio publikoetan aritzeko, ordea, Euskal Gobernuaren baimen espresua beharko da.

17. Art.— Politik, sindikal, ekonomi, kultur eta sozial erakundeek, elkarlanean bidez aurrerabide eta hobakuntza demokratikoen adierazpen kolektiboak diren aldetik, beren interesen defentsarako sortuek, Estatutu honen hastapen eta helburuen arauera, beren eskubideak libreki erabiliko dituzte.

18. Art.— Sindikatuek, demokratikoki aukeraturiko ordezkarien bitartez, Gobernu Autonomoaren botere organoetan parte hartuko dute.

- 1) Eskubide indibidual eta kolektiboen erregelakuntzan.
- 2) Nazioaren ekonomiaren plangintza, gestio eta kontrolean.
- 3) Bizitzeko, lan egiteko, higiene, lana zaintzeko, langileen eta berauen etxeko kultur kirol bizitzako kondizioak hobetzean.

Sindikatuek, halaber, entrespen planak eratzean ere parte hartuko dute, eta berorien Kontseilu Sozial eta Produkzio Batzordeetan beren ordezkariak ukanen dituzte.

19. Art.— Gobernuaren Erakunde eta Organoek euskaldunen eskubideak eta berauen erabilera garantizatuko dituzte, beraien betebeharren kunplitzea ere bai, eta bai, halaber, erakunde kolektiboen aritzeko autonomia, askatasun eta independentzia ere.

HIRURGARREN ATALA

HIZKUNTZA ETA NAZIONAL ONDAREAK

I Kapitulu

Hizkuntza

20. Art.— Euskara Euskal Herriko hizkuntza ofiziala da, maila guztietan eta lurraldearen zabalera osoan.

Gaztelania, era berean, ofiziala izanen da.

21. Art.— Eskoladineko euskaldun herritarrek beren ikasteak euskaraz eginen dituzte. Gaztelania, maila guztietan, nahiztaezko asignatura izanen da.

Euskal Herriko egoiliarrek, beren ikasteak beste hizkuntza batez egin nahi ukanez gero, gaztelaniaz egiteko aukera ukanen dute beti, bai eta beste hizkuntza batzutan ere, hori egiteko gutienezko kondizioak gertatzen badira bederen.

Nolanahi ere, euskara nahiztaezko asignatura izanen zaie maila guztietan.

Kasu bietan, lehen, bigarren eta goi mailako ikasketak amaitzeko, euskara eta gaztelania mintzatzen jakitea nahiztaezko baldintza izanen da Euskal Herriko irakastegi guztietan.

22. Art.— Euskal Herrian aritzen diren eta euskara ez dakiten irakasleek, laur urtetako epean berau ikasiko dute.

Horrela behar balitz, eta, hizkuntzari doakionez, irakasle gertaturik ez dagoen artean, beste profesio batzutatako tituladunak, euskaraz ongi jantziak, Euskal Herrian irakaskuntza ofizialki emateko egokitu dira, zientzi maila, horregatik, apaldu gabe.

23. Art.— Administralgoaren eta beronen Organismo autonomoen funtzionarioek, bai eta Euskal Gobernuako kargu publikodunek ere, euskara mintzatua eta idatzia dakitela frogatu beharko dute.

Estatu Zentraleko funtzionarioei ere, Euskal Herrian beren zerbitzuak modu iraunkorrez ematen badituzte, euskara jakitea eska dakieke.

Estatutua jartzen den unean, euskara jakin gabe, beren karguetan leudekeenek, laur urtetako epean hura ikasi beharko dute.

24. Art.— Euskara hiritar bizimoduaren arlo ezberdinetan, ekonomi ekintzean, publizitatean eta sozial komunikabide guztietan sartuko da, textu ageri guztiak, gutienez, euskaraz ezartzea beharrezkoa izanik.

Esandakoaren erabilera eta betetzea garantizatzeko, Euskal Gobernuak, kasu bakoitzean behar diren neurri konkretuak, administralgoan eta fiskalian bereziki, hartuko ditu.

Toponimi izenak, ordain egokirik egonez gero, euskara hutsez idatziko dira.

25. Art.— Guztiek, pausoka, euskara ikasi eta alphabeta daitezen, Euskal Gobernuak, finantzapen berezi baten bitartez, normaleztapenerako organismo egokiak sorteraziko ditu, irakasleengan eta hizkuntza ahul edo erabat galdua dagoen tokietan arreta haundiagoa edukiz.

Euskarari dagokionez, erakunde kompetentea Euskaltzaindia da, eta beronen ardurapean, kasu bakoitzean eskatzen den hizkuntz eza-guera maila epaitu eta egiaztatu beharko da.

II Kapitulu

Nazional ondarea

26. Art.— Ondokoak Euskal Herriaren nazional ondaretzat jotzen dira:

Euskal lurraldea, lurrazpia, itsaso litorala, atmosfera, energi iturriak, natur baliabideak, oihanak, baso eta larreak, ibilbideak, erabilera publikorako ondasun eta zerbitzuak eta oinharritzko sektore asimilatuak hala nola Kredit, Banka, Aurrezki eta Aseguroak.

Euskal Herriaren ondare dira, era berean, arkheologi, histori, dokumentuzko, artezko, arkitektur, ethnographi eta bibliographi hondo propioak, eta , honetarako, Euskal Gobernuak, Gobernu Zentralaren lankidetasunaz, bere lurraldetik kanpoan daudenak Euskal Herrira daitezen behar diren gestioak eginen ditu.

Nazional Ondareak dira, halaber, bertoko artxibo, museo eta bibliotekak.

LAURGARREN ATALA

AHALMENAK ETA KONPETENTZIAK. GARANTIAK

I Kapitula

Konpetentzia exklusiboak

Sabino de Arana y Goiri en 1895

27. Art.— Euskal Estatu Autonomoari, ondoren aipatzen diren gai guztietan, legeak egin, epaitu eta aginduak beterezteko botere gorena dagokio, horregatik aurrerabide politiko, ekonomiko, kulturazko eta sozial propioaren premiengatik beharrezko juzka ditzakeen beste gai batzuren erregelatzeari ukatu gabe.

28. Art.— Euskal Estatu Autonomoak, era eksklusiboz, ondoko ahalmenak ditu:

1) Autonomi Estatutu honen eta egunen batez eman daitekeen Barne Konstituzioaren interpretapen eta aplikapena egitea.

2) Legegintzarako, Justiziarako eta Administralgorako organoak sortzea, bai eta Estatutu honi dagozkion beste ahalmenak beterezteko erakundeak antolatzea ere.

3) Gobernua modu eta ordezkatzeko, hautatzeko eta botereak aldatzeko formulak erabakitzea.

4) Administralgo lokalerako gobernamolde konstituzionala.

5) Euskal bizimodu politikoa, politik alderdien eta sozial, ekonomi syndikal eta kultur erakundeen bitartez erregelatzeari.

6) Justiziaren ordenamendu eta erregelapena beraren maila guztietan, bai zuzenbide publiko eta bai pribatua, eta, ondorioz, zigor, hauzi, administral eta kontentziosoadministral, fiskal, lanezko, zibil, merkatal, hypothekal, notariar, eta erregistral legegintzari doazkion gai guztiak, bai eta industri eta intelektual jabegoari dagozkionak ere.

7) Ekonomia eta Haziendaren erregulatze eta plangintza, aurrekontuen onhartzea, gastu banaketak, inbertsio publikoen erabakitzea eta berauekin zerikusi duten erakunde eta gorporazio guztien antolakuntza, hala nola, Banka, Aseguroak, Boltsa eta Ganbarak.

8) Euskal Herrian dauden Lehor, Itsas eta Aireko Indar Harmatuen kontrola, biltzea eta irakastea, eta berauk, militar barruti propio batean egonik, ezingo dira lurralde autonomotik kanpoan enplegatu Euskal Gobernuaren baimenik gabe.

9) Segurtasun, Polizi eta Ordenu Publikorako zerbitzuak, eta euskal lurraldearen barruan gizabanakoen eta gizarte osoaren segurtasuna garantizatze beharko diren beste bideak ere bai.

10) Maila eta espezialitate guztietako irakaskuntza eta ikertzea, horretarako premiazko diratekeen Unibertsitate eta irakastegiak sortuz.

11) Lurlangintza, abeltzantza, oihan eta baso aberastasun, meatzalgo, arrantza, kontinentar plataforma eta, oro har, lehengai guztien antolakuntza eta erregelatzea.

12) Industria, merkatalgoa eta zerbitzuen antolatze eta erregelatzea.

13) Lurraldearen, hirigintzaren eta etxebizitzaren antolakuntza.

14) Lan publiko, garraio eta komunikabideak, konpetentzia koordinatuetan zehazten diren kasuetan izan ezik.

15) Prentsa, irratia, telebista eta gainerako sozial komunikabideak.

16) Osasun eta Hygiene publiko eta pribatua, sendatzeko eta aurrezaintzeko medikuntza eta sanital erakunde eta eritegiak.

17) Gymnasi heziera, kirolak, joku-jolasak, ikusgarriak eta turismoa.

18) Nazioarteko kultur, sozial, ekonomi, syndikal eta kirol organismoetan euskaldunen agertze eta parte hartzea.

29. Art.— Frantses administralgopeko euskal lurraldeekiko harremanak Euskal Estatu Autonomoari dagozkio.

30. Art.— Euskal Gobernu Autonomoari dagokio, halaber, elkarren arteko interesik dagoenean, Espainol Estatuko beste nazio eta herrialde autonomekiko harremanak izatea.

II Kapituluak

Konpetentzia ordezkatu eta koordinatuak

31. Art.— Estatu Zentralari, era eksklusiboz, ondoko konpetentziak dagozkio:

1) Diplomazi eta nazioarteko harremanetan Euskal Estatu Autonomoaren ordezkaritza edukitzea.

2) Politika mailan nazioarteko akordioak egin eta tratatuak sinatzea.

3) Militar eta strategi mailan nazioarteko akordioak egin eta tratatuak sinatzea.

4) Espainol Estatuko nazio eta herrialdeen arteko eztabaida eta gatazkak erabakitzeke ahalmena.

32. Art.— Estatu zentralak eta Euskal Estatu Autonomoak, elkarrekin eta bien onerako, biei doazkien arazo hauen eragintza eta koordinaketa praktikoa erregelatuko dute:

1) Lurraldearen defentsa, erasorik balego.

2) Estatu Zentralerako diru sartze eta gastu publikoarekiko partaidetasun kontzertatua.

3) Dirugintza.

4) Mugazantza.

5) Euskal lurraldea gaindi dezaten garraioak, komunikabideak eta lan publikoak.

6) Bilboko portua.

7) Ebro hibai arroaren baliabide hydraulikoak.

8) Posta, telephono eta telegraphoak.

9) Banderaztapen eskubideak.

III Kapituluak

Garantiak

33. Art.— Estatu Zentralak, bere Konstituzioaren bitartez, Euskal Herriaren lurralde, erakunde eta ahalmenak, Estatutu honetan adierazi diren eran, garantizatzen ditu.

Euskal Estatu Autonomoak Estatu Zentralaren Konstituzioaren betetzea garantizatzen du.

34. Art.— Estatutu honen eta Konstituzio Zentralaren interpretatze eta aplikapenaren inguruan sor litezkeen eztabaida eta gatazkak, bi aldekoek osaturiko Batzorde parekide batek erabakiko ditu, berau akordio-
ra ez baletor, Hagako Nazioarteko Justizi Gortearen erabaki arbitralera makurtuz.

BOSTGARREN ATALA

EUSKAL ESTATU AUTONOMOAREN ERAKUNDEAK

35. Art.— Nazional agintaritza Herriagan datza eta, Estatutu honen arauera, berak, Biltzarre Nagusi, Euskal Gobernu eta Justizi Gorte Gorenaren bitartez hura erabiliko du.

I Kapitula

Biltzarre Nagusia

36. Art.— Legegintzarako boterea Biltzarre Nagusiari dagokio, Euskal Herriaren aginte organo goren berau.

37. Art.— Biltzarren Nagusiari, era eksklusiboz, hurrengo botere eta kompetenziok dagozkio:

1) Autonomi Estatutua eta beronen Barnekonstituzioa aldatzea, biak gehiengo absolutuaz onhartu beharrekoak izanik.

2) Legeak bozkatu eta onhartzea.

3) Gobernuburua hautatu eta kentzea.

4) Justizi Gorte Gorenaren lehendakari eta magistratuak hautatu eta kentzea.

5) Nazional Ekonomiarako Planak eta Estatu Autonomoaren Aurrekontuaren onhartzea.

38. Art.— Biltzarre Nagusia 160 ordezkari osatuko dute. Horieta-
tik 80, 25.000na hautesletako zirkunzkripzioetatik bana aukeratuz,
beste 80ak Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako herrialdeetatik
20na izendatuak izanik.

39. Art.— Lehen taldeko 80 ordezkarien aukera sufragio unibertsal
berdin eta zuzenaz egingen da, eta beste 80ak, aldiz, elkarte lokaletako
Biltzarreek hautatuko dituzte.

Biltzarre Nagusia laur urteren buruan berriztatuko da.

40. Art.— Biltzarre Nagusiaren Lehendakaritza lehendakari batek
eta laur lehendakariordek osatuko dute.

Lehendakaria Biltzarre Nagusiko ordezkariak beren artean aukeratu-
ko dute. Herrialde bakoitzeko ordezkariak, beren artean, zeinek bere
lehendakariordea hautatuko dute.

41. Art.— Euskal Estatu Autonomoaren ordezkaritza Biltzarre
Nagusiko Lehendakariak du.

42. Art.— Biltzarre Nagusiak bere barnearautegi propioa eratuko du,
berorren bidez bere eginkizun eta funtzionamendua erregelatzeko.

II Kapitula

Euskal Gobernu

43. Art.— Aginduak betertzeko boterea Euskal Gobernuari dago-
kio, berau Gobernuburuak eta Ministrariak osatzen dutelarik.

44. Art.— Gobernuburua Biltzarre Nagusiak, gehiengo soilez, izen-
datuko du, eta beraren agintaldiak laur urtez iraunen du.

Ministrariak Gobernuburuak izendatuko ditu.

Hala ere, bere funtzioetan hasi aurretik, Gobernu berriak Biltzarre Nagusiaren konfidantzazko botua beharko du.

45. Art.— Gobernuaren politika orokorra Gobernuburuak zuzentzen du eta, Biltzarren Nagusiaren aurrean, bere gestioaren erantzunkizuna dauka.

Gobernua, kolektiboki, bere eginen erantzulea da, eta Ministrari bakoitza nor bere Departamentuaz.

46. Art.— Gobernuari haxe dagokio:

- 1) Legegaiak Biltzarre Nagusira aurkeztea.
- 2) Emandako lege eta arauak aplikatzea.
- 3) Administralgoaren ekintzak zuzendu eta kontrolatzea.
- 4) Indar Harmatuen kontrala edukitzea.

III Kapitula

Justizi Gorte Gorena

47. Art.— Epaitzeko boterea Justizi Gorte Gorenari dagokio, beronen zeregina legeen konstituzionaltasuna zaintzea delarik.

48. Art.— Justizi Gorte Gorenak Juze eta Magistratuak, maila guztietan, izendatzeko konpetentzia du, kasu bakoitzean elkarte lokal eta herrialdekoen Biltzarreek izendapenok onhartzea beharrezkoa izanik.

49. Art.— Justizia egiteko oinharrizko arauak batasuna, berdintasuna, arintasuna, publikotasuna, herritartasuna, independentzia eta dohaintasuna izanen dira.

SEIGARREN ATALA

BOTERE LOKALA

50. Art.— Elkarte lokalak lurraldezko izaki kolektibo batzu dira, beren ordezkartza propioak dituztenak, horien bidez Herriak administralgo eta politikan bide moduan parte har dezan.

51. Art.— Erabakitzeko gune lokalak, hiritar giroan hauzategian, eta baserri inguruetan, aldiz, hauzategi, kontseilu, kofradia edo bailaran hasten dira, ondoren, beren arteko biltzeaz, udala, administral izaki gisa, sortuz.

52. Art.— Eskualdea, tarteko lurralde oinharrian nortasun propioa duen izaki politiko administratibo funtsezkoa da, hirigintz eta zerbitzuzko politika egoki baterako elementu guztiez hornitua, eta elkarren arteko biltzeek Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroa izeneko herrialdeak osatzen dituzte.

Nafarroan, duen lurralde zabaleragatik bereziki, herrialde eta eskualdearen artean merinaldea ere izanen da, funtzio deserdiratzaile eta botere propiodun bitarteko organismo gisa.

53. Art.— Elkarte lokal eta lurralde oinharrikoen autonomiarako, beren karta organikoan agertua berau, aski izanen da Estatutuaren arauera konstituzional izatea.

ZAZPIGARREN ATALA

HIRIBURUTASUNA ETA SYMBOLOAK

54. Art.— Euskal Estatu Autonomoaren administral hiria Iruinea da, berau Euskal Herriaren hiriburu historikoa izan delako.

55. Art.— Euskal Estatu Autonomoaren bandera ofiziala ikurrina delako izenaz ezagutua da, hondo gorriduna, gurutze zuria bi diagonal berderen gainean duena.

56. Art.— Euskal Estatu Autonomoaren hamarri ofizialak euskal herrialde historiko bakoitzaren ezaugarriren bat bildu beharko ditu.

57. Art.— Euskal Estatu Autonomoaren hymno ofiziala Gernikako Arbola da.

ZORTZIGARREN ATALA

AZKEN ERABAKI DEROGATZAILEA

58. Art.— 1839.eko Urriaren 25eko, 1841.eko Agorrilaren 16ko, 1976.eko Uztailaren 21eko legeak eta Estatutu honen kontra egon daitezkeen osterantzeko arau eta erabaki osagarriak derogaturik geratzen dira.

BITARTEKO ERABAKIAK

Lehena.— Askatasun demokratikoak berrezartzean sortuko den Behinbehineko Euskal Gobernuak Biltzarre Nagusi Eratzailea antolazeko ardura ukanen du, horrela, berronek Autonomi Estatutu honen eta gainerako erabaki legalen bidez, politik normaleztapenari hasiera eman diezaion.

Bigarrena.— Estatutua jarri ondoan eta hilabeteko epean, Behinbehineko Gobernuak Hautesteko Lege bat emanen du, horrela Biltzarre Nagusi Eratzailerako ordezkarien aukera erregelatzeke, eta, gisa berean, Hautesle Zentsua eratzeaz arduratuko da.

Hirurgarrena.— Behinbehineko Gobernuak, Biltzarre Nagusia eratzen den unean bere funtzioak utzi eginen ditu, beronek nazional agintaritza eta herri boterearen ordezkaritza hartuz.

Laurgarrena.— Aukeraturiko Biltzarre Nagusi Eratzaileak, Estatutuan ezarritako ahalmenak ari-tzen hasteko, jadanik aurrerabakia martxan jarriko du, Barnekonstituzioa eta Euskal Herriaren osterantzeko Oinharritzko Legeak, bere kompetentziako arlo guztietan, eratuz.

Bostgarrena.—Estatutu honetan jarritako hastapenen arauera, Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako herrialdeetako Biltzarreek, urtebeteko epean, zeinek bere Estatutu Berezia moldatuko du, onhartua izan ondoren Biltzarre Nagusiak berretsi beharko duena.

Seigarrena.— Gobernu Zentral eta Euskal Estatu Autonomoaren artean osaturiko batzorde parekide bat antolatuko da, bigarrenari dagozkion kargu, zerbitzu eta ondasunak emateko.

Behinbehineko Euskal Gobernuak Euskal Estatu Autonomoaren ordezkari izanen diren batzordekideak izendatuko ditu.

Zazpigarrena.— Nafarroako Komenioak, Arabako Ekonomi Kontzertuak eta Gipuzkoa eta Bizkairako Erregimen komun edo Bereziak oraindik dirautela eta, Estatutua jarri ondoren eta hamar hilabetetako epean, Euskal Gobernuak Gobernu Zentralari Euskal Herri osorako Komenio Kontzertatu bakar eta komun bat proposatuko dio, horretan, Estatutuan ezarritako funtzio, zerbitzu eta kompetentzi banaketan oinharriturik, eta 32. artikulua 2) apartatuaren arauera, zerga harremanen arautegi berri bat artikulatzeko.

Aurreko Bitarteko Erabakian aipaturiko Batzorde Parekide Bikoitza izanen da Komenio Kontzertatu bakarra itxuratzeko arduraduna.

Zortzigarrena.— Euskal Gobernuak, gestio autonomo lokala ondoenik eragiteko, lurraldearen berrordenapenerako plan bat gertatuko du lehenbailehen, horretarako izendatuko diren adituen batzordeak moldatua, eta Biltzarre Nagusiaren onspena jaso ondoren, Oinharritzko Lege Gisa, Euskal Herriaren Barnekonstituzioan sartuko da.

AURKIBIDEA

Aterikoa

Euskal Herriaren definizioa. Autodeterminatzeko

Eskubidea..... 1- 4. Art.

Lehen Atala.

Autonomi Estatutuaren Hastapen, Helburu,

Aurrerabide eta Ereduak..... 5-13. Art.

I Kapituluak: Autonomi Estatutuaren Hastapen,

Helburu eta Aurrerabideak..... 5-8 Art.

II Kapituluak: Lurralde eremua..... 9-11 Art.

III Kapituluak: Giza eremua..... 12-13. Art.

Bigarren Atala.

Euskaldunen Eskubide eta Betebeharrak.

Erabilera eta Garantiak..... 14-19. Art.

I Kapituluak: Eskubide eta Betebeharrak..... 14-15. Art.

II Kapituluak: Erabilera eta Garantiak..... 16-19. Art.

Hirugarren Atala.

Hizkuntza eta Nazional Ondareak..... 20-26. Art.

I Kapituluak: Hizkuntza..... 20-25. Art.

II Kapituluak: Nazional Ondarea..... 26. Art.

Laugarren Atala.

Ahalmenak eta Konpetentziak. Garantiak..... 27-34 Art.

I Kapituluak: Konpetentzia eksklusiboak..... 27-30. Art.

II Kapituluak: Konpetentzia ordezkatu eta koordinatuak..... 31-32. Art.

III Kapituluak: Garantiak..... 33-34. Art.

Bostgarren Atala.

Euskal Estatu Autonomoaren Erakundeak..... 35-49. Art.

I Kapituluak: Biltzarre Nagusia..... 36-42. Art.

II Kapituluak: Euskal Gobernuak..... 43-46. Art.

III Kapituluak: Justizi Gorte Gorena..... 47-49. Art.

Seigarren Atala.

Botere Lokala..... 50-53. Art.

Zazpigarren Atala.

Hiriburutasuna eta simboloak..... 54-57 Art.

Zortzigarren Atala.

Azken erabakia derogatzailerak..... 58. Art.

Bitarteko Erabakiak..... 1-8 artekoak.

OHARRA

KIMU BERRI taldeak "euskal Autonomi Estatu Berrirako Aurre-proiektua" egin du. ANAITASUNAK bere aldirizkarirako egin moldaketaz baliatu gara. ZERUKO ARGIA argitaratzeko. Lana izugarri aurreratu digute ANAITASUNekoek. Har bezate esker onezko aitoren hau ordainetan.

Z. ARGIA

IKASTOLETAKO IRAKASLEAK

PNN irakaslegoak luze daraman borrokan agertzen dituen eskabide nagusiak eskubidezko ikusten dituela guziz, adierazi nahi du Gipuzkoako Ikastoletako Langilegoaren Elkartek.

Gure langintzan berean ari diren PNN irakasleek eskubide oso osoa dute beren lanean estabilitate guzizko bat izateko, eta behar beharrezkoa zaie gainera hezketara lana itxuraz burutu ahal izateko, eta oraindik nabarmenago hemen, Euskadin, bertako kultur prozesuan itsasi ahal izateko.

ko.

Bat gatz baita ikastetxeen gestio demokratikoa eskatuaz diotenarekin ere. Guziz onartzen eta babesten dugu, azkenik, Euskadi mailan bertako hizkuntz eta kultura osoa irakaskuntzan sartzeko neurri egiazkoak har daitezen egiten duten eskabidearekin.

Gikuzkoako Ikastoletako Langilegoaren Elkartek.

BIZKAIKO P.N.N.ek

Espainiako Estatuko Unibertsitate eta Unibertsital Zentruetako irakasle ez-meritarien arteko gehienak —eta hauen artean, Bilboko Barrutiko Arte Ederrak, Zientziak, Medikuntza, Peritoak, O.H.O.-ko Irakasle Eskolakoak— GREBAN gaudela duela zenbait astetatik hona. Ikasleentzako, irakleen gurasoentzako eta, azken batez, eta benetan Unibertsitatea ordaintzen duen herriarentzako hain kaltegarri den jarrera honetara bortxatu gaituena, Administralgoak inposatzen digun "Lan Kontratu" injustu da.

Honela, eta nahiz eta PNN-ak irakaslegoaren ehuneko 80-a garen, eta hori dela eta lan akademikoaren zatirik handiena geuk dugun arren, ondoko zirkunstantziak gertatzen dira:

1— Gure kontratua denbora tarte baterako baino ez da, urtebetetik 4 urtetara gehienik jota, baina arruntki 2 urtetako da soilik. Edozein unetan despedituak izan gaitzke, irakasleari

egotz dakiokkeen arrazori ez badago ere.

2— Geure lanpostua automatikoki gal dezakegu, berori oposizioz edo irakasle numerari (Estatuaren funtzionari) baten lekualdatzeaz betetzen bada.

3— Ez zaigu aintzinasunetik ezagutzen, gutariko batzuk lanean hamar urte darogaun arren,

3— Ez zaigu aintzinasunetik ezagutzen, gutariko batzuk lanean hamar urte darogaun arren, eta askok bost urte baino gehiago (jarraiko kontratuez).

4— Ez dugu langabezi aseguruirik, zeren eta dugun kontratua ikusirik, Asegurantza Sozialak ukatu egin baitzigu.

5— Unibertsitateko Gestio Organoetan dugun parte hartzea oso mugatua edo ezereza da.

6— Gure soldatak irakasle numerarienen baino askoz ere txikiagoak dira, nahiz eta titulazio akademiko berbera dugun, eta lan berbera edo are handiagoa egiten dugun arren.

PNN-ek soldatapeko langinletzat ditugu geure buruak eta horregatik KONTRATU LABORA-LA exigitzen diogu Estatuari, horren bidez gure lanan irakasleek eta ikasleek demokratikoki kontrolatua izan dadin eta horregatik baztertu egiten dugu Heziketa eta Zientzi Ministergoak oposizio desprestigiatu eta manipulatu bidez proposatzen digun ebazpide faltsua.

Bizkaiko herriak gure arrazoi justuak ulertuko dituela uste dugu, eta halaber, beraiekin solidarizatuko dela.

Bilboko Unibertsital Barrutiko PNN-en Koordinatzailea.

ASANBLADARA BILDUAK

Otsailaren 27an Donostiako Santo Tomas Lizeoan gaueskoletan euskara irakasten diharduten irakasleok bildu ginen. Ez behar hainbat, eguna bera ez baitzen oso egokia, baina nolana ere asanbladak xedetzat zedukana beterik geratu zen: gaueskola mugimenduaren problematika irakslon artean planteatu eta eritzi ezberdinen trukaketa aberatsa bati atea iriki.

Baileraz bailera eginik zeuden txostenen irakurketa amaitu ondoren, debate bat iriki zen. Hemen besteak beste, proposamenok egitea pentsatu zen, erabakien artean:

1— Gramatikaz aski jakinik bada hor zehar hainbat eta hainbat ikasle ezin "askaturik" dabilena euskaraz hitzegiten hasteko. Eragozpen horik, dakigunez, geure egoera ezagunaren barnean daude: melodu audibisualik eza, euskal gizartearen maila orotan erderaren nagusigoa, kaltetar erdal giroa... Hori delata, batzorde bat hautatu zen lehenbailehen basarri hutsak bilatzen hasteko alde batetik. Bestetik, basarri-komuna horietan klaseok emango dituzten irakasleak ere bilatu behar dira. Irakasleok behar hainbat ordainduak izango dira. Esperientzia hori, ematen baldin bada, udako bizpahiru hilabetez emango da. Dena dela, "soltatzen" haste hori ez da posible izango ikasle horiek herrian herriko basarritarrek lan eginaz eta bertako gazteekin harremanetan jarri gabe.

2— Gaueskolen koordinaketan orain arte behintzat herri eta hauzo mailako ekitaldiak sartu izan dira. Lantegietan ere ordea, egunez egun ari da hedatzen eta jardunaldi horik ere gure koordinaketaren barne sartzeari ondo ikusi zen. Lantegiak diogunean, entrepesa, banketxe, erietxe eta abar ditugu gogoan.

3— Lehendabiziko puntuarekin zer ikustekorik duen beste puntu hau ere aipatu zen. Hau da, laster etorriko omen den EGIN egunkariari zera eskatu: egokiro eta modu berezi batez idatzirik, euskara ikasten ari diren ikasleentzat artikulo batzu argitaratu ditzala.

Gueskolen Elkartea

soraluce

ERREMINTA — MAKINA KOOPERATIBA

APARTADO— 37 TELF. 761440- 41 - 42 - 43

ESPEKULAZIOAREN AURREAN HAUZOEN PARTIZIPAKETA

Bilboko Hauzo Elkartetako ordezkariak, joan den asteko prentsaurrekoan esan bezala, Udaletxe eta Inmobiliaria etxeen interesen arabera dago Hirigintzako estruktura. Horretarako dabilta hauzo elkarte eta ostintzeko erakundeak elkar biltzen, hirigintzako planetan eskua har dezaten.

Jakina denez, herri guztietan egin dira egundako astakeriak. Bilbon, zer esanik ez. Jentea ugaltzen eta hauzoak handitzen joan diren eran, zentzu gabeko plangintzak eman dira aurrera, ematen ari ere, han eta hemen. Arazo honetan, Udaletxetakoek, Inmobiliariakoek eta goi administrazioakoek oso ongi konpondu dira elkarrekin, inork jakin gabe eta elkarri "fabore" eginez, beren "txantxulloak" hartara edo hontara, ateraz. Inoren kontrolpean, jaun eta jabe. Horrela ohitu dira, horrela izan behar duelakoan, gainera, Legea bera ere, nahi dutenean eta komeni zaienean betetzen dute bakarrik.

Honen ondorioz, lantegian zapaldua dagoen langile horrek, ez du bere hauzoan patxadaz bizitzeko kondizioak, bere semeak jolasteko tokirik. Bere bizilekua erlabioa da, trafikoz josia, kontaminazioz betea.

Bilbo aldeko hauzoen artetik sortutako Hirigintzako Koordinakorak badu nola-koa izan behar duen pentsatua. Jente guztiari informazioa zabaldu lehenik, elkar hartuz presioa egiteko gero. Horixe da prentsaurrekoaren elburua: problemaren grabetasuna azaldu eta erreibindikazioak plazaratu.

Hirigintza arloa hain zabala denez, berde guneak eskatzetik hasi dira. Kanpainak montatuak daude zenbait hauzoetan, beren kontura, baina, Bilbo osoarentzat eginkoak ere etorriko dira. Laister, Arenalean, erretratu lehiaketa egingo da, pegatinak atarako dira... Era berean aritzeko asmotan dira Udaletxearekin harremanetan, nahiz eta orain arte kasorik ez egin. Jentearen esnatzea lortu nahi dute lan kanpaina hauekin. Hauzo bakoitzean mota desberdinetako ekintzak egingo dituzte, bakoitzak bere dinamika, esperientzia eta historia apurtu gabe. Denen arteko gauzak egiteko, esperientzi eta lanen batzea eta koordinatzea dator orain.

Lehen eskaera hauxe dute: Hirigintzako planen kontrola eta partizipazioa lortzea. Batek zioen bezala, ez dute zementoa eta trafikoa nahi. Berde gunen grabetasunagatik, Bilboko hirigintzako problema baskoa da. Daudenak, gutxi eta eskasak. Lortzekoak, berriz, etxeak egiteko dabilta beren atzetik etxegileak. Presakako gauza dela adierazi zuen batek: "momentu bat ailegatuko da, eskatzen ditugun lurak izan ere ez direla izango". Eta gaur Bilbon bi leku daude lortu beharrezkoak duten zabalera ikusirik, behintzat: "Las Minas"-ko aldea eta "Etxebarria"koa. Lehenak 48 hektarea, eta bigarrenak 18. Lehenengoari begira, "es el único pulmón de oxígeno que nos queda en Bilbao" esaten

zuen.

Udaletxearen jokaera salatu zuen. Ezer ez duela egin. Bururik ez dutela eta horrelako esan zituzten. Gauza minimoetan ere ez da arduratu. Bizitza arriskuan jartzen duten arazoak konpontzeko kapaz ez dela izan. Eta pentsatzen jarrita, ez da gezurra

Orain urtebete, Bilbo bailarako plangintzen rebisioa zela eta, partizipazioa "eskatu" zuten. Ez dute oraindik erantzunik jaso.

Administrazioari eskatzen diotena, hori ikusirik, hauxe da:

Obretarako dauden lizentziak moztu aurretik, eta emanak dauden lizentziak baina obretan hasi gabekoak, ahalik eta plan parzial guztien rebisioa egin arte. Azken batean, partizipazioa. Espekulazio eza.

Hauzo bakoitzak eskatzen dituen berde gune aipagarrienak

- S. Francisco: Las Minas
- S. Ignacio: zona del canal
zona de Barrekolanda
zona de Sarriko
- Deusto: zona de Sarriko
campa de Bidarte
Los Tilos
- Gure Etxea: Etxebarria
- Iturralde: zona de Solokoetxe
- Santutxo: zona Hermanitas de los Pobres
- Otxarkoaga: zona de al lado del cuartelillo.
zona de enfrente del cine.
zona de escombreras
- Rekalde: antigua carretera
bajos autopista
"el fango"

ARABAKO PRESOAK

Arabaren ere, Euskal Herriko lau hegaletara zabaldu den "presoak kalea" entzun egiten da ozenki. Arabako presoak ez dira asko, egia da, baina horrek ez dio kemenik kentzen Arabak amnistiaren alde daraman borrokarik. Presoak gutxi badira ere, haien artean sonatzen: "Wilson", Ruiz de Apodaka "Apolonio", "Patxuko" eta abar. Eta hildakoen artean, azin ahaztu Motrikon jaio eta txikitandik Gasteizen bizi izan zen Markiegi borrokalaria Gernikan hil zutena; horrezaz gainera, harek egindako olerki eta kantuan, besteak beste, guregana heldu zaizkigu Patxi Billamor eta Gonzal Mendibil eta Xeberri abeslarien abotsez. Ezin ahaztu, ez, Eduardo Uriarteren mailako gizon bat.

Orain egun gutxi, Gasteizko gazte batzuek, gure presoak eta hildakoak gogoratu eta ohoratu nahi izan dituzte, Gasteizko zenbait kaltetan haien izenak jarriaz. Horrela, egun batzuetaz, "Motrikoren kalea", "Wilsonen kalea" eta horrelakorik irakurri ahal izan dugu, guztiz harrituta.

Argazkiak ere egin ditugu, alde batetik mezei duelakoan, eta bestetik, gure arerioak behin eta berrito "terrorista"-tzat presentatu nahi bait ditu, herri mailan holako kanpaina bat muntatzea egoki izango litzatekeelakoan.

ZUBIAGA - ARANZABAL - INARRATEGI

Herriak atera ditu

Bai; Herria ateratzen ari da bere gudariak espetxeetatik. Eta pixkanaka pixkanaka hurbiltzen ari zaizkigu inoiz utzi behar ez zuten aberrira. Badira zenbait kaleratu direnak baina oraindik barruan daude ez dira gutti. Borrokak dirau guztiok gureganatu arte. Gaurko honetan atera herriak izan diren hiru abertzalerekin egin elkar hitzeta dakargu. Hirurak arrasatetarrak, nahiz eta Jose Luis Oinatin jaioa izan, Jose Mari Zubiaga, Bittor Aranzabal eta Jose Luis Iñurritegi. Haiei gure ongi etorririk beroena. Hona hemen, bada, hirurokin egin dugu solasaldia.

- Noiz izan zineten barruratuak?

J.M.Z.: 1.968-ko Azaroaren 26an harri-patu gintuzten, nere kasuan. Donostiara eramane ninduten lehenik. Komisarian gorriak ikusi ondoren numerorik gabeko sumario batetan sartu gintuzten. Bestalde "Orden Público" delakoak egin ez ditugun zenbait gauza sartzen dizkigu baina Antiterrorismoaren lege bategatik gaindi ditzakegu. Hala ere, Donostian beste sumario bat, 3.369-a hain zuzen, zabaltzen digute eta hiru urtetan zehar epaitu barik utzi gintuzten. Nere lagunei 24 urte bota nahi zizkieten eta neri 30, 1.966 urtean ikurrin bat jartzeagatik. Orduko salaketak "por depósito de armas y rebelión militar" ziren. Gure abokatuek lege horren deuseztapena gogora erazi zieten. Epaiari bertan "desacato por injurias", "agresión a fuerza pública", eta "desorden público" delakoak ere sartu zizkiguten baina, hemen barregarria, lehen aipatutako salaketeagatik asketsi gintuzten eta, berriz, kondenatu "traición en grado de tentativa"-z. Hamabost urte. Abokatuek salatu egiten dute hau ezin baitaiteke inor "traición tentativa"-gatik epai, baizik osoa eta frogatua izan behar du. Supremora goaz eta 1.973 arte ez da ikusten gure kasua. Ostera epai berri bat "Ley de Bandidaje y Terrorismo"-legearen bitartez, 1.971-ean ezeztatutako lege baten bitartez hain zuzen. Zutabe hauetan salatu nahi dudana haxe da, gurekin egindako joku zikina, alegia. Oraindik badago lagun bat barruan joku honen ondorioa sufritzen ari dena; Luken Solaguren, Zornotzakoa. Hamabost urtetatik, zabalkunde, hitzaldi eta abar zen nere erresponsabilitate guztia, Terrorismo delakoa sartzen naute eta zigorrik ttipiena ematen didate: 12 urte eta egun bat. Lehen esandako "desacato"-gatik beste prozesu bat zabaltzen digute, eta bi urte eskatzen dizkirate, baina epaia guztioi batera egin beharrean banan banan egiten digute, iskanbilarik sor ez dezagun. Eta neri bi urte eskatu arren hiru ematen dizkirate.

Denboraldi honetan ezagutu ditudan

kartzelak Iruine, Burgos, Segovia eta Zamorakoak dira.

B.A.: Gure historia ezin dezakegu Jose Marirekin konpara askoz laburragoa baita. Jose Luis eta biok batera hartu gintuzten

1.974-ko Apirilaren 14ean, Aberri Eguna zelarik. Eskatzen zizkiguten 4 urte Asoziazioagatik eta beste hamabi Terrorismoagatik. Hiru espetxe ezagutu ditugu: Martutene, Carabanchel eta Zamora.

- Nolakoa izan da barruan ezagutu duzun giroa?

J.M.Z.: Zortzi urtetako esperientziak zerbait esan dezake honetaz, eta barruko giroa, preso gehienon artean ona dela dioket. Badago jenderik "karzelitis" duena eta bere ezinegona azalekoagoa da, baina honela ez dela kasu guttitan baizik gertatzen uste dut.

Bestalde, taldekeriak dagikeen joku txarra ez da ia somatzen eta hau guztiz onugarria da.

J.L.I.: Kasu batzu izan ezik, betikoak, preso guztien arteko harremanak normalak dira. Beti batasun batetan higitu gara esan dezakegu, edozer gauzatarako kolaboratuz. Carabanchelen 200 metrotako zulo bat eginik genuen, jausi zena, eta honetaz guztiok genekielako esaten badut ez dut uste oker nagoenik.

B.A.: Hemen ere preso komunaren arazoa aipatu beharko genuke. Jose Luisek aipatutako zulo horretan zenbait komunek ere parte hartu zuten laguntza guztiaz. Preso hauen egoera erabat penagarria dela, gehienbatetan, uste dut. Ezin dezakegu asma zernolako bizimodu latza daramaten. Ez dira gehienetan pertsonak bezala erabiltzen.

- Zein izan dira bizi izan dituzuen unerik latzenak eta gogoangarrienak?

J.M.Z.: Oroitzapen materiala baztertu, dena baitzen eskergarri, gauzak aldatzen joan dira. Gure lehenengo egunetan sendikoen, nahiz eta hamar izan, enzierroak pozgarriak ziren. Burgosko Epaien kontra egindako mogimendua ahaztezina da. Azken honetan Bergarako Eguna edota Bilbon izandako amnistiaren aldeko manifestazioa.

Gogorra, gogorrena esanen nuke, Franco hil eta ezer ez edukitzea. Guztiok itxado ten genuen eguna ez zen beltz kolorekoa besterik izan. Barnean genuen itxaropen bizia zeharo ilundu zitzaigun.

B.A.: 1.974eko Abenduan eginiko gose grebarik luzeenean ikusi genuen Herri mogimenduak hunkitu ninduen.

J.L.I.: Ez ditugu ahaztu behar azken honetan faszismoak jarritako ere guztitako zapalketak eta, ondorioz, erahilketak. Horra hor, beste guztien artean, Txiki eta Otaegirenak.

- Nola ikusten duzue Herriaren gaurko lgerri al duzue aldaketarik?

B.A.: Egia esanda, gure egonaldia hain luzea ez izanik, orduan bizi izaten genituen sentipen eta jokaerak, gutti gora be-

harra, berdina dira. Hala ere, nik azpimarratuko nukeen puntua, beharbada, Herriaren bizinahia da. Apika, talde gehiago eta, ondorioz, tendentzi apur bat ezberdinakoak aurki ditzakegu, baina guzti hau gaiditu behar da elkarjotze batez.

J.M.Z.: Nere kasuan, berriz, aldaketa izugarria igeri dut. Gure denboran sentipen batek mugitzen gintuen: borondatezko ekintza edo honelako zerbaitek. Gure hezikera, iraultzarako hezikera hain zuzen, eskasa zen. Eta gaurko egunean preso berrietan suma ahal izan dudana maila guerea baino askoz garaia da. Azken kaleratzerakoan, frogatzen ahal izan dute Herri xehean ere. Kontzientziatzen ari dela hein handi batetan ezin uka. Eta honek garaipena ekarriko digu.

Amnistia aldeko Batzorde bat osatu du zue herrian. Kontaiezidazue zerbaite honetaz.

J.M.Z.: Bai, Gipuzkoako Batzordearen adar bat besterik ez da Arrasateko hau. Eta gure helburua, beste horrena bezala, amnistia orokorra lortzea da. Edonor sar daiteke taldean, balditza bakar aipatu-tako helburua lortu nahi izatea izanik.

J.L.L.: Hemen nik azalpen bat egin nahi dut. Amnistia eskatzerakoan preso eta herbesteratu guztion Herriratzeari eskatzen ari gara. GUZTIONA. Eta ezin dezakegu inolaz ere hoiekin batzuek egin nahi duten negoziaketa onar. Ez die inork esku-biderik eman horretaz hitzegiteko. Ez da talde bat ala beste amnistia eskatzen duena Herria baizik. Eta talde hoiek, irakur F. Gonzalez, J. Jauregi, S. Carrillo eta besteak, ezin dezakete gure izenean ezer egin. Garbi dago taldekeria eta guri ez zaigu Herria taldekatzea gustatzen. Beraz, ez dugu inoiz amnistia hori, onartuko.

B.A.: Amnistia eskatzerakoan, garbi geldidada, justizia baten izenean egiten dugu eta justizia horrek gure burkide guztiak etxera erazi behar ditu. Baina Herriak bere semeek dagokien amnistia eskatu du eta ez, eta guttiagorik ere, bere kontra jokatu dutenena. Jurramendi, Gasteiz, Hondarrabi, Kanpanzar... eta hainbeste toki-tako erahilketek justizia eskatzen dute eta egileak espetxeratu arte ez gara geldituko.

Noizko besteak etxean?

J.M.Z.: Herriak ematen du erantzuna. Bere esku dago eta ez Gobernuarenean. Gu kanpoan bagaude ez da Gobernuaren nahiagatik, herkide guztion bultzadagatik baizik. Oraingoan ehuneko 50 irten gara. Denok ateratzen behar ditugu. Andoni Arrizabalaga, Wilson, Ezkerra, Aldalur, Pagoaga, Izko... eta gainontzeko guztiak gure artean ikusi arte ez du Herriak bere abiadurageldituko.

Zer esan diezakezue oraindik Herriratzeari dauden preso eta herbesteratuen senidekoei?

J.L.L.: Harro egon daitezela beren seme-taz eta ez gurea lozorroan geldituko gure askatasuna berena izan arte.

J.M.Z.: Oinazeak min egiten du gure barruan eguneroko borroka atsedena dalkargitu.

MARTUTENEN,

KOMUNIKAZIO HUELGARI JARRAIKI

Martutenen dauden bi preso politikoak, Mikel Amilibia eta Xabier Larrañagak, otsailaren 19an, larunbatez, hasitako komunikazio huelgari jarraitzen zaizkio.

Iragan astean eman genuen huelga honen arrazoiak berri (ikus Z.A., 727. zenbakia, 26 orr.) Bertan esan genuen, Martuteneko gartzela bixitatzen ari zen ins-

Mikel Amilibia

pektoreaz mintzatzea eskatu zutean, aldegin zela esan zitzaizela. Geroztik inspektore honek bildu ditu, eta euskararekiko arazoa agertzean, hauxe erantzun dio Mikel Amilibiari: "Parece mentira que un señor que hable castellano tan bien como usted, tenga que hablar también euskera". Beraz, euskararen arazoa konpondu gabe dago oraindik. Astelehen, azteazken, ostiral eta larunbatean familiakoak joan diri bixitetara, baina ez dituzte presoak ikusi ahal izan; hauek funtzionarioei euskaraz hitzegin ote dezaketen galde-tzean, ezezkia jasotzen dute beti. Bestalde, funtzionarioei familiakoei, oraindik ez dela Madrildik presoek egin instantzien erantzuna jaso esaten diete. Erantzun hori emateko epea, legeak dioenez, 15 eguneko da; instantziak urtarilaren azkenean egin ziren, beraz, legez kampa dabilta gartzelatako arduradunak.

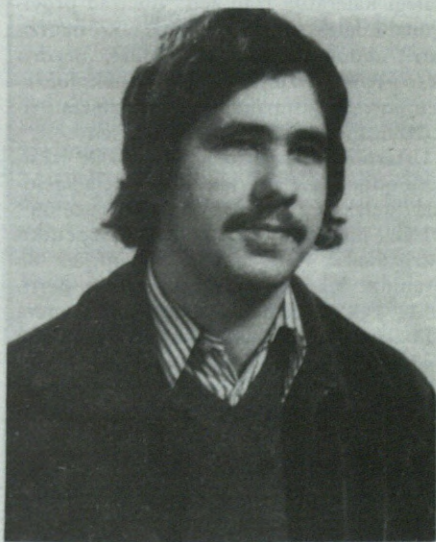
Martuteneko gartzelakoek euskaraz mintzatu ahal izatea lortuko baldin balute, pauso on bat izango litzateke aspaldiko urteotan presoek eskatu izan duten esku-bidea aitortua izan dadin.

MIKEL AMILIBIA URZELAI

Iragan abenduaren 12tik dago Martutenen. Legazpiarra, 28 urte, administratiboa, 1975eko apirilaren 25ean detenitu zuten Iruñean; hango gobernu zibiletik Donostiakora ilegalki ekarria izan zen. Honen salaketa egin zuen "Juzgado de instrucción" delakoaren aurrean, baina oraindik ez du erantzunik jaso.

Hamaika egun komisartegian egin ondoren "estado de excepción" delakoaren garaia zen. Martutenera sartu zuten eta handik, ekainean, Ocaña eraman. Garai hartan larogeita hamar inguru lagun ateratu zituzten Martutenetik; hirurogei baino gehiago Ocaña eramanak izan ziren; besteak Burgosa, Carabanchela, eta abarretara.

Hurrengo urteko urtarilaren azkenetan, Carabanchela eraman zuten Amilibia; martxoaren 9an juzgatu zuen TOPEk. Jui-zioa egin baino lehen, fiskalak 18 urte eskatu zituen, "asociación" eta "terrorismo" gatik; ondoren, berriz 12, bi eratarazarri zitezkeenak: 12ak lehen aipaturiko

Xabier Larrañaga

“delituengatik” edo eta 8 “depósito de explosivos” eta 4 “asociación” engatik. Azkenean TOPEk 15 urteko zigorra ematea erabaki zuen, “terrorismoa” gatik. Urte guzti hauk “delitu” bat bakarragatik emateak zera easan nahi du: indulto bat aplikatzerakoan zigorra ez dela banatuta balego bezainbat jeitsiko.

Juizioa politikoa izan zen eta honengatik beste sumario bat zabaldu zioen, hau militarrek; bertan “encubrimiento e insulto a fuerza armada con resultado de muerte” zen ezartzen zitzaiena.

1975eko azaroaren 26ko indultoak ez zitzaion eman “terrorismoa” akusatua izateagatik. 1976ko abuztuko “amnistia” dekretorekin aplikatzea ere ukatu egin zitzaion 15 urteko kondenarentzako. Beste bi sumarioak aldez amnistiatuak izan dira, militarrena iragan urrian eta bestea urtarilean.

Beraz, 15 urteko lehen zigor hura du ganean Amilibiak; Supremoak oraindik ez dio horri ez baiezkorik ez ezezkorik eman, gehienetan bederatzi hilabeteren buruan edo erantzuten duen arren; bederatzi hilabete hoiek aspaldisko aspaldisko dira.

XABIER LARRAÑAGA JUARISTI

19 urte, langilea; iragan urtarrilaren 16an detenitu zuten Azkoitian, bere herrian, Roke Salegirekin batera. Donostiako goardia zibilaren komandantzia hiru egun pasa-eraz oso gustagarriak eta Martutenenera sartu zituzten. Handik hiru egunetara edo Azpeitiko “Juzgado de instrucción” delakora eramanez zituzten eta Roke Salegi kaleratua izan zen “libertad provisional” delakoaz, 25.000 pezetako fiantza jarri ondoren; Larrañaga aldez, berriro Martutenenera itzuli zuten. Bi hauek, jueza-aren aurrean, komandantzia jasan izan zituzten tratatu txarrak salatu zituzten.

Urtarrilaren azken egunetan, TOP izkutatatu ondoren osatu den “Audencia nacional” delakoaren “Juzgado de instrucción” 21.ak sumarioa eskatu zion Azpeitiko Juzgaduari. Hau idazten dugun, ez da oraindik Madrileko juzgadu horren berri-rik; TOPEk, gehienetan bospasei egunera “libertad provisional” edo gartzelan egon beharra aginduaz, erantzuten zuen.

ZUZENTZEN

Iragan astean, Martutenetik irten berri diren seien arteko baten izena ahaztu egin zitzaigun: Jose Franzisko Bengoetxea Etxezarreta. Barka hutsune hau eta zorionak kaleratuari.

AMNISTIA EZ DA NEGOTIAGAI...

Lema horri jarraikiz, amnistiaren aldeko asteari tinko eman zaio hasiera bereziki Gipuzkoan eta Bizkaian. Lehen eskualdean poliziaren aldetik eragozpen haundirik izan ez bada ere, bizkaitarrek erasorik gogorrena jasan behar izan dute. Horren ondorioz Lekeitioko Antxoni Telleria Cruceseko ospitalean aurkitzen da, eta beste asko zaurituak daude.

Astean zehar Hego Euskal Herri guztian jarraituko da kanpainak, igande-
dean, hilaren 6ean, Gasteizen amaiera emateko.

Gipuzkoan

Gipuzkoan egurrik ez 44 herritan egin ziren enzeronak eta manifestazioak; enzeratutakoak bederatzi-hamar mila izan direla kalkulatu da; agian Hernanin bildu zen jende gehiena, 500 lagun; manifestatzaileak berriz, dato orokorrik ez bada ere, askoz gehiago, herri batzuetako kopuruetan ikusten denez: Andoainen 1.200, Arrasaten 3.000, Bergaran 6.000, Errenterian 5.000, Donostian 3.500-4.000, Hernanin 3.000, Legazpian eta Ondarrabian beste hainbeste gutxienez. Aipatu beharrezkoak dira baita ere herri txiki-
kietan egin diren enzeronak: Ataunen, Ezkiogan...

Toki batzuetan larunbatez egin ziren enzeronak, besteetan larunbatetik igandera bitartean. Donostian ez beste (hermen hauzotako elizetan), herririk gehienetan Udaletxeetan egiteko asmoa zen. Tokirik gehienetan lortu zen hori, baina ez guztietan. Honela, Irunen Udalekoek esan zieten “sala capitular” delakoa ez zitekeela erabili “para fines privados”; bertako Gestorakoek diotenez, badakite toki hori erakusketak eta Mugimenduko zenbait ekintza eta egiteko erabili dela... Andoainen ere ez zen izan Udaletxean sartzerik izan eta elizara jo behar izan zuten.

Lazkaon parroikia izan zen ukatu zitzaiena; haseran Udaletxean biltzeko asmoa zuten, baina toki gutxi zegoenez gero, herriko elizara joan ziren; parrokoak duela hilabete batzuek gotzaidiak egin pastoralaren aitzakia jarriaz (elizak ez direla horrelako bileratarako, e.a.) ez zuten baimenik eman eta orduan benediktino-
en elizan sartu behar izan zuten.

Udalen jokabidea ere oso desberdina izan da toki batzuetan eta besteetan.

Oiartzunen eta Zarautzen, ordu batzuetan zehar behintzat, alkateek eta konzejal batzuek parte hartu zuten enzeron. Bergaran parte hartu ez bazuten

ere, erraztasun guztiak eman zizkieten Udaletxean zeudenei.

Legazpian telefonoa moztu egin zitzaion enzeratuei, gertuenik erabiltzeko moduan zen kabina kuartel inguruan zegoela. Eskoriatzan pankarta bat ken arazi zitzaion. Andoainen ez zitzaion utzi Udaletxean sartzen, elizara jo behar izan zutelarik.

Poliziarik berriz, ez da ia inon azaldu. Baina Egian bat enzeronatik botatzea erabaki zuen batzarreak, txibatoa den sumoa bait zen. Irunen polizia sekretak joan ziren; ezer egiteko asmorik ez zutela eta esan omen zuten. Agian inzidenterik nabarmenetarikoa Plaentxin gertatu bide zen; larunbata goizean, goardia zibiletako tenienteak polizia munizipalei dena debekatua zegoela esan omen zieten; Eibarko komandantziara deitu eta hori “malentendido” izanzen zela esan zuten. Enzerona eta egin ahal izan zituzten, baina kartel bat ezartzen ari zen mutil bati astelehenean kuarteletik pasatzeko agindu zioten.

Enzeronetako denbora ondo aprobetxatua izan zen, gartzeletaz informazioa emateko, presoek egindako agiri eta gutunak irakurtzeko, e.a. Aipatu beharrezkoa da Puerto de San Marian Zabartu Aramaixo (Basauritik harantz eramanez dutena) eta Iturbe zigor geletan aurkitzen direla. Herririk gehienetan, Gipuzkoa mailan gestorek atera duten agiriak gain, amnistiaren gaia eztabaidatu ondoren, lekuan lekuko agiriak atera ziren. Eztabaidatu zen puntuetako bat, toki batzuetan behintzat (Arrasaten adibidez) amnistia laboralarena izan zen. Batzuek ez zuten nonbait hor sartzea oso garbi ikusten, baina azkenean onartu zen. Puerto de Santa Mariatik presoek bidalitako gutunak ere jarzen baitzuten. Agiritan “oposizioa” talde batzuek Madrilekin daramaten negoziaketa salatzen zen.

AMNISTIA EZ DA NEGOZIAGAI
HERRIAREN BURRUKA LORTZEN ARI DA

AMNISTIAREN ALOKO ASTEA
26.2.77/ 6.3.77

Agirietan eta manifestazioetan agertzen ziren konsignak jakinekoak dira: "Amnistia ez da negoziagai. Herria ari da lortzen" lemapean "presoak kalera", "atzerriatuak etxera", "indar eta instituzio errepresiboen deusezteza"... Gasteizko hilketak gogoratzen dituztenak...

Baina batzuek ez dituzte konsignatuko batzu onartzen, normala denez. Zauritzen PCEko militante bat eta Getariako PNVko batzuek "amnistia ez da negoziagai..." esaldiaren aurkako azaldu ziren. Donostiako manifestazio nagusian berriz, "presoak kalera" oihuaz eta kantuz estali zen errepresiozko indarren deusezteza eskatzen duen oihua. Agirietan beste puntu batzu ere azaltzen ziren, hala nola Euzkadirentzat askatasuna, e.a.

Enzerrona eta manifestazioez at, beste ekintza batzu ere izan dira egunotan; Deban taberna eta denda batzu itxirik egon ziren; taberna, zine eta dantzatokiak boikota egin zitzaizkien toki batzuetan; herri askotan ikurriñak zapi beltzez azaldu ziren... Bestalde hitzaldiak e.a. izan dira, bai Gipuzkoan eta baita Bizkaian

presoak kalera

ere, utzi duten tokietan behintzat.

Eta Hernanin zazpi lagun gelditu ziren Udaltzeko enzerronaren ondoren datorren larunbata arte, martxoaren 5a arte, gose greban jarraitzeko asmoz.

Agirian Euzkadiko borroka ez dela amaituko presoak kaleratu, atzerriatuak etxeratu eta Euzkadi bere buruaren jabe izan arte, esaten dute.

Bizkaian

Bizkaia zaurituak. Barakaldon, Elorri-
on, Gernikan, Lekeition, Miravallesen,
Markinan... poliziek indarrez kanporatu
zituen bildutakoak.

Elorri-
on ke-bonbak bota zituzten eliza barruan, goizaldeko hiruak aldera; sei ordu geroago, bederatzietakoz mezatetik jendea begiak gorrituta irten omen zen. 20 minutuz kanpainak dilindalan ibili ziren, herri guztiak gertatuaren berri ondo jakin zuelarik.

Markinan 250 lagun bildu ziren, herri hortakoak, Berriatua eta Ondarrukoak.

Udaltzeko sartzeko asmoa zuten, baina ez zitzaizuten utzi. Indarrez atera behar izan zuten elizatik.

Lekeition izan ziren agian iskanbilarik haundienak. 195 lagun zeuden elizan; goardia zibilek enbor batez atea bota eta, ezer esan gabe, jendea irteeratik eraso zioten. Horren ondorioz Antxon Telleria Mendieta, 21 urtekoa, ikaslea, buruan eta aurpegian zauritua izan zen, begia galtzeko arriskuan aurkitzen delarik, ospitalean. Kanpoan ere joka jarraitu zuten; hiru lagun eskuak ondatuta gelditu ziren eta ia gehienak golpetuak eta zaurituak.

Bizkaiko beste toki batzuetan— Algorri, Bermeon, Bilboko bi elizetan...— izan ziren enzerronak.

Gasteizko bi elizetan ere izan dira. Nafarroan eta Bizkaiko herri batzuetan berriz datorren astean izanen dira. Ekintzak aste guztian zehar jarraituko dira, bereziki hilaren 3an, Gasteizko hilketen urteurrena. Eta igandean han bilduko dira borrokalaria, baldin eragozten ez badute.

ATXEGA

JOSE AGUSTIN ATXEGA naiz, Egaña-
kin batera erori nintzen. Beste batzuekin gonparaturik oso denbora gutxi daramat barruan eta "Ocaña"-tik pasatu naiz eta orain "Carabanchel"-en nago. Lehenago bietan berdintsu, baina "Ocaña"-n egon nintzenean izan zen txarra. Hango erregimenaren penala denez, oso txarra da. Egunean hogeita ordu zeldetan bakarrik eta gero lau ordu patioan. Funtzionarioak beti gainean. Lau funtzionarioen bistapean egon behar, etabar... Bai, bai orain lasaia goa, funtzionarioen tratoa desberdina da, baina beti gainean zerbait harrapatzeko zain zeldetan sartzeko. Ocañan nengenean ez zidaten uzten sartzen errebistatik ez kristorik, periodikoren bat noizean behin, eta, gainera, zensuraturik, beti reko-
teekin.

Hemen Carabanchelen seigarreneko galerian gaude gu politikok, gero militar-
rak eta gero destinoak, zera, erregimen-
an lan egiten dutenak. Gartzela guztietan destinoak txibatoak izaten dira gehienak... gure galerian apropos sartuak ea guk zer esaten dugun edo ea guri zerbait ateratzen diguten; zuloak ba ote da-
goen edo ikusten. Hala ere bada majori-
a, lauz bat bost, baina denek esaten dutenez, gehienak putakumeak dira...

Euskara aldetik debekaturik dago, bai-
nan uzten dute. Euskadin ikurrina bezala normalean komunikazioetan euskaraz egi-
ten dugu. Edozein modutan, mikrofonoa
dute kabina bakoitzean, eta, nahi dutenean, entzun egiten dute.

Gabon egunak? Oso gaizki, oso trixte,
denok kanpora ateratzeko asmoarekin gi-
nen baina hemen pasa izan behar ditugu. Ez ziguten ordu gehiago eman. Gabon ga-
bean, adibidez, betiko ordutan sartu gi-
nen zeldetara, zera, bederatzi terdian.
Oso triste pasa ditugu egunak. Bai, hemen
etxeok eta beste batzuek esaten dute-
nez, kanpaina oso gogorra dago Euskadin
presoak kalera ateratzeko, baina ikusten
dute oraindik behintzat, ez dutela lortu-
ko hori. Baliteke urte hontan ateratzea,
baina Euskal Herriko burrukak lortu-
a izango da hori.

(1) Komisarian, zazpi egun egon nintzen,
Donostiako gobernu zibilean, Bilbon ere
eta berriz pasatzeko gogorik gabe.

ERREGE JAUNARI - A S. M. EL REY

Izen eta Abizenak
Nombre y Apellidos _____

Lanbide
Profesión _____

D. N. I. _____

Zuzenbide
Domicilio _____

AMNISTIA OROKORRA ESKATZEN DU
EXIGE AMNISTIA TOTAL

IZENPENA
FIRMA

ULIAKO ARTE ERAKUSKETA

Uliako Hauzo Elkartek eraturik, hilaren 2tik 15era arte, Donostiako S. Telmon, irudi eta marrazki erakusketa egonen da. Ikus ditzakegun lan guztiak hauzoko jendeak eginak dira. Oraindik ez dira asko -50 haur eta 8 adinekoak- baina jende guziak arte mailan bere oportunitadea izan dezan, borokatzen ari dira.

Oihal txuri baten aurrean inori ezer adierazten lagunduko nionik ez nuen sekula pentsatu. Pintura gustatzen zitzaidan txikitandik, bainan, eskolan "ez nuela bali" esan zidaten. Dena, haiek erakutsi nahi zidaten moduan pintatu ezin nuelako. Geroztik, ez nintzen ausartu jaulkitzen, eta nahigabe horrekin jarraitu nintzen. Hilabete hauetan beldurra kentzea lortu dut, bai zerbait egitea ere".

Erakusketa honen antolatzaile baten hitzak dira. Gure inguruan haur asko dabil-tza. Beren lanak, par eginez, erakutsi dizkigute. "Gaurkoa ez zait gustatzen" esan digu 8 urteko mutiko batek. Hurrengo larunbatean zerbait hobea lortzekotan etxeratzen da. Inork ez dio esan ondo ala gaizki dagoen. Ez da gustora gelditu, hori da dena.

Arte komisiok, esku artean duen ekin-tzaren berri eman digu.

"Pentsatzen dut, Oteizaren antzera, Euskal Herrian arte mailan zerbait lortu nahi badugu, jendea leizazulotik atera beharko dugula. Berak ez dira ausartzen, bere sensibilitatea besterena baino haundiagoa delako -politiko edo tratalarienena, esatebaterako-. Artea erabiltzen ez dugu utzi behar. Kulturako galdu ezinezko zatia da".

Uliako Arte Komisiok tradizio hau puskatu nahi azar du. Jende guzia bereganatu, berak sentitzen duena irudi edo marrazkiaren bidez esan dezala, nahi du.

"Euskaldun artistaren lankidetzaren egoerak adierazten digu. Artistaren sensibilitatea denon sensibilitatea noiz bihurtuko da?"

Artistaren hurrengo pausoa, bakoitzak dakiena beste guztiei erakustea izan beharko lukeela pentsatzen dute. Pent-saera, bizitza, berak dakiena... oihal txuri batean nola tojtu behar duen bakoitzak. "Denok dugu zerbait esateko. Eman die-zaigun jende guziari artearen bidez gurekin harremanetan jartzeko posibilitatea"

Arte komisiok pentsatzen dute, Kapitalista sistemak ezin ditzakeela utzi artista guztiak kaleratzen. Orain berak "maitatzen" dituenak diruz neurtzen den "balorea" galdu egingo zuten. "Kapitalismoaren menpean artea, beste gauza guztiak bezala, salgai dago. Batzuk, historian zear, salbatu egin dira, bainan gehienak ..."

Lokal batzu dituzte ekinga honetarako prestatuak. Inork ez zizkieten eman. Hauzoaren lanak aukeratu zituen. Elkar-teak, gaur egun, etxe eder bat dauka hau-zoko zenbait behar betetzeko. Hoen artean artea ere.

"Material pixka bat badugu. Nahi duen guztiak parte har dezake. Taldean ez dago inolako metodologiarik eraturik. Bakoitzak nahi duena erabiliko du. Teknika mailan, batez ere haurrari, zenbait gauza adierazten zaio. Denok erakusten ari elkar-ri".

Elkartearen etxean "Hogar del Jubilado" daukate. Hauzoko zaharrak ikusirik, esaten digute, "Ardoa edaten besterik egiten ez dakite. Gure ekingarekin biharko zaharrak alaitzeko modua, gaurko haurra arte bidean sartzea dela pentsatsen dugu".

S. Telmon antolatu duten erakusketak, azken asmo bezala, Udaletxe, Diputazio, Banko eta diru etxe guztiei dei bat egitea du. Nahiz eta, behin baino gehiagotan, "entidade" hauek hau eta beste artearen alde esan, ez dute laguntzarik batere ematen. Gauzak aldatzeko asmotan eratu da erakusketa.

Beste aldetik, Hauzoko Elkartek guztia- rentzat beraien posibilitateen frogatza izan daitekeela, Uliakoek adierazi nahi diote. Euskal Herriko jende guztiak ateak irikita eduki ditzaten, denon artean lortze-ko asmotan.

Diru pixka bat ateratzeko modua era bada. Bainan, artista bakoitzak esango du bere lana salgai dagoen ala ez. Prezioa, berak istimatzen duena izango da.

**ISAAK
LOPEZ MENDIZABAL**

"Nere poz bakarra lan egitea izan da. Euskararen eta Euskal Herriaren alde beti lanean jardutea. Horrek bete du nere bizitza. Ezbehar haundiak izan dira gure etxean. Lau gerrate ezagutu ditu eta jakina beste hainbeste lapurreta. Hogeita hamar urtetako atzerria ere ezagutu dut. Baina hori guztia erraz eraman dut. Gorputzez bakarrik eogn naiz atzerrian, bihotzez eta lanez beti Euskal Herrian egon naiz. Euskararen eta Euskal Herriaren alde behar hainbat lan ezin egin ahal izatea izan da nere pena bakarra". (Zeruko Argia -1975.apirilaren 20an, 633.alean)

Isaak Lopez Mendizabalen testamentua da. Nahiz eta Filosofia eta Letretan eta Deretxon doktoradutza egin Euskal Herriaren zerbiztutari erabili zuen beren jakinduria. Foruei buruz egin zuen tesia eta Euskal Herria izan du aztergai bere liburuetan.

Euskararik gabeko Euskal Herriak ez zuen Isaak L. Mendizabalek nahi izan. Ikastolak sortzeari ekin zion 1930. urtera aldera. Eta umee-tzat egin zituen bere liburuak. ZENBAKIZTIA, 1913an, euskara gai hoiak adierazteko gauza zela erakusteko; UMEAREN LAGUNA, 1920-an; XABIERTXO, 1925ean; MARTIN TXILLITU, 1931an. Eta beste ezin konta ala liburu.

1879. apirilaren 11an jaio zen Isaak Lopez Mendizabal, Tolosan. Bere jaioterrian hil da 1977. otsailaren 27an. Tolosan egin zaizkion hiletak eta ehorzketa otsailaren 28an. Betiko ihauterietan goza beza euskaldun euskaltzale suhar honek, Euskal Herriaren alde egin dituen lan eskerga guztien ordainetan.

Mina-Viento de libertad

ANTXON EZEIZA Donostiarrak Mexikon egindako filmea

- Anton, Mexikon zergatik zaude?
- Zer nahi duzu? Beste euskaldun aber-
tzale eta sozialista askok bezala handik
hanka egin behar izan nuen eta.
- Filme hori egitera zerk bultzatu?
- Mexikoko kontairan iraultzaile bezala
zerbait egin zuen esukaldunen baten bila
hasi nintzen. Bi asmo hauek bete nezaz-
keen honela: Hemen bizi naizenez filme
mexikano bat egin batetik; bestetik ber-
ritz, gure herriaren, Euskal Herriaren bo-
rroka adierazten zuen zerbait egin, orain
arte filmetan ez bait nuen honelakorik
egin. Burutapen horrekin nembilela MI-
NArekin egin nuen topo liburutegi ba-
tean.
- MINArekin?
- Nafarroako Otonon jaio zen MINA,
1789garrenean. 1808an Napoleonen aur-
ka atera zen gerrilleroa dugu. Berorren
atzaparretan preso geratu zen. Garai har-
tako pentsamendurik iraultzaileenaren ja-
be egin zen espetxean. Gero Fernando

VII aurka jeiki zen. Londresan ihesegin be-
har izan zuen. Hortik Mexikora etorri zen
Amerikako herriak askatzera. Indepen-
dentiaren alde borrokatzen zen "Intern-
cionalista" gudari taldearen guda-buru
izan zen. Azkenik, espainolek afusilatu
zuten 27 urte zituela.

- Euskaldunetik ezer ba ote du zure filmeak?

- Mexiko independentziaz egina da; his-
toria aldetik, beraz, ez da euskalduna.
Pertsonaia eta egilea bera euskaldunak
izatez gainera euskal izpiritu sakon bat
badu filmeak: askatasun egarria eta inde-
pendentiaren alde bizi emateko adorea.

Bestalde, TXIKIren ohorez egina da fil-
mea; 1975. irailaren 27an afusilatu zute-
naren omenez, alegia. Hil aurretik idatzi-
tako bertsoetik hartua du Filmeak bere
izena:

Mañana me enterrarán

No vengais a rezar por mí

Yo no estaré allí

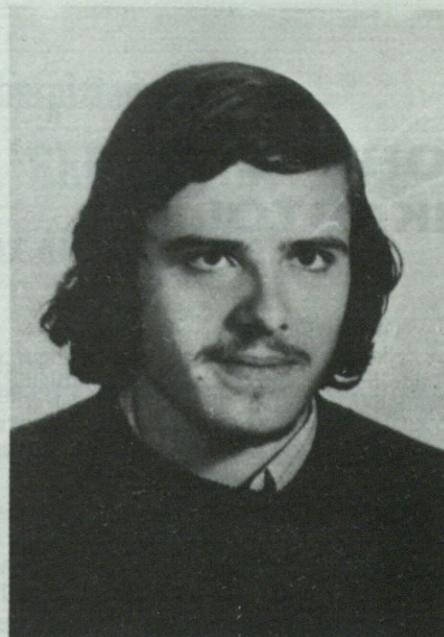
Seré VIENTO DE LIBERTAD

Bertso hoikin Cubako "Orquesta Sinfó-
nica Nacional"ak jotzen duen "Eusko
gudariak gera" kantuz amaitzen da fil-
mea. Ez da etsipenezko bukaera. Askata-
sunaren aldeko borroka, herria askatzen
denean itzaltzen dela adierazten du. Mi-
naren heriotza 1817an eta Txikirena
1975ean herrien borroka bidean argi-gida-
riak dira: hil arte borroka egin.

- Mexikoko eta Espainiako historialariek beza-
la hartzen al duzu zuk MINA?

- Espainolentzat traidore bat da Mina.
Mexikokoentzat, aldiz, Martin Luis Guz-
man-ek bere liburuan deitzen diona: "Un
heroe de España y de México". Neretzat,
berriz, euskaldun internazionalista bat
da.

- Antzerki gisako zati batzuek ere baditu fil-
meak: zer adierazi nahi dute?

Txikiren oroimenez filma

- Mina afusilatu zutenean, berau kakaztu
nahian, antzerkia egin zen Mexikon. Mi-
naren hitzak eta antzerkiko jantziak har-
tzeko sartu dut antzerkia. Espainiaren
mendeko herriek Espainiaren alderdi ba-
tetaz duten iritzia hor agertzen da: zapal-
kuntzaren, oskurantismoaren, jauntxo-
en, elizgizonen eta guda-lostearen Espainiare-
na alegia.

- Zenbait diru behar izan duzu filmea egiteko
eta nork lagundu dizu?

- 120 miloi peztatik gure kosta da fil-
mea. Mexiko eta Cuba estatu-tako zine-
erankundeek aurreratu dute dirua. Bi aste
pasa dira bi herri hoietan filmea egiten,
ehunen bat teknikarik, beste horrenbeste
aktorek eta, tarteka, mila lagun eta gehia-
gok parte hartuz. Minak egin zuen bide
berdina egin dugu, hondartza, baso eta
mendietan barrena. 1817garrengo ibiltari
haiek izan zituzten eragozpen berak izan
ditugula uste dut gainera.

- Euskal Zine Nazionalaren barruan sar daite-
keela zure filme hau iruditzen al zaizu?

- Erantzun luzea eskatzen du galdera ho-
rrek. Euskal zineak zer izan behar duen
euskal kultura nai dugun guztion artean
erabaki behar dugu: kultur, politik, eko-
nomik eta sozial arloan bere kabuz eraba-
kitzen duen Euskal Herri askatua nahi du-
gun artean alegia.●

YON DE LUISA

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

ORERETA IKASTOLA

ORERETA ikastola, BUPEko ikasleak, zikloturismoko talde bat osatu dugu. Talde hontan esperantza handiak ditugu, posibilitate handiak ikusiaz, bai kirol aldetik, bai kultura aldetik ere.

Honetaz gainera, talde hau, "herriari" irekia egotea pentsatu dugu. Bai guraso, bazkide eta gure kaleko lagunek ere parte har dezateke.

Momentu hontan, 40 neska-mutilek osatzen dugu talde hau, guraso, irakasle eta lagun batzuk ere tartean ditugula.

Gure irteeretan, kirola egin arren, beste ikusmira batekin jotzea ere pentsatu dugu; hau da: gure herrietako kultura ezagutzea, bi alderdietako Euskal Herria ezagutzea.

Taldearen egituraren barnean sartuaz, sortu ditugun talde txikiak adieraziko ditugu:

Kazeta- egileak: Komisio honen lana, ibilaldi eta taldearen gorabeherak jasotzea da. Aldizkarietako lanak prestatzea ere, bere lana da.

Mekaniku-konpontzaileak: Hauek, irteeretan sortzen diren arazo mekanikoak konpontzeko daude. Beste guztiei, konpontketa txikiak egiten erakusten saiatzen, dira (Pintxazo eta horrelakoak).

Zuzendaritza teknikoa: Prestaketa tekniku eta entrenamenduez arduratzen da. Gimnasia, elikadura, desarroiak.

Ibilaldi-antolatzaileak: Ibilaldiak nondik norakoak izango diren edo izan daitezken proposatzen du. Geldialdiak eta orduak. Planu eta perfilak, laguntza beharrek eta horrelakotaz arduratzen da.

Harremanetakoak: Era guztietako laguntza bilatzaileak dira; diru, tresna, lokal laguntzaile... Beste ikastolekin eta Zikloturismo taldeekin harremanetan jartze bideak irekiko dituzte.

Kultur Taldekoak: Ikusi eta aztertu behar ditugun gauzetaz arduratuko dira; "gia" lana egingo dute.

Osasun komisioa: Ibilaldietan, "botikinaren" ardura, eta gaintzean, mediku errebisio eta osasun neurketaz arduratuko dira.

Idazkaritzako komisioa: Batzar agiriak eta horrelakoak jasoko dituzte. Fitxak eta lege paperak osatzeko lana ere bere ardurapean gelditzen da.

Diruzaintzaileak: Beste edonolako taldeen barruan bezela, diru kontuaz, arduratuko dira.

Orain bertan hasiak gara zerbait egingo. Negua dela eta entrenamenduei hasiera eman diegu. Bizikleta ongi erabiltzeko

ariketa berezi batzuk egiten ditugu, eta alkarrekin ibiltzeak ekar ditzakeen arazok menderatzen saiatzen gara. Udaberrian Apiriletik aurrera, irteera motzak hasiko gara, eta luzatzen joango gara poliki-poliki. Udan berriz, egun batzuetako irteerak egitea pentsatu dugu; beste aldera edo...

Zikloturismo talde berri hau, gure usketan, ikastoletakoen artean lehenbizikoa da, baina gure nahietan, ideia hau zabaltea nahi genuke eta beste ikastola eta herrian, horrelakorik egingo balitz, guztion harremanek bide berri bat izango lukete. Honegatik, Zeruko Argia-n idaztera ausartu gara, eta noizbehinka, gure ibilaldien berri izango duzue.

Talde berri guztien hasierak zailak izaten dira, eta guk ere, zailtasun hoiek igaro behar ditugu. Presupuestoa oso ga-

restia dugu, batipat, taldea hogei bizikleta berri erosi beharrean arkitu delako. Hala ere, laguntza handiak jaso ditugu, bidezkoa denez gero, laguntza hauen berri adierazi nahi genuke: Pedro Martinez Sein, erreteriar sendagileari, "mediku errebisio" bikainak egin dizkigulako. Pedro Matxain eta Josetxo Eizagirreri, trarrindu montaketa bereziagatik. S.C.T. Irinesari, bere konseilu eta lege laguntzagatik. Azkenik, Lankide Aurrezkiak ere, laguntza garrantzitsu bat eskeini digu. Guztioi eskerrak ematea bidezkoa dela deriokiugu eta honengatik egiten dugu.

Besterik gabe, "Orereta" Zikloturismo Talde honen "Kazeta-komisioak" agurtzen zaituzte, eta hurrengoan, gure ibilaldiak direla eta, ikusi eta aztertutako txoko eta gure herriko kultura arrastotzat idazten saiatuko gara.

o y a l s. a.

Oyal eta eforru almazena

Paregabekoak Bikañenak

GARIBAY, 4 - TELF. 414304

DONOSTIA

zeruko ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA

lehenko

oraingo

eta

betiko

astekari euskalduna

HERRIAK HERRIAREN TZAT EGINA

EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100 pta
Korreo batasuneko herrietan	1.300 pta
Atzerrietako beste herrietan	1.600 pta
Airez	2.500 pta
Salmenta (ale bakoitzeko)	35 pta

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

Jaun-andreok: astekari hau astero
nahi nukeela adierazi nahi dizuet
orri honen bidez.

Izena.....	
Deitura.....	
Helbidea.....	
Herria.....	
Prob.....	
Adina.....	
Ogibidea.....	
C/C. Nom:.....	
Zenbakia.....	

Hebraieraren berpiztea aztertzen

X. KINTANA eta I. BERRIATUA Israelen

"Nahi baduzue, ez da ametsa izango"

IKERen babesean izan dira, hilabete batez, Israelen. Orain 25 urte, apenas hebraiera egiten zen Israeleko estatuan. 1.948 sorturiko estatu honetan, juduek, norberaren sorterriko hizkuntza erabiltzen zuten: alemana, ingelesa, frantsesa, espainola, errusoa. Jendearen nahiak eta estatuaren laguntzak gero, gaur mundu guztia hebraieraz hitzegitera eraginak dira. Urte gutxitako gauza izan da. Gauza ez, MIRARIA! Xabierrek eta Imanolek ikusi dute bertan sinets ezinezkoa. Oso ongi hartuak izan dira eta laguntza handiak izan dituzte, frantziskotarren zein administrazioaren aldetik. Euskal Herrirako ekarri dituzten asmoak irakurleei ezagutaraztearren, luzaz aritu gara hizketan, kontu kontari.

- Zertara joan zarete?

- Gure asmoa Israelgo esperientzien berri bertan ikustea izan zen. Juduek nola lortu duten bere hizkuntzaren berpiztea "in situ" aztertu nahi izan dugu, gero Euskal Herrian beste horrenbeste egin ahal izateko.

- Horretarako, zer egin duzue?

- Lehenik eta behin, eskolak aztertu ditugu, txikientzako eskolak, haurrentzako eskolak eta nagusientzako eskolak; bai bertan jaiotakoentzat eta bai kanpotik etorri direnentzat, nola moldatu diren. Gero, hizkuntza, nola irakasten zaien etorkinei. Hebraiera ikastera arrazoi biblikoengatik joaten direnen kasua ere aztertu dugu.

- Hebraieraz ba al dakizue?

Ez, baina nahiko ongi moldatu gara. Judu askok espainola badaki. Sefardien direlako horiengandik ez, hemen eskoletan horrelakoak esan arren. Sefardi gutxi da. Direnerekin, oso espainol traketsa dakite. Hiltarren garaian, Hego Ameriketara joan ziren. eta orduan, Hego Amerikako erdaraz egiten dute askok. Beraz, erdaraz nahiko ongi moldatu ginen. Baita frantsesez eta italiaraz ere.

- Lehengo galderari jarraituz...

- Bai, hori da. Eskolari dagokionez esan dugu. Aldizkariak ere aztertu ditugu. Hango aldizkari baten zuzendariarekin egon ginen. Aldizkari horik, etorkinentzat eginak dira batipat.

- Ikasten ari direnentzat, ezta?

- Hizkuntza maila altua ez dutenentzat moldatutakoa; besteentzat aldizkari eta egunkari asko da hebraiera normalez egingakoak; hiru aldizkari dira, egunkari bat e eta bi astekari hebraiera ondo menperatzen ez dutenentzat, oinarritzko hizkuntzan. Haien kontseiluak eta jokabideak ikusi genituen.

Telebista, pedadogi arloan lan egiten duen Israelgo telebista, ere ikusi dugu. Haurren-

tzat programak egiten ditu eta telebistaren bidez, hizkuntza irakasten ere saiatzen da.

- Telebistaren bidez klaseak ematen al dituzte?

- Goizero horrelako saioak ematen dituzte; telebista bidezko metodoak ikusi eta ekarri egin ditugu. Gero, honez gainera, zera ikusi dugu, estatuaren laguntza zentru pribatuentzako.

Hizkuntzatik aparte eta eskolatik aparte, bertako "kibutzin" sindikatu sozialistak eta abar. Oso ondo hartu gintuzten; "kibutz" batetan egun oso bat egin genuen.

- Nahiko harrera ona izan duzue...

- Oso, oso ona. Ezin hobea. Mirari honen egilea Arie Hovav izan da. Hau da Irakaskuntzako Zuzendari ordea. Euskal Herrian izan zen udan; Hitzaldi batzuek eman zituen elebitasunari buruz, eta antza denez, hemen nahiko ongi tratatu zuten. Ordain zoragarria eman zigun, diferentzia txiki batekin: bera lau egunez egon zela eta gu hiru.

הספור הנשי החדשים ביותר של המאה רפורט דסטין הובמן כל אנשי הנשיא

"All The President's Men."

"אורנע",
ירושלים
4.00, 6.30, 9.00

"מוגרבי",
תל אביב
4.30, 6.00, 9.30

שבוע
3

labetez.

- Administrazio goi mailako jendeaz harremanik izan al duzue?

- Kultur Ministroaz egon gara, baita Presidenteaz ere. Presidentearen etxean egon ginen; kortesiazo gauza izan zen. Ministroarekin, aldiz, hoge minutuz edo egon ginen bere gelan. Biziki interesatua zegoen Euskal Herriko egoeraz, kulturaz, hizkuntzaz; galdera asko egin zizkigun. Bertako Hizkuntza Adardiak Lehendakari eta zenbait akademiarekin ere, afari bat egin genuen Xovalen etxean. Horrela, Euskaltzaindiarekiko harremanak lortu ditugu. Hemendik aurrera, aldizkariak batu egingo dira eta hori ere lortu da. Zenbait diplomatikorekin ere egon ginen Xovalen etxean, Sobietar, Paristar eta Argentinako embasadore izandakoe-kin.

- Zein goiko, zein beheko jendearekin egon zarete eta.

- Israelen goiko jendea eta beheko jendea ez da hori hemen bezain nabarmen. Esate baterako, gu bizi ginen hauzategia Bilboko Otxarkoaga baino pobreagoa zen, eta jende oso apala, langilea eta zera. Azken gerratean hain ezaguna egin zen Yhon Kipur hantxe bizi da.

Kultur Ministroa ere, "kibutz" batean bizi da, eta, bere ministro soldata, hantxe uzten du, besteek bezala, kaleak eta platerak garbitzen dituelarik.

- Egia ote?

- Bai. Kulturako Ministroarengana joan ginenean, gu beldurrez, zer protokola eta zer etiketa erabiliko zen eta... Ahalik eta apainen joan ginen bertara, eta "ah! baina, zertara zatozte, ministroa hola egoten da, makutsik!" esan ziguten.

Beraz, mentalitatea arras diferentea da. Era guztietako jendea. Begira, Lehendakariarengana joan ginenean, asko eta asko he-

men pentsatu ezinezkoa da, baina autobusez joan ziren. Lineako autobus normaletan, eta ez automobil partikularretan.

Israeldarrek beren akatsak badituzkete, erlijio intransijentzia, palestinarrekiko tratu... bainan, gero, jende bezala, oso jende laua eta sinplea da.

- Nondik nora ibili zinen?

- Jerusalem egon ginen, bizitokia han genuelako batez ere, baina, sistema nahiko kolektibizatua dago eta horregatik, toki askotan ibili ginen: Tel Aviv-en, Atania-n "Ulpan"ak ikusten (nagusientzako eskola), baita turismoa egiteko, Jericó-n eta hone-lako zenbait lekutan ere.

- Zerk harritu zaituzte gehienik?

- Mundu guztiak hebraiera egiten duela. Hori da harrigarriena. Mundu guztiak!

- Imanolek zer bait bazekien...

- Bai, apurtxo bat. Mundu guztiak hebraiera ikasi du eta parra-parra egiten du te-
lebistan eta irratan. Ez da besterik entzu-
ten; arabea ere bai, baina, oso gutxi.

- Zerk eraginik ikasi dute?

- Bertako aldizkari bateko zuzendari zahartxo batek esan ziguna: "izan zaitezte idealistak. Idealismoaz dena lortuko du-
zue" Baina idealismo obraduna. Egin. Izu-
garritzko idealismoa izan dutela ikusten da, hizkuntza berpizteko. Faktore diferenteak dira. Hebraiera euskara baino zailagoa da ikasteko. Esan dezakegu; euskara euskara errazagoa dela ikasteko hebraiera baino. Haiek lortu badute, guk ere lor dezakegu; baina, problema, soziologikoa da. Bertara bizitzera joan zirenen artean hizkuntza bat behar zuten ze, leku askotatik etorritakoak ziren. Batzuek frantsesez, beste batzuek ingelesez, beste batzuek errusoz, beste batzuek alemanez, espainolez ere bai, arabez hainbestek egiten zuten. Hizkuntza komun bat behar zuten eta, noski, txalotu beharra

dago hizkuntza komun hori hebraiera izate-
a erabakitzea, ze, frantsesa, ingelesa, ale-
mana aukera zitzaketan. Aintzinako hi-
zkuntza nahi zutela esan zuten.

Alde horretatik txalotzeko kontua da hau, baina esan behar da bestalde, be-
rrezkoa zutela. Jendeak nahi eta nahiez hi-
zkuntza bat behar zuen mintzatzeko, elkar-
ri ez baitzioten ulertzen. Horrek kondi-
zionatzen du asko; Euskal Herrian aldiz,
euskaldunok, ez dugu euskara beharreski-
a elkarri ulertzeko. Euskara beste zerbaite-
ko behar dugu. Nazional ohorerako, gu-
nazional nortasuna indartzeko, nahi du-
nerako baina, ez ulertzeko. Nahi izatea be-
har dugu lortu. Erlijioaren arazoa ere bada.

- Esplika zaitezte.

- Begira. Hebraiera, gutxi gora behera, go-
retzat latina bezalakoa izan da, alegia, mi-
ntzatzan ez zekiten, mundu guztiak irakurri
egiten zuen. Zer esaten zuen jakin gabe.
Ezin esan daiteke, egiazki mintzatzeko, hi-
zkuntza hil bat izandeenik. Esaterako, ez zi-
ren mintzatzan hebraieraz, baina idatzi bait
munduko judua komunitate arteko gutu-
nak beti, azken hogeiz gizaletan, he-
braieraz egin dira beti. Itzulpenak eta lite-
ratura ere, hebraieraz egin dute. Tradizio la-
ze bat dute.

- Estatuak ere bere eragina bazukeen.

- Estatuak, noski, asko kondizionatzen
du, baina hizkuntzak berak ere estua be-
ra kondizionatu du, alegia, hizkuntzaren
berpizteak ekarri du Israeleko Estatuak eta
ez estatuak hizkuntzaren berpiztea.

- Euskal Herriko kasuan?

- Zera, Irlandan alderantzizko kasua du-
zu. Irlandan bada estatu bat, baina est-
tuak ez du hizkuntzaren berpiztea ekarri.
Guk bertan ezagutu genuen irlandar bat,
bera ez zela inglesa eta oso harro zegoen,
baina ez zekien irlandararik eta berarekin

mintzatzeko, nahiz eta nahi ez, ingelesez egin behar. Hura gauza lotsagarria zen. Kolonialismo berri batetako nazio baten karrikatura zen hura.

Euskal Herrian, lehen eta behin, ez zaien ahaztu behar, euskal estatu bat -autonomoa edo nahiago dugun bezalakoa- derri-gorrezkoa dela, baina nazio baten funtzionarioaren eta esturktura politikoa, nazio bati iraupena emateko eta horrela bada, konforme. Absolutu gisa hartzen badugu aldiz, ez.

- Jendearengandik hasi behar dela diozue.
- Horixe! Jendearengan bada eraginik, estatuak jendeak nahiko duena egingo du.
- Euskararen kofizialkidetasuna, Etxarriko deia dela eta asko indartu da. Gipuzkoa osoan egin da hainbat kanpaina administrazioari presio egiteko. Giro mugikor eta zabal bat hasi da une hauetan. Zer balore ematen diozue eragin honi?

- Kofizialkidetasuna dela eta ez dela, gauza bat esango genuke argi eta garbi. Zintzoak izan gaitezten. Euskara ez dakienak, euskara ikasten saiatzen ez denak, ez dauka eskubide eta indar moralik inori ezer eskatzeko. Hau da, nola araria eskatuko diogu Espainiako etorritakoei euskara ikas dezaten geuk ikasten ez badugu, etxekook egiten ez badugu! Noia esango dugu kanpokoak zanpatzaileak direla, geuk, Euskal Herrico "vasco-erdaldunok" geure herria zapaltzen saiatzen baldin bagara! Hori, benetan problema larria da.

- Israelen argi ikusi duzue hau.
- Han, esate baterako, kale izenak, denak, guziz hebraieraz. Hemen jendea ari da abertzale izenez, eta baina bere egunero bizi-tzaren erdara besterik ez du erabiltzen. Barka, Israelen ez dute horrela jokatu.
- Teodoro l'ezl-ek, Juduen Mugimendu Na-

zionalaren sortzaileak hau esan zuen: "Im Tirtzu, en zo aggadáh", "Nahi baduzue hau ez da izango ametsa".

- T. Herzl-ek estatuagatik esan zuen hori. Ez zuen hebraiera berpiztuko zenik uste. Amets hutsa zen harentzat. "Gutariko nork daki hebraiera, ez gauza handirik esateko, trenera joan eta bertako txartela eskatzeko baizik. Nork daki esaten hebraieraz, "joan-etorria nahi dut" edo horrelako gauzarik? Inork ez. Beraz, hori amets hutsa da. Frantsesa edo..." hala zioen Heral-ek.

- Noizkoa da hori?
- Teodoro Herzl eta Sabino Arana denbora berekoak dira. Harek, estatuaren profetia egin zuen. Gero, Benye Judá (?) sortu zen; Judu nazioari indarra emanen bazitzaion, hizkuntza berpiztu beharko zela uste zuen. Eta ameslaritzat jo zuten, baina orduan esan zuen: "nahi baduzue, ez da ametsa izango". Biak biziki estimatuak dira han.

- Orain betiko galdera. Ondorio konkretuak, perspektibak, asmoak...
- Kultur harremanak badira. Zenbait tokitan, estudioak egiteko inbitazioak dira Bertako metodologia honako aplikai daiteke; hemendik aurrera zenbait metodo atarako dugu, bertan ikusi eta ikasietan oinarrituak.
- EUSKALDUNTZEN metodoa eta Israelgo metodo artean, diferentzia handirik ba al da?
- Ez, ez da handirik. Nolabait, balorazio bat emateko, hango metodoak gureak baino hobeak dira, baina ez dira beste mundukoak

- Eta irakaslegoaren prestaketa?
- Hemen baino hobeto prestatuta. Metodo aldetik ez dago hainbeste. Oso tipo abilak. Benetan harrigarria. Esenplu bat esango dizut: sei klase zeramatatzela, sartu nintzen ikasgela batetan -dio Xabierrek- eta hebraieraz piperrik ez nekien. Ba, zertaz ari ziren mintzatzten den dena ulertu nuen, -hitzak ez jakin arren-, zer galdetzen zuen... -Imanolek ere, egia dela dio-. Ez nintzen kapaz hark esaten zuena esateko, baina, ulertzeko bai. Gestoengatik eta abar, baina oso abilak ziren. Eta ni ez naiz aparta. Zuk ere luertuko zenion, seguru. -Imanolek ere, sei aste pasa zituela dio eta irakasleak esaten zuena ulertzeko eta segitzeko gai omen zen. Orain koprenitzen da Israelgo hizkuntza miraria! Horrelako irakasleak izango bagenitu, bihar bertan lortua Euskadiren berreuskarizatzea. Seguru! Eskursioak egin beharko euskarazko irakasle guztiak Israel alde-runtz. Kontuan hartu zenbat erreplikatzten duten esaldi berbera; gero mimikaz eta beste modu askoz laguntzen dute...

- Harritzekoa.
- Izugarria da, Profesionalak, baina profesionalak. Ez gure modura, Unibertsitatean egon, eta gero klasetxuak eman, ez. Haiek horretarako bakarrik daude. Ez dute klaseak eman beste lanbiderik. Zu, eta arabea ere ematen dute. Harrituko zara, baina hala da. Gero eta judu gehiegok ikasten du arabe.

עיסקת "מדיקל סנטר" קופ"ח נבדקת ע"י המשטרה

היחיד המבדקת היה 15 מולד ל' וס' ביום חמישי שוקל כשם גליון מוסחי ויראלי של הסגנה והקצוץ * בדיקה אם לידות חלל בדיקה

הלא יחודיים דנים בחתרפת הסנקציות ובעריכת הפגנות

ורקורים בתחנת ההתראה של מפרים מפרים לתפוצת חדר

מגוריב

העתון הנפץ ביותר במדינה

מגוריב • 1.10 ל"י

הממשלה תתכנס מחר לדון באירועים בחברון

הישיבה - לפני הישיבה המיוחדת של הממשלה - השר המר ימנע חזק עם פרס

הממשלה תתכנס מחר לדון באירועים בחברון. הישיבה תתקיים בלילה הבא, ביום חמישי, בשעה 22:00. הישיבה תהיה פתוחה לציבור, וכל מי שרוצה להשתתף בה יוכל לעשות כן. הישיבה תהיה מנחה על ידי שר הפנים, יצחק מורד.

מסע השמחה במדינת ערב

השר המר ימנע חזק עם פרס. הישיבה תתקיים בלילה הבא, ביום חמישי, בשעה 22:00. הישיבה תהיה פתוחה לציבור, וכל מי שרוצה להשתתף בה יוכל לעשות כן. הישיבה תהיה מנחה על ידי שר הפנים, יצחק מורד.

תוגברו הסורים בערי הגדה בעקבות התפרעויות האלימות

עשרות צעירים נעצרו בימים האחרונים בשכם ובג'נין * 4 נהרגו * ישראליים נצטוו * רכבת ביוק קשה * אנשי מיליטרי באזור

מתנקשים באקסיוס רצחו יועצו של מלך ספרד

שר הפנים הספרדי פאליס התחיל מצב חירום בח'בי

Goodmans

כל עניניו של הלקוח

בית בן 3 חדרים

בית בן 3 חדרים

בית בן 3 חדרים

MARTXOA 6 - 13

LIBURUAK

ENE JESUS

Ramon Saizarbitoria

ENE JESUS, Ramon Saizarbitoria **KRISELU**. 176 orr., 250 pta. Saizarbitoriaren hirugarren nobela, "Egunero hasten delako" eta "Ehun metro"ren ondotik. Hitzaurrean Koldo Izagirrek dioenez, "Ene Jesus"en hiru nobela daude, "ohean dagoen gizonarena, gizon berorren oroitzapenena, nobelaren nobela (bi nobela eta beraiei buruzko saikera)". Eta hizkuntza aldetik beste hau ere esaten du: "... euskal jatorrizko esaldi laburra baztertu eta, lehen aldiz, hizkera zientifikoa erabili du Saizarbitoriak. Hizkuntzarekin borrokan somatzen dugu egilea". Poztu gintezke euskal nobela berri honekin, ez bait da hau jenero ugariegia.

EUSKAL HIZTEGI MODERNOA Xabier Kintana eta Joseba Tobar, irakasle talde baten laguntzaz. Iru-
diak: Olariaga. Cinsa. 730 orr., 1000 pta.

Jon Aurre, Rikardo Badiola, Sabiñ Egileor, Juan Luis Goikoe-
txea, Juanjo Zearreta eta Koldo Zuazo dira egileei lagundi diete-
nak.

Haseran gramatikako laburpen ba-
tzu ematen dira, delinabideaz eta
aditz sintetikoez eta gehigarri ba-

tzu, geografi, histori eta mitologi
hitzeekin eta baita pertsonen ize-
nekin. Euskara-espainierazko za-
tiak 42.000 hitz eta 55.000 adiera
ditu; espainiera-euskarazkoak be-
rriz 30.000 hitz eta 35.000 adiera.
Tartean latinezko eta beste hiz-
kuntza batzuetako esaldiak ematen
dira.
Hitzaurrean hiztegia egiteko zein
prozedura eta kriterio erabili di-
ren esplikatzen da. Kintanak
dioenez irakurri beharrezkoa da.
Beste hau ere adierazi digu Kin-
tanak: azalean ikurriña bai baina
Espainiako banderarik ez jartzea-
ren arrazoi (hiztegia euskara-es-
painera, espainiera-euskara denez
gero bi banderak agertzea izango
litzateke normalena) Espainiako
bandera zein den ez dakielako de-
la: monarkiaarena, errepublikare-
na... Azkenik esan behar da hizte-
gi formal eta klasikoen bidetik pix-
ka bat ateraz, humore ziztada
batzu sartzen direla. Zorionak egi-
leei eta euskadun guztioi hiru ur-
tetako lan hau eskuetan izan ahal
dugulako.

LOS PROCESOS POLITICOS (de
la cárcel a la amnistía), Miguel
Castells. Ed. Fundamentos, Col.
Ciencia. 215 orr.

Hiru zatitan banatua Castells abo-
gadu ezagunaren liburu hau. Le-

henean preso izandako batzuei
eginiko elkarrizketak, oraindik
barruan dauden batzuen gutunak
eta 11.egunean gose graban aurki-
tzen ziren preso batzuei eginiko
inkestak dakartzi; bigarrenean poli-
tik prozesuak analizatzen ditu eta
hirugarrenean berriz amnistia bai
histori aldetik, baita egun hemen
bere alde eramaten den prozesoa
ere.

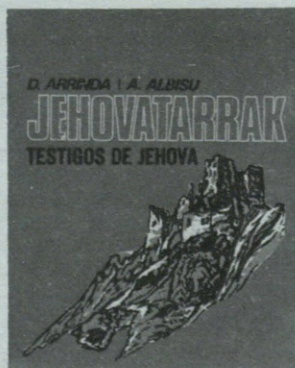
Miguel Castells

Los Procesos Politicos

(De la cárcel a la amnistía)

Hablan los presos
La estrategia política
Defensa de su persona
La amnistía total

JEHOVATARRAK, D. Arrinda,
A. Albisu. 157 orr., 300 pta.
Euskaraz eta erdaraz Jehovatarren
historia, beren dotrinaren azalpen
eta oinarriak eta batipat kritika,
azkenean haxe jartzen delarik: "...
merezki diguten iritzia, merkata-
riak dirala, gaiztoak, gezurtiak..."

GASTEIZKO AZOKAN SARITUTAKO LIBURU ETA DISKOAK

Dionisio Amundarain, Joxe
Ramon Beloki, Jazinto Fz. Se-
tien, M.M. Ibarrondo, Endrike
Knör, Andu Lertxundi, Joxe
Luis Lizundia, Luis Mitxelena
eta Juan San Martin epai-mahai-
neko zirela, sari hau banatu zi-
ren:

ARABATXO saria, gaztetxo-
entzako libururik onenari; "Mun-
duan zehar" izeneko enziklope-
diari. **EDICIONES VASCAS**ek
argitaratua.

DASSANCE saria, prosa liburu-
rik onenari: "Jon Miranderen
lan hautatuak". **GERO**.

XALBADOR saria, poesia libu-
rurik onenari: "Gabriel Aresti-
ren obra guztiak". **KRISELU**.

TORIBIO ETXEBARRIA sa-
ria, iker edo saiakera lanik one-
nari: A. Villasanteren "Sintaxis
de la oración compuesta". **JAKIN**.

ANDIMA IBIÑAGABEITIA sa-
ria, iker edo saiakera onenari,
euskaraz; "Natur zientziak hiz-
tegia". **JAKIN**.

E. DE EGUREN saria, erdaraz
idatzitako iker leneko libururik
onenari: Juan M. Olloraren "Vi-
toria y su crecimiento". **CA-
MARA DE COMERCIO DE
ALAVA**.

A. OLAZARAN saria, talde edo
abesbatzarik onenari: "ex equo"
Ortzadar-en "Ekialdetik kantuz
eta doinuz" eta Oskarbiren "O-
lentzaro"ri.

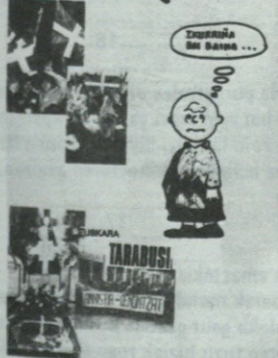
**PIARRES TOPET "ETXA-
HUN"** saria kantari soil disko
onenari: Maite Idirin abeslariari.
Accesit: J. Azurmendiren "Zer
dugu Orixeren kontra" eta "Ca-
tálogo monumental de la dióce-
sis de Vitoria, tomo IV. Llanada
occidental" liburuei.

ALDIZKARIAK

GURE HERRIA, 2. 1977 otsaila. Aldizkari hau ere eibartarra da. Gehienbat hauzoen bizitzari eskainia dago; horrezaz gain, beste gauza batzuen artean, liburutatik hartutako lan interesgarriak dakartzi: "La transmisión de las ideologías autoritarias a través de los textos escolares", Amando de Miguel-ena eta "Explotados y explotadores", Marta Harnecker-Gabriela Uriberena. Gehiena gaztelaniaz.

KRASKALDI

KRASKALDI, 4. 1977ko urtarrila. Eibartik datorkigu aldizkari hau. Interesgarria eta bizia bene-

tan, nahiko ikuspegi radikalez gainera; politika gaiak ugari, gazte-riaren arazoak, musika, elkarriketak, betsoak... Euskaraz eta erdaraz.

INPRECOR, 65. 1977ko urtarrilaren 20koa. 40 pta.

"Correspondencia de prensa internacional" titulatzaren hamabosteroko boletin honek badu prestijiorik internacional mailan egiten dituen analisiengatik, eztabaidagarriak baina ongi landuak bait dira.

"Gran Bretaña: La crisis económica y los sindicatos", "Indira encara la normalización", Italia, Fantzia, Belgika eta abarretako artikulua ere badatoz. IV Internazionalako Idazkaritza Bateratuak ateratzen du.

ANAITASUNA, 334. zenbakia, 1977ko otsailaren 15koa.

Zenbaki hau nahiko aldaturik dator kontenidoaren aldetik. Urtarrilaren azkenetik Euskal Herrien izan diren gertakarien zerrenda bat dakar "Teletipo" deitu sailean. Komiki berria, "Airko" Antton Olariagaren irudiez, "Sider deak antolaturik, kantaldiok 2.000", Erramon Zumalaberen emango ditu Urkok: martxoaren irudiez, gidoiak Xabier Kintanarekin Lizarrako Lux zinean; 4ean nak; eta lehen ere argitaratzen zen Burladako Eslava zinean; 5ean "Krisket eta popolo", J.K. Egillor Iruineako Salesianoen aretoan; 6ean Etxarri-Aranazen (eguerdian)

anaitasuna

IKASTALDIK

Tolosako kultur ikastaroaren barnean, Edorta Kortadi, bere saioari jarraiki, euskal pinturaz arituko da martxoaren 8an, puntuok hartuaz: oinarriak; denboran zehar zertan bilakatu den; sinkroniko eta diakroniko ikuspegiak. 10ean berriz, euskal arkitekturaz, puntu berdinak tratatuz. Erdaraz izanen dira hitzaldiok.

IHARDUNAK

Lasarteko ikastolak antolaturik, - martxoaren 3an, euskal antzerkiaz hitzaldia, INTXIXU taldearen zuzendariak emana; ikastolako ikasleentzat izango da batipat. Ikastola berriko aretoan, iluntzeko 7etan.

- 5 ean, "Deus ere ez izatetik... izatera" INTXIXU taldeak antzestua. Ikastola berriaren aretoan (hipodromoan), ilunabarreko 8,30etan. Dohan izanen da eta "borrondatea" eskatuko da.

KANTALDIK

Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-
Nafarroan zehar, "Tic-Tac" tal-

eta Falces-en (arratsaldeko 4etan).

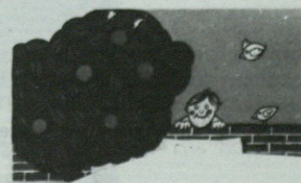
Donostiako Deretxo Fakultatean, EKMk antolaturik, Lete eta Val-verderen kantaldia; martxoaren 10ean, iluntzeko 8etan.

Aretxabaletan, martxoaren 12an, bertso saioa; bertan parte hartuko dute alde batetik Almeneko haur bertsolariek eta bestetik Agirre, Amuriza, Azpillaga, Lazkao-Txiki, Lopategi eta Mattinek; gai-jartzaila: Abel Muniategi. Alkar ikastolako kultur taldeak antolatu du saio hau; Kirol Etxean izanen da, gaueko 10etan.

HITZALDIK

Herrerako Herri-pe hauzo elkar-teak antolaturik, sindikalgintza saioak ELA, LAB eta LAK ek parte hartzen dutela. Otsailaren 28an eta martxoaren 1,2 eta 3an izanen dira. Txabol Sotoan.

ETA BESTE

ASTE GIRO hau behar bezala osa dezagun, Euskal Herri guztiko kultur erakunde eta abarrei antolazaren dituzten ekintzen berri eman diezagutela eskatzen diegu; baita ere ateratzen diren aldizkari, kartel, eranskailu, e.a. bidal diezazkigutela. Eta ahalik eta azkarren, ohar-tuko zaretenez astebez aurretik ematen dugulako izango diren ekintzaren berri, jendeak garaiz jakin dezan.

SEI URTETAKO MAITAGARRIA

1

Kantuz ari naiz bainan trixterik bihotz mina zabaltzean
nork ez du sendi garraztasuna bere norbait itzaltzean?
Azken aldikotz bere begiak lurreraino apaltzean
guk hori dugu orain saritzat gure haurtxoa galtzean.

2

Osaegilek eritasuna ez diote ezagutu
edo bertzenaz deno ezin egin ez dute ahal bentzutu
aita amentzat uda minaren erdian zauku negutu
heriotzaren burrego beltzak bizirik gaitu larrutu.

3

Landarearen itotzen ari da laparra sasiturik
gure maitea eritasunak berdín zuen sesiturik,
nork ikusi du aingeruño bat bere heinaz etsiturik?
galdatau zaukun-" gaitza ez ote da eni nagusirik?"

4

Sei urtetako maitagarria ohean zela etzanik
galde bat egin zaukun bieri hotz ikaretan emanik
osaegilek zer erran duten dakizue oraidanik
sendatu ala hilen ote naiz zer dautzue esanik?

5

Heriotzea etortzen bada gure maitea biltzeko
hain maite dugun mintzo ezta betekotzat ixiltzeko
ez gira geio haizu ahalko besoetan ibiltzeko
ta berak dio ez dela beldur gure besotan hiltzeko.

6

Ez da haizerik hoin tormentgarri etortzen denik hoin lazki
Jainko maitea zendako bada gu gaztiga hoin garrazki
gure oinazen berri guziak auzoak ere ez dazki
haurrak galdatau dauku hil aintzin hartzea zonbeit argazki.

7

Holakoetan kurutzefika ez da segur laidostatzen
eihartuz geroz arbola ere ez baita berriz hostatzen
Sendatu eta lagunekilan ariko zira jostatzen...
Holakoetan nigarra bera gordetzea da gostatzen.

8

Osaegilek bi gogoeta dituzte jada lanturik
ta deus ez bada egiten ahal ez du gero espanturik
gorderik nigar egin ondoan ez da holako kanturik
Haurraren gana agertu behar gure begiak harturik

9

Umiltasuna ez da egiten urguluaren partean
bere heldu da nigarra sortzen delarik begitarrean
zer zimikoa haur amultsua gogortua ikustean
guk nahi baino lehen ezarri daukute taulen artean

10

Umiltasuna ez da egiten urguluaren partean
bera heldu da nigarra sortzen delarik begitarrean
zer zimikoa haur amultsua gogortua ikustean
guk nahi baino lehen ezarri daukute taulen artean

11

Zer piiramenak ekartzen tuen berekila bizitzek
umiltasuna ekarri dauta horrenbertze izitzeak
jendea bere kanbiatzen du guk bezala sufritzeak
oraino ere entzuten ditut taulen sartzen itzeak.

12

Orai artean egon ondoan amodioz beroturik
zer hoztasuna jarria zaukun uste gabe lanoturik
kutxa etxean ikusi eta nintzan kasik erroturik
nere andrea beti baitzegon bi eskuz hari loturik.

13

Beti hemengo bagine bezain grinatuak gure sailez
otoitzak ere ordaintzen ari gizon arteko kasilez
gure indarrez norat goatzi nola lorea otsailez
ohar gaiten gu baino gorago norbait badela bi maki

14

Bizitzearen jabearentzat jarri nintzen hasarrean
ezarri izan gaituelakotz herioari parrean
Galbarioa zoin dorpea den senditu dut undarrean
jasaiten ahal ez den kurutze hori bizkarrean.

15

Gure biziak zer du helburu, nundik dator ta no
Munduan nun da heriotzeak joa ez duen bortarik?
Badakit ezin gira eskapa itzaltze ilun hortarik
bainan sekulan ez dut ixuri hainbertze nigar xortan

16

Nigarra dela purgatzalea diote lur zabalean
gu segurik bai egin arazi gaitu rats apalean
badakizue zoin lazgarri den doluminen itzalean
amodioa ez balinbada bihotzaren axalean.

17

Gizona eta emazteak bizi hedatzaileak
Jainkoak berak munduan utzi dituen kreatzaileak
Jauna zendako gaur gaztiga dituzu haur maitatzaileak
ta libro uzten tuzu biziak tuen enganatzaileak

MENDIBURU

Zuk dirua Donosti-Aurrezki-Kutxa'n ezarritakoan, kredito, laguntza ta sari bidez eskuratzen dezun zurekiko etekiñaz gaiñera, zertxobait geiago eman-azten diozu. Gizarte-lan laguntzaille egiten zaitu.

Gipuzko-erniak ba-ditu bere-bearrak. Nai ta nai ez ordaindu bear diran bearrak, bakarka ez baiña elkar lanean bete daitezkenak. Ori dala ta, zuk aurreratzen dezuna, beste gipuzkoar askok aurreratzen dutenari egozten diogu ta orrela, laister-bideak, lurpe-berebiltegiak, industri, sal-erosketa, etxebizitza, nekazaritza ta abar Euskalerriaren laguntza ekintzetan darabilkigu. Ona emen, Donosti-Aurrezki-Kutxa'k, zuri esker, Gipuzko-erriaren alde, kredito bidez, zabaldu ditun 11.500 milloi

pezeta.
Gure bitartez, zu, Gipuzko-erriaren onerako, Euskalerriaren etorkizuna sendotzen eta indartzen ari zaitugu. Bejondeizula!

GUZION ARTEKO LANGINTZA

IA EUN URTE DARAMAZKIGU GIPUZKO-ERRIAREN
ALDE LANEAN. IA EUN URTE!

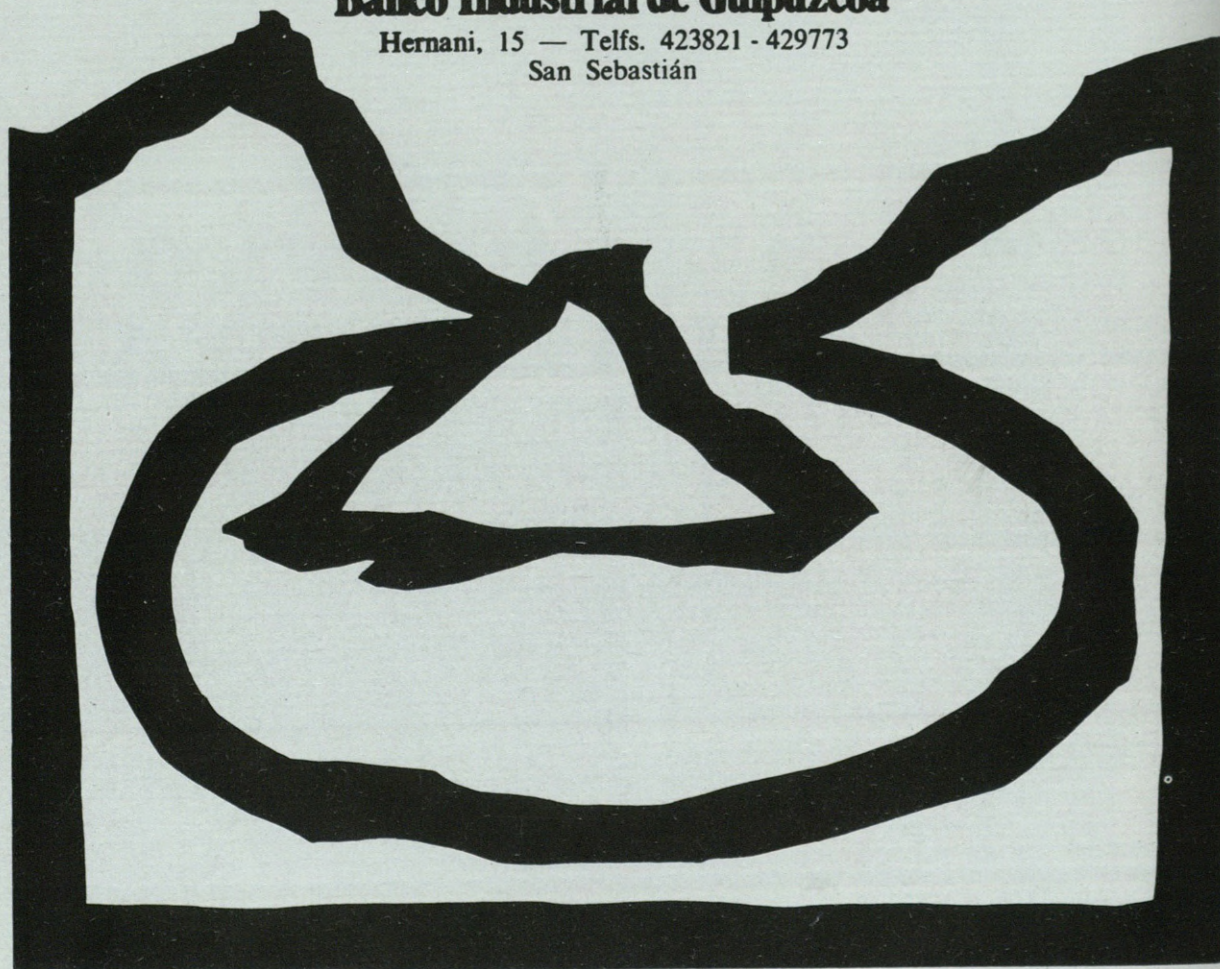
**Un Banco para las
empresas de la región**

**Bertako
baltzuentzako Bankoa**

Bankoa

Banco Industrial de Guipúzcoa

**Hernani, 15 — Telfs. 423821 - 429773
San Sebastián**

gal dez ka

non zer

Internazionalismoa	4
Ekonomi berria	10
ESEI	14
LAIA EZ	15-17
Bi gudari etzanik, Herria	
zutik	20-23
Z. Argia astekariak 14 urte ..	36-37

Otsailaren 27tik martxoaren 6ra arte Amnistiaren aldeko astea ospatu zen Euskal Herrian. "Presoak kalera" oihuak burrundara haundia hartu zuen. Gipuzkoan batipat. Orain dela urte bete Gasteizen eta Basaurin hildakoen aldeko eta Amnistiaren aldeko manifestazioek eraso gogorragoa jasan zuten beste Probintzietan.

Giro baketsua, lasaia eta itxaropentsua zuen Gipuzkoak martxoaren bigarren astean. Presoek kaleratuko zituen legearen zai zegoen. Baina bi gudariren odolak galgatan jarri du bapatean. Hiltzaileen aurka gogor oihu egin du jendeak kalean. Zaldibik eta Ibarrek inoiz ezagutu ez zuten jendetza ezagutu zuten Nikolas Mendizabal eta Sebastian Goikoetxearen hileta eta ehorzketan. Halere ezeren iskanbilarik gabe egin ziren.

Oso mugikorra jarri da gure herria. Hildako bat gertatzen den baikoitzean lantegiak, dendak, tabernak eta abar berehalaxe isten dira. Manifestazio haundiak egiten dira herri gehienetan. Herria zutik ikusi dugu azkeneko gertaera hauetan ere. Amnistiaren aldeko manifestazio baketsuen orde, gerra biziko manifestazioak ezagutu ditugu. Belfast txiki bat bilakaturik zen Donostia.

Preso guztiak kaleratzeko bidea ematen duen legeak, zerbait bareturik zuen kalea larunbaterako. Etxera bidean ziren presoek ongi-etorri beroa egiteko asmoz ziren zenbait herritan. Berriro, orde, igande goizean Arrasaten hil eta zauritu zituzten goardiazibilen odolak erabat bihurritu zuen kaleko giroa. Donostiako Belodromotik Antiguako komandantziara zihoan jendoldeak odolberoturik ziren harmadunen eraso jasan behar izan zuen erdibidean. Zarautzek ere inoiz ezagutu ez zuen bezalako txikizioa ezagutu zuen igande gauean.

Giro petral honetan gazte bat hil dela jakin dugu. Manifestazio bateko erasoaren ondorioz hil baldin bada, bortxakeriazko kale-borroka ez da egun batzuetan baretuko. Eta bortxakeriaren zurrumbilorian sarturik garenez gero, giroa erraz petralagotu eta itsusiagotu daiteke.

Baina bortxakeriaren zurrumbilo hau, bortxakeriaren nahas-mahas hau demokraziara garamatzen iraultza ala urkamendira garamatzen bidea da? Iraultza ala basakeria da? Iraultza harmatuaren eta basakeriaren mugak noiz jotzen dute elkar?

Ez ordenaren izenean eta ez iraultzaren izenean egin daiteke basakeriarik. Berrogei urtetako diktaduran sendotu eta ugaldutik diren indar zanpatzaileen basakerian jaio eta bazkatzen da kaleko giro petral hau. Baina giroa are eta petralagoa jarri nahi duen jenderik ere badela dirudi. Kaleratzen diren guztiek nahi duten zerbait ote ala taldeskaren batek nahi duen zerbait?

Dena den jakin behar dugu iraultza egiten ala kintenkeriatan ari garen. Zer nahi dugun eta nora goazen jakin behar dugu lehen bait lehen.

Idazleak:

Alkiza, Arostegi, Amunsa, Ansola, I. Bujanda, Bakaikoa, Larresoro, Lete, Lertxundi, Lizarralde, Karlos Santamaría, Martín Ugalde, Mikel Ugalde, Joxe Azurmendi...

Herrietako berri-emaleak:

Odile Kruzeta (Eibar), L. Baraizarrar (Markina), Axari (Idiazabal), Idiákez (Deva), Alix Trueba (Karrantza), Etxezukoak (Herrera), Sistiaganeko Pello (Lezo), M. Izeta (Baztan), Mendiaga (Arrasate), Ertxin-Horri (Zestoa), Murumendi (Beasain), Katzuri (Durango), Barrenetxea (Oartzun), Anatsan (Azpeitia), Iñalurreta (Pasai Donibane), Uria (Hernani), Giro (Zaldibia), Mahasti (Errenteria), Metal-Iturri (Lazkao), Azpiz (Berastegi).

Marraskilaria: Antton Olariaga.

Argazkilaria: Arturo Delgado-Loubet

Fotolitoak: Enio S. L.

Jabea: Nafarroako, Kantauri eta Aragoiko Kaputxinoak. Burlada, Kale Nagusia, 50-1. Donostia, Okendo 22. Telf.: 41-95-88.

Moldiztegia eta Idazkola: "Gráficas Semi" Plaza Lasala, 3 Donostia D. L.: 80-1963

HARPIDE SARIA:

Barruan	1100	ptz.
Korreo batasuneko herrietan	1300	ptz.
Atzerrietako beste herrietan	1600	ptz.
Airez	2500	ptz.
Salmenta (ale bakoltza)	35	ptz.

zeruko
ARGIA

Lehendakari:

Kaetano Ezeiza.

Buruzagi:

M. Atxaga, Elixabete Garmendia.

Zuzendari:

Gorka Reizabal.

Zuzendari-ordeko:

Pilar Iparraguirre.

Berri-emale orokorrak

L. A. Aranberri "Amatiño", Gexan Lantziri, Mikel Bujanda, Herrialde, Estepan Aldamiz-etxebarria.

Nik, "Zeruko Argiako" izparringian agertzea nahi dut Euskal Herriko neska-mutil guziek ikasi dezaten.

Uste dut behintzat Euskal-Herriko neska-mutil gehienak ikasiko dutela.

Orain agur egin behar dizuet eta nere azken hitzak hauek dira:

Orain atera behar dezuten "Zeruko Argiako" izparringian irten dadila eta lehenbailehen ikas dezatela Euskal-Herriko neska-mutilek abesti hau.

Agur eta urrengorarte
LARRANAGA-TAR MIRENTXU
A, lehen ahaztu egin zait esatea eta eskerrikasko aurrez.

• • • • •

TXIKIREN BERTSOAK

"Yon de Luisa" burubiko izenpean berea gorde nai dezun orri, Zarautzik agur!:

Z.A.'ren 728'gn aleko zure albisteak irakurri ditut.

"Txiki" aitatzat datozen berri guziak poza sortzen didaten bezela, gaur izan det, ala ere, onako naigabe au: gauzok egi osoz ez dituzulako jarri, orra!.

Agian, zuretzat itz batzuen aldaketa ez du garrantzi geiegirik izango, edota inttentzio oker batek eraginda jarduna zaitut. Eztakit. Nola nai, Paredes gaztearen azken-ordu ikara ta arrigarri aietan, ori bai, Sinismena ta Jaungoikoaren itzalik etzan geiegi somatu, ortzetatik kanpora behintzat; baiña gertakizun onek eztio iñori eskubiderik ematen ark utzi zituan azken-agurreri -kendu emendik, eta andik erantsi- sentidu berririk ezartzeko.

Torizu, bada, "Txikik" idatzitako leerroen argazkia, aldizkari ortan, eta oker eman zaizkion garrantzi guziakin argitara ditzazun. Jendeak konparatze izan ditza-la, zuk argitara bezela, eta gudari zintzo ark bere anaitxoan Jaunartze-eguneko argazkiaren atzean bidali zizkien egitazko itzak:

No vengais a rezar por mí

Mañana me enterrarán

No vengais a rezar por mí

Yo no estaré allí

Seré VIENTO DE LIBERTAD

(Yon de Luisa)

"Verso"

Mañana cuando yo muera

No me vengáis a llorar

Nunca estaré bajo tierra

Soy viento de Libertad

A Kepa y Fernando

TXIKI (Sic)

J.L. (ZARAUTZ)

"INPERNUKO SUA"

Benino Madina ri:

"Zeruko Argia" izena ta izana? tzaz izan tzi dezu, nik egia esan oso garbi ez diot atera re esan naia zure idatzari, baiñan oartu naiz ta beintzat persona oso borondate oneko bat zerga la (apaizen bat?) duda egiten det, zergatik gau ko apaiz "aurrerakoia" zerurikdanik ere ez aiatzen da meza ematerakoan beren ornamendu (zeruko jantzia) jantzitzia ere lotza ematen ditena badira.

Guda aurreko illeroko aldizkaritxo "Zeruko Argia" orduko kaputxino santuak ateratzaz zuten ura, arekin bai zeruko aingeruak ere ikusten giñuzten baiñan oraingo Jaungoikori ez duen "Zeruko Argia" onekin aingeruen patetiz diabruak ere batzutan ikusten dirala ematen du.

Orain dela urte pare bat zerbaiteagatik norbaitek idatzi ta irakurri genduen "Zeruko Argia" k zeruko argia ren orde "inpernu" zala ematen zuala.

"Inpernu" izena jarri eskeror, gureak ez al luteke gustoago ta geiago irakurri zergatik daudan izenari eliz usaya nabaituko diote ta ori etzaiote gustatzen.

¿Zergatik ez aldatu izena beste gauza guztiak ere aldatu badira?

¿Ain aurrerakoi gauz askotan ta onetan atzerakoi? ez det ulertzen.

Arpidedun bat

• • • • •

ERDERA BATUAN

Agur, Jaunak:

"Nazionalitate"... zer da ori?

Erritartasun edo Erritasuna izango da, ezta?

Baia, ez gara arrituten orregaitik, bazu en asterokoan aspaldion idazlan asko agertuten da "erdera batuan".

Tamala da, baña egia... Ona emen, adibidez, itz batzuek: Estadua; Kapitala; Administrazioa; Empresak; Familie; Errenta; akademikoak; Produzioa; Probin-tzia; Sensibilizatu; Sobrea; Prokuratorea; Pasatu; Pagatu; Promesak; Konzeptu; Erremedi; Problema; Protesta; Programa; Industrializazioa; Posible; Presioak; Materiala; Informea; Erreportajeak; Divulga-zio; Kopiak; Informazio; Kontsumo; Errefrigeratzeko; Titulua; Promozionatu; Famatu; Telefono; Disko; Inkesta eta abar. (Ikusi 669 zenbakia (1976 Urtarril-la 4.)

Eta olan beste Zenbakieta... Orre itz guztiak, guztiak, euskeraz esan eta id-tzi leitekez... Zergaitik orduan idatzi gure menpetzaillaren izkuntzan?

Ze uste daukazu? Ezdeustu edo eze-reztu gure euskera eder ta aberatza? Orre-tarako, orixe da biderik onena!

Ia, ba, Jaungoikok argituten ba-da zuen gogo edo adimena "zeruko argia-gaz" eta aurrerantzean euskera garbi erabiltzen ba-dozue. Olantxe.

Ondo ibilli,

EUSKERA ZALE BAT

MARKOREN ABESTIA

Italiako kai batean mendi baten ondoan bizi da gure laguntxo MARKO etxe oso polit batetan. Oso goizo jaikitzen da bere ama onari laguntzeko. Bainan egun batetan nahigabea etorri zaio amak joan egin behar du beste herri batetara.

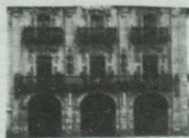
Ez zaitez joan ama ez zaitez joan arren. Agur ama, gogoratuko zaitutu, ez zaitez ahaztu hemen gaudela gu; ez ba zera etortzen laster joango naiz zure billa.

Telebistan agertzen den Marko programaren abestia da hau.

Abesti hau telebistan gazteleraz abesten du Jose Mari izeneko mutil batek. Bainan nik pentsatu dut euskal zalea baldin banaiz eta Euskal-Herria bihotz-bihotzez maite baldin badut abesti hau euskaratu egin beharko dudala.

Abestia euskaratu ondoren "Zeruko Argira" bidali behar dut. Zuek, "Zeruko Argikuok" nere eskutitza hartzen duzuten Markoren abesti hau bertan agertzea nahi nuke.

Behar bada zuek pentsatuko duzue nere kapritxo bat dela baina ez, hori ez da egia.

herriko plaza

Kalean oihu edo garrasi bat entzun da azken egunotan: "Amnistia ez da negoziatzeko". Herriak lortuko du, beraz, burrukaren burrukaz. Ez dago ezeren zalantzarik horretan, hots, amnistia ez da negoziagai. Baina jokabide hori ez da salbuespen bat. Azken berrogei urteotako esperimentziaren logikapean oinarritzen da erabat: Inperialismoak ez dio sekula Euskal Herriari bere askatasunik emango, inperialismoa desegin egin behar da, apurtu. Hori ikasi da, eta ez da gutti, batez ere orain ongi baino hobeto etorriko zaigulako, inperialismo horrekin "joku diplomatikoe-tan" sartu eta hemen "beren politika" ezarri nahirik dabilzten horik populu osoaren aurrean salatzeko.

Hauteskunde eta parlamentuetan herria "askatu" nahi diguten hauek, ordea, baina ez da inor harrituko, amnistia bezala Herriaren beste hainbat helburu ere, negoziatu egiten dute inperialismoarekin. Herri osoaren garrasia entzun nahi ez dutenak, badakizuenenez, seikote bat da: PNV, PSOE, PSP, DCV, PCE.

Seikote hau Euskal Herriaren hainbat helburu negoziatzea joan zaigu Madrida, azken urteotako burruka zabalean herriaren eta euskal langilegoaren ordezkartitza espetxez eta odolaz irabazi dituztenak zokoan utzita. Eta gainera, erreformismoari dagokion betiko gisan, "humanismoaren" izenean gure mutilak gartzelatik ateratzeko, bakea eta zorientasuna gure lur mindu honetara ekartzeko joan zaizkigula aitortuko digute. Umanismo mota horren ondorioak arras ezagunak ditugu munduan: ideologia hortantxe oinarritzen zaigu inperialismoaren muturretik abiatutik eta alemaniaz sozialdemokrazitik iraganaz egungo eurokomunismoraino datozen kontzepzioak. PNV eta PCE jarrera bat hartuaz elkarrekin ihardutea, batez ere eta funtsean, ez da, ez, konjekturazko eta ez taktikazko hauzi bat. Guztiz areago doa: kontzepzioaren mailan planteatzen da berori eta erreformismo eta errebisioismoa ororen baitan finkaturik dagoen gauza da, nahiz batzu "euskaldun fededun" izan eta besteak "eurokomunistak"

EUSKAL HERRIA ez da NEGOZIATZEN

JOXE M. ODRIOTZOLA

izan. Azken momentuan hortxe bait dago inperialismoaren ideologi dominantea, gure katolikoak eta ez dakit nongo komunistak "kontzepzio bat berean" lotzeko.

Orain arte esandakoak ez luke adierazi nahi gure inguruan hauteskunde eta parlamentuen momentuak erabat gaundituta daudenik. Esan nahi luke, edozein sozialistak dakien oinarritzko gauza bat: sozialismorik ez dela batez ere burgesiaren politikagintza bidetan eraikitzen, euskal populuaren interesak ez direla funtsean negoziapidetan, hauteskunde eta parlamentuetan defendatzen. Halaz ere hain oinarritzkoa izanik ere, Uxune Retolaza bezalako batzu, ez bide dira oihartzen hortaz. Pittin bat pentsatzea aski duzuenenez, hori eskatzea ez alda gehiegi eskatzea izango zuetako batzuentzat.

Euskal Herria orain amnistia erdies-teko gauza baldin bada, katemaila hori hausteko hadina baldintzak sortu direlako, biharko egun batez hauteskunde eta parlamentuaren katemaila hautsiko da politikagintzarako modu berriak eraikiaz. Zer negoziatuko da Madriden, oraingo e-goeran edo geroko parlamentuan? Zein klase berrik zapalduko duen Euskal Herria, zein izango den zapalkuntza horren ordezkari berria. Burges parlamentuaren historian, egia hori, begien bistako gauza da.

Legezko ekintza politikoetan ez sartzea, hartarako baldintzak dauden heinean, inork ez du ukatzen, ezkermuturreko iraultzaile "garbi" batzu kenduz behinik behin. Lehen ere esana dugu, parlamentuen momentuak oraindik gaunditu gabe daudela populuaren kontzepzioan orohar hartuz, orain eta hemen, eta ez dago bide horri uko egiteko arrazoirik besterik frogatzen ez den bitartean. Militar diktadura batetik parlamentuzko erregimen "demokratiko" batera iraganaz sozialismora doan trantsizioaz abstrazio bat egiten baldin bada bai, orduan noski. Horientzat gaunditua dago parlamentuaren funtzioa. Hori utz diezaiegun, ordea, hastapenetik bertatik iraultza sozialista "garbia" burutu daitekeela uste duten haiei. ●

INTERNAZIONALISMO

Gu internacionalistak gara denok. Gizonak garelako: eta badakizu estoi-koak zer esaten zuen, gizonarekiko gu-zia doakigula. Kristau tradizioan he-ziak garelako: eta kristatutasuna izan da internacionalismo teoria diztirantee-netako bat, "ekumene" eta "katoliko" bezalako hitzak ekarri dizkiguna men-debalera. Internazionalista gara, nazio ar-tean bizitzea eta ibiltzea tokatu zaigula-ko ere: eta nazio guzitan aurkitzen duzu gizona gizon. Zanpatu eta persegitu gu-zien solidaretasuna sentitzen dugulako ere, internazionalista gara: eta lotsatu egiten gara, 200 preso euskaldunek hala sofrierazten dugulako, bana 30 mila in-donesioz preokupatzeko ez dugulako astirik. Internazionalista gara, istripu ba-tetan lantegian hil zitzaigun aitari eta hemen dabilen andaluz honi, makinak ez dielako galdetzen, zein naziotatik da-tozen. Internazionalista gara, ez izatea ikaragarritzko bekatu delako ere egungo ideien mendean. Internazionalista gara, nazionalismoari higuin-higuin diogulako (eta, horra, nazionalista izan beharrean aurkitzen gara geu...). Benetan interna-zionalista gara.

Internazionalista gara eta, horregatixe, bildurra eta errezeloa diogu internazio-nalismo ideologia orori. Arrazoi askoga-tik. Baina, batik-bat, internazionalismo ideologiak, historian, beti inperialismoaz koinziditu duelako. Beraz, Konkista De-retxoaren kamuflaje hutsa izan delako.

Alesander Haundiak bere erara for-mulatzen zuen internazionalismo ideo-logia: Eguzkiak gizon guzien gainean berdin irteten du; beraz, gizon guziak berdinak dira Eguzkiaren pean; beraz, gizon guziek bateratu egin behar dute. Gizon guziek legeria bat eta berdina be-har dute (Eguzkia justiziaren sinbolo zen), eta abar. Eta Alesander Haundia herriak konkistazera eta batzera dedika-tu zen: guzientzat Autoritate bakarra izate-ra, eta guziei lege bakarra ezartzera, eta hizkuntza bakarra irakastera. Eta mun-dua "ekumene" bat eta grekoa hizkun-tza "Koiné" bihurtu zituen. Erromak jarraitu zion.

Bigarren internazionalismo ideologia haundia kristautasuna izan da. Besteak beste, Karlomagno baliatu da ideologia honetaz. Esaten zuen: Jaungoikoak gi-zon guzien alde utzi du hiltzera bere Semea; beraz, Jaungoikoarentzat gizo-nen artean hainbeste diferentzia egitea... Eta osatzen zuen San Paulo: ez dago barbaro eta grekorik, ez dago franko eta sajoinik, euskaldun eta ez dakit zeri! Denak berdinak eta bat dira Jainkoaren aurrean. Eta Karlomagno bere bizi gu-

zian gerra egitera eta herriak konkista-tzera dedikatu zen, herri guziak Jain-koaren aurrean batzeko. Purtugesek eta espainolek jarraitu zioten.

Hirugarren internazionalismo haun-dia eta inperialismo haundia Napoleo-nena da. Dakizunez, Iraultza Frantzea gizon guzien berdintasunaren izenean egin zen. Beraz, Napoleon gizon guziak berdin bihurtzera dedikatu zen. Konkis-tatzen zuen herri orotan Kodigo Napo-leonikoa ezartzen zuen. Espainitik Erru-siaraino, dena okupatu zuen, gizon gu-zien berdintasunaren aitzakiaz. Eta ez zuen lortu mundu guzia berdintzea, be-ra berdindu zutelako Santa Elenan. Bes-tela, Napoleonengatik, aspaldi ginen gi-zon guziak berdinak, legeria berdinez, hizkuntza bat eta bakarrez, eta abar. Goian ahaztu egin dut esatea: Karlo-magnok ere, internazionalista guziek be-zala, ez zuen hizkuntz-internazionalis-moa ahaztu. Horrela sortu zen latinaren "Errenazimendu karolino". Haren eraginez utzi zen, esate baterako, idaz-dera bisigotikoa Espainian, erromatar-karolinoa hartzeko.

Internazionalismo ideologiak, mun-dua Estatu erakunde batez, administraz-go batez, Autoritate batez, hizkuntza batez, legeria batez, kultur aparato ba-tez, pentsaera bakar batez (erlijio, ideo-logia), uniformatzeko edeologiak izan bait dira. Beren arteko itxura diferentzia guzien azpian beti estruktura berbera duten denek.

Azkeneko internazionalismo ideo-logia haundia proletarioa edo sobietarra da. Txekoslovakia inbaditzeko serbitu duena, eta abar. XX-gn Kongresoan de-klaratu zuena; "La piedra de toque del internacionalismo proletario es la actitud hacia la Unión Soviética". Carrillok argitzen zuena: "En la práctica este le-ma equivalía al apoyo incondicional de las iniciativas de la dirección soviética". Internazionalismo ideologia honek ere mundu bat eta bakarra, klase bat eta ba-karra, hizkuntza bat eta bakarra, eta abar, esijitzen zuen. Nazio interesak uz-teko eta abar.

Konforme, internazionalismoa hori baino gehiago da. Horregatik interna-zionalista gara. Baina alderdi hori ere badago eta internazionalismo ideologiak eskeptizismo haundi bat sortzen badigu-te, oso harritzeko gauzarik apenas irudi-tzen zaigu. Idien historiako ideia polit-guziak bezala, handiek handikara eta tti-piek ahalara erabili ohi dute ideia polit-ere.●

JOXE AZURMENDI

HUMANISMOAREN ALDE

Elixabetehe Mendizabal-ek ZERUKO ARGIAren 727. zenbakian "Sexuaren Ga-rasía" izenburuz idazten duenak badi-mamirik. Hona hemen pasarte batzu:

"Beti, eta jende gehienak gainera (zi-ere tartean sartua) politikaz frustratua gaude.

Pertsona eta sexual mailan arazo haundiak dauzkagu, honekin batera, prejuizio izugarritzkoak, eta hau zerga-tik? Gutxitan hontaz pentsatzen geldi-tu gara. Bete hutsune hauek bete beha-rrean, politika mailan nahañten gara, eta gure beharrak utzi egiten ditugu al-de batera.

Neretzat sexual beharrak oso garrantzi-tsua dira, eta gainera sexual arazo iraultza baten konponente bat da" (ai-patu alea, 2 or.).

Lehenik, bejondeiola lerro horik idatzi dituenari. Hainbeste politika merke egiten den herri honetan, gisa honetako egia arrunt eta marduala plazaratzea guztiz osasungarria da.

Izan ere, badirudi Euskal Herrian ez dagoela problema bat baizik. Eta horrela ustekabea eta borondate onenez, gizona irentzen, txikietatzen eta birrintzena ari-garela uste dut. Gizakiak alderdi asko di-tu izan. Gu, ordea, ugaritasun eder hori alde batera utziz, beti puntu berean gabiltza mailuka. Gizatasunaren zentzua apur bat duenarentzat aspergarri ere gertatzen da beti lelo berdina entzuten egon beha-rra. Areago giza pertsonaren alderdi eta arazo nagusi batzu ukitu ere egiten ez di-renean. Horixe da, dudarik gabe, gure he-rriko aldizkariaren kasua; kasu grabea eta salatu beharrekoa, noski.

Iraultza egin beharrekoa izanen da, baina ez ditzagula zentzuna eta umorea gal. Bestela, gureak egin du. Azken fi-nean, zertarako litzateke iraultza oroko-rra, bienbitartean geure burua gal bagene-za?

Marcuse-ren "Eros eta Zibilizazioa" irakurtzea ondo baino hobeto letorkigile-ke, ene ustez, Orobat Freud-en zenbait obra.

Euskal Herria herri zapaldua da, baina ez politika mailan bakarrik. Euskal Herria oso herri repirmitua delakoan nago eta se-xu mailan oso bereziki. Horregatik, hain zuzen, beldur izateakoa da politika mailan planteatzen diren arazo asko eta asko ez ote diren beste alderdi batzutatik begi-ratu beharrekoak.

Euskaldunok hain sanoak eta "jate-rrak" izaki, badugu hor nonbait hutsune larriren bat gizatasun mailan. Izan eta,

hain gara espezialak! Besteren lojikak ez du balio guretzat. Indoeuropearrak ez izate horrek izorratzen gaitu nonbat. Gure ingurukoak, ordea, indoeuropearrak izaki. Zenbaitetan badirudi guk ez dugula mundu honetan bizitzeko balio.

Gauzak larbur-bilduz, zera esanen nuke: herriaren alde borrokatu behar da, baina gizakiaren alde ere bai; herri balioak haintzakotzat hartu behar dira, baina giza balioak aherentzi gabe, herria aurrera atera behar da, baina herriko gizon eta emakumeak ere bai, eta areago umeak eta gazteak gogoan baditugu.

Nire betiko kezka hau da: zernolako gizonak egin nahi ditugu? Zernolako gizaemakumeak ere bai, eta areago umeak eta gazteak gogoan baditugu.

Nire betiko kezka hau da: zernolako gizonak egin nahi ditugu? Zernolako gizaemakumeak ari gara egiten eskuartearen darabilgun herrigintzat?

Beti bezala, izanen dira nik hemen esanak adarretatik harutuko dituztenak. Horrelakoei zera esanen nieke: herria salbatu beharrean ez dezagula gizona aherentzi.

Garbi gera bedi, bestalde, ez dudala ezertxo ere ez politikaren kontra eta ez herrigintzaren kontra. Herri zapaldu batean eta gaurko tenorean bereziki bizkor jokatu beharra dago arlo horietan. Baina gizakiaren dimentsio ugariak eta funtsezkoak ez ditzagun murriztu gehiegi. Bestela, ez herri eta ez gizon gera gintezke.

Labur esateko, eta politika gutiatsi gabe, humanista eta pedagogo bezala mintzatu naiz gaurkoan.●

JOXE LIZARRALDE

EGUN EGUNGOA Mesede bat

“Penagarri izango litzateke, Kataluñaren gogoak dirakien memento hauetan, katalandar politikaren zuzendariek ez baliatuzte beren ekintza guziak goratuko, eskuzabaltasuna nagusi dela, norberekeria eta alderdi komenientziak oro utzirik”.

Francesc Macià, geroxeago Kataluñako Generalitat-eko Lehendakaria, 1930.

Otoi, irakurlea, letra larriz ageri dena ken eta ongi dakizuna ezar ezazu. Gero, zabal ezazu zeure inguruan.

Mila esker.

DANIEL IBARGOITI

EROSLE EUSKALDUNEI

Euskaldun eskuzabalei dei egiten genien aurrekoan. Publizidaderik ezak ito bait ditzake euskal aldizkariak

Oraingoan erosleei egiten diegu dei. Euskal aldizkarietan publizidadea egiten duten etxeei erosteko joerarik ba ote erosleen artean ?

Zuk edaten duzun edari etxe horrek, zuk erosten dituzun mueble etxe horrek, zuk erosten duzun kotxe, kafe, sukalde tresna eta abarren etxeek zenbat publizidade egiten dute euskal aldizkarietan ?

Euskal aldizkarietan publizidadea egiten duten dirue-txeak, lantegiak, dendak, tabernak eta abar konta alak dira. Aukera berdinean hori kontutan hartu beharko lukete erosle-ek.

Erosle euskalduna zure jokabideak publizidadea egitera behartu dezake zenbait jende.

Jatetxea

ALDANONDO

SAGARDOA – TXAKOLINA

DONOSTIA

Urrt. 412852

K. EUSKAL-HERRIA-6

RUSIAKO GAGARINEK JOKINI

AGUR KAMARADA JOKIN:

Hartu diat hirea. Nola? Mosku'tik Gipuzkora joandako Ispi Kamarada baten lana izan duk hori. Hire horrek merezi dik, bai, ni beزالako komunista baten erantzun garratza. Hika mintzatuko natzaik, zuka hitz egitea burgeskeria haundia duk eta.

Oso Kristo interesgarria duk zuen Jainko hori. Ez bakarrik Jainkotzat hartzen duzuen kristautentzat, baita Zerue-tako Erreinuan sinetsi ez eta gizon huts bezala jotzen dugunontzat ere. Badiat nik neuk ere Ebanjelioaren berri. Hirezat Jainko eta gureztat (Marxistontzat) gizon haundi dena, irualtzaile-reboluzionario izugarria duk. Zuzengabekeriak betetako Israelgo lur hura astindu eta alderantziz bihurtu nahi izan zian Kristok. Garai hartako burges, jauntxo eta kapitalista zapaltzaileek gurutzean hil ziaten. Herriaren alde bere bizia eman zuen Martiri haundia duk Kristo.

Badizkiat, ordea, puntu batzu argitu beharrekoak. Kristoren jarraitzaile eta Ikasle, zuok, kristauok zaretela diozue. Zenbateraino jarraitu izain zaizkiote Kristo horri?

Ustelduta zegokeen garai hartako Jerusalemgo Eliza; bertan sarrera haundizdiek, apaiz, fariseotar, erreztazale, beren buruak santutzat zituztenek bakarrik zuketzen. Jesus noizbehinka bakarrik joan ohi huan; batean, zigorra hartuta, lapur saltzaileak Eliz barnetik uxatzeko. Artzairik gabeko artaldeak bezala, kalean zehar zebilen jendeagana joan ohi huan Kristo. Herri arrunta eta xehearen erdian salbamen hotsa oihukatu eta zabaltu zitian Kristok. Elizako Kristo baino kaleko Kristo gehiago izan huan.

"Kalera! Kalera presoak!" Amnistia deihadark ziharduk gure Euskal Herriak. Eliz barnean urteetan gehiegi gordeta euki duzuen Kristo horri, ez ote diozue Amnistia eman behar eta kalera gehiago aterat? Zuen sinismenari begirunea zor zioat eta zuen zai zeruan zuen begira eta zai dagoela zuek esatean, hor konpon bakoitza bere sinesteaz, esango diat. Eliz barnean preso, denbora gehitxoan, ez ote duzue zuen Kristo euki? Lurreko arazoetan murgildua zegoen hori, ez ote zaizue gertatu lurreko arazoan ihespede?

Badiat beste zerbait esateko, Kamarada Jokin; kaleko eta lurreko Historia duen Kristo hori guztiz errukitsu agertzen duk gizon bakoitzaren bekateuekin; horrela Madalena, Zakeo, emakume galdu eta abarrekin. Herria zapaltzen zutenekin eta gizarteko zuzengabekeriaren errudun zirenekin, ordea, benetan gogor; adibidez fariseotar, isribau eta horrelako haundizkiekin. Zuek ez ote duzue jokatu zeharo bestera? Bakoitzaren bekateuei izugarritzko garrantzia eman eta gizartearen aurkakoei axolarik hartu ez? Lurreko zuzengabeke

riak, gizarteko senidetza eta egitazko anaitasuna puskatu eta xehatzen dituzten injustiziak, zenbateraino salatu eta gaitzetsi dituzue? Hor dituzue, konzentrazioko Kanpoak, polizikoen gogorkeriak, giza eskubideak ukatzea. Alegia, gure artean (Komunista Rejimen artean) badirela horrelako zuzengabekeriak? Bai, zoritxarrez! Baina, guk, komunistok, gure bekatuak ez dizkiagu inoren aurrean agertzen. Eta hori duk gure erru haundia. Bekatari aitortu gabe, zaila duk norbera eta instituzio-erakundeak eraberritu eta hobetzea. Behar bada, geiegi azpimarratuz, zuen akatsak begien aurrean jartzen dizkizuet, inork ez baitaki, benetan zuek Kristori jarraituz, zer eratako gizarte zoriontsua sor daitakeen.

Zuen arteko Diplomaziari buruz nahi al duk mintzatzea? Zeruetao Erreinuak oihukatzen zian Kristok. Ez, ordea, Diplomaziabidez; lurrean, gizartean, egitazko zuzentasuna, eta senidetasa sortuaz.

zitekeen zerua irabazi, Kristo sasoi tako agintarien adiskide ez huan. Her mailan beti bere solasa eta predikua le zehar ardi galduen antzera zebilen dearen artzai eta adiskide.

Hori duk Kristoren jarraitzaile zarenen irudia? Gero eta gehiago ari zaren Estatuekin dituzuen lokera gogorak puskatzen. Oraindik, ordea, atzera zabiltzate Kristok bezala, utz diplomazia, eta aldiz hobe duzue Profeta-gisa herri mailan apalik bizi eta haundizkien zuzengabekeriak salatzea. Hortarako, askatasuna bere ordea, eta, Estatuekin maite minduta zabiltzaten bitartean, ez zegok, kamarada Jokin, kate gogorrik izan ezik. Zergatik Komunistaren kontseilu hauek? Gero ez diat ezertxo espero; lurrean duk balarrik neretzako zoriona; hortarako ahalak eta laguntzaile gehien nahi diat neurteboan eta zuok, kristauak, onenetakozinakete Kristori jarraitzekotan.

Agur, Kamarada Jokin: hire Zerua Erreinu horretan ikusi izango ote duen heriotza ondorenean? Gizonei on egiten, neurte bizitza badaramat, baietz diok! Horrela balitz, pozgarria huke egunen hitean elkarri bostekoa ematea. Agur eta sekula sekulorum arte. ●

Gagarin.

Oharra: Gagarin honen sudurra ermuturrak On Kosmerenak dirala igerriz zenieten, noski. Alproja haundia!.

AROSTEGI

OIHUTXOAK

PENTSAKETAK

Martxoaren 11gaur.

Eta aste gogorra bihar bukatzera goazena.

Joandako igandez, alde askotako euskaldunak Gasteizen sartu nahi eta harmaz atzeratuak izan ziren. Gipuzkoako kaleak ikurrinez horniturik, ikurrin bakoitzaren bihotzean negarraren seinale beltza zutelarik. Bilbon egun berean ez nuen halakorik deus ere ikusi. Horrelakoetan Bilbon egun berean ez nuen halakorik deus ere ikusi. Horrelakoetan Bilbok eman ohi duen erantzukia seriozki aztertu behar luke te gure euskal buruzagiek.

Egun gutxitara gure Goiherriin bigudari harmaz hil dizkigute. Ondoren gure herri osoa haserre eta atsekabez.

Martxoaren 9 eta 10, istiluz betetako egunak izan ditugu.

Besteak beste, gure Donostia polita ere borroka leku bilakatu zen.

Gazteria aurrez aurre polizi harmadunaren aurka jokatu zen: harrika, oihuka eta Donostiako kale eta bidetugurtz nagusi guztiak nola edo hala oztopatuz. Jende helduak ere indarkeria gabeko biolentzia franko egin zuen.

Gazte taldeek poliziari ordu askotan jaurti zizkioten hotsak gogorrak eta oso itxusiak ziren. Gorrotoa eta amorroa hitzetik hortzera zebiltzan.

Guziz ona izan ezin daiteken ikasaldia gure ume eta gaztetxo askok jasozutela, uste dut. Eta hori kezkatu kontuan hartzekoa izaki...

Martxoaren 10ean -ikusiak ikusi ondoren- Donostiako eliz batean sartu naiz. Eta han Nazareteko Jesusen Zoriontasunak entzun eta ausnartu ditut.

Nere buruaren eta nere herriaren oraingo jokaerak aztertu ditut. Eta Jesusen aurrean, askatasunaren aldeko borroka bedekatu dut. Ahal izango dutan meuri guzian, zuzentasunaren alde nekatzeko asmoa hartu ere bai.

Gorrotoa, amorroa eta Donostiako kaleetan poliziaren aurka entzun ditudan deihadar zikin eta lotsagabekoak, ordea, ezin ditut ontzat hartu.

Aspaldidaniko zapaltzaileek horretaraino behartu dute gure jendea.

Baina borroka, itxusikeriari gabe, gogor egiten ere ikasiko du laister herri honek. ●

ANAI

BIBLIA DENENTZAT

Liburu zahar baten euskeratzea

Munduan den libururik famatuena eman zaigu euskera batuan. Lan luze eta aspergarria bada itzultzailearena, honako liburu mardul hau ikusita gero gure esker ona agertu diezaiokegu Jose Antonio Aguirre itzultzaileari, eta Ediciones Vascas Argital etxeari.

Biblia itzulpen honen estruktura

1.— Biblia eta "Historia Saindua" batean ematen zaizkigu. Hauxe esan nahi dut: Itzulpen honek ardatz bat duela: Biblia Historia Saindu bezala ematea. Beraz baditu alderdi onak eta ez hain onak. Historia Saindu lineala balitz bezala ematen zaigu Biblia, Kreaziotik hasita Apokalipsiaraino.

Bi sarrera ditu, bata motza eta bestea luzea: Lehena Kreazioko idazkia aurkezterakoan, eta bigarrena, Testamentu Berriaren hasieran, Inguru historiko kulturala ematerakoan.

2.— Hortaz gainera, pasadizo askotan, halako "gaurkotasuna" erantsi nahi zaio gaurko gizarteak eta gizonek bizi dituzten arazoak, sufrimenduak eta ezin eramanak, argazkiak eta estadistikak agertuz textuaren inguruan. Idazteun zaharra "gaur" eta "gaurtik" irakurri nahi da, eta horretarako tresna laguntzaileak ematen zaizkigu. Argazkiak benetan oso onak dira.

3.— Kritika

a.— Biblia ez da Historia lineala, baizik eta Tradizioen bilduma eta berrinterpretazioa (tradizio historikoena eta besteena). Beraz nere iritziz, Bibliaren edozein itzulpen egiterakoan tradizioen presentazioa eta bere ingurumaria agertu behar da. Bestela akritiko eta umeentzat egina dela pentsatu behar da.

b.— Testamentu berriko arazoa ere hor dago. Testamentu berria "Evangelios Concordados"en antzera emana zaigu. Ebangelari bakoitzaren lana eta ikuspegi berezia batere errespetatu gabe. Dena dela, Biblia osoaren erdia Testamentu Berriari eskainirik dago (Biblia osoak 483 orr. ditu. Testamentu Berriak 283-483).

c.— Ene iritziz, eta oker banago zuzendu nazala norbaitek, Biblia honen itzulpenean Biblian jakitun den gutxi da. Hori nabarmena dela uste dut. Gaur egun biblia itzultzerakoan zer den, nola osaturik dagoen eta textuinguruak argi eman behar dira. Eta hori egitea ez da zaila. Horrelakorik egiten ez bada, oso motza da itzulpen hori.

Azkenik

Ediciones Vascas-i agertzen diogure esker ona lan hori beregain hartu duelako. Hurrengo edizioetan ahal baldin badute zuzendu ditzatela "oker" horiek. Hemendik aurrera badu euskaldun fededunak eta federik ez duenak munduan den libururik famatuena irakurtzeko erraztasuna.●

J.J GOENAGA

zeruko
ARGIA

EUSKALDUNON ALDIZKARIA
lehengo
oraingo
eta
betiko
astekari euskalduna

HERRIAK HERRIARENTZAT
EGINA
EUSKAL TALDE GUZTIENTZAT
ZABALIK

HARPIDETZA

Barruan.....	1.100	pta
Korreo batasuneko herrietan	1.300	pta
Atzerrietako beste herrietan	1.600	pta
Airez	2.500	pta
Salmenta (ale bakoitzeko)	35	pta

Zeruko Argia
Okendo 22
DONOSTIA

BIBLIA
denentzat

hormasprayko

ARCIA

PLAT

SU GAB⁵

SU GABERIK
EZ DA KERIK

ALZARAKA

EUROPAKO NEKAZARI GAZTEAK

Europako nekazari gazteek elkar hartzen dakite, noski. Joan den urtarilaren 28tik otsailaren 3a bitarteko astean, Berlinen bildu dira Merkatu Batuan sarturik dauden estadietako nekazari gazteen ordezkariak.

Han hartu ziren erabakien berri eman nahi nizueke; izan ere, egin dituzten eskabideak, guk geurok ere egiten ditugunak dira batzuek eta beste zenbait egingo genituzkeenak, amesten ditugunak esango nuke.

Europar, Batasun beste, ehuneko 9 langile ari omen dira nekazaritzan; baiña hauek sortzen duten ondasuna ez da ehuneko 5 besterik; beraz Europar ere nekazariak, beste lengileek baino gutxiago irabazten dute, noski.

Bestalde nekazari enpresarik gehienak, familia baten baserriak dira, gure artean bezala, eta enpresa txikiegiak gertatzen dira gaur; baiña aldagetak egiteko zailtasunak sortzen zaizkie hortatik.

Baserriaren egitura hobetzeko eta nekazaria diruz eta bizimoduz besteen mailara jasotzeko, honoko puntu hauk proposatzen dituzte nekazari gazteok:

Baserriaren gutxieneko neurri bat langite eta hazkuntza bakoitzarentzat.

-Kredituak eman baiña interesak subentzionatuz.

- "Leialtasunaren saria" ezarri, baserria utzita aldegiten ez duten gazteentzat.

-Gizartearen onerako behar direlata, lurrak espropiatzen direnean, balio duten hainbeste paga daitezela.

- Laguntza bereizi batzuek jarri, nekazari gazteek baserriak monta ditzaten.

- Baserriak eraberritzeko eta gaur behar den bezala jartzeko dauden laguntzak gehitu.

- Sakabanatuta dauzkaten lur sailak bateratu.

-Nekazari zaharrek, beren lurra edo baserriak gazteei utzi eta erretiratzeagatik dauzkaten laguntzak ugaltu.

- Bazter lurretan, mendi aldatatsuen, eta abar, ari direnei, laguntzak gehitu.

- Orduartetan nekazaritzan ari direnek, nekazaritzatik bizi direnentzat sortzen duten arriskuak, salatzen dute. (Fabrikan dabilzan baserriarrak) Batetik baserriaren egitura eta zabaleroa aldatzea galerazten dute; bestetik, jenero baten salmentako prezioari eustea zailagotzen, beraiek merkeago emanda ere, bizi baititezke. Baserriar hoiei, ematen zaizkien laguntzak kendu egin behar zaizkiela proposatzen dute eta baserritik bakarrik bizi den hau-

JOSE ALKIZA

LURGINTZA

Nekazarien Elkartea

BASERRITARREN ZERBITZUTAN

Zona Residencial Paula VI - 7
Urrutizkila, 81 14 31
Andia 7, 1.^a
Urrutizkila, 65 16 33

AZPEITIA
TOLOSA

zoko bati beren lurra uzteagatik subentzioak eman, horrexegati bakarrik.
- Lurra errentan uzteko lege berriak jarri; lur hoiek hartzen dituenak urte mor-

doxa batean erabiltzeko segurantzia izan dezan eta errenta haundiegiak kobra ez daitezen.

-Batek bakarrik lur asko eskuratu ez dezan kontrola jarri, batez ere pertsona hori nekazaritzatik bizi ez bada.

- Herri txikietan bizitzeko erosotasunak jarri.

- Baserri elkarateak sortu eta indartu, elkartuta lan egin nahi duten nekazari-entzatzat lege berriak eginez.

- Salgai ateratzen diren lurra erosi-ko dituen soziedade bat sortu lurralde bakoitz-ean; gero soziedade horrek errentan utziko lizkeke lurra nekazari gazteei.

- Etxean, bere familiako baserrian, lanean ari den gazteak, ze eskubide dituen erabaki eta zainduko dituen legea ontzat eman.

- Espainia, Grezia eta Portugal merkatu batuan sartzeak, hango nekazari-entzatzat ekar litzakeen ondorioak, aurrez ikusi behar direla.

- Europako nekazari-ahalekin duten jenero guztia sortzen utzi behar zaie, beste zenbait tokitan jendea goseak bizi den bitartean.

- Nekazarien gizarte bizimodua hobetu behar da: seguru osatuagoak, ofizioa ikas- teko bideak, lanik gabe gertatzen dena- rentzat seguritik jorrala, laneo arris- kuak gutxitu, eta abar.

- Nekazari gazteek beste nazioetako base- rrietan egonaldiak egiteko gaur dauzkaten moduak, Europako nazio guztietara za- baldi behar dira.

- Lurraldeen ordenamendua egin, nekaza- lanetik hutsetik bizi diren lurraldetan in- dustria ere sartzeko; eta fabrikaz josita dauden beste zenbait tokitatik batzuek ateratzeko.

- Komunikabideetan nekazariaren irudia edertu, gizarte osoak nekazaritza aintzat har dezan.

Horra hor Europako nekazari gazteen eskabideak. Esan beharra dago gauza hoietako asko, dagoeneko ere lortuta di- tuztela zenbait naziotan; ez, ordea, denak denetan, eta, elkarrengana bildu direnean horixe eskatu dute.

Gazteak etorkizunari begiratzen dio, ez lehenari. Harentzat alferrik da, lehen bai- ño askoz arinago eta errezago egiten ditu- gula baserriko lanak esatea. Ez du horrek asetzen eta nora hara salta egiten da. Gure artean baserriar gazterik ez da ia geldit- tzen; baiña hor aipatu diren eskabide hoiek eskura emango bagenizkie, ez ote lirarteke geratuko? batzuek bederen? be- har hainbat?

EKONOMI BERRIAK

Munduko industrial produkzioaren egoera, berriro igotzen ari da azken udako geldiunea igaro ondoan. Neguan, badirudi, ekonomiak berotu beharra zuela zertxobait eta hori dela eta gorakada handi xamarra ukan du.

Halaz guztiz, ere, igazko neguko gorakadaz konparatzen badugu, ehuneko 6-7 zelarik, aurtengo negukoa askoz ere ahulakoa izan da. Arrazoietarik bat, autoen produkzioa handitu ez delako izan da, autoen merkatua aserik baitago. Beste aldetik, egoera honek beste konpensazio batzuk izan ditu; gobernuek hartu dituzten neurri fiskalak. Mendebaleko estatu askotan fiskal kargak arinduak izan dira, beraz, politika honek, kontsumoa handitzea eta ondorio bezala, stockak erortzen eta produkzioa igotzea ekarri du.

Beste aldetik, inbertsiorik ez da egiten, etorkizuna argitasunik gabe ikusten baita; egoera hontan, ez dago inor prest ezertxo inbertitzeko. Kasu hau Euskal Herriara ed Espainiara aplikatuko bagenu, bi bider ilundua izango litzateke: ekonomi prespektibak falta eta politik argitasunik ez.

Etorkizunari buruz, badirudi, aurtengo, ez dela produkzioaren haziterik izango, eta hala gertatuko balitz ere oso ttipia izango litzateke. Hortik aparte, aurreko artikululu batean esan nuen bezala, 1978/1979 ekonomiak beste atzerakada edukiko du gauzak ez badira behar diren bezala egiten.

Zifrakin sartzen bagara, Ipar Ameriketako aurtengo hazkundeak, ehuneko 4, 5-5, izango omen da Produkto Osoa (NPO), bitartean ehuneko 6,25 zelarik igazkoa. Alemaniakoa, ehuneko 2,75-5,5. Britaina Handiakoa ehuneko 1,5 nahiz igazko azken hiru hilabetekoa ehuneko 4 izan. Espainiakoa ere, badirudi ez dela asko igoko.

Ekonomiak hazkunderik edukitzeak edo ez edukitzeak ez du axolarik ene usitez. Gauzarik txarrena, jabeago pribatuan oinarritzen den sistema ekonomikoa hontan langabezia da. Dagoen produkto guztia denen artean banatuko balitz eta de-

nentzako lanik balego arazorik ez litzateke izango. Baina sistema hori ezin daiteke kapitalista izan noski.

Egun dagoen hazkunde tasa hori hola jarraitzen bada, langabezia ugaltu egingo da, langileria ugaritzeko tasa, lanpostu berriak sortzeko tasa baino azkarrago hazten ari baita. Beste aldetik, industrian, produktibitatea handitzen ari da lanpostuak gutxitzen direlarik, beraz gorago aipatu dudan arazoari produktibitatearena erantsi behar zaio: oso zaila gertatuko da, hemendik aurrera, sistema kapitalista barruan, langabeziarik ez izatea. Ea nola konpontzen duten gure politikoez gogortzen ari den arazo hau! Parlamentu burjes batean ez bahintzat.

Aurrerago jarraituz, langabezia jaixteko, urteoro produktoak handitu egin beharko du. Noiz arte jarrai dezake sistema kapitalistak era hontan hazten? Badirudi, logikoki harturik, hazkundeak muga batzuk izan behar dituela, beraz, langabezia amaitzeko, lan orduak jaitsiz joan beharko da, bestela gizarteko kontraesanak erabat gogortuko dira.

Egun Ipar Ameriketako produkzioaren hazkundeak hango langabezia jaitxi egingo du, baina Mendebal Europako Langabezia handitu egingo da, zeren hemengo NPOren hazkundeak Ameriketakoa baino ttipiagoa izango baita.

Prezioei buruz, beste urtetako egoeraren parekoa da. Ipar Ameriketako ehuneko 6 edo gehiago igoko dira; Alemanian igaz ehuneko 4 izan zelarik aurtengo inflazioa ehuneko 8ren bat izango omen da; Britaina Handian, lehen bezala jarraituko da, beraz ehuneko 16-17 izango da. Espainiakoa inflazioa, berriz, Te Economist aldizkariak dioenez, ehuneko 30en bat izango da, Italiakoa 20 izango delarik.

Orain, nola konpondu egoera hau? Europako estatuak begirada bat ematen badiegu, hor daude langile eta ugazaben sindikatoak egoera honi ahal den irtenarik onena eman nahiaz. Hortik dator delako "pakto soziala", nagusi kapitalista eta langileriak —hobeki esan, hauen ordezkari burokratek— egina.

Langile eta kapitalisten arteko etengabe gatazka dagoela sinesten badugu, langileen erakunde hauek gatazka hau baketzen eta hobetzen ari dira, zailtzen gabe. Beraz, langileria da "pakto sozial" horren bidez okerrera irteten ari dena.

IMPRECOR deritzan aldizkariaren datoez fidatzen bagara, alokairu errealeko indizearen eboluzioa, honelakoa izan da azken urte hauetan, Britaina Handian:

1973ko Abenduan, 106
1974eko Apirilean, 100
1974eko Abenduan, 108
1975eko Otsailean, 106
1975eko Apirilean, 103
1975eko Ekainean, 99

Gero, Britaina Handiaz ari naiz, 1975eko udan, alokairu altxaketaren frenuak izan ziren, oraindik indize hori jaitxi zelarik. Igaz ere, berriro frenatuak izan ziren, langileria erotoke kapazitatea asko jaitxi zelarik, zeren inflazioa ehuneko 16/17 izan bait zen eta alokairuak ehuneko 6/7 inguan igo ziren.

Alemania eta Europako beste estatuetan beste gauza bat gertatzen da. Estatu hauetako langile multzo handi bat atzeritarak dira: Turkiarrak, Greziarrak, Italiarrak, Espainiarrak, e.a. Behin krisia deklaraturik, langile hauek dira lehendabizikoak kalean geratzen direnak, gainera beren herrietara joan beharrean aurkitzen dira askotan. Beraz, aleman edo holandarraren bizimodua ez da jaitxiko baina estatututak hutatik irteten beharko duten kanpotarrena.

Oraindik gauzak gehiago konplikatzeko, estatu kapitalista askotako atzerriko balantzea komertzialak defizitarioak dira OPECeko estatuak superbaita duelarik.

OLP/ASAT

Halaz eta guztiz, petrolioia produkzitzen duten estatu hauk ez daude prest beren petrolio prezioak jaixteko, baizik alderantziz, prezio hauk goraka ari dira. Egoera defizitario honek, Mendebaleko dirua ahuldu egiten du, inflazioa handitzen duelarik. Beste aldetik, petrolioaren restriktzioak ezartzea ez da egokia, zeren produkzio industrialak jota bait litzateke.

Ordainketen balantzea ikusten badugu, Ipar ameriketarrek izan ziren igazko munduko ekonomiari lagundu ziotenak; horregatik, beren defizit korrientea handitu egin zen, 1975eko superabita defizitatu bihurtu zelarik; aurtan defizita handitu egingo da. Alemaniakoak, berriz, aurtan ere superabitarioa izango da. Beste Mendebaleko estatuetan, berriz ere, defizitak izango dira.

Beraz, egoera hontatik irteteko, produkzio sistema berriak pentsatu beharko dira. Horretarako lehen urratsa, produkzioaren helburuak aldatzea izan beharko da eta hortarako jendearen pentsamoldeak aldatu egin behar dira. Produkzioa herriaren zerbitzutan ezarri behar da, ez irabaziak ahal diren handienak izateko. Entrepresen zuzendaritza herriak hartu beharko du, hobeki esan, langileriak.

Plan hau errealista eta posiblea izanik, oztoporekin topatuko da, orain arte topatu den bezala. Adibidez, etsairik handienak egungo sistemaren eustailak izango dira: kapitalistak eta sindikatoak. Historian, era hontako zenbait esperientzia izan da, baina erakunde hauekin arkitu dira. Gogora gaitetzen Italiako langile kontseiluez eta Parisko maiatzaz.

Denbora berriak, ideia berriak eta kulturgintza berriak ekartzen ditu, beraz, mundu igorokor honek bere egunak konstatuak dauzka. Horren frogak egungo ekonomiaren krisisaren irten ezina dateke.

B. BAKAIKOA

AITAREN EGUNA

Mainteminduen egunean eta amen egunean, egokia da aitarentzat leku bat egitea, bait badira, nahiz ez aitatu.

Harrigarria bada ere, aita izatea garrantzi haundikoa da; are gehiago, askotan seme alabekin baina aitarik gabe gelditzen den amarentzat. Baina gutxienez, seme-alabarik duten aita hoiek badute bere eguna seme alaben opariak hartzeko, beren familiarentzat zenbat lan egiten duten pentsatzeko. Egun hartan, bere emazteak, ez duen dirutik apur bat gastatuko du eta seme alabek (seme-alaba gizarajokak !) asmorik onenez beterik, beren itsulapikoak hautsiko dituzte eta eztabaida luze baten ondoren, gorbata bat eskaintzea erabakiko dute.

Erosi, opariak egin, gastatu, badirudigure kontsumo gizarteari axola zaion gauza bakarra hori dela.

Baina ez dezagun, hain gaizki pentsatu. Aitaren egunak bere alde onak ere baditu.

Egun horretan, haurrak beste egunean baino zoriontsuagoak izango dira, beste egunetan baino marru gehiago egin ahal izango dute, beren aitak ez bait die ezer esango. Ama ere, pozik egongo da, bere senarra etxean dagoelako, igandea balitz bezala, eta partidurik gabe.

Ziur aski, egun zoriontsua izango da denontzat.

Eta behar bada, egun horretan, aita hospatu horri, familiako giro baketsuaz inguraturik... bere seme-alabek "Mi mono Amelio y yo" abesten entzunaz eta bere emaztea ontziak garbitzen sukaldetan ikusirik, hau bururatuko zaio: horrelako egunak egunero bizi beharko nituzke; beren seme-alabak, berak ekartzen duen dirua hainbat berak eskaini diezaiokeen maitasuna behar dutela, gizarteak ez diola aita izaten uzten, behar bada berak ere ez dakiela zer den aita on bat izatea...

Zeren, zer da aita izatea ?

Emakumeek ez dute galdera hori egiteko posibilitaterik ere. Diotenez, amatasunaren "sena" du. Beste gauzaren artean, bere besoen artean haurra hartzea erakusten dio, pixa eginda daudenean, aldatzera erakusten dio, seshaska mugi arazten dio. Seme alabeen irria, negarra eta ametsak nabaitzen ere sena horrek irakasten dio instintoak.

Gizonak ez al du ba, aitatasunaren senarik ?

Bere istintioa, lanean ordu extraordinarioak sartzea, eta noiz edo noiz, bere seme alabei errita egitea besterik, zergatik ez dio erakutsi ?

Egun horretaz aitari pentsatzea bururatzea bazaio...

M.A. LANDA ETXEBESTE

**kirolzaleen
zerbitzutan**

**miner
donostia**

☎ 41 22 72

Euskadiko entpresariekin ALEMANIAKO KRISTAU DEMOKRAZIAREN BISITA

Berriki izan ditugu gure artean Schröter eta Pieroth jaunak, bata zein bestea Alemaniako Kristau Demokrasi Alderdikoak, eta Sozial Merkaturako Ekonomi Mugimendua deritzan erakundeko ordezkariak.

Espainiako estatuan barruan kristau demokratik ideologia indartu nahirik etorri den enbajada baten partaideak dira, eta Madrilen egon ondok Euskal Herrian geratu nahi izan dute, zeren berek esan bezala: "Demokratik hastapen eta mugimenduak betidanik sortu izan baitira lurralde honetan".

Schröter eta Pieroth jaunak EKOR inguruko berrogeitaka entpresariekin bildu ziren martxoaren 11an. Bilerak pare bat ordu iraun zuen, itzultzaile baten laguntzaz. Ekonomi eta sindikal gaiak aipatu ziren batipat, Alemaniako entpresen barnegituraz eta bestez.

Kristau Demokrasiaren hildoa

Aleman ordezkariak adierazi zuten, Kristau Demokrasi oposizioan dago gaur egun, liberalek eta sozial-demokratek osatzen duten gobernuaren kontra, baina, hiru urte barru gobernuaz jabetuko dela sinetsirik dago.

Alemaniko Kristau Demokrasiak, entpresarien iniziatiba potentziazten du eta, "Soldaten burrukaren autonomiaren" alde dago, sindikato eta entpresari elkarte (sindikato izenekoak langileek bakarrik dira Alemanian) arteko jo-ko eraginez.

Kristau Demokrasiaren iritziz, Herri batetan demokrasiak luzaro irauten ahal du honako bi baldintza hau konplitzen direnean: batetik, federakuntza sistema nagusitzen denean, biztanle bakoitzak bere nortasun bereziaz herrigintzan parte

hartzen duelarik; bestetik langileak ekonomian inplikaturik daudenean.

Schröter eta Pieroth jaunak esan bezala, formaren aldetik, demokrasiak hiru betekizun behar ditu, hots, hauteskunde libreak, giza-eskubideen errespetoa eta eskubidezko estatua. Zentzu honetaz ezarri zuten, entpresari librerik ez dagoen sistiman, ez dagoela langile librerik ere. Behin eta berriz, erabateko pluralismoaren alde mintzatu ziren.

Langilearen parte hartzea

Pluralismoa honetan ez dago goitik behera jarritako entpresa mota modelurik. Denetarikoa dira zilegi. Dena den, Kristau Demokrasiak "kogestio" deritzan sistema bat eragin du, eta dagoeneko 3.000 entpresa dira Alemanian horretaz baliatzen direnak.

Sistema horren arauera, langileek

Administrazio Kontseiluetan dituzte beren partaideak, eta entpresen irabazien ehuneko berrogeita hamarren jabe dira. Irabaziak, hiru puntu hautan banatzen dira: 1- Soldadak (merkatu librean eta langileen presioaren arauera zehaztuak), 2- Kapitalari, bankuek eskaintzen duten interesa baino ehuneko hiru gehiago ematen zaio. 3- Geratzen dena, lana eta kapitalaren artean erdibana banatzen da.

Lehenengo bost urteetan langileak prestamo gisa jasotzen du partizipazio hau. Seigarren urtean akzio bihurtzen da.

Sindikatoek ez omen dute ondo ikusten langileak akzioen jabe izatea, burruka indarra ahuldu egiten delako edo. Haatik, sindikatoek berek, erakunde bezala, hainbat entpresatako akzionista dira, eta Alemaniako laugarren banketxea sindikato batena da. Sindikatoetan afiliaturik dauden langileen portzentaia, bestalde, hiru bat da.

Despido librea

Despidoa libre da zenbait kasutan, greba egitea den bezalaxe. Ekonomi merkatuaren arauera, entpresa batek ez dezake une bakoitzean behar duen baino langile gehiago eduki. Krisia denboran edota plantilla regularizapenetan, beraz, entpresak ez du legez despidorik egiteko eragozpenik, bere egoera frogatzen ahal duen artean. Langile despiduari bestalde, egiazko soldataren ehuneko 58tik ehuneko 85era ordaintzen zaio, batez zergarik gabe.

"Interklasista" alderdia

Galderantzunean, euskal entpresari batek Euskadiko problematika azaldu zuen, hau da, zenbait alderdik nazio askatasuna klase burrukarekin identifikatu duela, eta hainbatentzat Euskal Herriaren askatasuna sistema sozialista batez bakarrik litzatekeela posible, klaseen arteko enfrontamendu batetan oinarrituz batipat.

Alemanek erantzun zuten, "aleman miraria" delakoa, alderdi "interklasista" batez lortu dela hain zuzen, eta are beharrezkoago nazio askatasunaren aldeko burrukan, non, nahita-ez, sektore guztiek aberriaren alde ahalegindu beharko dute, baldin benetan askatasuna lortuko bada.

ERREDAKZIOAREN OHARRA. Zail da, non ki, Alemaniako Kristau Demokrasiaren programari buruz euskal entpresarien jarrera orokorra laburtzea. Dena den, EKOR-eko partaideen artean (txiki eta erdi mailako euskal entpresarien sektore esanguratsu bat, beraz), federakuntzaren proposamena "irriparez" hartua izan zen, gorakoagorik ere beharrezko baliatzen. Irabazien banatzeari buruz, berriz, batek baino gehiagok batere lotsarik gabe aitortu zuten: "hori, oraintxe bertan firmatuko nuke nik".

Erdian, Peiroth eta Schröter jaunak. Ezker-eskuinean, Salazar eta Estankona, EKOR-eko Sekretari eta Lehendakaria.

EUSKAL POLITIK INDAR GUZTIEN BIGARREN BILERA

Martxoaren 11an eratu zen Bergarako Udaletxean euskal politik indar guztien bigarren bilera. Aurreko astean bildu ziren EHAS, LAIA ES, MCE, PCU, ORT, PTE, EIA, LAB, ANV, ESB, ESEI, EKA, ELKI, EK, LC eta OIC izenekoez gainera, OCBR (Organización Comunista Bandera Roja), LAK eta DVC izenekoak ere parte hartu zuten bigarren honetan. Bertara bilduak ziren Euskadiko Amnistiaren aldeko Gestio Batzordeak ere, eta Bergarako sokako zenbait alkate, obserbatzaile gisa.

Kazetariak sartzerik izan ez zuteneko biltzarrearen ondotik, MCE-ko Iturriozek Aberri Egunari buruzko prentsa agiria irakurri zuen, eta geroztik ordu laurden inguruko kazetaurre informal bat gertatu zen.

Ez baina bai

PNV eta LC alderdiek ezezik, gainerako guztiek prentsa agiria zinatu zuten. PNV-k hiru puntuekiko onespina azaldu zuen, baina bere ustetan ez zen beharrezko gainerako alderdi guztien deia zinatzea, EAJ-k aldeztu aurretik bere konbokatoria egina zenez gero.

LC-k berriz, ez zuen deia zinatu, hirugarren puntua onartu ez zenez gero. LC-ren ustetan, Autonomi Estatutoak Madrileko Gobernuarekin lotura edo menpetasun bat suposatzen du. LC, Euskal Herriaren autodeterminazioaren alde dago, eta "Asamblea Constituyente" delako bat proposatzen du. Z. ARGIA-ri esan bezala: "Pretendíamos que el tercer punto dijera 'Libertad Nacional' y no 'Estatuto de Autonomía'".

Euskal komunistak

Kazetaurrean zehar jakinerazi zenez, EK (Euskal Komunistak) ere Euskal Erakunde Herriarraren barruan integratu da azken asteotan. Ez zen argitu, bere burua "euskal komunistak" tzat duen alderdi bat (EIA) erakunde barruan dagoelarik, nola daitekeen izen horrekin beste bat sartzea. EIA-ko partaiderik ez zen une haretan, eta EK-koek adierazi zutenenez, berek PCE-ren banatze batetik sortuak dira, erakunde bezala EIA-rengandik arras bereziak.

Jakinerazi zenez ere, ez da oraindik erabaki, ELKI eta OIC ere Erakunde Herriarraren barruan sartuko ote diren.

Autonomi Estatutoa

Hirugarren puntuan aipatzen den autonomi estatuto horretaz ez zen zehazta sun handirik eman. KIMU BERRIAREN aurreproiektuaz gainera, MCE-ko kamaradek badute besteren bat erdi burutua, eta beste zenbait aukera ere ba omen da.

Dena den, estatuto mota batek edo besteak aurrera jarraituko badu, konsen-

so orokor bat lortu beharko da, taldeen arteko "hurbiltze-politika" bat praktikatuz. Guzti hau, bilera askoko prozedura omen. Zentzu honetan, alderdi guztiek martxoaren 26an toki berean biltzeko gertatu ziren.

Azkenik, Itxasoko gertakariak buruz, ETA-M eta ETA-PM-ren prentsa agiri luze samar bat zabaldu zen.

Beste zenbait kontaktu

Kazetaurrekoaz aperte, Z. ARGIAk zenbait iritzi jaso izan du, han-hemenka, hainbat mugimenduren inguruan.

Itxura denez, "euskal indar eta mugimendu guztiek nork bere ikur eta sinboloekin" azaltzea, PNVren ondotikako erre-akzio bezala erabili da, alderdi guztiok Iku-rrinapean bakarrik biltzea ingainagari gerta zitekeenaren beldur.

Bestalde, baina hildo berean, badirudi ESB-k Aberri Eguna Iruinean egiteko proposamena aurkeztu zuela. Iruinean egiteak, alderdien ikur eta sinbolo berezirik batere gabe eratzea erakarriko luke, alderdikerien gainetik nazio planteamendu orokor bat eskainiz. Hala ere, azkenik bistan denez, ESB-k Gasteizko deia zinatu du.

ABERRI EGUNA dela eta EUSKAL HERRIARI DEIA

Gaur, martxoaren 11an, Bergarako Udaletxean bildu garen euskal indar politikoei, Euskal Herri guztiari dei egiten diogu, aurtengo Aberri Eguna Gasteizen ospatzeko.

Gasteizko Aberri Egun hau, erabateko herri mobilizapenez eratu nahi genuke, Herriaren nazio sinbolo den ikurrinpean, eta euskal indar eta mugimendu guztiek nork bere ikur eta sinboloak azaltzeko askatasun guztiaz.

Aberri Eguna 77 Gasteizen, honako hiru puntu hauen arauera:

- 1) Amnistia Osoaren alde.
- 2) Demokratik askatasunen alde (batzarrak, iritzi, elkartzak eta manifestazio eskubideak), alderdi politiko eta demokratik zein langile erakunde guztien legeztatuen alde, batipat.
- 3) Autonomi Estatutoaren alde.
Bergaran, 1977. martxoaren 3an.
EEH (EHAS, LAIA, ES, MCE, PCU, ORT, PTE, EIA, EK, DVC, PCE, PSOE, ESEI, ESB, ELKI, OIC, EKA, ANV, OCBR, LAK, LAB eta Euskadiko Amnistiaren Aldeko Gestio Batzordeak.

ESEI-ren ohar irekia

"ERAKUNDE HERRITARRA" OSATZEN DUTEN TALDEEI ZUZENDUA

Erakunde horrek osatutako aukera politikoa bere ez egitea eta ondorio bezala Erakundearen barnean partaide ez izatea erabaki dute ESEIren Nazio Biltzarrean bildutakoak.

Biltzarre berean ezker abertzale indarren arteko ordezkarien gehiengo baten oniritziarekin osatuko den Hauteskunde mailako Elkartzak bat bereziki aurrera eramatea erabaki da.

Elkarte honen helburua orainarteko Euskal Borrokaren garaitzapenak eta gatasak jasotzeko, egungo egoerari lotuko zaion aukera politiko bat Euskadiko langilego eta herriari eskaintzea da, hauen asmoak zuzentzeko zalantzarik gabeko adierazpen politikoa izan dadin.

Otsailaren 18an plazaratu zen Iruinean ESEI (Euskadiko Sozialistak Elkartzeko Indarra). Euskadiko langilego eta herriari egin agerpena besterik ez genuen argitara eman otsailaren 27ko Zeruko Argian.

ESEI zeintzuk osatzen duten eta ESB eta KASi buruz zer iritzi duen jakin asmoz hurbildu gatzai sozialista talde honi.

— Zer da ESEI.

— Manifestuan azaltzen dugunez, Hego Euskal herrian ari den aberatze eta sozialista bat da.

— Zer jendeak osatzen du ESEI.

— Politikoa arloari lotzen bagatzaizkio, Euskadiren azkatasunerako burruka talde konkretu batzuen barnean eraman duten jendeak osatzen du, baita independente mailan jokatu

Sozio-ekonomiko arloari lotzen bagatzaizkio, denak dira interes sozialistak dituzten sektoreetatik etorritakoak. ESEI osatzen dutenen artean ehuneko 60 langileak dira, ehuneko 15 ikasleak eta ehuneko 25 abokatuak, irakasleak, ekonomistak etab.

— Batzuen eritziz, ESEI talde kulturalista bat da.

— Lehen eman ditugun portzentaia horiei berriz begirada bat ematen badiugu, garbi esan dezakegu ezetz. Gertatu izan dena zera da, publikoki, mahai inguruetan etab. kultura mailan lan egiten duen jendea azaldu izan dela eta horregatik batzuek fundamenturik ez duen txartel bat ezarri diote ESEI-ri. Dena den, hontaz zerbait gehiago esan dezakegu. Ezin ahan-tzi dezakeguna da, gaurregun produkzio mailan zientziak hartu duen garrantzia. Bestalde azpimarkatzekoa da, batzuek hain erraz kritikatzeko dituzten sektore

horik, Espainia barnean ari diren ezker-tar talde indartsuenak interes handiekin kultibatzen dituztela. Ez al dute sektore horiek euskal ezkerren barnean bere lekukik edukiko?

— Zenbatek osatzen dute ESEI.

— Honetan hasi baino lehen, haxe da kontuan eduki behar duguna, jendeak ez duela gaur numerotan sinesten edo numeroak azaltzen direnean jendeak dudaz begiratzen dituela. Horregatik ez gara numerotan sartuko eta Euskal Ezkerreko edozein talde abertzalek beste badituela esan dezakegu.

— Zer diozu ESB-az.

— ESB-az hitz egiteko ez dugu aski datorik. Bere agerpenak gutti izan dira eta ez haingarriak. Talde politikoa bezala sozialdemokraten laguntzarekin ikusi izan dira. GALEUSCA hori ere talde sozialdemokraten osatua da.

Uste dugu, hontaz, heuren partetik argitasun gehiago behar, gurekela. Hau hola balitz baliteke gaur egun sozialdemokratak PNV barnean lekua izateko. Horrela euskal ezkerrek mesede.

Bestalde, legalizatzeokan Alderdi Sozialista bezala egiteari marrajokeria deritzogu, euskal ezker osoarena den izen bat leporatu dutelako.

— Baina zuek ez ala zarete ESBtik itendako talde bat.

— Ez. Gaur ESB den konbergentzia hori argitara irten baino lehen, talde batzuen elkarhizketak izan ziren konbergentzia hori aurrera ateratzeko. Eztabaida batzuen ostean ESB bere bideari jarraitu zitzaion eta besteok beste bide bati. Guk ez dugu hortik irten, hortik alde egin dugu baizik.

— Nola ikusten duzue KAS.

— Guk ondo ikusten dugu KAS. KAS-i ezartzen diogun akatsa hontan datza: bere alternatiba rupturatu ikuspegi batetik egin dagoela eta erreforma aurrera ateratzen oraindik alternatiba hori ez dela aldatu. Estatu barneko hiru alternatiba ezberdin erre ditugu, eta gure ustetan euskal ezkerrek ere alternatibak erabili egin behar ditu eta ez alternatibagatik harapatua lotuta gelditu. Bestalde, aipatu beharra dugu, KASen politikazko benetazkoak ez direla gaur egun barnean diren taldeagatik propozionalki aprobetxatuak. Dena den KASEk haxe erakutsi du: euskal ezkerre elkar ulertzeri hel daitekeela eta hortarako pauso jator eta balio handiko esperientzia da.

— Fren-te autonomiko ala fren-te abertzale?

— Gure ustetan autonomi prozesu batetan, Hego Euskadi lurrez eta soziologikoki elkartzeko eta batzea izango da problemarik gogorrean. Fren-te abertzale edo fren-te autonomiko, bata hartzea bestearen aurka badoa, gu fren-te autonomiko baten alde gaude, Hego Euskadi politikoki elkartu eta batzeko fren-te abertzale bat aski ez delako.

Nafarroa, barnean sartu nahi bada, indar abertzaleei estatualista talde batzuk batu beharko zaizkie. Fren-te abertzale baten ez du hortarako behar litzatekeen adina indar.

Fren-te abertzale bat bakarrik, Hego Euskadira zerbait beldurgarri litzateke talde gogor bi sortzeri joko bait luke. Nork daki zer gertatuko litzatekeen hemen alde batetik fren-te abertzale eta bestetik fren-te estatual bat sortuko balira? Interesatzen al zaigu gaur politika mailan gerrarik? Zer bide ireki behar dugu, PC, PSOE eta bestek autonomiari buruz egin-dako deklarazioak gure onetara ekartzeko?

Honek ez du esan nahi abertzaleen batasuna beharrezkoa ez denik, baina gaur egungo egoerari lotzen bagatzaizkio abertzaleen batasun hori, fren-te autonomiko baten barnean errazago eman liteke. Abertzaleek abertzaleen pun-tuak gogor defendatzean, orduan bertan eman liteke nolabait fren-te abertzale hori.

LAIA EZ

Hona iragan astean lekuri ezaz kanpora gelditu zen LAIA EZen lana. Aurreko astean esan genuenez, LAIA BAI eta LAIA EZ joan zen udan eginiko II Batzarrean bereizi ziren, Lehenak KASen alternatiba taktikoa onartzean eta bigarrenak ez, gobernu probisionalaren puntua zelarik eztabaidatuena.

LAIAren historia

E.T.A. REKIN HAUSTURA

Gure erakundea 1974ko udan sortu zen, ETaren Langile Fronteko zati inportante batek ETaren estrategia, egitura, taktika eta praktikari egin kritika heldutasun batera iristean. Hau da, ETak euskal langile alderdi iraultzaile bilakatzeko zuen ezintasuna agertzean. Ezintasun hau Langile Fronteak garbi ikusi zuen ETaren borroka praktikotik marjinatua ikusteak.

Kontuan izan behar da garai hartan burgesia ez zegoela egungo indar erlazioan; klase zapalduak —eta bereziki langileria— borrokaren prozesuan gora zihoaz; langileria Euskadiren independentziaren aldeko borroka bere gain hartzen eta zuzentzen hasia zen; guzti honekin batera, batipat ezker abertzalearen gain ezartzen errepresioa zegoen. Gainera, ez dezakegu ahanzi, erakunde estatisten politika geroz eta oportunistagoa zela nazional arazoaren aurrean. Guzti honen aurrean ETak bideak, konsignak eta programa estrategikoak aurkezteko kapazitateak ez zuen.

Euskal langile alderdi iraultzaile baten beharra premiazkoa zen. LAIA egoera honetan eta helburu honetarako sortu zen. Klase organizazio bat garenez gero, langileria eta herri langilearen autoorganizazioaren alde saiatzen gara. Era honetan klase zapalduen independentzia estategikoa eta taktikoaren alde borrokatzen gara.

Gure sorrerak eta gure lehen desarroi- loan zegoen borroka egoerak gure erakundea mugatu eta biziari egin zuten. Gure bitarteko eskasek eta ETarekin puskatzeak zekarren seguritate ezak LAIA euskal langileriaaren barrenean behar bezala ez kokatzea erakarri zuten. Kanporantzako inpotentzi hau barruko bizioez batera eta hoiek eraginda— azaltzen zen. Internazionalist ikuspegiz independentzia eta sozialismoaren aldeko borroka tinkotzea oso gogorra zela ohartu ginen; hau inguru problematiko batean egin behar zen gainera, beste erakunde batzuetan orduarte eman ez ziren haustura eta postura hartzeak zekartzalarik, honela estategia finkatzeak denbora luze bat eskatuz. Horren ondorioz, estategia tinko baten jabe ez izateak, gure interbentzioa klase borrokan mugatu egin du eta bure barne egituran ere zerikusirik izan du.

Honela, denok gogoratzen ditugu estatist erakunde batzuen ahaleginak Euskadiko Herriko Batzarra eraikitzeak, eta nola “ezker abertzaleko” indar batzuek ere hori izenpetu zuten. LAIAk ezezko borobila eman zuen. Oraindik bereizi gabe zeuden gero banatuko ziren bi tendentziak; uste dugu, orduan erakundea batzuek jarraitu bazen, klase borroka oraindik burgesiaren alde horrenbeste ez zegoelako izan zela eta alderdi erreformistek iraultzaile itxura gordetzen zutelako. Era berdinean, erakunde abertzaleak ez zeuden oraindik egungo egoera etsi eta derrotistan.

Gerora, burgesia politikoki zuzpertz eta zuzendaritza bere eskuetan harturik kondizioak jartzen hasten denean, benetan iraultzaile ez ziren alderdiak kondizio hoiek piskanaka onartuz joan dira; gure artean hau garbi ikusi zen batzuek KASen estrategik puntuak onartzen dituzten alderdi batzuen taktik alternatiba onartu baino lehentxoago.

K.A.S. EN ALTERNATIBARI EZ

Azkeneko uda honetan, 1976koa, Batzar Nagusi batean ETA(pm)k eta EHASEk proposatutako Alternatibari buruz eztabaidatu ginen. Gure ustetan, LAIA EZ garenon ustez alegia, Alternatiba horren punturik nagusia eta funtsezkoena Gobernu Probisionalarena zen batipat. Ez da batere erraza lau lerrotan zer den, zertan datzan, eta zer eginkizun beteko duen G.P. horrek adieraztea. Baina, laburki esan genezakeena hau izango litzateke:

Egun, burgesia egunetik egunera indartzenari da burjes demokrazia ezartzeko asmoz eta beraz kapitalist sistemari eman nahi dio posibilitate gehiago bere menperatzaile egiturak egokitzeko eta hobetzeko. Eta hau klase eta nazional aldetik ikusirik, gero aztertuko dugun bezala. Eta burjesia saiaturiko da G.P. hortan sartzea, alderdi erreformist eta negoziatzaileen laguntzaz.

Bestalde, Gobernu Probisional hori ezartzea ez zaigu etorriko boterearen rupturaren bitartez, negoziaketa baten bitartez baizik. Burjesiari eta erreformismoari interesatzen zaiena “baketsu eta anaiezko prozesu bat” dela inork ezin du ukatu une honetan. Langileriak eta Herri Langileak behar duen rupturaz eta gerta-tuko hildo hortatik sartzen bagara.

Neurri hortan Gobernu Probisional hori probisional baino gehiago gobernu izango da. Azkeneko Euskal Herriko Batzarren agirian garbi ikusten dugu nola hizki haundiak jartzen dizkioten Euskal Gobernuari, eta txikiak demokratikoari, probisionalari, representatiboari. Eta noski, Gobernu hortan eseriko direnak, ez dira izango langileria ordezkariek, herri langilearen ordezkariek, alderdiarenak baizik, eta honek adierazten du esertzeko prest dauden dirijismoa eta sustuismoa.

Hau dela eta, ikus dezagun G.P.aren eginkizuan edo-ta funtsa: Lehen esaten genuen bezala, burjesiari eta oligarkiarri —oligarkia burjesiaren motarik garrantzitsuenetakoa izanik— gehien eta bakarrik interesatzen zaiena heuren boterea hobeki ezartzea, burjes demokratiko aldaketa eta

Euskal langile alderdi iraultzaile baten beharra premiazko zen. LAIA egoera honetan eta helburu horretarako sortu zen. Klase organizazio bat garenez gero, langileria eta herri langilearen autoorganizazioaren alde saiatzen gara. Era honetan klase zapalduen independentzia estrategiko eta taktikoaren alde borrokatzen gara.

bihurketaren bitartez. Zentzu honetan, gaur jasaten dugun ekonomiko krisaldia —kapitalist sistemak eragindakoa— gaiztitzeko G.P. horrek emanen dituen irtenbideak, beti bezala azalezkoak izanen dira, sakonezko irtenbideak beraien aurka jotzeko bait lirateke, eta hori ezin dute inolaz ere zilegi. Hasieran uholdeen (masen) mugimendua kontrolatzea izango da. Horra hor sindikal zentralak ezartzeko asmoa, azkenean azalezko neurri horiek langileria eta herri langilearen beharrak osatu eta bete egingo ez dituztenean, orduan iraultzaile borroka reprimituta eta zapalduta izango dela, demokratiko ordenaren indarrez.

Eta hau guztiau ez dezagun pentsa klase problematikari bereiziki dagokionik nazional arazoari ere —klase problematikaren ondorio bereizi bat izanik— bada-gokio. Herrikoï Batazarrean erabaki dena hau izan da': autodeterminatzeko eskubi-dea soil-soilik eta tradizional konpezio batez jantzirik.

Baina programa taktiko hori onartzean eztabaidatzen dena firma soil bat baino askoz gehiago da. Edozein taktika —eta are gehiago klase borroka azeleratzen denean— eusten dion estrategiaren ispilu garbia da. Horregatik, LAIAren barruko eszisioa ez dataktika desberdinak erabiltzearen ondorioa eta besterik ez, baizik eta taktikak banatzeko estrategia desberdinak izatearen produkto da. Eta estrategia hauek ez daitezke elkartu klase organizazio bakar baten barruan; beste gauza izango litzateke mugimendu interklasista bat balitz.

Gure organizazioaren sektore batek eraman duen prozesoa gure helburuen oinarriak ahaztea izan da. Hau izkutatuta gelditzen da oinarri hoiek gutxi desarroitatu direlako; honek LAIaren linea klasikoaren eta alternatiba taktikoa onartu ondorengoaren arteko haustura hain garbi ez azaltzea dakar, baina desberdintasunak sakonak dira, aurrerago ikusiko den bezala.

EGOERA POLITIKOAREN ANALISA A

Duela urtebete oso gutxi onartzen zuten burgesiaren dominazioa frankismo-tik —“proceso democratizador” baten bitartez— burges demokrazi parlamentarioa (diktadura maskaratu) bilaka zitekeenik. Hau pentsatzen zuen organizazioetako bat gurea zen, eta denborak arrazoi eman digu.

Klase domintzaileak egoera politiko eta ideologikoa —ekonomikoa ez, hau txartuz joan bait da— kontrolatzeko duen kapazitateak alderdi eta organizazio gehi- enen alternatiba eta programak gainditu egin ditu. Hauk beren printzipio, kondi- zio eta helburuak jeistea behartu ditu, be- ren politika “realista”rekin, hau da, herri langilearen intresak burgesia “demokrati- ka”ren interesen azpian jarriaz; burgesia “demokratika” horri estatuaren aparato- an duen kontrola gehitzea besterik ez zaio interesatzen. “Coordinación Democrática”k ongi bete du bere funtzioa, alegia klase borroka frenatzea eta burgesiari hu- ra firmatu zuten alderdi eta erakundeetan kontenido iraultzailerik ez dagoela era- kusteak. Egun klase domintzaileak —al- derdi askok errepresentatua— inposatzen ditu “demokratik aldaketarako” kondi- zioak eta erreformista eta errebisionistek ez dezakete agindu hoiak —beraiek esaten dute “negoziatua” dela— baietzkoa ematea edo-ta burgesiaren aurka garbi azaltzea — hau beraienzat ezinezkoa— baietzkoa ematea besterik egin.

Hego Euskal Herrian prozesu honek badu bereiztasunik. Alde batetik burgesia autonomista kapitalist egitura zapaltzailei eustekoaren aldekoa da, honela independentzia posibilitate guztiak baztertuz. Bestetik, orain arte "ezker abertzalea" zeritzanaren direkzioen seguritate falta eta klaudikazioa baseko borrokalari abertzale iraultzaile askoren artean zalan-tza eta nahasmena sortzen ari da. Guzti honek klase borrokan eragin ditzakeen eta eragiten dituen ondorioak ikaragarri-ak dira. Ez da egun erreformista eta bihar erreakzionario izango den burgesia horren "momentukio traizioa", burges demokra-ziatik aurrera pasatzea eragozten dioten bere klase interesen aldarrikatzea baizik.

Abertzaleei dagokionez, egungo inkapazitatea beren izaera interklasistaren ondorio besterik ez da. Hau da, historian zehar ez dute kontutan hartu ukaezinezkoa den klase borrokaren esistentzia Euskadin, euskal gizarteak; ez dute ia batere kontuan izan alde batetik klaseak eta herri langileak eta bestetik euskal burgesiak daramaten borrokaren ezinbestezko zorroztea. Aipatu ikuspegi horren eta langile iraultzaile helburu eta kontenidoen faltak Euskadiko langileriarik euskal burgesia—internazional burgesia dena— deuseztatzeak beharrezko den iraultzaile hildoa ez ematea dakar. Eta hau ezinbestezko baldintza da Euskadi independente eta sozialista izango bada.

Erakunde hoiek klase ikuspegirik ez dutela ikusteko frogatuko bat haxe dateke: nazional zapalketaren arteko hautsi ezinezko lokarria ez ulertzea.

“Abangoardiakoak” deitu erakunde-
on inpotentziaren aurrean, Euskadiko kla-
se zapalduak izugarrizko iraultzaile kapa-
zitata ari dira desarrolatzen. Langile eta
herriko borroak burgesiak ezartzen dize-
kion mugak —eta politik eta sindikal era-
kunde erreformistek inposatzen dizkie-
nak— gainditu egiten dituzte. Langile ba-
tzarreak piztu eta itzali egiten dira, eta
hau neurri haundi batetan sindikal zen-
tral erreformistek, bere “guraso” diren al-
derdien aginduci eta interesei jarraitu-
angile eta herriko borroka edonola fre-
natzen ahalegintzen direlako. Burgesia-
erreformismoa blokearen tinkotzeak —lehe-
nengoaren nagusitasun osoa— errefor-
mistei hain “arriskutsu” diren langile bo-
rrokak indar guztiz kontrolatzea esijitzen
die. Honela, eta denok kontuan hartuz izanik
“abangoardiako” erakundeen —bai aber-
tzale eta bai estatualisten— desorientazioa,
Euskadiko langileek direkzioz gabe, aur-
kitzen dira. Eta denok dakigun bezala, i-
raultzaile zuzendaritzarik gabe iraultzaile
prozesoa ezin daiteke aurrera joan.

Burges demokraziari oro aurkako klase-arekiko diktadurari, arerio hoiengain ezartzen den errepresio berezi eta selektiboari gogorki lotua dagokio, erakunde erreformista eta errebisionistei kolaboratzen uzten zaielarik.

Klase zapalduak borrokan dauden blokeak bereizi ahal izaten dituzten neurrian eta burges eta erreformist dominazioetik askatzen diren neurrian, zapalketa eta esplotazio sistemaren tinkotzea langile borrokarri lotua geldituko zaio; bestaldera gertatzen bada berri, langile klasea burgesiaren politik eta ideologik dominaziopean geldituko da eta burges parlamentarismoa segurtatua geldituko, soilki kapitalist interesen defentsarako den sistema klase zapalduak kolaboratuko dutelako.

Duela urte batzu borrokarako kondizioek ETaren Langile Frentea zenari euskarlangile iraultzaile alderdian bilakatzea planteatu bazieten, egungo kondizioek are gehiago eskatzen dute Euskadiko abangoardien batasuna estrategia iraultzaile bat, maila guztietan borroka eta klase independentziazko estrategia aurkeztu eta defendatzeko kapaz izango den blokearen tinkotzeko. Ekonomik krisiaren iraupen eta zorroztek zalantzan jartzen du klase borrokararen "lokartzaren" posibilitatean oinarritzen den edozein alternatiba. Egun

Klase dominatzaileak egoe-
ra politiko eta ideologikoa -
ekonomikoa ez, hau txartuz
joan bait da- kontrolatzeko
duen kapazitateak alderdi eta
organizazio gehienek programa-
k gaitu egin ditu.

burgesiak duen indarra zalantzan jarriko da zapalduen klase horren eta erreformist programen inpotentzia ikustearen eta zuzenki beren klase behar eta interesen alde borrokatzen hastean. Orduan abangoardia iraultzailearen eta langile eta herriko boterearen enbrioi falta gogor sentituko da langileria-aren gain.

Faltsoa izango litzateke ahaztea Euskadik duen abangoardia krisia ez dela berdin azaltzen estatuko beste tokietan. Are gehiago, gure aberrian borroka gogortzea eragin duten kondizioak ez dira berdin ematen beste tokietan, eta horregatik, beren borroka eritmoak ez dira gureak bezalakoak, eta hala ere berdin gertatzen dira iraultzaile abangoardiari gabe. Berdin esan daiteke Europako kapitalist erresuma gehienek dagokienez.

L.A.I.A. EZ-en alternatiba

Aurretik esandako guztia kontuan izanik, LAIAren alternatiba momentu honetan bi mailatan banatu ezin direnak, baina honela espresatzen direnak: zentrala azaltzen da. Alde batetik klase zapalduen autoorganizazioko organo guztiak lantegi, hauzo, herri eta abarretako batzarre sistemak potentziatu, desaroilatu, koordinatu, e.a. Langile demokrazi zuzeneko baseko herriko boterearen enbrioiak osatzea egun posibilitate bakarra da Langile Mugimendua burgesiaren interesei menpera ez dakien; klase zapalduen borrokatu eta irabazteko oinarriak jartzeko modu bakarra da. Gainera hau da LAIAren alternatibaren beste alderdia: iraultzaile independenteen, alderdirik gabeko borrokalarien batasun kritikoa, hau da, "abangoardiako" deitu organizazio gehienek inkapazitateaz nazkatutik dauken borrokalarien organizazioa. Ez da askotan esan den "alderdia sortu behar dugu" esatea, horretarako lehen urratsak eta oinarriak jartzea baizik, errealitate kritikoa eta ez subjektiborekiko eskubista eta partidistetatik.

Premiazko oinarriok betetzea lortzeko, LAIA sorrerako bere estrategia sakontzen jarraitu da; KASen indar batzuen alternatiba taktikoaren deuseztatzea eragin duen estrategia. Ez da posible abangoardia borrokalarien batasunerako oinarriak estrategia pakto eta programa ambiguo eta erreformistetara loturik baldin

badago. Ikusi denez, KASen alternatibak taktikoa klase borrokaren eboluzioak erabat gaititu eta zaharkitua utzi du. Gero jeitsiz eta aldatuz joan da, Euskadin dagoen "oposizioaren" zati haundi batek onartu eta firmatzeko modukoa bilakatu arte. KASen puntu estrategikoen eta alternatiba taktikoaren artean egin den haustura, alternatiba taktiko hori onartu zuten organizazioen praktika klandikantean bukatu behar zen, zeren estrategia eta taktikaren artean erlaziorik ez izatean, alderdi eta organizazio hauek politika paktistaren bide errazetik joan dira, eta hau alternatiba taktikoaren zuztar zen gobernu probisionalaren puntuak markatuta zegoen. Alde batetik kapitalismoak inolaz ere onar ez ditzakeen puntuak defendatzen ziren bitartean -KASen helburu estrategikoak-, bestetik zalantza, pakto eta negoziaketako politika praktikoa eramaten zen. Kontraesana garbia da eta horrek eragiten du geroz eta borrokalari abertzale gehiago horrekin ados ez egotea, baina organizazio hoin buruzagiak beren miopi eta burokratismoarekin jarraitzen dira.

"Organismo unitario" delakoaren sortzeak, alternatiba taktikoaren paktista potentzialitate ororen burutzea suposatzen du. Burgesiaren politik independentezia gordetzeko kapaz ez diren organizazio guztiak organismo horren inguruan dabilta. Beren artean batzeko puntuak jeitsi egiten dituzte. Ez dute borrokarako alternatibarik ezta ezker iraultzaile bat -komunista abertzaleen batasuna- tinkotzeko alternatibarik ere aurkeztu. Burgesiaren indarraren aurrean atzeraka jotzen dute; berak jarritako kondizioak onartu egiten dituzte, eta, gehienaz,

beren artean batzearen alde jokatzeko dute.

Hau garbi ikusten da elektzioen aurrean. Ziurtasun osoz erreformista eta errebisionista direnak alde batera utziaz, beste guztiak ere elektzioen alde jartzen dira, ohizko zalantza eta eztabaidekin izan arren. Klase borrokaren ikuspegi sakonik ez izatean, ezin dira garbi jarri burges elektzioen aurka.

Baina agian aurreko guzti hori baino garrantzitsuagoa "ezker abertzaleko" alderdi hoiek KAS nola erabiltzen duten da. Hoi-entzat KAS egitura burokratiko bat da; organizazio hoin buruzagiaren kontaktoetatik, KASen izen ona erabiliaz es-

Burges demokrazi oro aurkako klasearekiko diktadurari, arerio hoin gain ezartzen den errepresio bereizi eta selektiboari gogorki lotua dagokio, erakunde erreformista eta errebisionistei kolaboratzen uzten zaielarik.

trategi eskemak emandako izen ona- Euskadiko klase zapalduen, Herriari beren programak goitik behera ezartzeko.

Ez dute nahi KAS baseko batzarreen boterea izan dadin, independentzia, sozialismoa, birbateratasuna eta birreuskaletzearen oinarritutako langile eta herriko batzarreen koordinaketa. Batzarreen boterea ukatu egindute, hori beren alderdien barruko burokratismoa eta dirigismoarekin, langileria eta Herriari batzarre bakoitzean kontu eman beharri dioten bildurarekin elkartu ezinezkoa delako.

Beren buruak Herriaren ordezkari egin nahiagatik, Herriak bere burua errepresentatzeko duen kapazitatea ukatu egin behar izan dute.

LAIArentzat euskal komunista abangoardiaren batzea batzarreen benetako praktikaren barruan bakarrik egin daiteke. Burgesiaren eta erreformismoaren zapalduen beren klase borrokako bitartekoak jasotzea eragotzi egiten dute eta geroz eta gehiago eragotziko dute; langileen hitzean eta ekintzan oinarrituta ez dagoen euskal komunisten batasunik ez da posible, iraultza langileek egingo bait dute, edo inork ere ez.

Langile eta herriko izaerarik ez duen gobernu probisional batean oinarritutako edozein alternatibak langileen klase eta nazional independentzia frenatu egiten du, eta honela baita Euskadin dauden abangoardia iraultzaileen batasun kritikoa ere. Oso garbi izan behar dugu Alderdi Komunista Abertzalea eraikitzeke lehen urratsak burgesia eta erreformismoarekiko independentzian sartuta baldin badaude bakarrik dutela izateko arrazoiak eta indarra. LAIAk badaki Euskadiko iraultzaile kapazitatea batu eta gehituko duen programa estrategikoa oraindik burgesiaren tranpan erori ez diren indarren batasun kritikoa, analisi sakonez eta elkarlaneraz lortuko dela. Alderdi protagonismoa alde batera utzi eta klase protagonismoa iritsi behar dugu abangoardia iraultzaileen batasunaren bitartez.

LAIArentzat euskal komunista abangoardiaren batzea batzarreen benetako praktikaren barruan bakarrik egin daiteke. Burgesiaren eta erreformismoaren zapalduen beren klase borrokako bitartekoak jasotzea eragotzi egiten dute eta geroz eta gehiago eragotziko dute; langileen hitzean eta ekintzan oinarrituta ez dagoen euskal komunisten batasunik ez da posible, iraultza langileek egingo bait dute, edo inork ere ez.

bi gudari etzanik eta herria zutik

Inoiz ez bezalako oihartzuna izan du Gipuzkoan ETako bi militanteren hilketak eta baten zauritzeak. Jendea lehen momentutik altxa zen, greba orokorra eta hainbat manifestazio eginaz. Gobernuaren "demokrazia" itxurak apurtuak gelditu dira, hain gogorra izan da poliziaren jokabidea. Horren ondorioz beste hildako bat ere badugu. Azken orduan "ezezagunak" ere agertu dira.

Astearte arratsaldean jakin zen Itxason ETako bi militante hilak eta beste bat zauritua gertatu zirela. Lehenengo informazio ofizialak "en un enfrentamiento" zioen. Horrela izan edo ez izan, Gipuzkoako herria laster altxatu zen bere haserreaz. Iluntza hortan, aurreko astean esan genuenez, manifestazio bat egin zen Donostiako Parte Zaharrean.

Hurrengo egunean, astezkenean, Goiherrin eta Tolosaldean greba orokorra izan zen. Baita manifestazioak ere Beasainen, Zaldibin, Tolosan, Donostian...

Hemen, aurreko asteko giroarekin hautsiz, poliziek gogor eraso zieten manifestatzaileei. Eta ez bakarrik beraiek; Loiola kaleko etxe bateko atezaina —goardizibil erretiratua izan behar du— pistolaz irten zen atarian sartu zirenen atzetik.

Egun hortan bertan Donostiako Residentziako langileek Antiguako kuartelera ino ibilaldi bat egin zuten, han bait zeuden astearte gauek detenturik beren bi lankide: Maritxi de la Hoz eta Pili del Moral. Komixio batek ikusi ahal izan zituen bi hauek.

Asteazken arratsaldean huelga Gipuzkoara hedatuz joan zen, eta ostegunean ia erabatekoa izan zen: lantegi, ikastetxe, denda, taberna... Gobernadoreak, arratsaldeko kazetarekin 85.000 gelditu zirela esan zuen; hiezaz gain denda eta diru-etxetakoak kontatu behar dira; UNIDAD ez zen arratsalde horretan kaleratu eta hurrengo egunean beste bi egunkariak ere ez.

Zaldibin goizetik eta Ibarran, arratsaldetik, elizkizunak.

Egurdian Errenteriatik abiatu zen manifestazio haundi bat (batzuke 20.000 lagun izango zirela zuten), goardizibilek gogor sakabanatu zuten MAMUT deritzan azoka berri horren inguruan. Donostian berriz ia egun guztian izan ziren manifestazioak eta poliziarekin borrokak. Residentziko langileek gobernu zibileraino joan ziren egun honetan eta gobernadorearekin mintzatu zen komixio bat. Zai zeudenak ia-ia jipoitu zituzten grisek.

Grosen eta Egian izan ziren borrokarik gogorrenetakoak. Trenak ere gelditurik egon behar izan zuten, trenbidean hormigonera bat jarri zelako.

Donostian ezik, Gipuzkoako beste herri haundietan ere izan zen iskanbilarik.

Arrasaten, mezaren ondoren, gaueko berderatzietan, hasi zen iskanbila, eta hama-bietan oraindik tiro hotsak entzuten ziren: "Centro Asistencial" delakora berrogei lagun baino gehiago eraman zituzten zauriturik; batzu Bergaratik ekarriak, han ere izan bait zen jipoiturik.

Errenterian iluntzeko manifestazioa goardizibileen kuarteleruntz abiatu zen. Bidean ke-bonbaz, gomazko balaz, eta abarrez sakabanatu zuten jendea. Eibarren, Elgoibarren, Irunen eta abarretan ere izan zen manifestaziorik.

Ostiralean huelga gutxituz joan bazen ere, kaleko iskanbilak— Donostian behintzat— jarraitu eta areagotu egin ziren. Batipat Buen Pastor-eko mezaren ondoren izan zen borroka gogorra; Urbietako kalean ordu erdiz gutxienez iraun zuen jende mordo batek polizien aurrean. Gero Sancho el Sabio kaleraino iritsi ziren. Gaueko 10etan ez zen ia jenderik ikusten kaleetan; munizipalek kamio erdian jarritako oztupoak kentzen zebiltzan.

Egun honetan Residentziakoek Juzgadura joan ziren, Pili Moral askatua izango zelakoan (beste laguna kanpoan zen iadanik). Zain zeudela grisek bapatean agertu eta ondo egurtu zituzten: 40 era-

man behar izan zituzten "urgencias" era.

Larunbatean giroa lasaigoa zen arren gauean manifestazio bat egin zen erdialdean. Orduan zauritu zuten hain zuten astelehenean hilko zen Jose Luis Ariztizabal.

Hurrengo egunerako, iganderako, Anoetan konzentrazio bat egiteko deia zegoen. 6.000 inguru lagun bildu ziren pistan eta Atletismo txapelketako pruebak atzeratzea lortu zuten, euskaraz, espainolez, ingelesez eta alemanez ekintza berri han bildutako guztiei emanaz.

Eztabaida batzuren ondoren, handik irtetea erabaki zen, baina grisak zain zeuden. Orduan txapelketako internazional komitekoek beren buruak eskaini zituzten manifestazioaren aurretik Amararen haseraraino joateko, eta grisak handik aldentzea ere lortu zen. Manifestazioa —azkenean 10.000 inguru lagun izango zirela kalkulatu da— erdi alde guztian ibili zen, aurretik eta atzetik munizipalak zihoazela. Antiguako kuartelera ino joateko asmoa zen, detenturik berri izateko. Baina Zubietako kalea itxirik zuten grisek. Beraiekin hitzegin zuen komixioari aurreko gauean Arrasaten hildakoarengatik ea zer esaten zuten galdetu zioten... Komixio-koek megafonoa eskatu zieten jendea aurrera ez zitekeala jarraitu edo esateko; ez zieten megafonorik utzi, buru egiten zuenak "porque no puedo dejar lo que no es mío" aitzakitatzat jarriaz. Eta besterik gabe hasi ziren jendea egurtzen. Erdialdean barrikadak eta egin ziren, aurreko egunetan bezala.

Gauerdian "ezezagunek" azaldu ziren, "Goia" eta "Big Ben" kafetegietara. Bertan zeudenak ondo egurtu eta "Viva el rey" eta horrelakoak esanaz amaitu zituzten beren ekintzak.

Astelehenean berriz, hilaren 14ean, Arrasate aldean ibili zen horrelako talde haundi bat —hirurogei edo gehiago— eskapareteak apurtzen kantatzen... jendea izutzen...

Egun honetan ez zen trolebusik ibili Donostian, enpresak esan zuenez errebixio bat behar zutelako.

Egurdiko 12etan hil zen Donostiako Residentzian Jose Luis Aristizabal Lasa 20 urtekoa, ESTEKO ikasle eta IPESen euskara ikasten zuena. Ikastetxe honetako batzarreak eginiko agirian dioenez, larunbat arratsaldeko 7etan, Hernani kalean

Gobernadorearen expelikazioak

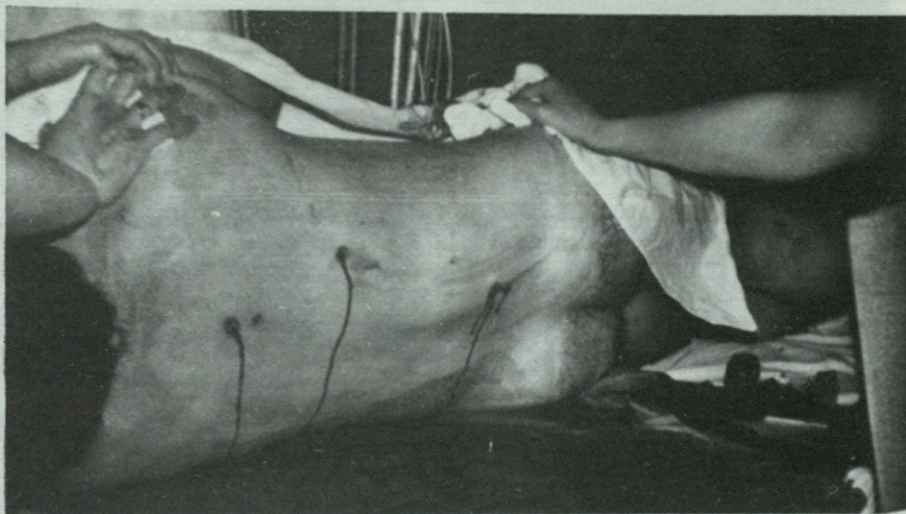
Jakina denez, Gipuzkoako gobernadore den Belloch jaunak kazetaurreko bat eman zuen iragan ostegunean, hilaren 10ean, Itxasoko gertakariari buruzko bertsio ofizialaren berri emateko. Gobernadorearekin batera bere idazkaria, Gipuzkoako goardiazipilen teniente-koronela eta "Información y Turismo"ko ordezkaria azaldu ziren. Komunikabideak berriz, Donostian dauden gehienak -irritati eta prentsa- eta baita Madrilgo batzuen korresponsalak ere. Z.Argia honek lehen aldiz jaso zuen horrelako prentsaurreko baterako deia.

Hasteko gobernadoreak bertsio ofiziala irakurri eta komentatu zuen. Ondoren teniente koronela puntu "teknikoak" zehaztu zituen, krokis baten gainean kontrolaren posizioa e.a. esplikatur; autoaren argazkiak ere erakutsi zituen, balen zuloak ikusten zirelarik. Bertsio ofizial honek egunkarietan irradian eta telebixtan behar adinako zabalkundea izan duenez gero, interesgarriago dateke elkarrizketan agertu ziren puntuak azaltzea.

Lehen argitu behar dena hau da: bertsio ofiziala egiteko ez dela lekukoen laguntzarik erabili; ez dakite nortzu gertatu ziren orduan han, goardiazipilek iladan zeuden autoen matrikularik eta hartu ez zutelako, orduan inportanteena zaurituak gaixotxetara eramatea zelakoan. Honela, lekukoren bat baldin badago, agintariengana jo dezala eskatu zuten.

ETAren agiriari buruz -zati bat beste-rik ez zitzaion irakurri- erabat deuseztatzen zutela esan zuten, baina puntu guztiak aztertu gabe.

Agiri hori eta gobernadoreak berak haseran aipaturiko "versiones peregrinas"

hoiek hain funtsgabeak baldin badira, ea Gipuzkoako herriak emandako erantzuna -greba orokorra, manifestazioak... nola ulertzen zituen galdetu zitzaion. Honi buruz, logikoa iruditzen zitzaiola erreakzioa esan zuen, eman diren bertsioak emanez gero, eta gainera gertakizuna gogorra delako.

Aurreko astean eta beste honetan "ordenazaintzaileek" erabilitako jokabide desberdinei buruz berriz, hau ere logikoa eta koerentea zela esan zuen. Aurreko astean manifestazioen helburua "altruista" zela, bazegoela organizazio bat erantzunle egiten zena eta, txikikeriren bat-salbu, dena ordena haundian egin zela. Baina Itxason gertatutakoaren ondorengo ekintzak, "Ordenazaintzaileak" iraindu eta beren deuseztatzea eskatzen zenez gero "algaradas" zirela esan zuen, eta ez direla helburu nobletarako erabiltzen, subversiboetarako baizik.

Bestalde, kazetari batek herriak "ordenazaintzaileen" jokabidea "opresiva y represiva" kontsideratzen zuela esan zionean, berak "absolutamente satisfecho de la actuación de las fuerzas del orden público" zegoela esan zuen. "Ordenazaintzaileek" zein neurri hartu diren, polizia gehiago ekarri ote den... galderari ez zion erantzun nahi izan, kazetaurrekoa "para hablar de los hechos de Itxaso" bakarrik zelako.

Kontrolatan horrenbeste ez behar gertatzen denez gero ea neurriren batzu hartu ote diren galdetu zion kazetari batek. Honi buruz esan zuen "que mientras haya gente con armas" horrela jokatu beharko dela.

"Ondarruren" deklarazioak berriz, esan zuen "secreto de sumario" direla eta bere osasun egoera berdin. Momentu hartan Donostiako Komandantzian aurkitzen zen Aldanondo.

"Euskadiren arazoa" konpontzeko "ordenazaintzaileak" ez direla nahikoa aitortu zuen gobernadoreak, eta etorkizuna optimismo osoz ikusten duela ere esan zuen. Komunikabideei, askatasun osoz, herria baketzeko bersionik onena emateko eskatu zien. ●

Elkarrizketa guztia giro "demokratikoan" edo izan zen arren, gobernadoreak zerizkionean moztan zituen kazetarien galderak. Esan daiteke gehienek ez zirela oso konbenziturik atera bertsio ofizialarekin.

Inbestigazioko Komisioen mahain inguruan

Tolosan, ostegunean gaueko 9etan, mahai inguru bat antolaturik zegoen. Zaldibi eta Ibarako Inbestigazioko Komisioek, Tolosa eta Beasaingo Amnistiaren Aldeko Jestorek, Goiherriko Lan-tegiarteko Komisioak eta hildakoen senideek parte hartzen zutelarik, Euskadi- eta espainol estatuko aldizkari eta eguneroko gehienak elkartzuz.

"Ezin gintezke inolaz ere eguneroko, telebista eta irratiak eman dituzten berriekin konformatu. Nahiko garbi azaldu da gezurrez beteta eman digutela informazioa, eta Jestora hau -Tolosa-koa- berri garbia jasotzen ahaleginduko da"

Tolosako Amnistiaren Aldeko Jestorearekin bat eginez, Inbestigazioko Komisio guztiak, lekukoen bertsioak jasorik, puntu hauk eman zizkigun:

1 - Guttienetz hiru minutu egon zela kamio bazterrean kotxea geldituta. Denbora hortan, barrukoak eta guardiazipilak elkarrekin hitzegiten ikusi zituzten.

2 - Lekuan zegoen jendeak metrailatzen tiroen hotsa besterik ez zuen entzun, eta horrenbeste aipatua izan den pistola ez zuen ikusi.

3 - Kanposantuan zeuden guardiazipilek pistola honen kontua senideei ukatu egin zieten. Kuartelean, berriz, ikusi zutela zioten.

4- Berrauriko Sebastian Goikoe-
txearen tailerreko miaketa. Lekuko ba-
tzuk haxe diote:

- Gauerdian, guardiazibil talde bat
lantokian sartzen ikusi zutela, atea be-
hartuz.

- Goizeko 2etan maiaketaren leku-
koak izateko deituak izan zirela, hoieta-
ko bi eta ikusi zutela guardiazibilek ia
ezer ez zutela begiratzen, lantegiko gela
batera bere pauso guztiak jarritz. Han,
kajoi batean pistola bat eta zenbait bala
aurkitu zituzten. Lekukoen aurrean bi
zielorraso ba zeudezela adierazi zuten,
bainan, begiratu gabe (lekukoak pentsa-
tzen dute berak primeran zekizkitela ba-
rruko goraberak).

5- Nikolas Mendizabali buruz,
"Clinica San Miguel"eko sendagile batek
irakurri zuen idatzia:

"1977ko martxoaren 8an, arratxal-
deko 4,30ak aldera, Zumarragako Orbe-
gozo klinikatik hotsegin zuten telefo-
noz, zentro honetara balaz abdomene-
an zauritutako bat, oso grabe, bidaltzen
zutela anbulantzia, Goardia Zibilak
lagundua. Handik 20-25 minutura S. Mi-
gel klinikara anbulantzi bat iritsi zen,
zauritua, txoferra, monja bat eta goardi-
azibil bat bertan zirela.

Gaioxa berehala kirofanora eraman
zen. Gizogezko bat zen, 30en bat urte-
koa, gorputza; zentzurik gabe zegoen,
pultsu eta tensio arterialik igartzen ez
zitzaiola, betseinak oso gutxi erreazio-
natzen zutela".

Hortik aurrera zaurien berri ematen
du medikuaren informeak: balaz eginiko
lau zulo bizkarrean; beste bat, beharba-
da irteerakoa, zilbor gainean. Eskubiko
hankan berriz 10 zentrimetro inguruko
zauri bat eta beste lau zulo balaz egini-
koak.

Momentu hartan ahal zena egin bide
zen, baina bostak eta hamarrean bihotza
gelditu egin zitzaion.

6- Zumarragako sendagileak berriz,
Goikoe txeari buruz berriz, tiro guztiak
aurretik zituela esan zuen, bat sarrera-
koa, eta gero eskubiko izarrean bi eta
ezkerrekoan hiru, sarrera eta irteera-
koak.

Astelehenena, martxoaren 14ean,
Inbestigazioko komixioaren partaide ba-
tek honoko hau azaldu zigun:

"Komixio hauek jaso dituzten leku-
koen bersioak erabat deuseztatzen di-
tuzte gertatuari buruzko deklarazio ofi-
zialak. Hoietakoa batzuk aurreko egune-
an agertu genituen, eta gainera, bersio
ofizialen artean sineskaitz bihurtzen di-
tuzten kontraesanak azaltzen dira.

Kasoa Jurisdizio Militarren esku gel-
ditu denez gero -eta Militarrek Guardi-
azibilek beren laguntzat dauzkatenez
gero- eta Jurisdizio Militar horrek par-
tikular salaketa eragozten duelarik, In-
bestigazioko Komisioek dato guztiak
gordetzea erabaki dute, garai egokiagora
arte".●

ZARAUTZ dardarraz

Otsoa ikusi duen artaldea bezala
abiatzen zen batzarrean zegoen jen-
dea goardiazibilen errainua izan zi-
tekeen zerbait sumatu ordurako, as-
telehen gauean. Igandean ikusi eta
jasandakoak hezurretarainoko bel-
durra eta zukurutza sartu zien zara-
uztarrei. Izan ere herio larria zen
hura.

Goardiazibilek ez zeuden berri-
ketarako: "Herri guztia garbituko
dugu", "hiru lagun garbitu dizkigu-
te eta gu ere edozein amaren seme
garbitzeko prest gaude". "Jo, jo,
hor zijoak euskaldun bat eta", eta
abar entzuten zitzaizkien.

Zauritu mordoska izan zen Zarautzen
igande gauean: Juan Santos Ibarra balaz
gerriandoan; Grijalba buruko derramea-
ren beldurrez Residentziara eraman zen;
beste bat entzumena galtzeko arriskuan
gomazko balabatek belarria zauritu ziola-
ko; gazte asko saiheskiak kulataz hautsi-

ta; musikalaria bat begibista laburturik;
eta abar eta abar eta abar.

Taberna eta kafetegietan ere kalte
haundiak egin zituzten:

KULIXKAN: Bi luna hautsi, gomaz
bata, balaz bestea; ontziak txikitu.

BERAETXEN: ontziak txikitu.

FANNYN: argi-letreroa gomaz eta
balaz.

KUPELAN: kristalak eta kanpoko
hormak.

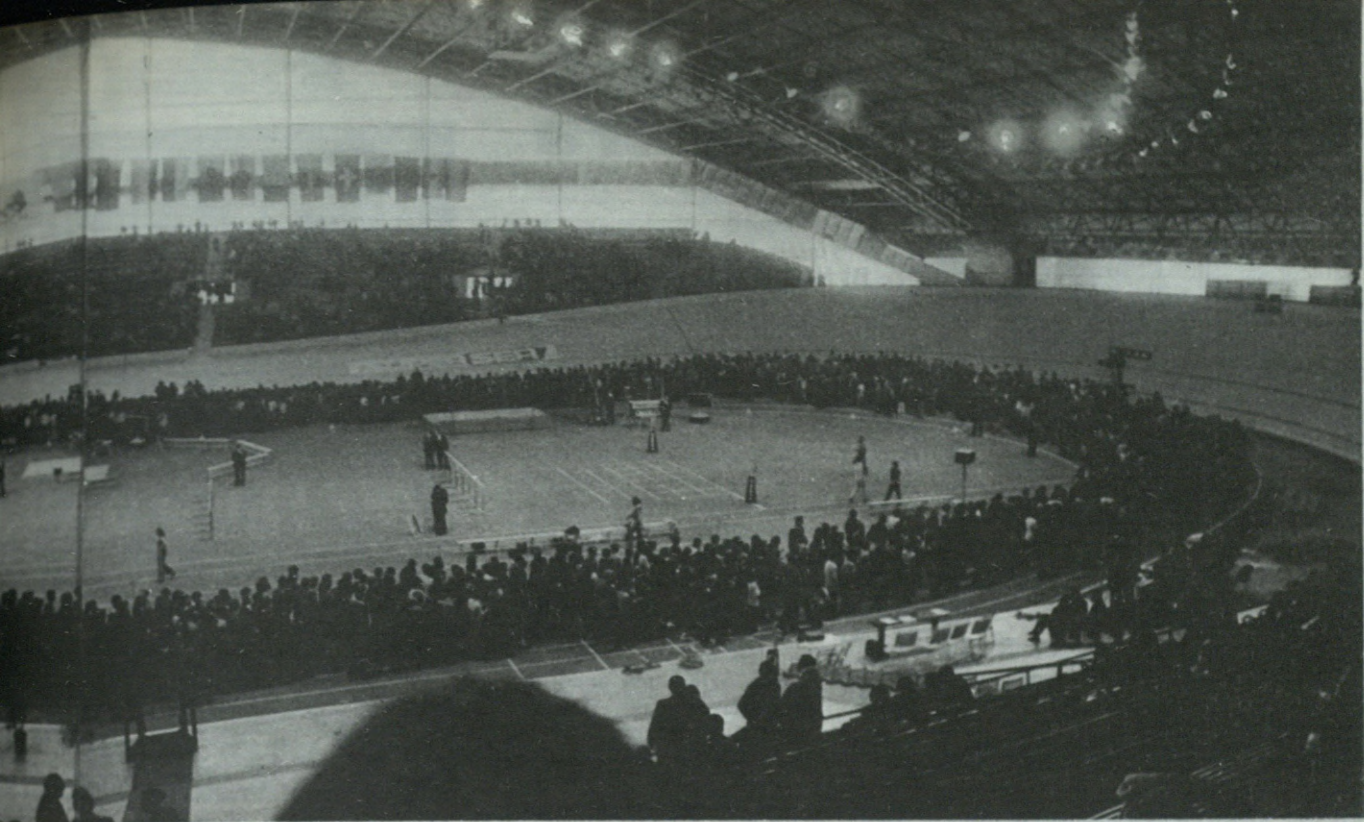
MONDRAGONESEN: aurreko kris-
talak gomaz.

ARANDAN: ateko luna.

ALAIAN: kanpoko kristalak kezko
potez.

ROYALTYN: ontziak, hiru luna, sa-
rrerako atea kulataz; lunarik haun-

diena pelotaz.

TXOKON: sarrerako atzetako bi lunak eta ontziak.

JOSE MARIN: Ateko kristalak hautsi eta gomazko pelotak tira barruan.

MARINA TXIKIN: bi kristal, kezko bi pote, zauritu bat buruan kulatz, terrazatik behera eroritako mutil bat eritegian.

LURRAN: ateko kristalak eta kezko poteak barrura.

MUTIOZABALEN: metralleta rafagak, lunak hautsi, bala bat barrura, botikak hondatu.

ITXASON: kezko poteak eta erasoak.

Etxe batera kezko potea bota eta sutan jarri etxea.●

ZARAUTZKO Herria Euskadiri

Herri asanbladak, sail guztiak bildurik, atzo Guardia Zibiletako indar errepresiboen jokaera salatu nahi du gogor eta garbi.

1.- Joan deneko astean, Itxasoko hilketak zirela eta, Euskadiko zenbait alderdik bezala, Zarautzek ere parte hartu zuen, grebak, asanbladak eta manifestazioak eginaz.

2.- Une berean, gainera, hiru zarautzar espetxeratu zituzten eta borrokan jarraitu genuen denok bat, geldierak eta manifestazioak egiten jarraituz.

3.- Ekintza hauek ez zuten Guardia Zibilengandik erantzunik jaso, baina beste zenbait herritako erantzun gogorak ezagunak ditugu.

4.- Arrasaten gertatutako Guardi Zibilen hilketaren ondoren, Zarautzko herria larunbatean ere geratu zenez, amenazoka agertu, ziren Guardia Zibilak eta beste zenbait holako igande goizetik, luto eguna zela eta hersteako esanaz. Gauean, eta aipatutako arrazoitatik kanpo besterik ikusten ez dugularik, ikaragarritzko eraso egin zioten Zarautzko herriari, tabernak, dendak eta zenbait etxe txikituz, jendea kulataz eta gomazko eta metraileta balaz jo eta zaurituz, herri guztian itxuragabeko beldur siko-sia sortuz.

Guzti honen aurrean, honako hauek pentsatzen ditugu:

1.- Gobernuaren Erreformak nahi dituen askatasun demokratikoak ez dira benetakoak, fazismoaren jarraipen zital eta iraunkorra lortu nahi asmoz osatutako askatasun faltsoak baizik.

2.- Bestez, Euskadi mailan badu Gobernuaren jokabideak zer esanik franko: Nazio eta klase zapalketa etengabea somatzen dugu nonnahitik eta gogorki. Herri osoa da zapaldua, eta langileria bereiziki, Euskadik daraman askatasunaren borrokan.

3.- Honen aurrean, Zarautz osoak gelditzea erabaki du. Langileriaren jokabidea zuzentzat jotzen dugu, huelga eta geldiera bait dira gure une honetako harma bakarrak. Honekin batera, ekonomiaren beherakadaren responsabilitatea langileriaren gain dagoela esaten dutenen jokabidea salatzen dugu. Langileria zapaltzen dutenen gain dago responsabilitate osoa.

Honen aurrean, zerak esijitzen ditugu:

1.- Gertakizun hiltzaile hauei buruzko responsabilitate osa eta azkarra.

2.- Indar errepresibo osoaren deusezte, herria eta indar hauek erabat aurka bait daude, eta gure askatasunak erabat urritu ikusten bait ditugu.

3.- Eskubide demokratiko eta nazionalak, amnistia orokorra oinarritzko pauso hazala harturik.●

ZARAUTZ, 1.977ko martxoak 14.

(18. orrialdetik dator)

gelditutako auto batean aurkitzen zela, gertutik gomazko bala bat bota zioten, burua joaz.

Gertaera honen ondorioz, zenbait ikastetxe eta lantoki batzuetan ere huela egin zen asteartean, eta baita sentada bat ere eguerdian, Avenidan.

Asteazkenaren detentatuak ere izan dira; ostegunean gobernadoreak zortziren bat zirela orduan esan zuen, baina lauzpabost bakarrik gelditzen zitela oraindik barruan. Gerora, gehiago ere eraman zituzten Erreteriarik, Zarautzik, Zestuatik...

"Ondarru" berriz Martuteneko gartzelara eraman zuten astelehenean. Abogaduak ikusi ahal izan du. Bere egoera nahiko nolabaitekoa izan behar du, komandantziatik pasa ondoren.

Beraz, Itxasoko hilketen erantzunak hildako bat, zauritu mordoska, detentatuak... erakarri ditu. Prezio garestia jartzen diote benetan justiziari.

Bizkarian eta Nafarroan ere izan da ekintzarik Itxasoko hilketen ondoren. Bizkaian AURRERAKO langileekiko solidaritate ekintzekin batera gehienbat. Irurriean berriz, manifestazio gogorak izan dira Parte Zaharrean.

MUGIMENDUA NOLA MAMITU DEN

Toki gehienetako informazioek diotenez, huela eta manifestazioak egiteko erabakiak lantegi, ikastetxe eta herri edo hauzo mailan hartu dira, batzarreetan. Manifestazioak, utzi dutenean, baketsuak izan dira noski. Aurreko asteako manifestazioetan "ahaztuxerik" edo ibili ziren oihuak —"ordenazaintzailei" dagozkienak hain zuzen— jaso ditugun agiri guztietan lehen mailan azaltzen ziren eta manifestazioetan berdin. Hauek, utzi dutenean, baketsuak izan dira noski. Baina polizia erasotzen hasten zenean, gogor erantzun izan zaio, barrikada eta abarrez. Jendeak kalea berea egin zuen aurreko astean, eta oraingoan ez zuen horri uko egiteko asmorik, izan ere, hori baita oraingo herriak bere haserre eta nahia azaltzeko duen tokirik egokiena. Kaletako iskanbilak gogorak izan dira, baina zeren ondorioz?

Zenbait alderdik herriari bakeatzea eskatu dio, eta "ordenazaintzailei"?

Eta hoiengatik?

Eta kontuan izan dezagun "métodos antidisturbios"ek ere jendea hil egiten dutela. Nola ez guzti honi erantzun?

Bestalde, salatu beharrezkoa da komunikabide ofizialen jokabidea; ahalik eta informazio gutxiengatik eman dute, Kasu bat: Donostiako Herri Irratiaren bitartez Jose Luis Aritizabalen heriotzaren berri jakin ondoren, "Radio Nacional"ak ez zuen aipatu ere egin.

BI HILETA DESBERDIN

Bi hileta eta bi ehorzketa izan genituen martxoaren 10ean. Nikolas Mendizabalaren alde Zaldibin goizeko 11etan. Sebastian Goikoetxearen alde Ibarran, arratsaldeko 6etan. Halako betekarik ez zuten ezagutuko sekulan Zaldibik eta Ibarrak: 15.000 lagun gutxi gorabehera.

Errespeto handiz egin ziren bi elizkizunak. Gudari baten hiletak izan ziren Zaldibin. Goiherriko bertsolarien bertsoari "Egun da santimamiña, benetan egun samiña, goiko zeruak gorde dezala Mendizabalaren anima" erantzuten zion herriak. Irakurgaia ondotik taldeka eta batzarretan egin azterketen ondorioak agertu zituen sermolariak. Herriaren abotsaren oihartzun izan zen. Mezetako eskariak, otoitzak eta kanona borrokari lotuak izan ziren. Meza ondoan batzuen eta besteen agiriak eta mitinak irakurri ziren.

Sermolariak taldetan eta batzarretan aztertutakoa hotsegin zuenez gero mezaren luzagarri bilakatu ziren azkeneko mitintxoak. Garai bateko mixiolarien antzera jendea eskolatu nahi duen jenderik bazela iruditu zitzaigun. Oportune eta importune, gainera. Zenbaitek gurasoen, senideen eta lagunaren mina erraz ahazten ote duen susmoa hartzen dugu.

Zaldibiko hiletak batzarre politiko ala batzarre erlijiosoak ziren bereizten oso zaila da. Batzarrean bertan Jaunartzeko aukerarik ez baldin bada batipat. Manifestazio politikoak egiteko askatasun osorik ez den bitartean ez da erraza galgan eusten honelako elizkizunei.

Ibarrakoak elizkizun itxura gehiago izan zuen. Hildako baten hiletak izan ziren. Baina meza betiko moldeei lotuegia gertatu zen. Horretan ez zuen Zaldibik egin zuen ahaleginik egin. Meza moldeak gehiago haustea eskatzen zuen egoera hark.

Hori bai, Ibarran familiaren minari doluminez erantzuten saiatu ziren. Politikazko manifestazioa Tolosarako utzi

zen. Egia esan, neurri egokia iruditu zitzaigun. Gauzak bereizteak eta beste asmo batzutarako bildurik den jendodeaz beste helburu batzutarako ez baliatzeak luzarora on besterik ez digu egingo.

ETA (pm) Arrasatekoaren erantzule

ETA (pm), martxoaren 14an eginiko agiri batean, Arrasaten igandeko goizaldean eginiko atentatuaren erresponsable egiten da. Jakina denez, atentatu horren ondorena goardia bil baten heriotza eta beste baten zauritzea izan da.

Ekintza hau "Zarra" eta Goikoetxearen hilketei, "Ondarru" eta bere lagunei komandantzia eman dien tratatu txarrari eta egun hauetan poliziek herriaren gain ezarri duten errepresioari — Jose Luis Aritizabalen heriotza erakarri duen errepresioa — erantzun bat dela, diote.

Aurreko agirian zioten bezala, herria jasaten ari den biolentzia estatudik, errepresiozko indarregandik eta agintariengandik datorrela eta horren erresponsable bakarra gobernua dela esaten dute. Arrasateko atentadua lehen erantzun bat eta gainera abixu bat dela. Baita ez dutela biolentziarik nahi, baina hori erabiltzera behartuak aurkitzen direla, Euskal Herriak jasaten duen errepresioa erantzunik gabe gera ez dadin. Amnistia orokorra ematen badute, erantzun hau berehala moztu egingo dela —lehen esan izan duten bezala— diote. Baina hori ematen ez bada, ekintzak egiten jarraituko direla. Preso guztiak berehala kaleratzeak bakarrik izkuta arazi dezakeela biolentzia Euskadin esate dute.

Iñaki Egaña

VALENCIA-KO
GARTZELATIK

Ni Iñaki Egaña naiz, Itziarkoa, eta iragan urteko apirilean erori nintzen. Komisartegian hamar egun egon nintzen eta hasiera batetik egurra ematen hasi ziren eta tortura... torturak ziren lau edo bost zakur alde guztietatik makilaz, bizkarrean, arpegian eta alde guztietan egurra ematen... oraindik ez nago juzgaturik... oraindik prebentibo naiz.

Teruelen lau hilabete egon nintzen, oso egoera txarrean. Alde batetik, bakarririk nongoen, eta ez zidaten uzten beste presoekin egoten. Beste presoek komunak ziren, komunak deituak behintzat; ni politiko bakarra izanez, ez zidaten uzten hizketan edo edozein erlaiziorik izaten; beste aldetik edozer kazeta edo aldizkariarik ez zidaten uzten pasatzen. Aldizkariak pasatzen dira, baina, interesgarrikerik zerbait dagoenean, zera, hemengo erregimenari ez zaionean interesatzen, moztu egiten dute artikulua asko, eta beste asko debekaturik ez da pasatzen, ez Teruelen eta ez "Valencia"n. Komunikazioak ere amarekin ez gogorak izaten dira, izan ere amak ez baitaki erdaraz, eta ezin dut euskaraz egin.

Goizean -Teruelen-eskolan egoten ginen; joaten ginen elkarrekin hamarren bat preso komun eta ni, baina eskolan bertan oso bazterturik nongoen; bost minutu edo hola hitz batzuk baino ezer gehiago ez zidaten uzten hizketan. Preso batzuekin amastade pixka bat egin nuen eta, orduan, arratsaldean ikusi elkarrekin, neri ezer kastigurik eman gabe, komuneei ematen zieten. Honek nirekin hizketan egiteko beste presoekin beldurra zekarren, eta orduan, denbora gutxi barru, inork ez zuen nahi nirekin hitzegi. Eta hau guztia hirurogeita hamar bat geundelarik. Espete batetik bestetara desberdintasunik ote dagoen? Bai badago desberdintasunik. Gartzela batean egotea oso gogorra

da. Baina badago diferentziarik, zeren orain lagun batzuekin, nago eta baita preso komunekin ere... ondo konpontzen gara komunekin, familiak edo gizarteak baztertuak dituenak asko baitira. Komunek fama ekartzen dute kaletik, esanez "escoria de la sociedad" direla, baina, egia esateko, nere ustez faszismoak berrogei urtean ekarritako problema da. Hala ere estudiantu beharra da. Nere ustez ere, gaur eguneko "regimen de prisiones" deritzen dena oso atzeratuta dago; gerra denborara ko egina da. Aldatu egin beharko litzateke. Beste aldetik, nik uste dut, gartzela hau leku hobeak direla "para una nueva degeneración" hots; hemendik irtean diren presoak oso galduta dute gizarte.

Kanpoko egoerari buruz? Bai, badaikit oso burruka gogorra dagoela, eta, herriaren aldetik preso handi bat egiten zaiola gobernuari. Orduan ez zaie gelditzen beste irtenbiderik ziur nago amnistia edo "presoak kalera" ez dela barkapen bat izanen gobernu aldetik, herriak burruka gogor bat daramalako... esperantza bat daukat, zeren, herri burruka ikusiaz ez zaio geldituko beste irtenbiderik. Orain, momentuan, oso itxaropen handia dut. Hemendik azaldu nahi dut, aurrera segitzeko eta ez garelako desanimatuko. Hemendik ere ahalegin guztia herriari laguntzeko. Burruka hontan, bestalde, nahi nuke azaldu, batez ere, gaur egungo oposizio demokratikoa deitzen zaioanaren joera, izan ere haiek dira burgesiar laguntzen ari direnak herria pixkat lasaitzeko.

Nere problemarik handiena, gaur egungo situazioan ze alternatibak eta ze planteamodekin dabilzan talde politikoak da. Adibidez PNV egon dela atzetik burgesiar laguntzen, eta, gaur egun burgesia guztia PNVrekin dabillela; uste dut, PNV-K eta honekin dabilzan erakundek, bai PSOE bai PCEk ez dutela sekula soluzionatuko Euskadiko problema. Gaurregun komeni dena hau da: alderdi politiko bat egitea. Gauza garbi dago: Euskadiko problema Langileak konponduko du.

NAFARROAKO BATZORDEAREN AMNISTIAREN ALDEKO PRENTSA AURREKOA

Larunbatean egindako prentsa aurrean, bilera batean, Nafarroako amnistiaren aldeko batzordeak gobernariaren dimisioa eskatu du; era berean, amnistiaren alde burrukan segitzea ere eskatu du. Batzorde aldetik J. Otxoa, Elias Anton, Jabier Yaben, J.K. Lasa, Isidoro Oroz, Maite Goñi eta Gloria Bosque joan dira.

Beste aldetik arratsalde berean egindako bilera batean hamabost erakundeek Batzordeak egindako

José Luis
ARISTIZABAL
Gomazko pilota batekin
hilda gertatu dena.

eskaera laguntzea erabaki zuten. Hauk dira: ORT, LCR, MCE, EHAS, ESB, PCU, PTE, PNV, LC, STV, CCOO, sindikato unitario eta IAM.

ORAINDIK EZ DAGO AMNISTIARIK

Gipuzkoako Amnistiaren aldeko Gestorak, hilaren 12ko dekreto-legeari buruz, hauxe azaltzen du hilaren 14ean, astelehenean, eginiko agiri batetan: Dekreto-lege horrek ez diola Euskadik eskatzen duen amnistia orokorraren esentziari erantzuten. Herri mobilizazioak herriro ere preso asko kaleratzeko bideak egin dituela. Gobernuari, dekreto horren birtatez preso politiko guztiak kaleratu ditzakeela esan duenez gero, hori egin dezala eta atzerriratu guztien itzultzea ere garantiza dezala esaten dio. Librazio hori atzeratzearen erresponsable gobernu dela dio, eta honela biolentzi giroari eusten diola, azkenengo hildakoek garbi erakusten duten bezala. Azkenean Euskadiko herriari aurrera jarraituko duela agintzen dio, preso eta atzerriratu guztiak askatsun osoa izan arte. Agiri hau, Araba, Bizkaia eta Nafarroako Gestorek eta preso-en senitartekoen elkarteak ere zinatzen dute.

Diego Elorrieta

ASPALDIKO GUDARIA ESPETXEAN

Azkenaldi honetan Carabancheldik irten diren preso guztiek berdin zioten: "Han dauden artean kasu gogorra Diego Elorrietana da". Izan ere, hau dugu euskal preso artean behintzat zaharrena-62 urte beteko ditu maiatzean-; oso gaizki egon zen Bilboko La Salve kuartelean ein ziotenaren ondorioz eta abuztuko "amnistia" ukatu egin zitzaion.

Bere emaztea, Juanita Amondarain, esperantza galdu gabe baina ilusio haundirik gabe, noiz aterako duten zain dago. Berarekin mintzatu gara.

Diego Elorrieta -Sondikan jaioa eta Derion bizilekua duena- aspaldiko gudaria da. "Gerra garaian 56 hilabete egin omen zituen preso, Toledon, Madrilén... "trabajadoreekin" dio Juanitak.

Urteak pasa ondoren 1974eko irailaren 15ean harrapatu zuten berriro Diego eta La Salvera eraman, hilaren 19a arte. Bilboko "Juzgado de instrucción de guardia" delakoari aurkezturiko denuntzian dioenez, gorputz guztian eman zizkioten ukabikadak, lurrean ostikoka ibili zuten, oinetan nilonezko sokaz, pistola eskuan hartuta hiltzea amenazatu, leihotik botatzera balihoaz bezala egin, ihes egin zezala esan, iraindu... Guzti hori bospasei interrogatorio egiten zizkioten bitartean. Batipat buruan, betartean eman zioten kolpe bat izan zen oso gogorra: Buru guztia dardaraz utzi zion.

Bere alaba ere -Amagoia, 19 urte- La Salven zegoen, bata bestearen berriak jakin gabe; aitaren dehiadarrengatik jakin zuen han zeukatela. Jaunitak, berriz, hirugarren egunean esan zioten senarra eta alaba han zeudela, ordurarte, behin eta berriz ukatu ondoren.

Elorrieta, Juzgaturako atera zutenean, ez zen deklarazioak irakurri eta ulertzeko gauza. Denuntzian esaten denez, Basauriko gartzelaren sarreran gertatu ziren hiru abogaduk "en deplorable estado físico" ikusi zuten. Berarekin gelan sartu zuten Xabier Etxebarriak oheratu behar izan zuen, hain txarra zen bere egoera.

Lehen osasun ona zuen Diego Elorrieta ordutik aurrera buruko minak, lorik ezin egina, ezin ondo ikusi, koxis aldean erabat insensibilizatu... horrela gelditu zen eta azterketa on bat egin gabe, gartzelako medikuak pastilak besterik ematen ez ziola, eduki zuten erabat gaizkitu zen arte. Eta, orduan ere, berarekin preso zeudenen presioa behar izan zen bere osasunaz ardura zitezen.

Emazteak, Juanitak, gartzelara sartu eta hirugarren egunera ikusi ahal izan zuen alaba, Amagoia, barruan 12 egun

egingo zituen. Baina senarra ikusten ez zioten utzi hurrengo asterarte.

"Lehen bixita hartan dena ondo esan zidan, baina igerrri nion ez zegoela ondo. Gerora hasi zen zer egin zioten kontatzen. Behin batean esnea, fruta eta budina bakarrik eramateko esan zidan. Egun batean ez zidan esne ontzirik itzuli eta erabat harrituta gelditu nintzen. Biharamunean esan zidaten, ospitalean zegoela".

Hau azaroaren 28an gertatu zen. Presa operatu zuten Basauriko ospitalean, "en estado de coma cerebral" zegoelako, burutik, kolpeen ondorioz egin zitzaion odolbildutik sortutako likidoak ateratzeko. Geroago gartzelako zuzendariak aitortu zuen, horrelako kasuetan, "que de mil se salva uno".

"Ospitalean goardiak ikustean, jakin genuen Diego non zegoen, -dio Juanitak-. Mediku batek oso gaizki zegoela esan zigun; poliziek ez ziguten utzi bera ikustera sartzen".

Gerora arratsaldero bi orduko bixita egiten uzten zieten. "Baina ezin ginen euskaraz mintzatu, eta senarra berriz haserretu egiten zitzaidan erdaraz aritzeagatik. Hiru goardia zituen egun guztian gainean, metraileta eskuan harturik. Egokorra horrekin nazkatutik, handik ateratzeko eskatu zion Diegok medikuari".

Honela, 1974eko abenduaren 19an berriro Basauriko gartzelara itzuli zuten. Juizioan 16 urte ezarri zizkioten: 12 "terrorismoagatik" eta, 4 "asociación ilícita" delakoarengatik. Hauk "amnistia" dekretorekin bitartez kendu zizkioten, baina beste hamabiak ez; Carabancheleko gartzelara ari da zigor hori betetzen. Eguna irakurtzen pasatzen omen du. Bi astez behin bixitatzen du emazteak, eragozten ez badiote behintzat, duela gutxi gertatu zen bezala: hiru egun egon behar izan zuen bixita eman zain, komunak iskanbilla zirela eta inori komunikatzen uzten ez ziotelako. Hemendik Madrilera joatea nahikoa kostako ez balitz bezala.

"Orain txarto dagoz, -dio Juanitak-. amnistia dela eta ez dela, nerbioa, noiz aterako zain". Laster gertatuko ahal da hori.●

TARABUSIko langileen deia

Jakina denez, 18 langile kanpoan gelditu dira. Zortzi gehiago, hilabete batzuetako zigorrez. Hiru hilabetez, borroka gogor batez aritu ondoren langileak esku hutsik gelditu dira. Patronalak berarekin baitu legea, nahi duena egiteko. Langile borrokalariak kalean uzteko.

Izan ere, azken aldiko langileriaren mugimendua, ezin daiteke konprenitu, Gobernuaren neurri ekonomikoak kontutan hartuz, ez bada. Bai urrian botatakoak, eta bai orain gutxi agerturikoak, langilearen aukakoak dira. Babesik gabe uzten ditu.

Bi neurrialde hauten ondorioz garbiena, despidoan datza. Patronalak, Tarabusikoa lekuko-, legea bere aldetik du. Honela, edozein langile kaleratzeko eskubide osoa du. Aurrera-ko 190 langile bide horretatik doaz. Tarabusikoan, azaroaren 12ko greba zela eta, bota zuten. Harekin batu zirelako daude beste guztiak kalean, orain. Aurrerako kasuan, "espeditente de crisis" eman duelako, empresako plantilla eraberrituz botatzen ditu kalera.

Hauk honela, Tarabusiko langileek agiri bat atera dute. Hiru hilabetezko borroka ondorioak aztertzen dituzte bertan.

Beraiek jasan duten derrotaren arazoak aztertzen ditu: "Geure lan postua defendituz 3 hilabetez burrutatu gero, derrota hau kasualitatezko finitua izan ez dela pentsatzen dugu. Geure erribindikazio inportanteak lortzeko BATERA burrutatu ahal izan ez badugu, langileen erru ez dela pentsatzen dugu. Erresponsabilitate guztia geure barru barruan ezarriak ditugun aparatuko burokratikoetan datza: SINDIKAL ZENTRALETAN ezen patronala eta leku on bat bilatzen besterik ez baitira arduratzen. Langileen interesak egunez egun defendituz egin baizik esplotari kapitalisten aurka daramagun borroka traizionatzen dute."

"Arazo hauk ez ditugu konponduko ELA, CCOO, UGT, USO edo honelako zentral sindikaletara afiliatuz."

Dirudienaz, Aurrerako langileek beste prozesua daramate. Despidorearen aurkako borroka, beste era batera planteiatu dute. Aspaldidanik hasi ziren sindikal zentralekin harremanetan, esan digutenez. Langile batek esan bezala, Tarabusiko enpenloak adierazten du Patronalaren aurpegia. Guk beste bide batzuek jorratuz hasi gara, zioen.

Lerro hauk egiterakoan, astebete daramate enpresa barruan sartuta. Astelehenerako gainera, ezker bazterreko beste enpresak, jarrera berdina hartzekoak ziren. denak taller barruan egotea.

Orain, ikusteko dago noraino iristen diren eta zer lortzen duten.

J. L.

EUSKARA BATUA NAHI

Donostiako Asistente Sozialen eskola bada arazorik. Otsailaren hamazazpitik martxoaren 7ra eskola itxirik izan dute, otsailaren 10ean hasi zuten huelgaren ondorioz. Iskanbila euskara batua emateko eskabideari jaramonik egin ez zitzaionean sortu zen.

Hirurogei inguru ikasle dabilta eskola honetan. Euskara asteen bi ordu eta laurdenez ematen da, hoietatik hiru ordu laurden bakarrik badira ere klase orduak, gainontzeko denbora atseden aldien harapatu bait zaie. Iaztik euskara obligatorioa da eta lau irakasle ematen dute hoietako bat Jon Oñatibia, katedra duena. Honek alfabetatze mailakoei irakasten die.

Ikasturtearen haseratik eskatu zuten maila hortako ikasleek -15 inguruk- euskara batua eman ziezaiela, baina irakaslea lehen bezala jarraitu zen, euskara batuzko liburuaren izenak eman zizkien arren. Beste irakasle batekin ere izan da antzeko arazorik.

Hau ikusirik ikasleek eskabide hau aurkeztu zituzten: irakasle hori datorren urtean ez izatea, ekainerako programa orain agertzea eta euskarazko azken notekin ikasleak ados ez egonez gero, tribunal bat izendatu ahal izatea. Baita eskolako gestioan eta estatutoen berrikuntzan -hauk 1958koak dira- parte hartzea.

Eskola itxi aurretik proposamen hau egin zuten zuzendaritzak ikasleei: Oñatibia irakasle bezala onartzea, baina nahi ez zuena ez zedila klasera joan, nahiz eta ekainean isaminak egin behar. Ikasleek ez zuten hau onartu noski, euskarazko klasa izateko duten eskubidea defendatuz.

Ikasleek zuzendaritza eta irakasleekin bilera bat izan nahi zuten, baina ukatu egin zaie.

Bestalde, amnistiaren asteen eskola itxirik zutenez gero eta beste ekintzarik egiteko biderik ez, hogeita bi ikasle hilaren 2tik 3ra bitartean entzerraturik egon ziren Asistente Sozialen Elkarteak lokal batean.

IPAR EUSKADITIK ZEHAR

A 63 autopista: beti buruhausteak

Joan den ekainaz geroztik autopistaren obralanak aurrera ari dira. Lehen zatia arras antzinatuz da, eta, azken lan tipietan ari dira. Espero dutenez, aurtengo ekainean irekian izanen da. Bigarren zatitxak aldez, 1978ko ekainean baizik ez da prest izanen. Acobako nagusien esanen arabera gertatzen bada, esandako epeetan dena eginga litzateke.

Europako autopista garestienetarik bat dugu. Autopista hau 1970ean hasi zutenetik obralaren saria doblatuz joan da. Autopista honek beste arazorik ere sortu du: Getaria autopistak gurutzatzen du, eta, hori, ez dute onartu getariarrek. Bestalde, Bidarten nagusiek pausa-leku bat, hotel, jatetxe eta motel bat eraikitzea hautatu zuten. Biztanleek ez zitzaizkion hau gustatu. Projektu hau Paueko administrazioako tribunalak kondenatu du.

Ukitua izan den azken herria: Hiriburua (frantsesez St. Pierre d'Irube, Baiona inguruan dago) Acoba sozietateak ez die jendearen solas eta iritzei kasurik egiten. Irube guziaz A 63 horren kontra altxatu da. Arazo hau, ikusten denez, ez da oraingoz burutua.

Lan eskasia

Lanik gabe dauden langile batzuei dirulaguntza ematen dien batasun bat da A.S.E.D.I.C. Hok eginiko txosten batetan xifra batzu ager dira. Otsailean laguntza honetaz aprobetxatzen ziren langileak 7.168 ziren, hau da ehuneko 14; urtarrian baino gehiago.

Bainan laguntza hau eskatzen dutenak ehuneko 21 gutitzen ari dira. Txosten honek argi erakusten duenez, Pyrénées Atlantiko departamentuan, langabezia laguntzeko ematen den dirulaguntza frantses estatuko haundienetarik da.

Bestalde, estatuak sari berezi bat eskaintzen die lanpostu berriak sortarazten dituzten lantegiei.

Ithurralde jaunak ihardetsi du: "... beste lantegiek lan gehiago duten bezain laster, hartuak izanen direla! Hitz anitz, baina sindikatoek gauza segururik ez dute atzeman.

"Itsasokoa" Donibaneko lantegia

Itsasoan arrantzaleek sardina frango bildu omen dute Iparreko eta hegokoa itsasontziek. Bainan "Itsasokoa" lantegian duten arazo horren xamurki ez omen doa. C. G.T. eta C.F.D.T. frantses sindikatoek kanpaina berri bat daramate lantegi hau berriz zabal arazteko eta langabe diren langileei beste lanen bat aurkitzeko, hots "erreklasatzeko", bereziki lana beharrezko duten 32ak. Sindikatoek beste kontserba lantegietan hartuak daitezela eskatzen dute.

JOSE ZINKUNEGIREN OPTIKA DONOSTIAN

URTEETAN LANEAN OHITUA

Hernani, 4

DONOSTIA

Transportes **azkar** s. a.

ERAMAN - EKARRIAK, KAMIOI AUNDIAK

Barcelona, Zaragoza, Valencia, Madrid, Oviedo, Gijón.

Donostitik egunero:

Iruña, Bilbo, Gasteiz, Alicante, Elche, Elda, Murcia, Cartagena, Granada, Almería, Santander, Valladolid, Zamora, Palencia, Salamanca.

Astean Irutan:

Malaga, Sevilla, Jerez de la Frontera, Cadiz, Lugo, Coruña, Orense eta Vigora joan etorriak.

Hernanirako bide nagusian, ERGOBIA auzoan, DONOSTIAN.

Urrutizkiñak: 552650 - 552654

Apartado 1381

EUSKAL KULTURAREN ALDE

FERMIN CALBETON, 30 · TELEF. 410930

DONOSTIA

ATE OPARIAK

GAI TA IRUDI POLITENAK

Victor Pradera, 2

(Esquina Zubieta)

DONOSTI

Ez Merkenak

Bai Onenak!

Janari bidez izaten dira
ganadu on, indartsuak,
Eta nora jo jakin bear du
baserritar burutsuak,
Berebiziko aragi pillak;
gañera esne putzuak,
Olek guztiak berekin ditu
Fanderia'ko pentsuak.

FANDERIA

ERREENTERI

NORK KUKURRUKU!!!

OLLARRAK

OLLOTEGIAN?

Ez. FAGOR'ek

sukaldian

YOGUR
GURELESA
GOGOZKOENA

GURELESAKO huelga delata...

Martxoaren 3an, iluntzean, baserri-
baserri hedatu zen berria: "hurrengo goi-
zean esnerik ez ateratzeko, huelga zela-
ta". Holaxe soil-soil, ez zergatik, ez nolaz,
ez noiz arte, eskas eta murriz, ordena bat
bezala, etorri zen berria.

Baserritarra bekozkoa ilundu, eta la-
nerako gogo haundirik gabe, esneaz zer
gingo asmatu eziñik, behiak jezten hasi-
ko zen; izan ere, esnea putzura botako
bada ere, behiak jetzi beharra baitago,
goizero eta iluntzero bezalaxe.

Zenbaitek, baserritarrek huelga egi-
tea, esnerik ez ateratzea, erabakia izango
zutela, pentsatuko zuen; egun hauetan-
txe, urte guztirako esnearen prezioak go-
bernauk noiz erabakiko zai-zai gaudeta.
Gau hartan, sekula baino arreta haundia-
goa jarriko zion iratiari, ea esaten ote zi-
tuen esnearen prezio berriak. Hortik ere
ez zitzaion argitasunik etorri. Beste zen-
bait, hurbileneko telefonora joan eta bere
ezagunen bati deika hasi zitzaion albiste
gehiagoren billa. Eta ondorengo adieraz-
pena, soil eta murrizta hau ere: Ez zute-
la baserritarrek huelga egiten, Gurelesako
langilleek baizik. Goizean bialdu zituzten
esneak ere, ez zirela Gurelesako zentra-
lean sartu, langileek ez zituztela hartu eta
Gazteiz, Iruña edo Bilbora eraman
omen zituztela...

Ondorengo bi egunetan, ostegun eta
ostiralean, baserritarrek ez zuten esnerik
atera, ahal zuenak ahal zuena egin zuten
bere esneaz. Holakoetan gerta ohi denez
dendetako gatzagi guztiak ere, arrapaz-
kan saldu eta izkutatu ziren. Ostiral ilun-
tzerako, berriz ere esnea ateratzeko albis-
tea, zabaldu zen.

Konpondu al dira ba? galdetzen zuen
baserritarrek; baina galdera honi inork ez
zion erantzuten. Larunbat goizean, base-
rritar mordo bat Gurelesako zentralera
abiatu zen zer gertatzen zen jakin nahi-
rik...

Langileen gora beherak.

Urtearen haseratik negoziatzen ari zi-
ren enpresako langileak eta zuzendariak;
izan ere, urtean behin berritzen da langi-
leekiko konbenioa.

Akordio hori egiterakoan langilleak
beren alde gogor saiatu ohi dira, baita na-
gusi jendea ere, noski. Hizka mizkak, lan-

gile batzarreak, geldaldiak, lan uzteak
eta holako gauzak, enpresa askotan izaten
dira, gaurko egunean akordio hoiek egite-
ko garaian.

Gurelesan langileek 10.000 peza jor-
nalak jasotzea eskatzen omen zuten hase-
ratik. Zuzendariak 5.000 eskaintzen. Lan-
gileek ez zuten hori onartzen. Azkenean
lanaren eta lan orduen antolaketa berri
bat egitera iritxi dira: lehen "egunez" lan
egiten zuten; orain bi errelebotan lan
egingo dute, batzuek goizetik eta besteak
arratsaldetik. Hori delata "komedorea"
kendu egiten da, bakoitzak bere etxean lan
ordutik kanpora jan baitezake. Orain arte
langileek fabrikari bazkaltzen zuten, baz-
karia eguneko 20 peza ordaindiz. Lan-
tokira joan etorriak egiteko autobusa ere,
enpresak jartzen zuena, kendu egiten da;
baina langilleei "plus de distancia" paga-
tuko zaie.

Hoiek horrela, langilleei 10.000 peza
pagatuko zitzaie agindu zitzaie baina...
eta hontan zegoen eztabaida: 10.000 pe-
za hoietan sartua al dago "antiguedadea"?
Zuzendariak baietz, langileek ezetz. Biga-
rren puntua: urtearen hasera ezkeroko or-
duak, urtarilllean eta otsaillean sartu
dituztenak orduko zenbatean pagatuko
zaizkie? lehen hainbeste edo jornal berria-
ren proportzioan? Hortan ez ziren kon-
pondu eta langileek berenari eusteagatik
huelgara atera.

Orain 10.000 peztako igoera hortaz
gaiñera "antiguedadea" emango zaiela
agindu zaie; orduen gora behera hori, be-
rriz, magistraturan erabakitzen dutena
ameto ematekotan, geratu dira bi aldeak.
Beste puntu bat: hemendik aurrera kon-
benioa, martxoaren haseran egingo da eta
ez urtearen mugan; gobernauk martxo-
tik martxora erabakitzen eta ezartzen
baititu esnearen prezioak, bai baserritarrei
pagatzekoa, bai kalean saltzekoa.

Baserritarren artean sortu diren zen-
bait hizpide, huelga hori delata. Hona ba-
tzuk: Langileari jornal ona pagatuko ba-
zaio, bistan da, lehenaz gaiñera, baserrita-
rrari ordaintzen zaionetik, etxekoandreak
pagatzen dutenerako tartea, haundia izan-
go dela. Esnea kalean, garesti saldu behar-
ko dela, baina horren errua, ez diezagutela
guri bakarrik bota. Baserritarrok konfor-
me ginateke fabrikako langilleek haina eta
haien kondizioetan irabaztearekin.

Baserritarrok langilariaren klaseko,
proletargoaren sektore bat omen gara, hiz-
batean langilleak, ez kapitalistak, ez bur-
jesak. Oraingoan langileek bizpahiru jor-
nal kendu digute. Non dago ba langile kla-
searen solidaritatea? Ez al genuen, beste-
rik ez bada ere, aurretik abixatzea mere-
zi? Zergatik ez digute utzi, esnea, gure
eguneroko jorнала, alferrik gal ez zekigun,
zentraleraino eraman, hoztu eta konser-
ban jartzen?

Esnearen prezio berriak

Martxoaren 11n, azkenik, erabaki du
governauk ministroen batzarrean 1977.
urterako esnearen prezio berria. Aurreko
urtetik 1,90 peza igoko da; beraz udan
15 peza eta neguan, 16,25. Hortaz gai-
nera izango al dira, noski, lehengo eroski-
nak; hau eta hori beste peza bat erantsita
kobratzen baitute Gipuzkoako baserrita-
rrek.

Halere urruti gelditzen gara minis-
troei eskatu zitzaie hartatik.

JOXE ALKIZA

BASERRITARRAK MADRIDEN

Orain hurrengoan esan nizuena esnearen prezioa delata, hemengo baserritarrek ez
eskabide egin zizkioten nekazaritzako ministroari.

Hori delata Euskal Herriko ganaduzaleen komisio bat Madrideraino joan zen eta
martxoaren 2an, astearte eguerdian, Nekazaritzako ministroa den Fernando Abril Mar-
torell jaunak hartu zituen.

Baserritarren ordezkariak eraman zuten idazti hori, Euskal Herriko ia ganaduzale
le guztiak hartzen dituzten 66 elkartet, baserritarren kooperatiba gehienak, firmatua
zegoen.

Ganaduzaleok, beren idaztia azaltzeaz gaiñera, esnearen prezioa erabakitzea
atzeratze horrekin ez zeudela konforme esan zioten ministroari, eta honek, bere alde-
tik, agindu zien, eskabide hoiek arretaz istudiatuko zituela eta 10-12 egun luzeenera
hartuko zela azken erabakia.

Gauden ba, erantzunaren zai.

NAFARROAN

LABORARIAK HASERRE

Ia bost mila traktor zeuden bidebazterrean laborarien haserre adierazteko. Istilu honen iturburua, "union de agricultores" izeneko elkarteari Ministralkoak emandako ezetzean datzala esan daiteke, baina edozein modutara, Nafarroan, badu istilu honek, zenbait berezitasun. Zehatzago esan, hemen kezka guztiak Diputazioaren aurka doaz.

Arbuiatu dutena, batez ere "Programa de acciones especiales en el sector agrario, agrícola y ganadero" izeneko da Diputazioak aurkeztu eta legeztatua. Laborariak diotenez, egitarau honen lantzea ez da demokratikoa izan, eta, eskatu dute beren geroratzeari, zeren, hurrengo deputatuak demokratikoak izan direlakoan haiek ez egindako egitarau batekin aurkituko baitira eta istilua hasi egingo da berri.

Arlo hontan ere salatu dute "cámara"ren joera. Barneko arauak agintzen dutenez, urtero bildu behar da, baina, Carrero hilez geroztik ez da behin ere bildu.

Mugimendu hau hasiera batean Herribeheran hasi zen, baina une hauetan, Nafarroa guztian hadaturik dago, eta esan dezakegu, herrialde bat ere ez dela kanpoan geratu.

Eskatzen dutena ondoko puntuetan zehatz dezakegu:

- 1) Antolaturik egoteko eta elkartzeko libertatea. Zera, sindikato berri bat eraikitzeke libertatea.
- 2) Beste adarretan —industrian adibidez— duten seguritate soziala lurgintzan edukitzea.
- 3) 60 urterekin jubilazioa.
- 4) Zahartza eritorea.
- 5) Langileak konsideraturik izatea orain dagoen banatzearekin —autonomoak eta besteen kontura...— bukatuz.
- 6) Heziketa eta medikuntzari dagokionez herrialdeko zentroen eraikitzea.
- 7) Lurgintzaren planifikatzea.
- 8) Prezioen politika hobetzea.

6.- 77eko kanpainarako preziorik ti-
kienak:

Garia: 14,50
Oloa: 11
Garagarra: 11
Esnea: 17,52 eta 20
Mahatsa: 13,25
Patata: 8,10 - 8,40
Esparragoa: 84 (zuria) eta 45 (berdea)
Tomatea: 6,50
Piperra: 15,20
Melokotoia: 16,50
Artoa: 12

NORTON izeneko enpresan lanera itzuli dira. Azkenean zuzendaritzak onartu zituen 3.800 pezetako igotze bat, eskatu zutenaren erdia gutxigorabehera. Uztailean berriz ikusiko alokairu maila eta holako gauzak. Halarik ere azaroan azalduko beste puntuak negoziatzekotan gelditzen dira.

LANA

PNNei dagokionez, lanean ari direla esan daiteke. Iragan astean greban zirenak lanean hasi dira. Gelditzen direnak Magisteriokoak dira, baina Unibertsitateko ordezkariarekin egon ondoren esaten omen dute, posibilitate asko dutela lanean berhasteko.

Zardoya eta Aranasan ere bukatu dira grebak. Lehenengoan negoziaketan ari dira lau probintzietako —Hego Euskadi—koak alegia— elkar plataforma bat aurkeztu eta gero. Eta Aranasan reibindikazio ekonomikoaz aparte errepresaliarik ez edukitzea eta kanporatuen beronartzea lortu dituzte.

Villanuevan ere naiz eta kanpoan egon oraindik, negoziaketan hasi dira, eta dirudienaz, laster akordio bat aurkituko dute.

VILLANUEVAN beste sanzio berri bat ezarri diete langileei eta ARANASAn, grebalariei jarrera ikusiaz —hots greban jarraitzeko asmoa eskatua lortu arte—, enpresak kanporatu ditu langile guztiak.

Edozein modutara egoera honek planteamoldetu duen arazoa: ikasleak klaserik gabe, denbora eta posibilitateak: ikusita gero asanbladan bildurik erabaki zuten lanera ez itzultzea.

Botazioan 141 izanez 85 hautatu zuten alde —jarraitzeko—, 48 sartzeko eta zortzi zurian. Kontu izan behar da 182 direla orotara.

Hurrengo egunean (ostiralean alegia) honela zegoen egoera.

INSTITUTO	PNN	GREBAN
XIMENEZ DE RADA	23	—
PRINCIPE DE VIANA	14	—
ERMITAGAINA	43	—
IRUBIDE	24	—
ALTSASU	24	—
LIZARRA	19	12
MARZILLA	14	7
TAFALLA	25	19
TUTERA	25	12

HERRIBERA BURRUKAN

Aste hontako hasieran hasitako baserriarren greba (Andosilla eta Valtierra) erdi Nafarroan zabaldurik dago. Istilua hasi zen Andosillan manifestazio basketsu batekin. Hango plantemolderik funtsezkoena zen, nola haiek izan behar ziren beren reibindikazioak aurreratu behar zizutenak eta ez "Hermandades" edo "Cámara Sindical" delakoek. Beste mailan, greba honen iturburua gauza bitan datza: alde, exportatzeko kupoen gaintzeko ezintasuna eta oraindik gelditzen diren patata kopuruak, eta bestez "Union de Agricultores y ganaderos" izeneko elkarteari ukatzea Ministralko aldetik.

Hau dela eta asteazkenerako 2.700 traktor zeuden karreteretan istilu honen garrantzia adierazteko: Tafallan 300, Olite 130, Kaparrosa 290, Peralta 350, Tudela 150, Los Arcos 300, Lodosa 150, Villatuerta 120, Ribaforada 20, Erize 70, Karkaskal 160, Korella 40. Herribeherako mapa osatzen duena ikus daitekenez.

BASERRITARREK.ESKATZEN DUTENA'

- 1.- Elkartzeko libertatea
- 2.- Seguritatea sozial oro eta berdina.
- 3.- Ambulatorioa herrialde bakoitzean eta sendagile asistentzia.
- 4.- Eskola profesionalak eta "EGB" eta "BUP"-en konzentrazioak.
- 5.- Kanpainaren prezioen tinkatzea errentza egin baino lehenago eta baserriarrek in ados.

PNN-EN GREBA APURTURIK

Jakina denez, iragan astean Ministralko gogok gogortu egin zuen bere jarrera PNN-ek eskatzen zutenen aurrean, eta, bortizki amenazatu zituen onartzen ez bazuten eskeintza ofiziala, arbuiatua, bestalde, grebalariek.

Traktorearen greba

Iragan hilabeteen bide bazterretan zeuden traktor guztiak etxeratu dira. Baina ez, problemak jarraitzen du, eta, beste fase bat sartu delarik beste era batzutan hartu ko ditu hurrengo hilabeteetan.

Etxeratze honen arrazoiak Ministrotan kontseiluak hartutako erabakiak eta jarraerak dira. Hoiekin, edo hoientatik, laborariak negoziatzeko hasi dira, baina ofizial mailan aldi hontan.

Negoiazioaren aurrebaldintzak

Hortarako bitarteko -Luis Apostua Jauna- sartu zen eta ondoko puntu hauk jarri ditu ondo eramateko negoziazioa: negoziatuko dute gobernuak bere adierazpena aldarrikatu eta gero bakarrik; laborarien koordinadora eta kamara arteko guduak bukatzea; ministro eta koordinadora artean hartutako akordio posibleen balioa suna zehaztea; zera da, ze puntutaraino ordezkatuek onartuko duten akordioa praktikan jarria izanen da; eta batez ere koordinadoraren idatzi baten premia. Dokumentu hontan bereizi behar zen sindikal politik, prezio eta gainerako enburrean eskaera konkretuak zeren eta, nabarmena, negoziatio bat hasteko-eta bukatzeko-labora riek gauza garbi garbiak izan behar baitituzte.

Halarik ere Madriletik ekarritako lehenengo zirrara intransijentziarena izan da. Negoziatio oso negoziatio gogorra izanen delakoan, goian aipatzen den premienetan- ze nahi dutenarena-gero eta garbiago azaltzen zaiei laborarici.

Nafarroako koordinadora

Nafarroako koordinadorak zenbait erabaki hartu zuen, baina, azkenean idarokizun mailan gelditu ziren eta ondorioz eragipenarik gabe praktikan. Hauk dira: sei hilabetetan makinariarik ez erostea, bankuexetatik dirua kentzea Kamarako lehendakariaren -hots, Fortun Jaunaren dimisioa lortu dutena bestalde) "Hermanidad de Labradores y Ganaderos" delakoaren lehendakariaren Monbiedro da la Torrena alegia-dimisioa eta laborarien ordezkariek izan daitezen benetako negoziatzaileak.

Beste aldetik Diputazioak aurrean zeukan problema hau konpontzeko merindade bakoitzetik ordezkarik bat sartzea onartu du, honela batzorde mixto bat sortuz. Laborariek baietz esan diote proposamendu honi, baina, baldintza batekin; komisiu honetako partaide guztiak-laborariak- kengarriak izanen dira.

Baztan eta Bidasoan solidaritatea

40 urtetan, lehenengo aldiz bere bizian izan dela esan daiteke, mugimendu reibindikatzaile hau Baztan eta Bidasoan alderaino luzatu da. Hau lortzeko kontzientziatuenak herriz herri, etxex etxe joan dira. Burruka honen eskakizun zehatzak pixkabat laburtuaz- esan dezagun laborarigizartearen arlo guztiak ukitzen dituela: ekonomikoak (zimaurrea, gasoila, pentsuaren presioak...) kooperatiben sortzea, fiskalak, sanitarioak, sozialak -beste sektorekin eparetzea-, lur komunalak, abeltzantza...

MASTI: Amnistia eta konbenioa

Errenteriako MASTI (Contadores) izan da amnistiaren aldeko ekin-tzak eraman dituen lantegietako bat. Aste honetan bi egunez bertako langileek fabrikako jantokian bazkaldu ordez, lantegi aurrean ogibitarteko bat janda gelditu dira. Horrela bildu den dirua -28.271 pta- presoentzat, e.a. eman dute.

Ogibitartekoa jateko denbora Konbenioaz hitzegiteko aprobetxatu dute. Hori negoziatzeko hiru bide proposatu ziren: zentral sindikalen, hauen eta langile ordezkarien edo-eta langile ordezkarien bitartez bakarrik egitea. Lehen bideak 13 boza jaso zituen, bigarrenak 176 eta hirugarrenak 78. Erabaki honen ondoren talde batek beste bide bat proposatu zuen, alegia, negoziaketa honetarako ordezkarik bereziak aukeratzea, zentral sindikalak eta baita orain dauden langile ordezkariek alde batera utziaz.

Gipuzkoako Metaleko Ordezkarik Batzordeen Batzarraren Agiria

Langile guztiak parte hartuaz, datorren Metaleko Konbenioaren negoziaketa prestatzeko helburuarekin eta eskakizunak negoziatzeko era zein izan behar duen erabakitzea langileen eginkizuna dela uste izanaz, 23.000 langile biltzen dituzten 54 lantegitako langileen ordezkariek bildurik, lantegi guztietan eztabaidatu eta erabaki dadin, dei egiten dugu:

1- 90.000 langileak baturik, Metaleko konbenio bakar batetara joatearekin ados gauden.

2- Konbenioa nola negoziatua izan behar den.

-UTT (Unión de Técnicos y Trabajadores-

-en) bidez.

- Sindikal Erakunde Demokratikoaren bidez.

- Sindikal Erakunde eta Ordezkarik Batzordeen bidez.

- Ordezkarik Batzordeen bidez bakarrik.

- Bakoitzak bere lantegian.

Baita dei egiten dugu, bide batez lantegi guztietan ordezkariek hauta eta herautatze- ra, Batzarretako erabakiak eramateko herri eta eskualdeetan koordinadorak bultzatzera honela langile guztien eritzi eta jokabideak bateratzeko. Batzarre honen eritzi, langile- en jokabideak bateratzeko prozesuan abiatzeko eta probintzia mailako kordinaketa bultzatzeko erarik hoberena, hau delarik.

Gipuzkoan, Otsailaren 26.an.

Basauriko Profesional Eskolaren borroka

Arras ezaguna da Basauri inguruko bazterretan, Profesional Eskolako zuzendaria den Arteta jauna. Eskolako ikasle eta gurasoek bere dimisioa eskatzen dute. Jaun honen dimisioa edo uztea, lehen eskaera da gaur. Edozein batzarretako aurreneko puntua. Manifestapenetan ere, gehien dehiadarkatzen dena da Basauriko kaleetan.

ARTETA KANPORA!

Eskolako Zuzendaritzaz aparte, Basauriko Udaletxean, Inginadore postua du. Bere aitona, gerraosteko lehen alkatea izan zen, Basaurin. "Artetatarrak" oso ezagunak dira inguruan.

Eskolaren egoera ikusirik, Arteta jaunak, idazkaria eta Jefe de Estudios-ekin batera, "nahi duena" egiten du, ikasleen ustetan.

Dirudienez, Ministerioaren aurrean dira bakarrik erresponsable. Ez zaie arduraren ghetotik kanpo dauden iritziak, nolakoak diren ere. Eskola problemarik egon behar duenik ez dute ezagutzen. Azaltzen denean berriz, oraingokoa bezala "politizatu dagoela" diote.

Hertsitasuna eta gogortasuna dira printzipio sakratuenak. Eskolako martxa eramateko era honek esplikaarazten du, urtarilaren 25etik martxoaren 10erainoko borroka luzea. Eta jarraituko duelakoan. Artetaren uztea eskatzen dute kronika hau idazterakoan.

Zuzendari honek bere eskuetan daraman eskola honek, alde askotatik du itukina. Ikaslego aldetik, 50etik gorako klaseak ematen dira. Klase fijoak ez dutelako, batetik bestera ibiltzen dira. Eskola girorik ez dute, eskola gaiak eta lan tresna urriak dituztelako: esaterako, liburutegirako lekua, mekanografiako praktikak egiteko erabiltzen da. Irakasle eta ikasle arteko hostasuna nabari da. Zentroko erabakiak hartzen diren goi mailetara heltzeko biderik ez dute. e. a.

Eskolako garbitasunaz denak bat datozte, "txarri putzu tankera duela" diote. Txixatoki eta komunak infezioak hartzeko modukoak. Lehiro asko dira kristal gabekoak. Laboratorioetako materiala ez da ailegatzen behar minimoentzat. Jantzitokirik ez dute. Deporterako leku egokiak falta. Oraingo terenoak lokatzatekiak bihurtzen dira euri apur egin beste.

Aldatzeko gelarik ere ez dute ikasleek.

Zenbait asigaturetako testu libururik ez dute erabiltzen, nahiz eta kalean egokiak egon. Hau gertatzen denean, kanpotik, fotokopiak ateratzen dituzte; eskolatik aparte, eta garesti.

Irakaslegoa berriz, industrian lan egiten duena da. Entrepresa batean lan egin ondoren, klaseak ematera joaten direnak. Pluriempleoa. Legez, 40 orduz egon behar dute Eskolan. Horietatik 21 ordu, klase ematen. Astean 21 ordu hauetara ailegatzeko ez direnak, ba omen dira. Eta ez bat bakarrik. Hau dela eta, beste irakasle batzuek ematen dituzte klaseak "subkontratu" gisako bat eginik. Bere lana, ez da irakaskuntzara mugatzen eta, ikasleen eritziz, ez dira konpetenteak.

Irakasle arteko koordinazio falta ere nabaria da; -bakoitza bere aldetik eta ez hain ondo- ibiltzen da.

Dato haur, Eskolan zabaldua izan den informe batetik ateratakoak dira. Garbi gelditzen da, beraz, ezin dela, baldintza honetako eskolan ez gauza egokirik eman eta, pedagogi minimo batez lanean ihardun. Denen kaltetarako. Ikasleentzat, bereziki.

Basauriko Profesional Eskolaren hauzia, urtarilaren 25ean hasi zen. Erreibindikazio puntu batzuek jarri zituzten eta, zuzendaritzan presentatu. Irakasle eta ikasle baten arteko istilua dela eta, ikasleari espedienteak zabaltzen diote. Beste ikasle batek, Artetari Eskolaren dirukontua nola zihoan eskatu zionean, Zuzendariak, gartzelara sartuko zuela erantzun zion. Dirudienez, dirukontua ez da gauza garbia eta.

Bi istilu haur direla, eta egunak galtzen dira, baina laster hasiko ziren berriro ikasleek, bere puntuak negoziatzeko eskatzen. Lehenago, bi amenazoak bazterrean uzteko diote ikasleek, edozein puntu estabaidatu baino lehenago.

Otsailaren 4ean, ikasleek Zuzendariari eta irakasle klanstroari inbitazioa pasatzen die, baina Zuzendariak ez du jaxi nahi eta, irakasleek ez die uzten asanbladara joaten. Hemen hasten da ikaslegoa

Artetaren uztea eskatzen. Ikasleak Komisio bat eratzen dute elkar hizketarako. Artetaren uztea eskatzea ez da negoziatzen irakasle batzuen ustetan eta ikaslegoaren posturak jarraitzen duelarik, ez da ezer lortzen.

Hauk honela, Eskolako Idazkariak Zentroa isten du-Arteta gaixorik omen zegoen-. Manifestapenak egiten dira Zuzendariaren uztea eskatzen. Inguruetako 15 Haurzo Elkarte biltzen dira irakasleekin baina, ez da ezer aurreratzeko. Tartean, Artetaren puntua baidago.

Beste aldetik, guraso guztiek, orain arteko Gurasoen Junta ez dute amestutzen, Artetak nahi zuen eran manejatzen bai zuen. Beraien kontura, Junta zabalagoa eraikitzen dute. Ordezkariek, esanbladan aukeratzen dira. Hauk ikaslegoaren alde ataratzen dira. Irakasle batzuek ere, ikaslegoaren puntuak onartzen dituzte.

Egoera honetan, martxoaren 9an zabaltzen da Eskola baina, ikasleek ez dute eskoletara sartzerik nahi, Artetak utzi arte.

Denbora honeta, ikasleak asanbladak egin dituzte, Basauriko kaleetan manifestapenak eginez. Bitartean, Haurzo Elkarteekin eta Gurasoekin harremanak izan dituzte eta abokatu bat hartu dute, Eskolaren egoera salatzeko. Bizkaiko Profesional Eskoletakoak ere, Basaurikoekin elkartu dira geldierak eta. Asanbladak eginez. Esaten ziguten bezala, Profesional Eskolaren egoera berdintsua da toki gehienetan. Basaurikoa, lehena izan da. Problema azpikoa da. Profesional Eskola guztien planifikazioa jartzen da zalantzan. Hau baina, beste arazoa da. Hurrengo batean aztertzeak.

JOXE LARRAÑAGA

Euskara zapaldua dago, zanpatua ere, eta burua altxa ezinik.

Euskararen alde egiten den lan bakarra herri maitasunak egina da, benetako euskal herrigintzak, hertzale eta abertzale ekintzak.

Euskal Herriak bere askatasunaren burruka bidean euskararena ere du nabarmenki. Zaharra dugu jadanik esaera: EUSKARA EZ DA DENA EUSKAL HERRIAN, BAINA EUSKARARIK GABE EZ DAGO EUSKAL HERRIRIK.

Horretaz jabeturik eta trabaz eta oztopoz beteak izanik ere aurrera doaz Euskadin euskararen alde diren arazoak oro. Baina, noski, inorengandiko laguntzarik gabe eta, xarrago, euskararentzako askatasunik ezak nekez ete penaz daramagure irakaskuntza osoa. Ikastolek ez digute ematen -ez diezagukete- herri askatu batetan ukan eta lor genezakeen fruiturik, testu faltaz, diru faltaz, estatuaren laguntza faltaz eta abar. Euskaltzaindia xiro eta murrizt dugu geure euskal gobernu batek lagun ez diezaion bitartean, hainbat eusaldizkari larri dugu beti, gau eskoletan euskara barra-barra irakats ahal dezagun beste giro politiko batek bideratu beharko profesionaltza sendo bat eta... zergatik jarrai, ez bait genuke erraz gure zerrenda bukatuko?

Hala ere Herriak kementsu erakutsi du eta erakutsiko, beti, gure problema latza, geurea dena geure eskutan izan dadin artean. Madrileko Gobernuarengandik datozkigun eta letozkigukeen hitz politetz asperturik eta gogaiturik gara. Euskal Herrian hitzak ez baina egintzak nahi ditugu, errealitateak. Martin Villa jaunak ala nor-nahik "hay que dar la posibilidad de hacerlo llegar a todos, pero no imponerlo" eta horrelakoak esan ohi dizkigutenean neurturik, ebakirik, moztuz eta murriztuz utziko digutela gure Euskara erakusten digute, halaber beraren erabilkera Euskadiko eskoletan, ikastetxeetan, ofizial tokitan, administrabidean eta, hori, ezin guk onar.

"Pero no de imponerlq"! Horra hor Euskal Herrian hainbeste eta hainbeste urte luzetan Frantziak eta Espainiak egin digutena: erdara indarrez inposatu. Frantsestu eta gatzelaniatu nahi izan gaituzte. Hor, ukan ditugun eskoletako zigorrak euskaraz mintzatzearren, kaletako mehatxuak, uritako bortxakeriak, administrakuntzagandiko zapalkuntza etabar... Guri, orain, hori esan? Kanpoko hizkuntza arrotzez gure Herrian egin dutena... geure hizkuntzaz jabeturik eta baliatuz ez ote dezakegu pedagogia egoki eta aberats bidez Euskal Herria bir-euskaldun?

Horretarako eskubidea dugula bada-kigu. Euskaldunak bakakite hori.

Gauzak eskura eta lor bitartean aurrera jo beharra dugu. Baina bada piskana piskana zuzen dezakegun okerrik, bada inposatua izanik ere gure Udalek zuzen dezaketarik.

Gaurkoarren bat bakararra aipatuko dut. SOLFA IRAKASKUNTZA.

Horra hor nolako astakeriak egiten

GURE IRAKASKUNTZA

ari zaizkigun zenbait Udaletxetan. Bada, nolabaiteko "Conservatorio de Música del Ayuntamiento de San Sebastian" edo horrelakoren bat. Horren ondorioz Gipuzkoako hainbat Udaletxetan "solfeo" edo solfa irakasten da eta etsaminak egin ere. Erdaraz antolatua da, dakigunez eta, zorroneko ezin uritan euskaraz egin balezate, ala egiten badute.

Eibarkoa konta dezadan besterik gabe. Eibarren, beste zenbait herri gipuzkoarretan bezala solfa irakasten da eta "Conservatorio de Musica" horrek etsaminatu. Erdaraz egin nahi duenarentzat ez da prolemarik, baina zer esan Ikastoletako haurretaz, horiek ere zulo hortatik zehar iragan beharra baitute? Eta, hona hemen bortxakeria lotsagarria.

Ez dut esan nahi solfa edo musika osoa teknikoki euskarara alda edo itzuli beharra dugunik berehalako batetan. Hori noizbat egingo da. Gainera beti izango genituzke italieratik hitz jatorrak mantent beharra. Gaur egun horri baino garrantzi gehiago deritzat irakaskuntza era euskaraz emateari, teoria euskara bidez emateari eta praktika bera ere euskaraz egiteari nahiz eta, gaur gaurkoz, tonalidadea, be-

mola, pentagrama, sostenidoa, morden-tea eta abar erdal hitzak erabiliz, baina EUSKARAZ ADIERAZIZ EUSKARAZ AZALDUZ, noski !!!

Mutiko nintzela nire aitak solfa irakatsi zidanean euskaraz irakatsi zidan, bai EUSKARAZ, nahiz eta "Blanka batek bi negra balio ditu" eta horrelakoak esan. Hobeto esan zitezkeela? Bai, baina ez dut inoiz pentsatu euskaraz ez zirenik, eta hor dago euskaldunaren sena euskal irakas-kuntzan.

Begira, Ikastolako zortzi urtetako neskatila bati solfa irakasleak jarritako oharra: "Conducta satisfactoria, Aplicación suficiente. Le cuesta comprender la teoría".

Arraio! "Le cuesta comprender la teoría" Ikastolako ZORTZI urtetako neskatila batez. Erdal testoa BURUZ IKASI BEHARRA DUTE, lerrorik lerro, puntuz puntu eta komarik koma "Conservatorio"ko etsaminetan aproba dezaten honako testo-ingurua:

"Tonalidad es el conjunto de leyes sonora que rigen las escalas diatónicas.

Estas leyes surgen de establecer una sucesión de sonidos íntimamente relacionados entre sí y que supeditan a un solo sonido o nota base, a la que llamamos tónica" (TEORIRA DE LA MUSICA, Parte Segunda, 41. orr.,)

"Em los compases de división binaria los grupos de valoración especiales se producen por reducción, excepto en los compases ternarios, cuando el grupo de valoraciones especiales dura todo el compás. En este caso se producen por ampliación" (33. orrialdean). eta abar ...

Guzti hori buruz egin behar izaten dute gure haurrek Donostiako Kontserbatorio delako hortatik etsaminatzaileak datozeneko, baina ez hamalau urtetakoek, esana bezala zortzikoeke ere baizik, daki-gunez. Lan bikaina gizon horiena! Lasai itzultzen ahal dira etsaminok egin ondorean?

Gure euskaldun haurrentzako zigorra da hori, kastigua. Ez du honek komentario gehiagorik behar.

Erdararen aurrean euskarak behar lukeen ofizialkidetasuna lor ez dezagun bitartean ere, bihurrikeria hauek zuzendu beharra du Euskadiko irakaskuntzak. Horretarako, Udaletxeek, Euskaltzaindiak, Ikastola Elkartek, Gau Eskoletako Elkartek eta beste zenbait euskal elkartek indartsu bultzatu beharra dute inposaketa anker hori gure euskal haurrengandik kendu artean.

Berehala, ken diezaiegun gure haurrei zigor astun eta, euskaldun denari euskaraz irakats. Sinestua naiz, bai, solfa ere euskaraz "emango" dela, euskaraz irakastea lortuko dugula Donostiako Kontsebatorio horretan.

EZ GEHIAGO GURE EUSKAL HAURREI HALAKO ZIGORRIK!

IMANOL LASPIUR

GIE-k eratua

Gipuzkoako ikastolen arteko II Kirol txapelketa

Gipuzkoako Ikastolen Elkarte Batzaren ardurapean eratua da aurtengo III Kirol Txapelketa.

Dudarik ez, orain arte behintzat, ikastolen mugimendu barruan kirola izan dela alderdirik ahaztuxeena. Gehienetan, ikastolak gelaz gela barreiatu izan dira gure herrietan, eta sakabanatze honek -eta beronek suposatzen duen instalapenen eskasiak- ez du kiroletarako batere giro eta aukerarik eragin.

Hala ere, kirolak badu zer ikusi askorik haurraren heziketarekin, besterik uste izan arren arrazoi fisikoak beti ere garrantzitsuenak ez direlarik. Haurrarentzat horren berezi diren eskola urte hoietan, kirolak borondate indarra finkatu ahal dezake, lorpenak nekearen fruituz bereganatzen direla irakatsiz, eta talde-legeaz jabetzen lagunduz.

Bestalde, lege betekizunen arauera, ikastolak biltzen eta osatzen ari dira, eta zentro berriak gero eta gehiago eraikitzen. Prozedura honek instalapen berrien posibilitatea dakar, eta zenbait urte guti barru, ikastoletako kirol giroa erabat bestelako izango da segurutik.

Tartean, Gipuzkoako Ikastolen Elkarte batza ez dago geldia, eta ezta geroko geroaren zain ere. Zentzu honetan, 1974-75 ikasturtean eratu zen ikastolen arteko lehen kirol txapelketa, eta aurtengo hirugarrena antolatuko.

Felix Etxeberriaren zuzendaritzapean burutua da iadanik programa osoaren araudia. Hogeitazazko dossier zehatz bat da, txukuna oso, txapelketa guztiaren ipi-apak azaltzen direlarik.

Joku motak

Lau izango dira aurtengo txapelketa honetan jokatu diren joku motak, hots, pilota, fobaila, igeriketa eta atletismoa. Esku-baloi eta otar-baloi jokuak ere sartzeak ziren aurtengo txapelketa honetan, baina azkenean datorren urterako edo utzi behar izan dira, ez baita oraingoz ikastolarik gehienetan behar bezain indar ikusi.

Hauk honela, neskatilek bi jokutan bakarrik parte hartu ahal izango dute. Dagoeneko kexaren bat edo beste azaldu da diskriminazio honetaz, baina esan bezala, ez da honela antolatzaileek ahaztu egin direlako gertatu, beste aukerarik ez delako egin baizik.

Adin sailkapena

Bederatzi urtetik hamalau urtera arteko neska-mutiek parte hartu ahal izango dute txapelketan, seksu bakoitzeko hiru mailatan sailkatuz, nazioarteko araudi orokorrak erabaki bezala.

Lehen maila, "Benjaminak" izenekoak, 1967-68 urteetan jaioek osatuko dute. Bigarren maila, "Alevinak", 1965-66 urteetan jaioek. Hirugarren maila, "Infantilak", 1963-64 urteetan jaioek.

Lehen bereizkuntzak bilaraka

Ikastolak zortzi bilaratan banatuko dira, herrialde geografikoen arauera edo, honako ikastola hauk bilduz:

- 1.- Errenteria, Hondarrabia, Irun, Donea, Lezo, Oiartzun, Pasai Antxio eta Pasai Donibane.
- 2.- Aiete, Aitor, Añorga, Herrera, Ibaeta, Ikasbide, Intxaurren, Jakintza, Lizeo Barandiarren, Lizeo St. Tomas, Loiola, Martutene, Orixe, Trintxerpe eta Zurriola.
- 3.- Andoain, Anoeta, Beasain, Idiazabal, Isasondo, Lazkao, Legorreta, Ordizia, Ormaiztegi, S. Martin, Segura, Tolosa, Zaldibia eta Zegama.
- 4.- Amezketeta, Ataun, Beasain, Idiazabal, Isasondo, Lazkao, Legorreta, Ordizia, Ormaiztegi, S. Martin, Segura, Tolosa, Zaldibia eta Zegama.
- 5.- Azkoitia, Azpeitia, Getaria, Loiola, Orrio, Urrestilla, Zarautz, Zestua eta Zumaia.
- 6.- Deba, Eibar, Elgeta, Elgoibar, Plazentzia eta Mutriku.
- 7.- Almen, Aretxabaleta, Arrasate, Bergara, Eskoriatza, Oiñati eta Oxintxu.

8.- Antzuola, Legazpia, Urretxua eta Zumarraga.

Lehendanik, bailara bakoitzean, bakoitako ikastolen artean jokatu dute. Sekundario, adin eta joku mota bakoitzeko bi txapelkun aterako dira bailara bakoitzean eta lehen epe hau martxoaren 27an amaituko da.

Gero, seksu, adin eta joku bakoitzeko hamaseiok elkarrekin jokatu dute apirilaren 10ean. Irabazle ateratzen diren zortziok beren artean jokatu dute apirilaren 24ean. Ondoko laurak, maiatzaren 8an, eta azken biak maiatzaren 15ean Zarautzen, seksu, adin eta joku bakoitzeko txapeldunak aterako direlarik.

Geroari begira

Aurtengo antolatzaileek, III Kirol Txapelketa honen montai burutzeaz gainera, geroago ere balio dezakeen azpiegitura bat egokitu nahi izan dute. Gipuzkoako ikastolen artean zein gainerako euskal herrialdeetan kirol mugimendua ten premia eragin nahirik.

Zentzu honetan, Araba, Bizkaia, Gipuzkoa eta Nafarroako irabazleen arteko txapelketa bat egiteko posibilitatea markatzen da, baita noizbait Baxenabarre, Lapurdi eta Zuberoan egiteko ere, Hego eta Ipar aldeetako txapeldunen artean Euskadiko Txapeldun Nagusia aterarazita.

KANTARIAK BILTZEN

Azken bolada honetan euskal kantariaren bilera batzuek aritu dira egiten, beren egoera eta problematika eta kantaldiak euskal kulturaren inguruan, aztertze.

Hauk izan dira lehengo igandean (6) sortu diren erabakiak:

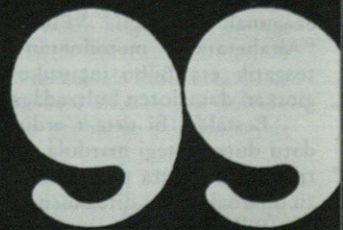
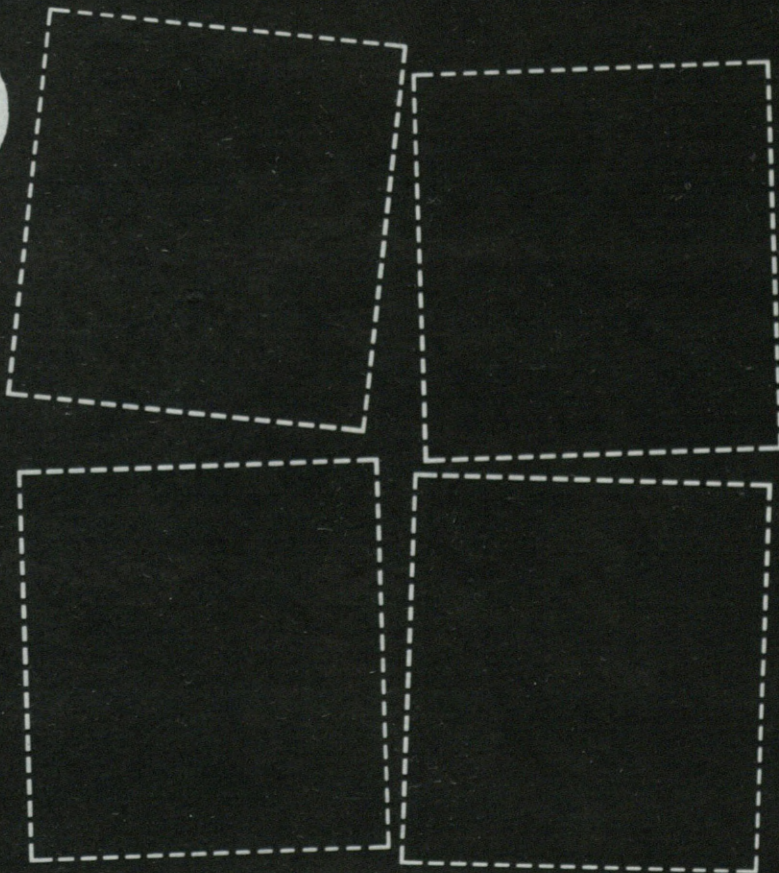
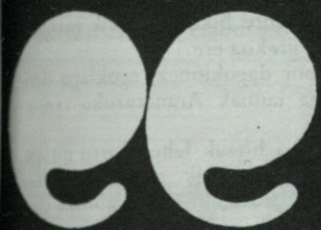
- idazkaritza baten sortzea, kantariaren biltzarra osatua.
- hauen errepresentatzaile den erabakibatzorde bat,
- eta ekipo kudeatzaile bat.

Biltzarra, idazkaritzaren biltzarra bilakatu zen eta haren biltzarkideen artean, erabaki-batzordea osatuko duten hauk, hautatuak izan ziren: Manex Pagola, Maite Idirin, Urko, Patxi Villamor, Xeberri eta Josu Goia.

Ekipo kudeatzaileetat "Agerki" hautatu zen telefono hauek dituen: (94) 433 16 25 eta 433 71 69;

Erabaki-batzordea azken erakuntze-hazkizunak lantzea bereganatu zuen, urteko biltzarrean azaltzeko, laster egiten dena eta zeinean sendoturik geldidarin idazkaritza.

Gure prentsa behar dugulako

Gure lurraren
Gure lurraren deia

EUSKAL HIZTEGI MODERNOA DELA ETA

Hona hemen irakasle talde batek egindako Euskal Hiztegi Modernoa. Lan bikaina eta txalogarria da. Gaur gaurkoz euskal hiztegi praktikoa eta erabilgarria dateke. Baditu, hala ere, zenbait alderdi eztabaidagarri euskaltzaleen artean txinparta eta zer esana aterako dutenak. Dena den, hor dago lan eskerga baten fruitua. Ea nork ematen duen gehiago.

1. Lan bikaina eta baliotsua

Eskuarte dugu, azkenik, bizi esperotuen hiztegia. Izan ere, euskal kultur gintzan dabilzanetarik, zeinek ez du sumatu azken urteotan hiztegi praktikoa baten premia? Hutsunea larriegia zen horretaz ez konturatzeko. Hor genituen Azkuerena eta Lhandarena (fidagarriak aipatzearren), baina gaurko lehen premietarako ez ziren oso erabilgarriak. Hortaz, guztiz nabaria zen hutsunea betetzera dator Euskal Hiztegi Modernoa betetzera dator Euskal Hiztegi Modernoa.

Erabat jota, lan ederra eta bikaina dela esan behar aho betean. Txaloak eta laudorioak merezi dituzte noski lan eskerga hori burutu dutenak. Bejondeizuela. Gaur gaurkoz haxe dugu, dudarik gabe, euskal hiztegi praktikoa eta erabilgarria.

2. Ekipo lana

Ez da lagun bakarraren emaitza, talde batena baizik. Talde hortako lagunak nahiko ezagunak zaizkigu, "Euskalduntzen" eta "Alfabetatzen" metodoetan izan duten parteagatik eta Bilbo inguruko euskal kultur gintzari damaioten bultzadagatik.

Bestalde, bi urte t'erdiren buruan moldatu dute hiztegi mardula. Ez da marka txarra. Hortik atera talde lanak zernolako fruitu oparoak eman ditzakeen.

Bilbo inguru hortan badira noski euskal kultur gintzaren dinamizakari indar berezia damaioten talde azkarrak. Bada horrelakoen beharra gure hirietan. Iritziak iritzi, hor daude talde horien lanak eta fruituak: ANAITASUNA aldizkaria, SAIOKA testuak, IKER elkarteak, etab. Ibiliz eta ihardunez egiten da bidea eta ez lantzen merkeak joz edota mai-seaketa errazetan arituz.

3. Hitzaurrea

A Aipamen berezia merezi du hitzaurre mamitsuak. Hor ageri dira, puntuz puntu, la-

na burutzeko erabili dituzten kriterio eta irizpideak. Batz bestea, kriterio zuzenak eta sendoak, batez ere hitzen "jatortasunari" dagokionez. Kriterio nagusia haxe da: "guk literaturan eta usario zaharrenean oinarrituriko hitz guztiak ontzat eman ditugu" (12 orr.). Irizpide jator hau Euskaltzaindiak 1959. urtean hartu zuen erabakiarekin batera dator.

Erabili dituzten kriterioak azaltzerakoan (eta hiztegi osoan zehar) gogor erasotzen diote azken mende hontan euskal literaturak nozitu duen purismoaren izurriteari. Arrazoi osoz, ustez.

Aipatzen darabilgun hitzaurrea guztiz irakurgarria da. Hona hemen, zerrenda gisan, bertako puntuak:

1. Hiztegi honen historiari zerbaite.
2. Hiztegiaren eratzeaz
3. Euskera batua eta euskalkiak
4. Euskal hitzak zeintzu diren
5. Hitz berrien arazoa
6. Hitz internazionalen idazkeraz
7. Modako hitz pasakor batzu
8. Aditzak adierazteko moduez
9. Moldatzaileen azken oharra

Esan beharra dago, baita ere, hiztegi honen badituela hant eta hemen halako umore tantak. Honela dio hitzaurreak: "Bistakoa denez, bi urte t'erditan euskal hiztegi hontan ahalegindu garenok, lan hau burutzeko, euskarari eta Euskal Herriari kalte egiteko gogoak ez bestek bultzatu gaituzkete" (11 orr.).

4. Puntu diskutigarriak

Badira zenbait puntu diskutigarri, jende askorentzat hiztegi osoa baztertera uzteko atxakia ederra izanen direnak. Goazen puntuz puntu.

4.1. Ortografiaren arazoa. Haxe dateke denetan diskutigarria eta arbuigarria. Esan dezadan garbi, ni neu ez nagoela konforme zenbait hitz teknikoren grafiaz. Ikus, adibidez: Mythologia, teknika, filosofia, phase, khimika, eta horrelakoak.

Hortarako ematen diren arrazoiak, bizi-tzakotzat harturik ere, ez dut uste merke duenik kontsonante bikoitz horik mantentzeak, ez eta y grekoa ere.

Puntu honi dagokionez, egokiago den hitzatzat Mitxelena jaunak Arantzazuko txostean dioenari:

"Bestetariko hitzak lehen hartu ditugu, eta ez dago beste biderik, aurrera ere. Hori horien itxuraz, ordea, bi iritzi dabilta gure artean: itxura hori, etorkizkoa alegia, gogor nahi lukete batzuek eginahalean, frantsesaren arabera edo, eta itxura aldatzea, xinglaren arabera, gogokoago dute besteek, gaztelanaren arabera.

Nik, egia esan, lehen bidea hartuko nuke arrazoi ikasientzat ari bagina, baina ez da hori gertatzen. Xinpletasunera joko nuke areago, edo bide erdira behintzat, y, kh, th (psikhologia, etc) eta gisa horretako idazkerak berrituz" (Mitxelenaren idazlan hautatuak 110) orr.).

Argitaratu berria den Natur Zientziak den hiztegiak ere Mitxelenak proposatutako bideari jarraitzen dio. Eta gaurregun zientzi mailan argitaratzen diren euskal liburuak eta aldizkari gehientsuek bide hortatik jarraitzen dute. Beraz, badirudi horixe dela gaurko biderik egokiena. Gainera, operazio gorregia eta arriskutsuegia litzateke euskararentzat hauzi hortan sartzea. Bada eskarmenatzeko eta zentzatzeko garaia!

Hemen aipatu berri dugun hauzi da agian, hiztegi honi egotziko zaion hanka bat zerez larriena. Okerrena, hala ere, zera litzateke, puntu hori medio delarik hiztegiaren balio handiak gutiustea. Ez dut uste jende hainbesteraino iritsiko denik.

Bestalde, esan behar da, hemen hauzi darabiltzagun hitzak, espainiera-euskara artean idazkera bikoitzaz ageri direla (telegrafia, telegrafia, teknika, teknika; etb.). Buespen bakarra y grekoaz egiten dutelarik.

Begira zer dioten hitzaurrean puntu honi buruz: "Dena den, zenbait mailatan haurrentzako lehen textuetan kasu— baina teke, irakaskuntzan autonomia handiago lortu arte behintzat, orthographia sinplea bat, besterako bide gisa, oraino komeni-

irizatea" (15. or.)

Egia esan, ez dut ulertzen (hobeki, ez diot taxurik hartzen) arrazoiketa modu honi. Dena den, badirudi hiztegiaren autoreek ez dutela oraingoz idazkera hori inposatu nahi, batez ere ikastoletan. Guk hauxe erantsiko genuke: ez ikastolan eta ez beste inon!

Hortaz, hemen kritikatzan ari garen puntua talde horren iritzi eta proposamendu bezala geratzen da, Euskaltzaindiak besterik erabaki arte, eta bada ordua horrelako nahaspilei aurrea hartzen ikasteko. Dena den, nork bere iritzia ematea libre da eta errespetagarria gainera. Hala eta guztiz ere, gaur jenderik gehiena beste bidetik dabil.

4.2. Beste puntu diskutigarri bat zenbait neologismoa izan daiteke. Ados nator horietako asko eta asko garbizalekeriaren fruitu gaiztoak besterik ez direla. Halaz ere, problema gaur besterik da, ene iritziz. Alegia, nahiz eta kriterio oker baten eraginez sortuak izan hitz horik, zertarako hasi behar dugu horien kontra, herrian aski zabalduak eta errotuak baldin badaude? Hizkuntza gehienetan izaten dira gisa hortako fosilak eta hala ere herriak lasai erabiltzen dituenak. Hontan

4.3. Beste puntu diskutigarri bat H letrarena litzateke. Praktikan erakutsi dudanez, ez dut ezertxo ere letra horren kontra, ez bokalen artean jartzeko eta ez hitzen haseran ipintzeko (behar den kasutan, noski) Baina hontan ere badira maximalistak eta hainbeste ez direnak. Hiztegi honen egileak, nire ustez, maximalistegiak ere badira eta hori ez zait ongi iduritzen. Hontan ere Euskaltzaindiak muga batzu ipini beharko lituzke lehenbailehen. Hortarako, eta luzaro baino lehen, H letra duten hitzen zerrenda erababi beharko luke. Bestela, anarkia gailenduko da.

Garbi gera bedi (hemen dena esan behar baita, badaezpada) ez diedala, inolaz ere, heldulekurik eta arrazoirik eman nahi H-ren etsai amorratuiei. Bakar-bakarrik maximalismoaren zenbait arbitrariedade salatu nahi nituzke.

4.4. Zenbait hitz mailebatu eta beste zenbait hitz berri asmatuak ere eztabaidagarri gerta daitezke. Dena den, ez naiz hortan luzatuko. Hor daude proposamendu gisara eta herriak esanen du (idazle eta irakasleek batipat) onartzen dituen ala ez.

5. Euskaltzaindiaren hiztegia noizko?

Urte asko da jadanik Euskaltzaindiak hiztegi handi bat egiteari ekin ziola. Ez dakigu zertan den lan hori.

Mitxelena jauna ere aspaldidanik ari da Azkueren hiztegia garu da Azkueren hiztegia gaurkotzen eta puntuan jartzen. Ez dakigu zer asmotan den.

Esan beharrik ez da, Euskaltzaindiaren hiztegi ofizial eta normatiboa ederki baino ederkiago etorriko litzatekeela. Hori ez dugun bitartean, beti zalantzan eta zabuka ibiliko gara zenbait puntutan.

Gaurko esperientziak eta saioak bideratu eta finkatu arte hortan sartzea, azkarregi jokatzeko litzateke, agian. Baina, bestalde, horrelako zerbaiten premia nabaria da. Besterik ez bada ere, zalantzan dauden zenbait puntu nagusi erabakitzea guztiz egokia litzateke, aurrera egingo diren lanek garantiarik izan dezaten. Hemen sartzen dira lehen aipaturiko zientzi hitzen grafia, etab.

6. Azken gogoetak

Hiztegi hau, beste edozein bezala, ez da hartu beharitsu-itsuan, azken hitza bailitzen. Talde konkretu baten emaitza delarik, bertako partaideen fruitu eta iritzi bilduma da eta zenbait puntu bereziki proposamendu gisa hartzea onena. Herriari eta batipat espezialistei dagokie orain beren iritzi kritikoak ematea.

Dela dela, hiztegiak erabiltzen jakin behar da eta hortarako hizkuntzaren eza-gutza eta sena aski landuak eta sakonak behar dira. Bestela, hiztegi oro aldrebes eta kontrako gerta daiteke. Hauxe berau

diote autoreek hitzaurrean: "Zer esanik ez, hiztegi honetaz baliatzeke, beharrezkoa da euskara, maila batetaraino jakitea" (16.or.). Esango nuke, euskal hiztegi bat behar bezala erabiltzeko euskararen sena eduki behar dela nolabait. Sen berezi hori duenak jakingo du hiztegiaren baliatzen eta era berean hiztegi hori erlatibizatzen.

Izan ere, horrelako hiztegi bat garrantzizkoa izanik ere, ez da pentsatu behar dena hor dagoenik. Esango nuke, hizkuntza baten muin eta mamia hiztegietatik kanpo dagoela, hizkuntza bizian, alegia. Horregatik hizkuntza ez da hiztegiaren ikasi behar. Hiztegiak (era hontakoak behintzat) konsulta liburuak dira gehienbat. Hortaz, euskara taxuz menderatzeko hizkuntza bizira jo behar da, eta hizkuntza bizi horrek bi maila ditu gutienez: alde batetik, gaurko gure herriaren mintzaera eta, bestetik, tradizio literarioa, hots, literatur hizkuntza, lehen liburitik gaurdaino datorren haria bezala hartuz.

Nolanahi ere, euskara trebeki menderatu nahi duenak euskara biziaren bi itsaso horietan murgilduta bizi beharko du..

Horrela bakarrik proposa daitezke bide fidagarriak etorkizunerako.

Nik neuk Euskal Hiztegi Modernoa oso lan baliotsu eta praktikotzat jotzen dut. Hala ere, kritikaren arragotik pasa beharrean dagoela uste dut, lehen aipaturiko puntuetan eta beharbada beste zenbaitetan.

Azken finean, hauia ez datza puntu batetan ala bestetan. Horrelako hiztegi zabal baten hauia nagusia eta eredu gisa proposatzen den edozein libururena beste hau da, ene irudiko: ea hizkuntzaren sena behar bezala jasotzen duen ala gehiegi murrizten eta bihurtzen duen. Hortxe datza gakoa.

Horixe bera da, ene ustez euskara batuaren zenbait esperientziaren aurrean planteatzen den problema nagusia, asko

tan erasoak beste alderditatik etortzen badira ere. Ortografiaren hauia, esaterako, oso axalekoa da beste honen aldean. Alabaina, ortografiaren aurrean azaltzen diren susmo eta errezeloak beste arrazoi sakonagotatik ere etor litezke eta horrelakoetan benetako problema seinatzen digute.

Honenbestez, beude hortan beste munduko pretentsiorik gabe eman ditudan neure iritziak. Ni baino kritiko hobarik eta zorrotzagorik izango ahal du hiztegi honek, merezi ere merezi baitu horrelako lan eskergak.●

Irunen, martxoak 13

JOXE LIZARRALDE

ere kriterio etimologikoak ez du gauza handirik balio. Hauia beste hau da: ea zenbaiteraino hedatuak eta errotuak dauden herrian.

Beraz, ez dut uste zenbait neologismoen kontra gurutzada bat muntatzea merezi duenik. Gainera, herrian nolabait finkatu diren hitz berri horik ez dira dozena pare bate-

tik pasatzen. Hortaz, ezin hasiko gara hortan geure burua eta indarrak galtzen. Beste kontu bat da ez herrian eta ez literaturan errotu ez diren neologismoa.

Neologismo errotoei gagozkielarik, zera esanen nuke, bi hitzak ("garbia" eta "mordoiola") lasai eta aurreiritziarik gabe erabiltzea dela onena, beti ere (eta hori da garrantzizkoa) textuinguruak agintzen duen erara jokatuz. Esate baterako, paisajearen literaturazko deskribaketa batean "orlegi" eta "margo" erabiltzeak ez du niretzako zentzu handirik.

ZERUKO ARGIAK 14 URTE BETE DITU

AGUSTIN EZEIZA 9 URTETAN GIDARI

Agustín Ezeiza, 1963an Z. Argia astekari bihurtu zuena.

1919. hilabetekari bezala sortu zen ZERUKO ARGIA, isilaldi eta izkutaldiak izan ondotik, astekari bilakatu zen 1963. Martxoaren 3an. Euskaldungoaren zuzpergarri eta lokarri izan da 14 urteotan.

1976. haseran "euskal aldizkarien urtea" oihuz ekin zion azal eta mami berritzeari. Aurreko 13 urte zail eta neketsuei esker ausartu zen oihu hori egitera. Haserako urte hoietan Zeruko Argia astekariaren sortzaile, zuzpertzatzaile, gidatzaile eta lekuko Agustín Ezeiza dugu.

Isilean eta izkutuan lan eskerga hau egin zuen gizona dugu elkarrizketan.

- 14 urte ezer ez dira, baina Euskal Herrian gauza asko gertatu da geroztik. Zein premiak eraginik berpiztu zenuten Zeruko Argia?

- Gizona, Herria eta beroien balioak zeharo bazterturik eta menperatuak ikusten nituen: ez kulturarik, ez jakintzarik, ez arterik; ez izpirituzko kezkarik; gizona eta Herria alienaturik, desherriatuak, nortasunaren faltaz eta hutsaren hurrengo ikusten nituen.

Bestalde Herriarekin eta Herriaren zerbitzuan ihardun behar zuen Eliza ofiziala Estatuari uztarturik zegoen. Nola bait ere herriaren alde hasi beharra zegoen. Baina astekari bat ateratzen hasteko garai egokia behar zen: Fragaren prentsako lege berriak eman zigun aukera hori.

Legareen baimenak ez dira aski, ordea, astekari bat aurrera ateratzeko: dirua eta idazleak behar dira besteak beste. Zenbait euskaltzalerekin mintzatu nintzen.

Euskarazko astekari baten premia haundia zuen Euskal Herriak. Lan hori lotu nintzaion, kezkaz eta ikaraz batearik.

- Laguntzailerik gabe ezin zitekeen hone-lako gauza bat martxan jarri. Hasera hartan lanik gehiena egin zutenak zein izan ziren?

- Zeruko Argia finantzatzeko abalista euskaltzaleena jo nuen. Nere gogoz herriari eskatuko nion laguntza, elkarte bat sortuz. Baina hori arrisku haundia zen, dena isilka eta izkutuka egin behar bait zen orduan etsaien atzaparretatik libratzeko. Bestela jaio baino lehen hilko zen haurra.

Hemen ezin dezaket abalista bakoitza banan banan aipatu. Ezta Zeruko Argiari lagundu zion askoren izenik ere. Norbaitena ahaztu egingo litzaizake gainera. Hori ez litzateke zuzena. Halere izen bat aipatu nahi nuke: Joseba Salegi. Abalista eta abalista biltzaile ez ezik adminis-

trazioko planteamendu zuzen eta argi baten asmatzaile ere izan zen. Beronen lanari eta gidaritzari esker jarri genuen diru azpiegitura. Ugarteburu familia osoaren lan isil eta iraunkorra ere ezin dezaket baztertu.

Legareen aldetik Espartzak, informazioko sekretarioak, asko lagundu zigun. Legareen galbahe estu hartan gidari eta babesle izan nuen.

Idazleen artean Nemesio Etxanizek eraman zuen, behar bada, zamarik haundiena. Rikardo Arregi eta beronen inguruan sortu ziren taldeek ere lan izugarria egin zuten. Ezin denak banan banan aipatu. Herrietako berriemakile ere asko zor die Zeruko Argiak: albisteak bidaltzen, harpidedunak egiten, publizitatea bilatzen eta abarretan lan haundia egin zuten.

- Zailtasun eta nekez betetako lana noski.

- Urte haiek ezagutu ez dituenak ez dezake suma ere nolako eragozpenak gauditu behar izaten genituen. Poliziak ondo zaintzen gintuean. Donostiako Informazioko Delegazioa ere ez zen lo gogoten; Iruñetikotik Donostiakora ekarri arteko onik ez zuen izaten. Iruñekoak bere txarrean Donostikoa baino hobea zen. Orduan Donostiakora aldatu izan baginen gaur ez zen Zeruko Argiarik. Zentsuraren aldetik zer-nolako estualdiak ematen zizkiguten ez dago pentsatzerik ere. Hitzez-hitz neurtu behar izaten zen artikulua bakoitza, halere istilurik eta komeriarik franko ikusten genuen. Adibidez, ABERRI hitza ezin zitekeen idatzi.

Garbizale eta eskuindarrek marxizatzen jotzen gintuzten. Beroientzat euskara ez bait zen politika gaiak erabiltzeko, kutsu "herrikoi" puritanista bat gordetzeko baizik.

Gazteek, berriz, egun batean iritsi nahi izaten zuten denera: zer eratako Estatauaren mendean bizi ginenik gogoan hartu gabe. Neurria beharrezkoa zen. Aitzaki bat aski bait zuen Estatuak baimen

guztiak ukatzeko.

Diruak ere ematen zigun buruko min larriarik. Urteko zorrak ordaintzeko harrengo harpide sarien zai egoten ginen.

Ordenako nagusi batek oztoporik jarri zuen, baina Kaputxinoak emandako babesa, lekua eta laguntza eskergarri izan dira. Dena den jende gutxiarekin egin behar izaten zen lan.

Haserako asmo eta helburuen berri jakitua interesgarri zaigu.

- Informazioaren indarra garbi ikusi nuen haseratik. Herria elkarrizketan jarri nahi izan nuen, beraz. Elkarrizketarako bide bat eskaini nahi nion Herriari. Informabideentzat hain zentsura gogorra zen garaian ezer gutxi esan zitekeela esan dezake norbaitek. Baina halere gauza asko esaten bazekien idazlerik bazen: sinboloz, ironiaz, beste naziotan gertatzen zena hemengoa adieraziz...

Eusdaldunak elkarbideratzeko eta elkarrizkatzeko alderdikierari muzin egin behar zion. Askatasuna gorde behar zuen, inoren mende bere bururik jarri gabe. Ez zuen ez politik, ez ekonomik eta ez eliz talde baten morroi izan behar. Irizpide zabal eta irekiz jokatu behar zuen. Bide zabal hori hartzearen idazle eta lagun asko galdu zuen, pertsona gehienek arriskua alderdikeria bait da. Bestalde, ordea, zabal jokatzeko horrek lagunak ugaltu eta euskaldun irekien errespetoa eta maitasuna bereganatu dizkio.

Zeruko Argiaren asmoa ez zen bizpahiru zalaparta nabarmen atera eta hiltzea. Iraupena zen bere helburuetako bat. Astekari sakonagoa, zabalagoa eta pluralistagoa izateko garaia helduko zitzaion Francoren garai beltz eta trumoiatsu hartan irauten baldin bazuen, Udaberriaren itxaropenez bizi izan zen negu luze eta beltz hartan.

Denen gainetik Euskal Herrairen nortasuna, hizkuntza, kultur eta izpiritu balioak zuzpertzeko zen gure asmorik eta hel-

bururik sendoena.

- Urte haietako Zeruko Argiaz zer iritzi duzu?

- Garai hartako Zeruko Argia gutxietsi egin dezake norbaitek, hura ez bait zen erdal astekarren parera iristen, inolaz ere. Euskal Herriko komunikabideak sortzea ez zen berriketa. Zorotzat hartu gintuzten. Halakotzat hartzekoak ginen: ez ofizina, ez idazlanik, ez harpidedunik, hurrengo asterako ezer izango genuen arrastorik gabe.

Baina errauspean zegoen sugarra piztu zuen zezakeen neurrian. Euskal Herriko antzerki talde, abeslari, bertsolari, arte lan, kultur mugimendu eta abarren berri Zeruko Argiak ematen zuen. Erdal komunikabideek isiltzen, baztertzen eta gorrotatzen zituzten euskal lanak ezagutzera eman zituen. Euskal Herriko politik eta ekonomik pentsamoldeak ere hemen plazaratzen ziren, ahal ziren neurrian.

Zer aztertutik eta zer erakutsirik badutela uste dut Zeruko Argiaren lehen garaiako ale haiek. Tesina bat egiteko gairik badela deritzat.

- Zeruko Argiak bost urte egin ditu zu gabe. Jakinarri zaigu zure iritzia barruan lanean ari garenoi.

- Askatasuna hartu genuen xede eta helburutzat. Bide horri eusten diola ikustea da nere pozik haundiena.

Kazetariaren ikuspegi, sentipen eta pentsamoldearen kutsurik badu noski informazioak. Pentsamolde desberdineko idazleei eta iritzi zabaleko kazetariaiei leku emanaz zuzentzen da, nahitaezko, oker hori. Irizpide desberdinen lehiak aberasten ditu gizonak eta herriak. Alderdikeria eta taldekeria guztietatik gorde behar du Zeruko Argiaren zuzendaritzak, beraz. Konforme ez dagoena joan dadila, lehen ere hamaikak aldegin zuen bere gustoko lanak argitaratzen ez zirelako. Etorri ere hamaika etorri da zabaltasun horrek pozturik.

Zeruko Argiak 1976garrenetik hona hartu duen abiadari oso interesgarria deritzat. Ale bikain asko argitaratu eman du geroztik. Euskal Herriko euskal eta erdal astekarietan barau da neri iritzi onena.

Aurrera jotzeko, ordea, finantziabideak sendotu behar ditu. Publizitatea lortu behar du. Bestela hortxe itoko da. Hondorik gabeko lurrean ez daiteke ezer jaso. Orrialdez ugaltzeko kezka gehiegirik ez nuke izango nik.

Harpidedun berrien kanpaina noiz egin behar du Zeruko Argiak? Eta bazkide laguntzaileak noizko? Israeldik asko ikasi behar dugu. Ipar Ameriketako Unibertsitate partikularrek ere aspaldian egin zuten esperientzi hori.

- Zer opa diozu Zeruko Argiari?

- Komunikabide hori eskuartearen duntenez gero lagundu diezaiozutela euskal indar guztiei. Besterik ez.●

HERRIALDE

SINDIKAL KEZKAK, LITERATUR JOKAERAK, POLITIK HELBURUAK

Azken garaietan Euskal Herriko zenbait tokitan zabaldu den idazkera bereizi batez gogoeta batzu egin nahi nituzke. Neu ere orain arte askotan baliatu naiz idazkera honetaz. Moldiztegi dagoen nire liburu bat ager dadinean, berehala aipatuko ditudan akatsetan sarri baino sarriago erori naizela ikusiko du irakurleak. Ez nabil, bada, inor salatu nahi azken jokoaren baten oinarriak aztertzen baizik.

Nire idazkietan holako esakerak irakur daitezke:

1. sindikal kezka, nazional arazoak, espainol instituzioak.

2. literatur ikuspegia, kultur mintegia natur goraberak

3. politik helburuak, fisik legeak, mekanik adierazpena.

Ongi al daude esakera hauk? Hona hemen aspaldi neure buruari egiten nion galdera. Ikasiago eta gaizkiago iruditzen zaizkik esakerok.

Arrazoiak emanen ditut. Lehendabizikoa: beharriaren goxotasunaren arazoia. "Politik helburuak", "fisik legeak", e.a. entzuteak beharriko mina ematen die euskara hutsutan jaio eta hazi direnei. Hamaika baserritar jatorri egin diot galde pundu honetaz eta denek aho batez oso bitxia bilatzen dutela erantzun izan didate.

Musikaren goxotasuna sumatzeko gauza ez diren pertsonak badira. Bai eta euskal senaren aztarrenik ez dutenak ere. Hiruzpalau bertsolariri ere itaundu egin diot "politik asmoak" eta horren antzeko erasiak ongi esanak ote zeuden.

Bik haxe erantzun zidaten, beste gauza batzuren artean: "Zuek kasteilanoz eta beste lengüajez ongi dakizue. Euskaraz gaizki. "Hirugarrenak aldrebeskeria hutsak zirela ihardetsi zidan.

"Politik eskutitzak", "kultur lanak" sindikal buruzagiak" eta hauen antzeko

esakerek ez dute euskaldun jatorren beharriaren doinu goxorik sortzen.

Bigarren arazoia. Tradizioa. Tradizioak ez digu horren exenplurik ematen. Nik dakidanez, behintzat. Horrela idazten dugunok, beraz, denbora guztietako euskal idazle eta bertsolari jatorren kontra ari gara.

Hirugarren arazoia. Gramatikaren legeak.

Has gaitzen "sindikal kezka" esakerarekin. "Sindikal" adjetiboa da. Adjetiboak gehienetan sustantiboaren atzetik jartzen dira euskaraz. Badira aurrean jartzen diren "euskal", "nekazal" eta horren antzeko hitzak.

Hitzok, ordea, euskal sustantibo bereizi batzutatik sortuak dira: "euskara", "nekazari"-tik. "Sindikal", "nazional". "espainol" eta horien antzeko hitzak, ostera, erdaratik zuzen zuzenean hartu eta sustantiboaren aintzinean jarritako hitzak ditugu: euskal gramatikaren eta euskal senaren kontra jarriak jarri ere.

Are okerrago gertatzen da "politik helburuak" eta "natur gorabeherak" esaldiekin. Hitz horiek adjetiboaren funtzioa betetzen dutenez, gero, aurrean jartzekotan, "politika" eta "natura" idatz behar litezke.

Bukatzeko, nola idatzi behar ditugu esakera horik? Aintzinako eta gaurko idazle eta bertsolari jatorrek erakusten diguten bezla:

1- "sindikato-kezkak", "sindikatozko kezka"; "kezka sindikalak"... Kasu bakoitzean aukera egokia.

2- "kultura-jokaerak", "kulturazko jokaerak", "jokaera kulturalak"...

3- "politika-helburuak", "politikazko helburuak", "helburu politikokoak"...

GOTZON GARATE

MARTXOA 20 - 27

DISKOAK

Manex Pagola

**HERRIKO
1977
BOZAK..**

ELKAR 52. Pannecau Karrika
64100 BAIONA ☎ (59) 25.43.90

HERRIKO 1977 BOZAK..., Manex Pagola. ELKAR. Kaseta. 550 pta.

Ezin garai hobean dator Manex Pagolaren kaseta hau, laster izango bait dira Iparraldean udal-letxetarako hauteskundeak.

JOSU LOROÑO. COLUMBIA. L.P.

Bere akordeoiaz, hainbat euskal doinu eskaintzen dizkigu Josu Loroño; "Mendi mendian", "mirentxu"... Biribilketa, arin-arin eta fandangoak... Gainera "Eusko erai" en transcord-ez laguntzen dio bere seme Asierrek.

ZUTIK, Quique Ugarte. PHILIPS. L.P.

Azkenaldian gehienik entzun diren kantak: "Askatasuna", "Euzko gudariak gera", "Le poan hartu", e.a. Esku soinuaz eman dira, hitzik gabe.

LIBURUAK

LA UNIBERSIDAD VASCA, José Luis Orella. Ed. ITXARO-PENA-EREIN. 241 orr.

Sarreran euskal unibertsitatea, nazionalitatea eta politika aztertzen ondoren, joan zen mendetik hasi eta gaur egunera arteko Euskal Unibertsitatearen historia

ematen da hemen, azkenean Euskal Herriko inibertsital arazoaren soluziobiderako oinarri batzu proposatuz. Egilea EUTGko histori irakasle eta Donostiako Deretxo Fakultateko Deretxoaren historiko katedran laguntzaile da.

GIPIZCOA EN LA EDAD ANTIGUA, Ignacio Barandiarán. CAJA DE AHORROS PROVINCIAL DE GUIPUZCOA, Col. DOCUMENTO. 126 orr, 125 pta.

Zaragozako Unibertsitateko irakasle, Aintzinateko historiaren departamenduko zuzendari, garai horretako ikerketan aritzen da, "Aranzadi"ko partaide izanik, Ignacio Barandiarán. Liburu honetan Gipuzkoaren protohistoria eta erromatarkuntza eskaintzen digu, bigarren aldiz argitaratzen delarik.

DESARROLLO, CRECIMIENTO Y DIVERSIFICACION EN EL PAIS VASCO, Inventica/70. CAMARA DE COMERCIO, INDUSTRIA Y NAVEGACION DE GUIPUZCOA. 325 pta.

Bi urtez behin ematen den "Patricio Echeverría" sariaren irabazle ateratakoa da Hego Euskal Herriaren hazkundeari eskainitako lan hau. Gai hauetan ohiturik daudenentzat da liburu.

IHARDUNAK

Zornotzako UDABARRI dantzari taldeak, bere sorreraren 10. urtea dela eta, ospakizun batzu antolatu ditu, martxoaren 20ra; taldeko haur eta gazte-txoentzat jolasak marrazkietan olerki sariketak; martxoaren 18. an gaueko 10etan Xabier Lete, Antton Valverde eta Pantxo eta Peioaren kantaldia, "Zelaieta" antzokian; 20an, goizeko 11etan, meza Larran; ondoren sari banaketa eta bazkaria "Propi" jatetxean.

Irun eta Ondarrabiako gau-eskolek antolaturik, kultur astea; martxoaren 21ean Xabier Kintanaren hitzaldia "Israelgo esperientzia"z; 22an bertsoaritzari buruz Juan Mari Lekuonak; 23. an Txillardegi "Euskal alderdi politikoak eta gaurko egoera" aztertuko du; 24ean "Euskal Unibertsitatea", Mikel Zalbide; 25ean "Herri zapalduen egoera" Balere Bakaikoak; 26an Irungo "Uranzu" pelotalekuan, gaueko 10etan, kantaldia: Oskarbi, Koxka, Benito Lertxundi eta Miren Aranburu; 27an, gaueko 8etan, Uranzu pelotalekuan, In-txixu taldearen antzerkia. Hitzaldiak Irungo OARGIn izanen dira, gaueko 8,30etan.

ALDIZKARIK

TXALUPA, Elgoibarko P.M. Urruzuno ikastolako aldizkaria. Dagoeneko 12. zenbakia atera duen aldizkari hau ikasleek egina da, irakasleek lanak orrazten, ez bestetan, parte hartzen dutelarik. Kantak, ipuiak, asmakizunak, marrazki ugari... azaltzen dira, oso era txukunean gainera.

HITZALDIAK

Erreterian hauteskundeez hitzaldi saila; hilaren 22an "Euskal politik instituzioak kandairan zehar", Patxi Zabaletak, 23an, "Euskadi eta hauteskundeak II Errepublikan, 1931-36", Jose Manuel Castellsek; 24ean "Euskadi datozen hauteskundearen aurrean", mahain-ingurua zenbait euskal politikok parte hartuz, "Alamaeda" zineman, iluntzeko 8etan; inbitazioak "Ereintza" elkartearen jaso daitezke -Beheko kale, 12-.

IKASTALDIAK

Gernikan euskal Kultur ikastaroa; martxoaren 23an abertzale-tasunaz mintzatuko da Juan S. Martin; 27an musikaldia izango da Andra Mari elizan, arratsaldeko 7etan; 30ean, "Gizaldi berri bat" gaiaz arituko da Luñ V. lasante. Hauen aurretik J.A. Arana, F. Zabala eta M. Ugalderen hitzaldiak zeuden programaturik.

Tolosan, kultur ikastaroaren barnean, martxoaren 22an "Gure musikaren historia laburra" gaiaz mintzatuko da euskaraz Jose Antonio Arana Martija; 24ean berriz Juan Antonio Urbeltzek hitzgingo du, gaztelaniaz, euskal dantzaz.

Zarautzen haurzaindegiaz hitzaldiak; martxoaren 15ean landetxeko zuzendariak hitzgingo du beren funtzionamenduz; 16an haurzaindegia eta higienea, janariak, e.a. gaiak mintzatuko da Mikel Barriola medikua eta, 17an, Lontxo Oiarzabal sikologoa, haurzaindegia eta hizkuntza, sikomotrizidadea... gaiak. Hitzaldi hauk Parrokiako gela nagusian izango dira, gukeo 9etan.

KANTALDIAK

Donostiako Deretxo fakultatean martxoaren 24ean, iluntzeko 8etan, Mikel Laboaren kantaldia; E.K.M.-ek antolatua.

Donibane Lohitzuneko kasi-noan, martxoaren 25ean, gaueko 9etan, kantaldia: ELTZEGOR, ERROBI eta OIHARTZUNAK taldeek parte hartuko dute.

LEHIAKETAK

ARRANTZALE ABESTIEN II LEHIAKETA. Bermeoko Abesbatza; Donibane ikastola, Ondarrabiko Amuitza, Ondarroako Kresala eta Zarauzko Euskalza-leak elkarteek antolatutako lehiaketa horratarako, abestiok aukeratu dituzte epaimahai-koek: "Eskilantxarri", Xabier Azurmendi eta J. M. Iturbururena; "Itxasoan preso", Jesus Mari Esnaola eta Imanol Gogorzarena; "Atsedan ta pakea", Zipriano Larrañaga Juaristirena; "Gure esperantza", Koldo Izagirre eta Iñaki Gurrutxagarena; "Atunetara" Joxe Koldo Zurutarena; "Euskal arrantza", Arenduarena. Abestiok apirilaren 23tik maiatzaren 21era bitartean auzetuko dira, lehiaketa antolatzen duten herrietan. Zehaztasun gehiago emango dugu, honetaz, bere garaian. Epaimahai Patxi Eskudero, Andoni Larrauri, Joxe Imanol Aginagalde eta Gotzon Aulestia musikagileek eta Xabier Kintana, Martin Ugande, Fernando Artola eta Joxe Martin Apalategi idazleek osatuko dute epaimahai.

ETA BESTE

Hazparneko Aterbe Berrian izanen da Euskaltzaindiaren hurrengo bilera, martxoaren 27an, goizeko 11etan. J. Hiriart-Urrutiren sarrera ospatuko da bertan, kasu hauetan ohiden egitaraua.

UDALEKUA. Iparraldeko ikastolak biltzen dituen SEASKA elkarteak antolatu du, euskaraz dakiten haurrentzat, ikastoletan dabilzanak izan ala ez; Bidarraiko trinket-etxean izanen da, uztailearen 4etik 30era, 6 urtetik 13 urte arteko haurrentzat; prezioa: 648 libera; laguntza nahi dutenek "Allocations familiales", "Caisse Agricole", "Caisse complémentaire" edo horrelako diru-kutxei eskatu dezaioke. Izenak emateko epea martxoaren 26ean bukatuko da. Horretarako eta xehetasun gehiago jakiteko hots egin SEASKAra, Musée Basque, BAIONA, tfnoa: 256426.

STOP. Eranskailu hau Iruineko Parte Zaharreko erregalatzeko asmoa genuen, han bait zebiltzan azkenaldian gaizki, "Orde-nazaintzaileak" zirela-eta. Baina Donostiako Parte Zaharrean berriro agertu direnez gero aste honetan hemen utziko dugu.

PARTE ZAHARRAN BIZITZEA

DEBEKATUA

9 ETIK - 24 ARAINO

HAUZO

OSOA

BATURIK

OFIZIAL

ONDARRAREN

AURKA

ESKER ONEZ

1

Gutxien uste nuan garaian
ernia txar bat atera
amabi egun gaixo egon da
etorria naiz etxera.
alperkeriak utzi ta artu
ditut luma ta papera
eskertu nairik residentziko
Mediku ta enfermera.

2

Len bigarrena zan bezelaxe
orain irugarren planta
gaixo artean ari da artzen
danean fama galanta
ni naiko triste etorria naiz
residentzia laga ta
ia etxean baiño obeto
bat bertan egoten da ta

3

Eskarrikasko Fani ta Misen
eskerrikasko Loreto
aingeru batzuk zerate danok
ori ba-dakit zierto
marmarka iñoiz jardunagatik
bi edo iru paletok
zuek gaixoa zaintzen dezute
etxean baiño obeto

4

Zuek lanean ba daukazute
jakinduria ta maiña
orratz batekin egoki asko
zultatzen dezute zaiña
farmako eta penizilinak
oso onak dira baiña
oiek ez dute balio zuen
irripar goxoak aiña

5

Lagun urkoa zuek maitatzen
dezute noski benetan
bere ondoan zintzo egonaz
egunan ordu danetan.
Mediku jaunak lasai lo egin
dezateke bai gauetan
beren gaixoak dauzkatelako
zearo esku onetan.

6

Perez Iñigo daukate buru
gizon jakintsua bera
ni lau alditan egona naiz ta
ondo ezagutzen gera
beretzat berdin, gibel da saietu
ernia edo ultzera
egun gutxian sendatu eta
baltzen ditu etxera.

7

Perez Iñigok ba-ditu noski
prueba ederrak emanak,
zer egin ondo jakiten baitu
talentuz osatzen danak.
Arrigarriak dira askotan
egin izan ditun lanak
ori ederki dakigu bere
eskutan jarri geranak.

8

Bildurrik gabe eltzen diozu
Iñigo jauna lanari
zure laguntza eskeiñi nairik
premiari dagon danari.
Zure labanak egiñak ditu
emen zientok mirari
gure Jainkoak gorde dezala
luzaroan esku ori !

9

Bere laguna lanerako da
Bereziartua jauna
Euskalerrian zear au ere
degu oso ezaguna.
Donosti, kosta, eta Azpeiti
aldean oso entzuna
berari esker lortua baitu
gaixo askok osasuna.

10

Biak mediku apartak dira
arrigarriak lanean
bat trankil egon ditek oien
eskutan jartzen danean,
berdin gaitzikan ariñenean
edo ta gogorrean.
itxu itxuan joan oiengana
zedozer datorrenean.

MATXAIN

ber
tso
tan